Amanta lui Freud

Teoriile lui au schimbat lumea,
dar au sfâşiat-o pe a ei.

KAREN MACK
JENNIFER KAUFMAN

În timpul acelor prime vizite, sora ei abia dacă rostea câteva cuvinte. Martha era o fată delicată și blândă, plină de speranțe, iar Minna era o versiune diferită a ei. Pe atunci era înaltă și subțire, numai unghiuri și păr încâlcit. Prea mult entuziasm, prea multă vorbărie și mult prea multă istețime. Iar Sigmund primise exact ceea ce-și dorise: o drăguță de modă veche, nu o femeie cu opinii proprii, care se angaja în conversații serioase. Rolul Minnei fusese clar de la bun început, iar ea era perfect conștientă de acest lucru. Minna era intelectuala, Martha era cea dorită. Iar acum, iată-i aici, Martha și Sigmund, căsătoriți, cu șase copii, căsătoriți, căsătoriți, căsătoriți.



KAREN MACK, fost avocat, este producător de film și televiziune, câștigătoare a premiului Golden Globe.

JENNIFER KAUFMAN a fost redactor la *Los Angeles Times*, de două ori laureată a premiul național Penney-Missouri pentru jurnalism.

Amândouă locuiesc în Los Angeles.

Fotografie copertă: © Alexey Losevich

UN ROMAN PALPITANT INSPIRAT DE PRESUPUSA RELAŢIE DE DRAGOSTE DINTRE FREUD ŞI CUMNATA SA



Viena sfârşitul de secol 19. Minna Bernays, o doamnă de companie extrem de inteligentă şi cu o educaţie peste medie, este concediată din nou. Se trezeşte în stradă fără prea multe opţiuni în epoca aceea în care, pentru o femeie, singura speranţă în ceea ce priveşte siguranţa zilei de mâine este căsătoria. Dar Minna nu doreşte să se mărite. De disperare, apelează la sora ei, Martha.

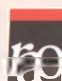
Martha are propriile probleme – şase copii şi un soţ absent şi dezinteresat care se întâmplă să fie Sigmund Freud. Este perioada în care Freud luptă pentru a se impune profesional, teoriile sale despre sexualitate fiind privite cu rezervă şi criticate de către lumea academică. În vreme ce Martha este şocată şi dezgustată de opera „pornografică" a soţului ei, Minna este de-a dreptul fascinată.

În această poveste complexă de dragoste, loialitate şi trădare, realitatea şi ficţiunea se amestecă perfect, creând portretul irezistibil al unei femei de neuitat şi al eforturilor de a împăca afecţiunea pentru sora ei cu obsesia faţă de soţul acesteia, legendarul părinte al psihanalizei.



E aproape imposibil să ratezi un roman inspirat de zvonurile legate de relaţia lui Sigmund Freud cu cumnata sa. Este o poveste care va atrage mulţi cititori către principiul plăcerii.

WHITNEY OTTO



editura rao

ISBN 978-606-609-682-9



www.rao.ro
www.raobooks.com

1

VIENA, 1895

Sezonul sinuciderilor începuse.

Tânăra așezată la biroul de lângă fereastră cufundă pentru o clipă tocul în cerneala neagră. Penița scârțâia pe hârtie ca gheara unui corb. Afară, cerul avea culoarea cenușii. Încă de la începutul lui noiembrie domnea un frig crunt, iar petice de gheață începuseră să se întindă pe oglinda Dunării. În scurt timp, fluviul avea să înghețe complet, fără a se mai dezgheța până la primăvară. Cu numai o săptămână în urmă citise în *Salonblatt* despre o tânără bogată din aristocrație care, în rochie de mireasă, se aruncase în gol de pe Podul Kronprinz Rudolf. Fata se dusese la fund ca un pietroi, iar trupul ei fusese adus de apă la mal în lințoliul său din satin alb.

N-ar fi crezut niciodată că se va ajunge la așa ceva, dar exact asta se întâmplase și acum era la mila surorii ei, cerându-i ajutorul. Încheiase scrisoarea în zori, chiar în clipa în care bătaia clopotelor de la Sfântul Ștefan răsuna deasupra orașului. Lipise plicul și îl pusese în cutia poștală din fața ușii. Avea să-și amintească pentru totdeauna ziua aceasta. Fiindcă fusese începutul.

CU DOUĂ ZILE ÎNAINTE

Din cer se revărsa o ploaie înghețată, dar femeia care alerga de-a lungul bulevardului nu avea nici palton, nici pălărie. Ducea în brațe o boccea înfășurată în pături aspre, rigide, și povara îi îngreuna mersul, astfel că pășea mai apăsat cu un picior, apoi cu celălalt.

Șuvițe de păr lung și ud îi biciuiau gura și pleoapele, iar la fiecare câteva minute femeia se oprea, mutând bocceaua pe un braț și un șold, pentru a-și șterge cu mâna liberă zloata de pe față.

Traversă Ringstrasse – bulevardul larg, mărginit de copaci, care înconjura centrul Vienei – și trecu pe lângă un șir de clădiri masive de apartamente ce aruncau umbre lucitoare pe caldarâm. Furtuna se întețea, iar ploaia cădea ca o perdea continuă. Orbită de apă, continua să alerge, pleoscăind prin băltoace cu botinele ei din piele, și traversă Schwarzenbergplatz – granița invizibilă dintre aristocrație și restul lumii. Câteva sute de metri mai departe se zăreau ferestrele luminate ale unui șir de locuințe opulente.

Mai devreme, în graba ei de a pleca, nu se mai sinchisise să urce la etaj ca să-și ia paltonul din lână și mănușile, iar acum regreta amarnic decizia pripită. Era înghețată până în măduva oaselor. *Idioată*, își spuse. *Mi-am distrus botinele.*

Încetini pasul și trecu prin porțile din fier forjat ale reședinței baronesei, îndreptându-se spre intrarea din spate, a servitorilor. Sună clopoțelul de noapte și apoi ciocăni tare, înjurând în surdină și mutându-se de pe un picior pe altul de nerăbdare. *Deschide naibii ușa asta!* Simți un junghi surd în coaste în clipa în care o pală de vânt o dezechilibră ușor. Își ridică povara pe umăr și simți cum o dor degetele bătând în ușă.

Când camerista de noapte își făcu în sfârșit apariția, Minna se năpusti pe lângă ea ca o vijelie. *Mult timp ți-a trebuit*, remarcă în sinea ei, dar murmură un „Bună seara" de formă și coborî scara slab luminată spre bucătăria de la subsol. Acolo puse cu grijă bocceaua pe un pătuț aproape de „Fiară", uriașa sobă neagră de lângă spălătorul de vase. Un copil slăbuț și somnolent se ivi tăcut dintre pături, în vreme ce Minna împinse pătuțul mai aproape de sobă, așeză salteaua subțire la locul ei și puse fetița sub lumina unei lumânări care pâlpâia vag pe un raft din lemn.

– *Fraulein* Bernays, sunteți chemată sus. Doamna sună după dumneavoastră de mai bine de o oră, îi spuse servitoarea de noapte, aranjându-și boneta albă, bine apretată. Toată lumea are de suferit

când plecați... adăugă ea oftând din greu și aplecându-se să șteargă o urmă de noroi de pe scări. I-am spus doamnei că ați ieșit la o plimbare, dar nu m-a crezut, a zis că trebuie să vă fi dus undeva anume...

– Dacă vrei să știi, ne-am îndopat amândouă cu gin. Așa e, Flora?

– Da, *Fräulein*, replică Flora cu un zâmbet slab. Și *după aceea* ne-am dus la doctor.

– Copilul delirează, spuse Minna. Stai învelită, draga mea, aici e tare frig.

Sufla de undeva un curent de aer rece care o făcea să jinduiască la niște haine uscate, iar capul îi bubuia. Duse mâna la buzunarul fustei și pipăi pachețelul cu doctorii învelit în hârtie maronie. Slavă Domnului, era tot acolo!

Ceva mai devreme în ziua aceea o găsise pe Flora într-o stare deplorabilă, străduindu-se să-și facă treburile, dar tușind atât de tare, încât căzuse în genunchi. De mai multe ori cufundase copila, sughițând și suspinând, într-o baie rece ca să-i scadă febra, dar nimic nu dăduse roade. Fetița părea condamnată – obrajii îi erau aprinși de febră, iar boala se înrăutățea cu fiecare clipă, până ce Minna nu mai suportase. O înfofolise și, fără a spune nimănui nimic, plecase s-o ducă la medic.

– Mă doare gâtul, scâncise Flora, chinuindu-se să respire, în vreme ce Minna suna clopoțelul de la ușa doctorului.

– Va avea el grijă de tine, declarase ea cu un aer de convingere pe care însă n-o simțea. Ești sub ocrotirea baronesei, deci o persoană foarte importantă.

Un domn trecut de o anumită vârstă apăruse în cadrul ușii, ștergându-și mustața cu un șervet din pânză. Dincolo, în celălalt capăt al mesei, se zărea o femeie așezată, iar dinăuntru răzbătea miros de carne fiartă și de vin.

– Herr Doktor, stăpâna mea, baroneasa Wolff, dorește ca acest copil să fie imediat tratat. Este îngrijorată în cel mai înalt grad.

Medicul ezitase o clipă, dar Minna trecuse pe lângă el și începuse să-i înșire simptomele fetiței: febră, tuse, greață, lipsa poftei

de mâncare. Nu existau motive pentru a se îndoi de autoritatea ei în domeniu. Chiar și fără palton și în ciuda hainelor stropite de noroi, era o femeie elegantă – suplă, cu spatele drept, pielea netedă și cu o dicție perfectă. În plus, era o mincinoasă foarte convingătoare.

– Să aibă oare scarlatină? întrebase Minna urmându-l pe medic spre cabinetul lui din partea din spate a casei.

– O infecție necunoscută... conchisese el după ce examinase copilul. Odihnă la pat timp de cel puțin o lună... așternuturile schimbate de două ori pe săptămână... pastile pentru durere în gât și heroină Bayer pentru tuse...

Minna ascultase dând din cap în semn de încuviințare, conștientă însă că indicațiile medicului vor fi imposibil de pus în practică în locuința respectivă. Și în orice caz, cum naiba își închipuise ea că se va putea descurca? Zilele ei, serile, ba chiar și duminicile ei îi aparțineau baronesei; trebuia să fie mereu la cheremul stăpânei, iar întârzierea atrăgea deseori după sine concedierea imediată. Pusese o mână pe fruntea asudată a fetiței, continuând să se gândească la recomandările doctorului.

– Nu mă părăsi! spusese Flora ușor confuză, cu glasul răgușit.

Avea zece ani, dar arăta de șase, și se apucase strâns de fusta ei, știind că se vor despărți.

Minna îi dăduse două linguri din siropul acela lipicios cu miros dulce și-i șoptise ceva la ureche. Fetița se întinsese la loc pe spate și se întorsese cu fața spre perete.

Servitoarea de noapte privi tăcută în vreme ce Minna își prinse câteva șuvițe de păr ud în cocul subțire, își șterse tocurile botinelor cu o cârpă și ieși din bucătărie fără niciun cuvânt. Urcă scara îngustă, spre holul de la intrare pardosit cu marmură, și străbătu rapid un coridor boltit, luminat de un șir de becuri electrice de import. Se opri o clipă în fața salonului stacojiu și își trase sufletul, după care ciocăni ușor în ușă.

– Poți intra, se auzi un glas.

Sanctuarul baronesei arăta ca o cameră în care nimeni nu pătrundea vreodată. Fotolii și canapele din damasc greu, abajururi

din mozaic de sticlă colorată, covoare persane și o colecție de porțelanuri, printre care mopși, pudeli și păsări exotice. Pe o măsuță cu intarsii trona un vas cu crini, iar în colțul de lângă fereastră se afla un birou cu o tavă de argint plină de prăjiturele și sendvișuri albe ca zăpada. Minna afișa un aer calm, dar fața îi era roșie, iar inima îi batea cu repeziciune, de parcă tocmai spărsese o vază de mare valoare. În plus, mirosul prăjiturelelor îi reamintea că toată ziua nu mâncase nimic.

– Bună seara, baroană.

– Ceilalți vorbesc despre tine, replică direct tânăra femeie, cu o voce pițigăiată și rafinată.

Ședea îmbrăcată în rochia ei cu corsetul ca un instrument de tortură pervers și o examina cu o privire care ar fi putut jupui de viu un iepure.

– Nu vrei să știi ce spun? continuă ea. Vorbesc despre ciudățeniile tale – despre faptul că citești mereu, că te plimbi și altele asemenea. Lucruri pe care le-am acceptat, cu toate că mă deranjează destul de mult. Lucruri pe care am reușit să le ignor. Ai întârziat. Unde ai fost?

– M-am dus la farmacist. Flora e bolnavă.

– Pesemne crezi că n-am observat, răspunse baroneasa, făcându-i semn să se așeze în fața ei.

Minna ezită. Rochia îi era udă și ar fi pătat țesătura fină a canapelei. Se așeză delicat pe margine, scoțând de dedesubt o pernă din mătase și punând-o alături.

– Totuși, nu sunt un monstru. Eu însămi i-am spus bucătăresei săptămâna trecută să-i dea micuței dozele zilnice de camfor.

Acesta fiind primul lucru cuviincios pe care baroneasa l-a făcut vreodată față de ea, își spuse Minna. Biata Flora fusese adusă de la țară și angajată să lucreze ca slujnică în vasta reședință a baronesei. De la bun început fetița fusese palidă și slabă, prea fragilă pentru o asemenea slujbă. Avea părul blond pai, ochii de un căprui-deschis ca vinul de Xeres și își petrecea cea mai mare parte a zilei în bucătăria de la subsol, sufocată de abur și de mirosurile grele. Îndatoririle

ei erau numeroase, de la curăţarea boilerului şi golirea şemineurilor până la frecarea oalelor şi spălarea closetelor. Noaptea Minna o auzea deseori plângând până ce adormea.

– Camforul n-a folosit la nimic. Avea nevoie de...

Baroneasa ridică un deget de avertizare, întrerupând-o.

– Eu decid când personalul meu are nevoie de medicaţie. Şi, apropo, când m-a durut pe mine în gât, săptămâna trecută, n-am remarcat să fi dat fuga la farmacist.

Urmă o tăcere încordată, în timp ce baroneasa aranjă pernele pe canapeaua Empire.

– Trebuie să recunosc, reluă ea, că n-am avut niciodată noroc cu voi. Rareori angajez pe cineva din Districtul 2, dar tu ai avut recomandări atât de bune...

Minna n-o contrazise. Nu locuise niciodată în Districtul 2, Leopoldstadt, unde trăiau majoritatea evreilor din clasa mijlocie vieneză, dar simţise deseori amărăciunea antisemitismului. În copilărie se răzbuna uneori pe colegii de şcoală care revărsau asupra ei un potop de jigniri fanatice, lovindu-l o dată atât de tare pe un băiat, încât îi dăduse sângele pe nas. Crescând însă, constatase că e preferabil să ignore asemenea manifestări, deşi încă o mai treceau fiorii când se confrunta cu ele.

– Fiţi sigură că unica mea preocupare este binele copilului, spuse ea acum cu o voce joasă, dar fermă.

– Preocuparea ta ar trebui să fie slujba ta. Eşti doamnă de companie. Din câte ştiu eu, nu ai nicio pregătire medicală.

– Ba am. Am lucrat la un medic din Ingolstadt.

– Cum îl cheamă? întrebă sceptică baroneasa.

– Herr Doktor Frankenstein, răspunse Minna imediat, cu un aer senin.

Baroneasa o privi câteva clipe surprinsă şi apoi zâmbi ironic când înţelese gluma. Se ridică şi se apropie de şemineu, luând şi coşul de brodat.

– Hai, Minna, continuă ea pe un ton conciliant, trebuie să-ţi ceri scuze ca să putem trece mai departe.

– Îmi cer scuze, spuse cealaltă, fără a simţi nicio părere de rău.

– Iar eu ţi le accept. Oricum, fata n-a fost niciodată sănătoasă. Slabă şi tuberculoasă.

Baroneasa se privi în oglinda de deasupra şemineului, atingându-şi uşor pieptănătura elaborată.

– Ce părere ai despre coafura asta? Este aceeaşi ca a Clarei. Cea pe care a avut-o săptămâna trecută la Palatul Imperial.

– Vi se potriveşte, replică Minna, privind părul ridicol de bufant şi întrebându-se dacă exista cineva pe faţa Pământului care să-şi poată păstra seriozitatea văzându-l.

– Bine, atunci. O păstrez deocamdată, răspunse baroneasa cu un gest lejer şi se aşeză la loc pe canapea, cu broderia în poală.

Lumina zilei începuse să pălească, iar încăperea era cufundată în penumbră. Sunetul slab al copitelor de cai şi al roţilor de trăsură pătrundea prin draperiile grele, iar de pe holuri răzbătea uneori vocea câte unui servitor. Mâinile albe, cu pielea netedă, ale baronesei se mişcau rapid pe scena pastorală pe care o broda. Iarbă de un verde pal, cer liliachiu şi un ciobănaş cu turma lui.

Mai târziu, Minna urcă două etaje până în camera ei, unde îşi scoase imediat fusta udă din muselină, juponul de flanel şi ciorapii de lână, după care îşi descheie cei douăzeci de nasturi ai bluzei albe din bumbac. Corsetul foarte strâns îi apăsa coastele şi, desfăcându-i şireturile, răsuflă adânc, aruncându-l apoi pe podea. Trebuia să se şteargă bine, fiindcă începuse să miroasă ca un câine ud. Odaia era întunecată, la fel ca starea ei de spirit, pereţii fiind vopsiţi într-o nuanţă nesănătoasă de verde arsenic. Îşi puse cămaşa de noapte şi, cu o lumânare în mână, se apropie de măsuţa de toaletă, urmată de propria umbră.

Lăsându-şi capul pe spate, începu să-şi perie părul arămiu des şi să-l prindă în piepteni. În tinereţe fusese conştientă de bogăţia pe care o reprezentau părul şi silueta ei înaltă şi suplă. Cu anii însă, vanitatea îi dispăruse. Liniile elegante ale feţei şi ale gâtului încă se mai zăreau, însă chiar şi la lumina lumânării putea vedea ridurile fine din jurul ochilor.

Niciodată nu-și imaginase că, în acest moment al vieții, la aproape treizeci de ani, avea să stea fără să riposteze în vreme ce o tânără care abia dacă avea vârsta ei o certa și aproape că lăsa un biet copil să moară ca un câine. Nu, ar fi fost căsătorită, la fel ca sora ei, Martha, dacă viața ar fi decurs pentru ea altfel, dacă tatăl lor nu și-ar fi pierdut banii și nu ar fi căzut mort în stradă, dacă logodnicul ei n-ar fi murit și el. Dacă, dacă, dacă...

N-avea niciun rost să se gândească din nou la asta. De ani întregi se descurca singură. Nimeni altcineva din familie n-o putea întreține; Martha avea un soț și copii, fratele lor, Eli, se însurase și se mutase departe, așa că apelase la unicele opțiuni care îi rămăseseră – să fie doamnă de companie sau guvernantă. Trebuia să-și croiască propriul drum în lumea asta și, după toate aparențele, avea să facă un nou pas cât de curând.

Își înfășură șalul în jurul umerilor, cuprinzându-se în brațe și încleștându-și degetele în carne, mai sus de coate. Era obosită. Și o durea gâtul. Ieși pe balcon și privi pe fereastră, spre nord.

Un pahar de gin ar fi bun, își spuse, dar se va mulțumi cu o țigară. Aprinse una turcească, subțire, din cele pe care le ținea în sertarul de jos al comodei. Ploaia se domolise, transformându-se într-o pâclă de culoarea ardeziei, iar Minna trase adânc aer în piept.

Deseori târziu în noapte, după ce ziua de lucru i se încheia, citea până când lumânarea se îneca într-o bălticică de seu. O parte substanțială a salariului ei se ducea pe cărți, dar nu pe romane la modă, cu slujnice care păcătuiau la mansardă și stăpâni înfierbântați cu ochi alunecoși. Și nici pe plictisitoare cărți de memorii, acele tomuri de gen „nu mă uita", pe care le păstra până după ce vederea avea să o lase. Nu, ea prefera cărțile serioase, cufundându-se în *Revoluția Franceză* de Thomas Carlyle, care era mai bună decât *Istoria cuceririi normande* a lui Edward Freeman, dar nu deosebit de instructivă. Se chinuise să citească diversele pasaje bombastice din *Despre originea speciilor*, a lui Darwin, și operele lui Heraclit și Parmenide, a căror esență era existența umană.

Iar apoi fusese Aristotel, pe care îl aruncase deoparte după ce constatase că pentru el femeia era doar una dintre diformitățile naturii – *un bărbat neterminat*. Vânduse volumul acela fără niciun regret. Nici Platon nu era cu mult mai bun în această privință, insistând că femeile sunt mai puțin competente decât bărbații. Dar pe de altă parte, nu-i putea ignora pe toți filozofii pentru simplul motiv că aveau convingeri limitate. La urma urmei, Nietzsche, pe care îl iubea de-a dreptul, privea femeile ca pe simple posesiuni... o proprietate menită să servească. Iar Rousseau considera că rolul principal al unei femei era acela de a oferi plăcere bărbaților. Era totuși deprimant.

Dar în beletristică nu exista nimic care s-o irite. De fapt, era antidotul perfect pentru acele momente de plictiseală, deznădejde și singurătate. Alesese romanul epistolar *Suferințele tânărului Werther* de Goethe și *Henric al VI-lea* de Shakespeare (partea a doua, nu partea întâi, care era mai degrabă un tratat istoric și una dintre cele mai slabe piese ale dramaturgului englez, după părerea ei). Pentru simplul divertisment apelase la thrillerul gotic al lui Mary Shelley, *Frankenstein*, pe care îl devorase în numai câteva ore. Apoi mai era și autorul acela vienez de avangardă, pe nume Schnitzler, care renunțase la medicină pentru a scrie piese despre eroi aristocratici și relațiile lor extraconjugale. Fără ironie, fără fraze moralizatoare, doar un studiu sincer, sec, al fenomenului pasiunii. Nu mai citise nimic asemănător. Cerea să ai un gust educat acest Schnitzler – la fel ca măslinele, caviarul sau picturile lui Klimt. Dar în seara asta nu avea să se cufunde în gin, tutun și literatură.

Își trase ghetele pe sub cămașa de noapte, fără a se mai obosi să le încheie numeroșii nasturi, și coborî în cămăruța înghesuită a Florei. Copila era ghemuită în patul ei, ținând în brațe păpușa din cârpe.

În mod normal, Minna ședea lângă ea și-i spunea povești, dar acum Flora nu avea chef de asta. Voia ceea ce ar fi vrut orice copil de vârsta ei. O voia pe mama și voia să meargă acasă. Minna se așeză lângă ea și o luă în brațe; fetița se cuibări mai bine, lipindu-și obrazul de pieptul ei. Îi mângâie ușor părul și începu să fredoneze

încet, până când îi văzu pleoapele tremurând și apoi închizându-se. Când Flora adormi în sfârșit, Minna oftă ușurată.

A doua zi dimineața, baroneasa primi un bilețel de la medicul ei, care se interesa de sănătatea fetiței și preciza că toate consultațiile „după program" erau taxate suplimentar.

– Ești concediată, spuse baroneasa încruntată, fără a privi spre ea în vreme ce o informa că tot salariul restant îi va fi plătit.

În atmosferă nu plutea nimic din tensiunea asociată de obicei cu un stăpân înfuriat și un angajat care nu se căiește pentru purtarea sa. Minna știa că fusese acuzată pe drept. Și nu protestă. N-ar fi avut niciun rost. Mai cu seamă ținând cont de ceea ce avea de gând să facă mai departe.

O oră mai târziu, după ce baroneasa plecă de acasă, Minna își strânse bagajele și le așeză la intrarea servitorilor, apoi îi informă pe toți ceilalți că ea și Flora fuseseră concediate și, luând fetița năucită, se îndreptă spre Gara de Vest. O trimitea acasă.

Flora provenea dintr-un sătuc în apropiere de Linz, unde iernile erau lungi, iar oamenii lucrau pe bani puțin în topitorii, mine sau fabrici. Viața copilei fusese marcată de privațiuni și tragedii – o soră a ei murise de difterie, un frate era în închisoare și nu se știa nimic de tatăl ei, un muncitor necalificat care dispăruse cu mult timp în urmă. Dar Flora își iubea mama cu patimă. „Are părul auriu", îi spusese ea Minnei într-o seară, „ca o zână".

Acum îi strânse lângă ea trupul plăpând, înghesuindu-se una în alta pe peron, pe jumătate înghețate, privind călătorii care așteptau la poartă – femei cu jachete brodate, gulere de blană și valize de călătorie, copii cu părul cârlionțat și haine groase. Fetița părea liniștită acum, și ușurată.

Când trenul opri, Minna și Flora trecură mai departe, pe lângă hamalii în uniformă care așteptau la vagoanele de clasa întâi, cu lumini electrice și compartimente elegante. Urcând fetița în vagonul de clasa a treia, o așeză pe o banchetă din lemn, între două doamne corpolente, una din ele cu un bebeluș adormit pe genunchi.

„Să nu te mai întorci", ar fi vrut să-i spună în vreme ce-i dădea un sărut pe obrazul cald și îndesa câteva coroane în mâna doamnei de alături, pe care o rugă să aibă grijă ca Flora să ajungă acasă. Dar știa că, în numai câteva luni, fetița va fi trimisă în altă parte. Asta-i era soarta. Și Minna simți un fior visceral de dor și de regret. I-ar fi plăcut, cel puțin, să știe că îi oferea Florei libertatea.

Rămase singură pe peronul pustiu, privind cum se îndepărta trenul, și conștientiză brusc gravitatea situației în care se afla. Nu va obține nicio recomandare din partea baronesei, fără îndoială. Bani mai avea foarte puțini, iar speranța de-a se angaja era inexistentă. Făcu semn unui omnibuz, urcă și străbătu în el străduțele pietruite, încercând să ignore panica tot mai acută. Începuse să creadă că nu va găsi niciodată slujba perfectă. O obosea sentimentul acela că mai avea doar un pas până la fericire.

Își luă o cameră într-o pensiune modestă de pe malul Dunării, dar somnul îi veni greu. Orele treceau, iar ea citea, moțăia și se plimba de colo-colo. Ceasul ticăia sonor pe măsuța de toaletă și, într-un târziu, Minna se așeză să-i scrie surorii ei. Altcuiva n-avea cui. Nici măcar mamei ei, care abia dacă se descurca din pensia ei de văduvă. Se confrunta cu un alt eșec.

Mai fusese concediată de câteva ori și își dăduse demisia și de mai multe ori. De fiecare dată când avea parte de un astfel de eșec, insista că se simte bine, că îi place independența de care se bucură, libertatea, timpul pe care-l putea petrece la o cafenea citind și vorbind. Și tot de fiecare dată când avea parte de eșec, sora ei o privea compătimitoare și o bătea ușurel pe braț: „Biata Minna! Știu că n-ai o clipă de pace când lucrezi pentru oamenii aceia..."

Voia să facă o baie și să-și schimbe hainele, dar bagajele ei erau încă la reședința baronesei – probabil azvârlite deja pe alee. De îndată ce portarul de zi va veni la lucru, va trimite după ele. Termină scrisoarea și închise plicul. De câțiva ani Martha îi sugerase că soțul ei, Sigmund, nu-și putea permite să primească o altă persoană în casă. Acum, după spusele surorii ei, situația se schimbase. Lucrurile la cabinetul său medical decurgeau mai bine.

Doctorul avea mai mulți pacienți. Și venise pe lume al șaselea copil. Mathilde, Martin, Oliver, Ernst, Sophie și acum Anna. Poate că aveau nevoie de ea.

Minna spera că Sigmund va accepta. Relația dintre ei fusese întotdeauna cordială. Ba nu, mai mult decât atât. În ultimii ani întreținuseră o asiduă corespondență pe teme de interes pentru amândoi – politică, literatură și știință.

Minna închise ochii și și-o imagină pe Martha deschizând scrisoarea și trimițând imediat după ea. Păstră imaginea în minte clipe îndelungi. Și ea, care nu depinsese niciodată de rude, simți imensa ușurare a celui care nu știe.

2

Minna şedea pe trotuarul murdar şi îngheţat, tremurând în paltonul ei. O dureau degetele de frig când făcu semn unei birje arătoase, încurajată de ideea că se va stabili în sfârşit undeva. „Vino acasă îndată, Minna", insistase sora ei, în cel mai convingător mod cu putinţă. „Copiilor le e tare dor de tine. Te aşteptăm înainte de prânz."

Cerul era acoperit de nori, iar vântul sufla peste apele Dunării; era o altă dimineaţă de noiembrie cumplit de rece când Minna plecase spre sora ei. Birjarul înalt şi slab se arătase iniţial curtenitor, când oprise, dar se încruntase imediat când ea se trăsese într-o parte, lăsând la vedere bagajele înşirate pe trotuar, de parcă fusese dată afară. Începuse să bombăne îndesându-i lucrurile în compartimentul pentru bagaje, iar acum, în timp ce străbăteau străzile pustii, clămpănitul lui era aproape la fel de sonor ca tropotul cailor.

Wie lange dauert's? întrebase ea. Cât mai avem de mers? Omul părea să urmeze „traseul turistic", de-a lungul Ringului, trecând prin dreptul fiecărei clădiri în stil renascentist, baroc şi neoclasic şi subliniind caracteristicile fiecăreia. „Hofburgtheater a fost înfiinţat de Împărat în 1874... Hofoper a fost inaugurată de Înălţimea Sa nu la mult timp după aceea, iar Hofmuseum..." Probabil speră la un bacşiş mai mare, îşi spuse Minna privind spre orizont, la clădirile şi turnuleţele gotice ale Vienei, ca nişte decoraţiuni pe un tort de nuntă.

Cuvintele Marthei avuseseră un ton liniştitor, într-adevăr, însă Minna începea să recunoască neplăcuta realitate, că mesajul ei era

de fapt o salvare, nu o invitație. Nu intenționase să-i impună ceva surorii ei, care cu greu ar fi putut s-o refuze. Ce demoralizant, la acest moment din viața ei, să ajungă într-o asemenea situație! Pe de altă parte, casa Marthei era, deocamdată, un veritabil sanctuar pentru moralul ei aflat la pământ.

Minna privi tulburată la micul ceas de aur prins de broșa mamei ei. Știa ce părere are sora ei cu privire la orice întârziere. Prânzul, *Mittagessen* (supă, carne, legume și ceva dulce), era întotdeauna servit la ora unu fix, nici un minut mai târziu. Nimeni nu intra și nu ieșea din sufrageria Marthei, iar toată munca din gospodărie era făcută cu o precizie militărească. Regulile Marthei. Avea să traiască după regulile Marthei. Așa cum era și firesc. La urma urmei, era casa Marthei, soțul Marthei, copiii Marthei.

Familia Freud locuia în Districtul 9, pe o stradă abruptă și aparent banală. Un capăt al ei ajungea într-un cartier rezidențial respectabil, iar celălalt cobora până la Tandelmarkt, piața neîngrijită din apropierea unui canal al Dunării.

Birjarul trase frâiele cailor și închise gura. O singură dată dacă i-ar mai fi pomenit de vreun *Hof* palat, *Hof* teatru sau de un *Hof* orice, Minna ar fi fost în stare să-i frângă *Hof* gâtul. Când birja opri, în sfârșit, pe Berggasse la numărul 19, îi plăti (adăugând și un bacșiș decent fiindcă, la urma urmei, era teribil de frig) cu ultimele ei economii. Ajunsese acasă la sora ei fără bani și fără un plan.

Întotdeauna fusese de părere că imobilul în care locuia Martha avea o fațadă elegantă – cu ferestre ornamentale înalte, elemente baroce și clasice și un aer de grandoare – dacă nu te uitai la prăvăliile de la parter. În stânga intrării se afla măcelăria cușer a lui Kornmehl, iar în dreapta, băcănia lui Wiener. Înfofoliți în haine groase, copiii familiei Freud ședeau pe scări, așteptând s-o salute.

– Cât o să stai, mătuță Minna? o întrebă Sophie, un îngeraș peltic de patru ani, cu obraji rozalii și păr cârlionțat, care nu izbuti să zâmbească.

Ceilalți copii se adunară în jurul ei când o văzură coborând din birjă, câțiva smiorcăindu-se și frecându-se la ochi.

Înainte de a putea răspunde, îl auzi pe Oliver, băiatul de șapte ani, strigând:

– Mama, ea unde o să doarmă? Parcă tata spusese că nu avem loc!

Martha apăru în prag, ușuindu-i pe cei mici ca pe niște porumbei.

– Dragă Minna! Iată-te! exclamă ea ridicându-se pe vârfuri ca să-și sărute sora pe ambii obraji.

– Martha, nici nu-ți pot spune cât de...

– Oprește-te! Niciun cuvânt, draga mea. Noi suntem cei norocoși.

Minna își îmbrățișă sora, apoi făcu un pas în spate și se uită la ea. N-o mai văzuse de la nașterea Annei, iar înfățișarea ei o luă oarecum prin surprindere. Părul tern îi era pieptănat cu cărare pe mijloc și prins la spate într-un coc sever, iar pe chip i se întipărise o expresie încordată. Părea o persoană care abia ieșise dintr-o ascunzătoare; ochii umflați și roșii îi erau subliniați de cearcăne violacee, iar aspectul ei, de obicei foarte îngrijit, era acum șifonat, aproape neglijent. Martha fusese întotdeauna „sora drăguță", dăruită de natură cu o față plăcută, ovală, tenul deschis la culoare și buza de sus modelată într-o imitație a arcului lui Cupidon, care îi conferea doza potrivită de atractivitate. Dar acum, după șase sarcini, liniile chipului ei păreau să-și fi pierdut claritatea, iar singura impresie pe care o lăsa era una de oboseală.

– Am fost atât de îngrijorată pentru tine! îi spuse Martha luând-o de mână și conducând-o în apartament.

Sophie, Oliver și ceilalți copii le urmară, oprindu-se în hol și împingându-se de colo-colo în încercarea de a o lua unii înaintea altora.

Cele două surori străbătură cu pas lent apartamentul burghez, trecând pe lângă console din lemn de trandafir, măsuțe Biedermeier, covoare persane obosite și draperii care atârnau pe podea. Mirosea vag a ceară de mobilă și a soluție de lustruit parchetul. Copiii veneau în urma lor, orice urmă de cumințenie dezintegrându-se treptat. Oliver și Martin alergau prin salon ca niște mici diavoli împielițați, răsturnând un scaun, în vreme ce fetele o trăgeau de mânecă pe Minna, încercând să-i atragă atenția.

Dormitorul care îi fusese rezervat era mic și avea o formă ciudată – fosta garderobă a dormitorului principal, cu o fereastră lungă și îngustă deasupra patului. Un vas cu apă era așezat lângă lighenașul pentru spălat, pe comodă se afla o lampă cu gaz, iar așternuturi proaspăt spălate fuseseră întinse pe pat. Camera avea un șemineu micuț, încadrat de faianță decorativă, și un șifonier din lemn sculptat fusese înghesuit în colț.

Martha o invită în încăpere și trase deoparte perdelele albe din muselină, lăsând lumina palidă a după-amiezii să scalde podeaua din lemn lustruit. Turnă apă într-un pahar și i-l întinse Minnei.

– Pari slabă, draga mea. Mănânci suficient? o întrebă apoi, privind-o cu o expresie meditativă în vreme ce sora ei se așeza pe marginea patului.

Surorile semănau – aveau ochii în aceeași nuanță întunecată, nasul drept și părul des și ondulat, deși Minna moștenise silueta zveltă a tatălui ei, în vreme ce Martha devenea treptat imaginea mamei lor, cu trup durduliu, bine clădit. În tinerețe, diferența nu fusese atât de vizibilă, dar cu anii devenise mai pronunțată.

Se auzi o bătaie în ușa deschisă și Martin, fiul cel mare al familiei Freud, în vârstă de opt ani, se ivi chinuindu-se melodramatic să-i aducă valizele în cameră. Probabil că avea să fie frumușel peste câțiva ani, își spuse Minna, dar acum era stângaci și ușor bondoc, cu o vânătaie pronunțată sub ochiul drept. Martha se plângea adesea că băiatul intră mereu în necazuri, venind acasă ba cu genunchii juliți, ba cu ochii învinețiți și cu mesaje iritate de la părinții altor copii.

– Ce-ai pățit la ochi?

– Nimic, răspunse băiatul. Cât stai aici?

– Doar la cină.

– Serios? replică el cu speranță în glas, lăsându-i Minnei impresia că problema „mătușii necăsătorite" nu fusese încă decisă între părinții lui.

3

– E minunată, remarcă Martha, admirând țesătura fină a unei rochii de seară pe care o despacheta Minna.

– Un dar de la o fostă stăpână. Mă rog, nu chiar un dar. Baroneasa o considera demodată și mi-a spus s-o arunc, spuse Minna surâzând.

O clipă mai târziu își aminti o întâmplare din copilărie. Ea și Martha făceau planuri pentru primul bal al sezonului. Asta fusese altcândva și altundeva, iar acum totul părea atât de frivol!

Martha avea optsprezece ani și era, după părerea numeroșilor ei pretendenți, perfecțiunea feminină întruchipată: un metru cincizeci și cinci; față mică și frumoasă; mâini și picioare agile. În ziua aceea splendidă de toamnă, obrajii încă îi erau îmbujorați după plimbarea de dimineață și, în costumașul cenușiu cu botine asortate, avea un aer virginal. Împreună cu Minna traversaseră Ringstrasse, trecuseră de catedrala Sf. Ștefan și de operă, ajungând în inima orașului vechi, unde croitoreasa familiei avea un mic atelier. Mai erau câteva luni bune până la prima petrecere „elegantă" a sezonului, dar Martha alesese deja materialul pentru rochia ei: șapte metri de brocart galben dublu lat (fără crinolină – prea vulgară și demodată) care urmau să fie măsurați, tăiați și croiți într-o rochie cu corset strâns, tiranic, menit să sublinieze talia fină și posteriorul micuț al Marthei.

Croitoria era amplasată pe o străduță întunecată și întortocheată, cu caldarâm medieval, înghesuită între o parfumerie și un atelier de tâmplărie care duhnea a lac de mobilă. Îndată ce intraseră,

cele două fete se văzuseră înconjurate de mătase. Nenumărate suluri de țesătură fină străjuiau pereții, blocând ferestrele, alături de cutii pline cu furnituri, panglici, fundițe și pene. Minna pipăise bogatele țesături franțuzești, elaboratele imprimeuri italiene, satinurile în nuanțe de jad, granat și auriu. Dar unde erau prețurile? se întrebase ea. Nu se vedea nicio etichetă.

– Martha, cât crezi că...

– Oh, Minna, uită-te! E catifea albastră de Prusia! replicase sora ei, privind materialul ca hipnotizată.

– Prietenele tale se vor face verzi de invidie... verzi de Prusia! zâmbise Minna.

La paisprezece ani, era deja mai înaltă decât sora ei mai mare, aproape prea înaltă, cu picioarele și gâtul anormal de lungi și cu claviculele proeminente, vizibile din bluză. Încă nu mergea la petreceri, ca Martha, și nu avea nici măcar o rochie de bal. Se privise în oglinda cabinei de probă, îndreptându-și apoi privirea spre imaginea surorii ei. Obișnuia să facă asta deseori, sperând că silueta ei se va micșora ca prin magie, devenind ca aceea a Marthei, dar, din păcate, nu se întâmpla niciodată așa – un lucru pe care avea să-l aprecieze peste ani.

Dar existau și unele lucruri care o mulțumeau. Și ea, și Martha aveau profilul fin al familiei Bernays, cu pielea albă, imaculată. Însă picioarele ei erau uriașe în comparație cu ale surorii mai mari și, la opt ani deja, nu mai putea face schimb de pantofi și botine cu ea. Apoi era părul, totdeauna desfăcându-i-se din împletituri și zburlindu-se în jurul feței. Cât despre scrisul ei... era mai neîngrijit decât al Marthei, lucru pe care institutorul nu ezita niciodată să-l sublinieze, recunoscând totuși posac că Minna era cea studioasă în familie.

După probă, surorile străbătuseră braț la braț infinitul arhitectural al Ringului, pășind pe lângă fațadele ornamentate ale clădirilor de apartamente, luând-o apoi pe Kärntner Strasse și trecând de catedrală. Pe vreme aceea cu greu puteai merge undeva fără să vezi militari în uniformă de gală, iar câțiva le zâmbiseră, salutându-le cu mâna la cască. Apoi traversaseră alte câteva străduțe spre canal și spre piața de gros, unde își cumpăraseră prăjituri fierbinți, cu cremă,

în conuri de hârtie și făcuseră cu mâna spre oamenii din ambarcațiunile de pe Dunăre. Lumea lor era pe atunci sigură și lipsită de complicații, lucru pentru care erau recunoscătoare, spre deosebire de majoritatea celorlalte fete. Trecutul pentru ele fusese un coșmar.

Cu zece ani înainte, când familia locuia la Hamburg, tatăl lor, Berman Bernays, fusese închis pentru bancrută frauduloasă. Fusese acuzat pe nedrept, Minna nu se îndoia de asta. Și totuși, vreme de ani persistase o atmosferă de stânjeneală care întunecase reuniunile familiale și celelalte evenimente sociale. Cât timp domnul Bernays fusese în închisoare, mama Minnei afișase un aer de dispreț menit să contracareze rușinea, iar fratele ei, Eli, renunțase la școală, își părăsise prietenii și se dusese să muncească pentru un unchi din Kiev care făcea negoț ambulant cu textile prin sate. Eli dispărea de acasă cu săptămânile, Dumnezeu știa pe unde, și reapărea secătuit de vlagă și descurajat, cu hainele boțite și mirosind a varză cu cârnați. Tuna și fulgera, plângându-se de mizeria de la țară, de camerele înghesuite din pensiuni, fără chiuvetă în cameră, și, mai presus de toate, detesta viața de negustor ambulant. (Ei bine, își spunea Minna, le arătase el tuturor, se mutase în America împreună cu întreaga lui familie și acum era mai bogat decât ei toți.)

N-avea să uite niciodată ziua în care tatăl ei se întorsese acasă. Se oprise în cadrul ușii, părând pe jumătate mort, cu părul încărunțit și nepieptănat, cu barba nerasă. Înfățișarea lui o izbise ca o piatră și îi amuțise pe toți ceilalți din casă. Martha se trăsese înapoi când dăduse să se apropie de ea, așa că tatăl se îndreptase spre Minna.

– Micuța mea *shana madel!* exclamase el, alintând-o așa cum o făcuse de când venise pe lume, „fetița mea frumoasă".

Întinsese brațele și o strânsese lângă el, iar ea îi simțise oasele prin haine.

Mai târziu în seara aceea, când aprinseseră luminile de Sabat, atmosfera în casă era tăcută, precaută, dar vocea mamei lor căpătase un ton de mânie amestecată cu anxietate care nu mai dispăruse nici peste ani. Resentimentele ei se intensificaseră când domnul Bernays găsise un post de secretar al unui cunoscut economist și

familia se mutase într-o locuință modestă la marginea cartierului evreiesc al Vienei. Acolo exista o substanțială clasă de mijloc formată din evrei, motivase el, și mulți dintre prietenii lui se îmbogățiseră sub conducerea Habsburgilor. Sute de familii de evrei la fel ca a lor veniseră în oraș, fugind de curentul antisemit tot mai puternic din zonele rurale de lângă Hamburg, în căutarea unor noi oportunități și a vieții culturale fără pereche în Europa. Dar argumentele lui nu fuseseră ascultate. Măcinată de dorul de Germania natală, Emmeline îl învinovățea pe Berman pentru dizgrația în care ajunseseră și pentru dificultățile financiare prin care treceau. La urma urmei, familia ei fusese una de vază, dacă nu chiar bogată, iar catastrofa condamnării lui îi pătase pentru totdeauna bunul renume.

– Viena mă sufocă, se plângea ea pe un ton acid. Zgomotul de pe străzi e insuportabil. Și turlele acelea hidoase!

– Mie îmi place aici, replica Minna, calmă și sfidătoare, sărind astfel indirect în apărarea tatălui ei. La țară e tare plictisitor. Iar în Hamburg nu e nimic de făcut.

În vreme ce mama ei continua să turuie, înșirându-și nemulțumirile față de oraș, „răsuflatul curent de avangardă, vremea umedă, sinagoga sărăcăcioasă...", tatăl se retrăgea pe scaunul lui, zâmbind trist. Mai târziu, Minna se așeza alături de el și citeau împreună sau jucau cărți. Se gândea deseori la clipele acelea, când erau doar ei doi.

Cu o seară înainte de moartea lui, ieșiseră împreună pentru obișnuita plimbare de după asfințit. Înserarea aducea întotdeauna cu ea un plus de vitalitate și de energie pe străzile Vienei, iar Minnei îi plăcea să se uite la bărbații eleganți, cu jobene de mătase, și la doamnele care purtau complicate pălării cu pene, rochii la modă și cape din blană, și care se strângeau în fața intrării de la Hotel Imperial și la populara Café Central. Privea trăsurile negre, elegante, sosind la restaurantele pline de oameni care fumau, râdeau și beau amăruia *Kaffee mit Schlag*. Aerul vibra de lumini și muzică. Și, își spunea Minna, pe cât de mult urăște mama orașul ăsta, pe atât de mult îl iubesc eu.

Își amintea cu exactitate momentul în care primise vestea. Erau la atelierul de croitorie, întrebându-se care dintre numeroșii pretendenți ai Marthei îi vor umple carnețelul de bal, când Eli dăduse buzna pe ușă, alb la față. Berman traversa Ringstrasse, pe la o intersecție aglomerată, când se prăbușise în mijlocul străzii. După spusele trecătorilor, rămăsese nemișcat un moment, ținându-se de un braț, și apoi căzuse grămadă pe caldarâm și o trăsură abia dacă izbutise să-l ocolească. Avea doar cincizeci și trei de ani. Și murise în urma unui grav atac de cord.

În perioada care urmase, toată lumea se concentrase pe organizarea înmormântării care, conform tradiției iudaice, trebuia să aibă loc la două zile după deces. Emmeline era de neconsolat și chiar mai sarcastică decât de obicei. Ședea singură în salon, la un capăt al canapelei, cu lucrul de mână neatins pe genunchi. Draperiile erau trase, oglinzile fuseseră acoperite cu pânză neagră, iar ceasurile oprite la ora morții lui Berman.

– Nu ne-a mai rămas nimic, fetelor. Nimic.

Furia lui Emmeline nu era egalată decât de inimaginabila disperare pe care o resimțea Minna. Era stupefiată de pierderea suferită, de tăcerea neagră și înghețată care domnea în locul care fusese înainte al lui. Universul părea atât de nedrept, atât de gol și de străveziu!

În conformitate cu tradiția iudaică, familia a respectat ritualul *shiva*, de șapte zile. Nimeni nu avea voie să facă baie sau duș. Purtau toți panglici negre la rever și ascultau glasul rabinului care, trecând pe acasă de câteva ori pe zi, rostea împreună cu ei rugăciunea îndoliaților, *Kadish*. Minna abia dacă-i suporta pe vizitatorii cu ochi umezi, care le ofereau condoleanțe. Abia dacă suporta toată acea mâncare, vinul și obligația de a socializa. În mintea ei de paisprezece ani, totul părea că se transformase în țărână.

Emmeline se folosea de tragedia care lovise familia pentru a-i convinge să plece din Viena și să revină la fosta lor casă, mai modestă, de lângă Hamburg. Niciuna din surori nu voia să se mute, dar mama lor insista. În toată această perioadă ajunseseră să trăiască

din generozitatea unchilor, a mătușilor și a lui Eli, fratele mai mare, care devenise om de afaceri și câștiga bine.

Pe atunci fetele își făceau confidențe una alteia și se coalizau împotriva mamei lor. Dar în cele din urmă Minna devenise cea mai puternică, mai deschisă și mai capabilă să ducă luptele necesare pentru a nu pierde și micile plăceri care le mai rămăseseră. Când voiau să iasă în oraș, Minna era cea care înfrunta capriciile temperamentale ale mamei, înștiințând-o de dorința lor. În consecință, Martha a căpătat statutul de favorită, lucru pe care Emmeline nu se obosea să-l ascundă, iar Minna nu catadicsea să pretindă că nu observă. Martha era îndatoritoare, blândă și ascultătoare, în vreme ce Minna era independentă și curajoasă. Acestea erau rolurile lor pe atunci, iar acum lucrurile nu se schimbaseră prea mult, cu toate că Martha se căsătorise, iar Minna se descurca singură de ani buni.

– Aici e alcool, Tante Minna? întrebă Martin.

– Nu, minți ea și îndesă sticla în sertarul de jos al comodei, alături de țigări.

Băiatul continuă să-i stea în coastă ca o pasăre de pradă cât timp își deschise ea cea mai mică dintre valize, scoțând un mic album de corespondență și o fotografie a mamei ei cu bonetă de văduvă.

– Pot să rămân și să te ajut, dacă vrei, spuse Martin privind atent, cu ochi strălucitori, fiecare obiect scos din valiză.

Minna ar fi vrut să aibă ceva să-i dea. În trecut aducea de fiecare dată mici nimicuri pentru copii, pungușe cu bile din sticlă sau cărți poștale cu împăratul Franz Josef sau cu soldați prusaci purtând săbii și căști elaborate. (Existau și câteva vederi despre care știa că băiatului i-ar fi plăcut să le aibă, cu metresa împăratului, o celebră actriță vieneză drapată într-o rochie diafană – Tarta cu Brânză a Habsburgului, așa cum o numea toată lumea. Pe astea nu i le-ar fi dăruit, chiar dacă ar fi avut bani să le cumpere.) Dar incidentul cu Flora fusese costisitor, iar ea se văzu nevoită să-l trimită pe Martin în camera lui cu mâna goală.

Îl privi pășind fără grabă pe hol, apoi se așeză pe pat, chiar mai dezamăgită decât copilul. Din depărtare răzbăteau ecourile activității

de zi cu zi – mulțimile de trecători la Tandelmarkt, strigătele barcagiilor de pe Dunăre, clopotele unei biserici și zăngănitul vaselor la bucătărie. De dincolo de hol se auzeau strigăte de copii care se ceartă și plânsul unui bebeluș.

Martha îi oferi surorii ei un surâs compătimitor.

– Știi, Minna, e foarte important – foarte, foarte important – să fii în sânul familiei.

– De acord cu tine, replică ea zâmbind ușor. Atât timp cât familia nu e mama.

Sora ei râse în semn de încuviințare.

Știau amândouă că Emmeline ducea o veritabilă campanie menită să asigure măritișul Minnei. La urma urmei, voia ceea ce vor toate mamele cu gândire practică – voia ca fiica ei, nu tocmai tânără și nu foarte eligibilă, să aibă siguranța oferită de o căsnicie. De câte ori, de la moartea logodnicului ei, n-o auzise Minna pe mama sa spunându-i că trebuie să fie mai modestă, să-și aleagă cuvintele cu mai puțină creativitate? Minna plătea prețul pentru firea ei, susținea Emmeline, și în consecință avea să rămână singură. În plus, îi plăceau prea mult cărțile, avea opinii prea ferme și se arăta intolerantă cu cei care aveau alte convingeri decât ea. Ultima dată când o vizitase la Hamburg, mama îi spusese: „Ar trebui să vorbești mai puțin despre operele lui Gounod și mai mult despre alte subiecte sau, mai bine, să vorbești mai puțin în general. Bărbații nu apreciază o minte ascuțită, decât dacă este a lor".

După părerea lui Emmeline, femeile ca Minna erau un fel de surplus, fete marginalizate, cu perspective mediocre în viață, mereu inadaptate, ca și când ar fi suferit permanent de o boală nu foarte gravă sau de o infirmitate fizică. Era însă o dispută în care Minna nu avea niciodată șanse de câștig. Bine că nu era catolică; mama ei ar fi fost în stare s-o închidă în cine știe ce mănăstire izolată.

– Hai, nu te enerva... spuse Martha pe un ton ezitant. Știi că nu îți vrea decât binele.

– De un singur lucru îi pasă ei... replică Minna, scoțând ultimele cărți din valiză și așezându-le șir pe comodă, cu Dickens și Kipling la capete.

– Ei, trebuie să fim oarecum realişti. O femeie singură... continuă sora ei trecându-şi degetele prin păr – un gest pe care Martha îl făcea încă din copilărie, ori de câte ori se temea că ar putea supăra pe cineva.

– Deci, ce vrei să spui, că ar fi trebuit să mă mărit cu prietenul acela al lui Eli, negustorul din Hamburg? întrebă Minna, continuând să scotocească în valize.

– Nu, nu cu el. Nu lui îi spuneai mereu „Neguţătorul din Veneţia"? Dar ce cauţi acolo?

– Un soţ, glumi Minna.

Cele două surori izbucniră în râs, aplecându-şi capul una spre cealaltă, de parcă ar fi sporovăit la o ceaşcă de ceai.

– Ei, dacă aşa stau lucrurile, Sigmund are un coleg pe care aş vrea să-l cunoşti. Doctorul Silverstein. Un stâlp al societăţii. Burlac. Dar la vârsta asta întotdeauna e ceva care...

– Martha, te rog! Lasă-mă întâi să mă fac comodă, înainte să începi cu asta.

– Să încep cu ce? întrebă sora ei, privind-o inocent.

– Nimic, doar că...

– *Întotdeauna* există un „doar că"! Trebuie să recunoşti că au fost şi alţii... după ce a murit Ignaz. Alţii respectabili. Dar tu erai prea ocupată... sau prea... Nu ştiu.

Martha fusese mereu de părere că Minna s-ar fi putut căsători oricând, dacă ar fi vrut. Nu trebuia decât să fie mai maleabilă sau cel puţin să se prefacă aşa. Bărbaţii nu erau atraşi de femei neconvenţionale, care ignorau normele şi aduceau haosul în viaţa lor.

Minna, pe de altă parte, crezuse întotdeauna că măritişul doar pentru siguranţa financiară ar fi condamnat-o la o viaţă de plictiseală. Dar văzând expresia îngrijorată a surorii ei, hotărî s-o liniştească.

– Bine, draga mea, spuse ea conciliantă, data viitoare când îl vei întâlni pe Făt-Frumos, să-l trimiţi la mine.

4

– Minna, dragă, așază-te lângă Sigmund, o îndemnă Martha, făcând semn spre cele două scaune libere de la capătul celălalt al mesei. Dar unde or fi copiii aceia? Spune-mi tu, cât poate fi de greu ca toată lumea să fie punctuală?!

Minna își roti privirea prin sufrageria întunecată. Niciodată nu i plăcuseră tapetul textil stacojiu și draperiile sufocante din catifea, care confereau încăperii un aer îmbâcsit, de salon funerar. Dacă ar fi putut, ar fi dat jos draperiile și, de asemenea, ar fi lustruit din nou masa din mahon în nuanța biftecului. Dar toate acestea, inclusiv elaborata servantă din lemn de trandafir, erau nelipsite din orice sufragerie care se respecta. Unica tușă aparte era canapeaua, așezată, aparent fără niciun motiv, in celălalt capăt al camerei și acoperită cu carpete persane. La ce anume o foloseau – era un mister.

– Aprinde lumânările, te rog, draga mea, spuse Martha, ocupată să aranjeze florile.

Apoi dispăru în bucătărie, în vreme ce copiii intrară țopăind fără grabă și îndreptându-se spre locurile lor bine stabilite – Oliver lângă Sophie, vizavi de Martin și de sora lui, Mathilde. La cei zece ani ai săi, Mathilde era cea mai mare, și totodată frumusețea recunoscută a familiei. După nici două minute, începu să-i dirijeze pe ceilalți.

– Șterge-ți nasul, Oliver! Unde-ți sunt bunele maniere? E dezgustător! Sophie, grăbește-te!

Mezina, Anna, era cu Frau Josefine în camera de la etaj, iar Ernst, de șase ani, era încă la logoped, așa cum o informă Martin pe Minna. Ernst era chiar mai peltic decât Sophie și, după ani de fraze neinteligibile, fusese dus la un specialist.

Copiii aveau toți o înfățișare aseptică: șorțulețe dantelate și codițe pentru fete, tricouri de marinar imaculate și pantaloni trei sferturi pentru băieți. Minna încercă să vorbească puțin cu fiecare, însă erau atât de agitați și de neastâmpărați, încât constată că-i este dificil să urmărească toate firele conversației, mai cu seamă că vorbeau toți în același timp.

Cum hărmălaia devenea tot mai asurzitoare, Martha făcea curse între sufragerie și bucătărie, verificând pâinea prăjită și carnea de vită, aducându-i unui copil un pahar cu apă, altuia un șervet, îndepărtând un cot sau un genunchi de pe brațul scaunului și, la un moment dat, aplecându-se și luând o scamă de pe podea.

– Ce Dumnezeu!... murmură ea fără a se adresa cuiva anume, după care oftă și se așeză pe scaunul ei, cu spatele drept și țeapăn.

Minna își netezi bluza din mătase albă cu guler înalt, spunându-și că încăperea mirosea a duminică. Își scosese jacheta costumului de călătorie și își desfăcuse cocul când fusese sus, în dormitorul ei, dar acum se simțea parcă dezbrăcată, în comparație cu formalismul din jurul ei. Fețe de masă din dantelă, sfeșnice din argint, porțelanuri de calitate, vaze cu flori. Martha își aranjă mai bine tacâmurile pe masă și își îndreptă ochii spre ușă.

– Probabil că prelegerea lui Sigmund s-a prelungit iar... Eu pur și simplu nu înțeleg... le vorbește întruna studenților, când știe că noi îl așteptăm... sau poate a luat-o pe ocolite pe Ring... sunt sigură că o să răcească zdravăn.

O servitoare în uniformă apăru de la bucătărie, ducând o supieră aburindă, exact în clipa în care Sigmund intră pe ușile duble ale sufrageriei. Nu era în niciun caz prima dată când Minna îl vedea, dar ea așa simți. Sigmund păși în încăpere și îi adresă un zâmbet curios. Arăta mai bine decât își amintea ea, cu un trup mai bine clădit și haine mai elegante. De fapt, avea un aspect impecabil,

purtând un costum din lână în dungulițe, cu trei piese, și o cravată din mătase neagră. La buzunar, prins într-o butonieră și trecut peste vestă, avea un lanț simplu din aur, lanțul care fusese al tatălui el. Într-o mână ținea o figurină din bronz, iar în cealaltă, un trabuc. Avea părul des și negru, ușor încărunțit la tâmple. Iar ochii... Erau intenși. Negri. Pătrunzători.

Minna își aminti când îl întâlnise prima dată, un nou pretendent al Marthei. Stătea în salonul casei lor din Viena, un evreu sărac din partea greșită a orașului, a cărui familie nu avea nici avere, nici poziție socială. El o privea pe Martha, iar Minna îl privea pe el. Era spre asfințit, momentul acela în care ziua se îngână cu noaptea și toate culorile după-amiezii pălesc, întunecându-se. Sora ei îi fusese prezentată cu o lună în urmă, dar până la sfârșitul acelei vizite, totul avea să fie decis pentru ei. Martha era în al nouălea cer când vorbea despre el, dar nu și mama lor, o femeie care provenea dintr-o distinsă familie de evrei germani și care nu-l considera pe tânărul doctor demn de fiica ei. Și totuși, două luni mai târziu, cei doi erau logodiți în secret. Minna își amintea ce gândise atunci, că pasiunea lui înflăcărată pentru Martha nu părea chiar reală – de parcă s-ar fi jucat de-a îndrăgostiții, curtarea făcându-se doar în mintea lor. Iar modul în care evoluau lucrurile era de neînțeles, cel puțin pentru Minna.

În timpul acelor prime vizite, sora ei abia dacă rostea câteva cuvinte. Martha era o fată delicată și blândă, plină de speranțe, iar Minna era o versiune diferită a ei. Pe atunci era înaltă și subțire, numai unghiuri și păr încâlcit. Prea mult entuziasm, prea multă vorbărie și mult prea multă istețime. Iar Sigmund primise exact ceea ce-și dorise: o drăguță de modă veche, nu o femeie cu opinii proprii, care se angaja în conversații serioase. Rolul Minnei fusese clar de la bun început, iar ea era perfect conștientă de acest lucru. Minna era intelectuala, Martha era cea dorită. Iar acum iată-i aici, Martha și Sigmund, căsătoriți, cu șase copii, căsătoriți, căsătoriți, căsătoriți.

El se opri o clipă locului, uitându-se la Minna. Ea îi susținu privirea, iar el afișă aceeași expresie cu care o întâmpina cu ani în urmă,

dându-i impresia că era în ea mai mult decât simplă recunoaștere. Apoi el străbătu încăperea și se așeză pe scaunul liber de lângă al ei, punând figurina pe masă în fața lui și stingându-și trabucul într-o scrumieră mică din alamă.

– Draga mea Minna, începu el, cărui fapt îi datorăm plăcerea?

– Faptului că am fost concediată, replică ea surâzând modest. Din nou.

Sigmund râse, dar gluma făcută avea dezavantajul că îi dezvăluise situația, lucru pe care ea ar fi vrut să-l evite. Se înroși ușor când se aplecă peste masă ca să aprindă lumânările.

– Tante Minna a fost dată afară? întrebă Martin, cu o expresie neîncrezătoare.

– Martin, ai grijă cum vorbești. Cine folosește asemenea termeni? îl dojeni Martha.

– Din nou? Adică a mai fost concediată și înainte? interveni Oliver, de șapte ani, pe care Sigmund îl botezase astfel în onoarea unuia dintre eroii săi, marele puritan Oliver Cromwell.

– Ce vrei să bei, Minna? o întrebă Martha. Apă tonică? Bere? Vin? Sigmund, cu ce o servim pe Minna?

– Dar cine s-o concedieze pe Tante Minna? insistă Oliver.

– Ce-ai făcut de te-au concediat? interveni Martin.

– Gata cu întrebările! exclamă Martha. Mâncați-vă supa! Ai spus vin, draga mea? E minunat că Tante Minna este aici, cu noi nu-i așa?

– Este, replică Sigmund, continuând să stea în picioare politicos până ce Minna se așeză în sfârșit pe scaunul liber de lângă el. Ce noroc că *ea* a apărut aici! Spune-mi, îi ceru el privind-o fix, cum de suntem atât de norocoși?

– Ei bine, s-a întâmplat ca *ea* să lucreze pentru un monstru de femeie care nu avea nici măcar bunul-simț al unui... n-aș vrea să zic al unui șobolan sângeros, dar cred că ar fi o comparație potrivită. Vinul este o idee bună.

Ochii lui îi întâlniră pe ai ei pentru o clipă, cu un aer de apreciere. Apoi își îndreptă privirea în altă parte și se rezemă de spătaru

scaunului cu brațele încrucișate, într-un gest pe care și-l amintea ca de când, cu mulți ani în urmă, o însoțea pe Martha la întâlnirile cu el și cu un grup de prieteni, la cafenea. Își terminase pe atunci studiile de neurologie și locuia într-o garsonieră înghesuită la Spitalul General din Viena. Logodnicul Minnei, Ignaz Schonberg, unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Sigmund, făcea și el parte din grup. Era specialist în sanscrită și student la filozofie, la universitate, iar micile lui istorioare despre sanscrită i se păreau lui Sigmund simple aiureli.

– Vezi tu, titlul piesei este *Turanga Litia*. Două gânduri, de fapt. *Turanga* și *litia*. *Turanga* înseamnă „timp", iar *litia*, „joc". *Jocul cu timpul*. Înțelesul e mult mai complex, firește... Am putea spune că... turuia Ignaz cu patimă în glas.

– Am putea spune, cu siguranță, îl întrerupea Sigmund, pe un ton ironic. Poți să-mi dai ziarul acela?

Așa decurgeau lucrurile între ei aproape în fiecare după-amiază, iar Martha și Minna obișnuiau deseori să li se alăture. Aveau suficienți bani cât să cumpere câte o cafea pentru fiecare, din care sorbeau apoi ore în șir. Martha mai mult asculta, dar Minna nu era la fel de reținută atunci când discutau despre poezie, despre sensul vieții, Goethe și Shakespeare, politică și chiar despre valul crescând de antisemitism din Viena.

La un moment dat au dezbătut teoriile lui Darwin, așa cum fac deseori studenții când vor să-i impresioneze pe ceilalți. Freud îi împrumutase Minnei prețiosul său exemplar din *Despre originea speciilor*, pe care Ignaz îl citise deja, iar pe Martha n-o interesa câtuși de puțin.

– Oameni care se trag din maimuțe! Ridicol! exclamase Ignaz.

Bietul Ignaz!

– Ce orizont îngust ai! Nu cumva crezi și că pământul e plat? ripostase Minna.

– Habar n-aveai că ești pe punctul de a te însura cu Catarina, intervenise Freud, șezând rezemat de spătarul scaunului la fel ca acum, cu brațele încrucișate la piept și cu un zâmbet ironic.

– Catarina? întrebase Martha, privind spre sora ei.

– Da, iubitul tău Sigmund tocmai m-a comparat cu o scorpie.

– N-am avut intenţia să te jignesc, draga mea, replicase Freud. Ştii cât de mult ţin la scorpia în cauză, cu toată atitudinea ei dezagreabilă.

– Nu m-am simţit jignită, răspunsese Minna, încântată în secret fiindcă fusese comparată cu eroina shakespeariană.

– Mie mi se pare că personajul are o fire imposibilă şi limba prea ascuţită, spusese Ignaz.

– Ah, dar tocmai ăsta-i marele ei farmec, declarase Freud, începând să recite pasaje lungi din *Îmblânzirea scorpiei*.

Aproape că îl vedea şi acum aşa cum era în ziua aceea la cafenea, cu o atitudine provocatoare, cu fruntea ridicată şi bărbia împinsă în faţă, de parcă geniul său i-ar fi sfidat pe toţi ceilalţi să-l contrazică. Şi pe atunci era nerăbdător, cu o sumedenie de idei excentrice, şi cu aerul că ar fi cea mai inteligentă persoană din încăpere. La început, Minna şedea liniştită în scaunul ei, lăsându-l să domine conversaţia. Dar, pe urmă, el se uita la ea să-i vadă reacţia şi aşa sfârşeau într-un dialog doar al lor.

De fapt, timp de ani întregi întreţinuseră o corespondenţă asiduă care începuse, în mod straniu, la scurt timp după căsătoria lui cu Martha. Iniţial, îşi scriau doar despre cărţi. În copilărie, crescând alături de şase surori şi o mamă autoritară, Sigmund obişnuia să citească pentru a evada din existenţa haotică de acasă, marcată de sărăcie. Iar Minna era încântată să aibă pe cineva care o privea nu ca pe un animal ciudat, ci ca pe o intelectuală.

Îşi amintea primele lor scrisori, în care discutau despre poeţii romantici englezi Wordsworth şi Coleridge. Urmaseră gânditorii clasici. El îi scria despre Homer şi Dante, afişându-şi buna stăpânire a limbilor greacă şi latină. Ea îşi expunea, la rândul ei, opiniile, după ce citise traducerile în germană, punând la îndoială interpretările lui. Amândoi iubeau cărţile lui Dickens, ale lui Tolstoi şi Dostoievski. Şi opera lui Shakespeare pe care, se lăuda el, începuse s-o citească de la vârsta de opt ani.

Sigmund scria cu pasiune despre Schiller şi Goethe, citând fragmente lungi din operele lor. Era de asemenea fascinat de lumea antică, de civilizaţiile dispărute, de zei, religie şi mituri, printre care şi unul la care se referea mereu, *Oedip rege*, piesa lui Sofocle pe care, pentru examenul final de la absolvirea gimnaziului, o tradusese din greacă. Iar printre toate acestea, se plângea de munca lui, de colegi, de permanentele boli ale copiilor şi de neputinţa sa de a renunţa la fumat. Scrisorile în care aborda aceste subiecte aveau un ton surescitat, dramatic şi de autocompătimire.

„M-am lăsat iar de fumat... chinul oribil al abstinenţei... total incapabil să lucrez... viaţa e insuportabilă..."

„Călcâiul lui Ahile pentru tine", îi răspundea ea şi apoi îl întreba despre ultimele lui cercetări. Sigmund îi trimitea pagini întregi cu tehnicile sale psihanalitice „de răsunet", inclusiv cu teoriile despre isterie şi despre un tratament numit „terapia prin vorbire". O complimenta, spunându-i că era o cititoare meticuloasă şi receptivă a lucrărilor sale. Minna învăţase chiar de la început să fie precautǎ în răspunsurile pe care i le trimitea, fiindcă Freud era iritabil şi se simţea jignit dintr-o nimica toată.

În ultimii ani, ea încercase s-o includă şi pe Martha în discuţiile lor pe teme literare, fără să reuşească însă. Uneori îşi spunea – cu duritate, dar n-avea ce face, acesta era adevărul – că Martha nu avea câtuşi de puţin o viaţă interioară activă. Rareori mai citea vreun roman sau chiar ziarele şi încă i se părea că, în traducere, Shakespeare era imposibil de descifrat. Cu excepţia sonetelor, care îi plăceau – poate ca un memento al începutului relaţiei cu Freud, când în cursul celor patru ani de logodnă el îi trimitea în mod regulat câte un sonet. Pe atunci avea cel puţin câţiva autori preferaţi, mai cu seamă Dickens, dar toate acestea păruseră că se sting după apariţia copiilor.

Martha veni din salon aducând o carafă cu vin roşu, dar se opri când observă că băieţii se ridicaseră de la masă şi se înghesuiseră în spatele canapelei, certându-se pentru ceea ce părea să fie un soldat de jucărie.

- Oliver, Martin, înapoi la masă! Sigmund, unde e vinul de Bordeaux care era pe raftul de sus, îţi aminteşti, cel pe care ţi l-a dat pacientul care n-a putut plăti? Eu n-am găsit altceva decât acest *vin ordinaire*.

El ridică din umeri, aparent absorbit de statueta sa. Braţul stâng al figurinei era ridicat pentru a ţine o suliţă, care însă acum lipsea, iar pe piept avea o platoşă imprimată cu capul Meduzei. Sigmund avea obiceiul acesta ciudat, de a aduce la masă unul dintre artefactele sale preferate, lăsând statueta să stea tăcută în faţa lui, ca un prieten imaginar. Slavă Domnului că nu începea să vorbească cu ea, îşi spuse Minna.

– Secolul I? întrebă ea cu glas tare.

– Secolul al II-lea, Roma. Atena, zeiţa înţelepciunii şi a războiului, replică el.

– Romană, nu grecească?

- Foarte bine! E după un original elen din secolul al V-lea înainte de Christos, preciza Freud înclinându-se într-o parte pentru ca Martha să se aplece printre ei şi să umple cu vin paharul Minnei.

– Mătuşă Minna, vrei să ştii ce am învăţat eu azi? întrebă Oliver şi, fără a mai aştepta răspunsul, se lansă într-o descriere detaliată a geografiei Dunării, enumerând şi ţările pe care fluviul le străbatea: Dunărea albastră care, apropo, nu e chiar albastră. E mai degrabă un galben mocirlos. Cel mai lung fluviu al Europei după Volga, cu două mii opt sute cincizeci de kilometri. Izvorăşte din munţii Pădurea Neagră şi curge spre est, prin Germania, Imperiul Habsburgic, Slovacia, România şi Bulgaria.

– Impresionant, Oliver, spuse Minna, dând astfel copilului precoce frâu liber pentru a revărsa asupra lor un nesfârşit şir de nume şi de cifre.

Minna ascultă cu atenţie în vreme ce Oliver enumera oraşele, întrebându-se unde vrea să ajungă. La un moment dat, ceilalţi de la masă începură să afişeze o lipsă de interes, ea devenind însă tot mai fascinată de scena care i se derula în faţă. Ceva îi spunea că, odată dezlănţuit, Oliver era greu de oprit.

– Sunt unii care cred că ar trebui împuşcat, interveni Martin la un moment dat, cu o notă de veselie în glas. Chiar te calcă pe nervi.

Ignorându-şi fratele, Oliver îşi continuă expunerea detaliată şi pasionată fără a le da atenţie celorlalţi şi trecând graniţa dintre exhaustiv şi excesiv. Între timp, gheţarii lunecau spre mare, iar copacilor le mai creştea un inel pe trunchi. În cele din urmă, Martha îl întrerupse.

– Am avut azi nişte probleme cu unul dintre servitori, spuse ea. Ţi o aminteşti pe sora lui Frau Josefine? Cea brunetă? A venit la program azi şi mai întâi a scăpat din mână una dintre cupele bune din cristal. Şi să nu cumva să aştepţi să şteargă ea praful! Este atât de ineficientă, încât a trebuit s-o trimit pe cameristă în urma ei. Un dezastru total. Doamne, nu trebuie să fii un geniu ca să ştii că o casă murdară atrage după sine boli: holeră, tifoidă, difterie. N-am dreptate, Minna?

Ea încuviinţă politicos, cu o grimasă abia perceptibilă, temându-se de ceea ce urma.

– Oh, da, continuă Martha, praful din casă conţine noroi de pe străzi, bălegar de cal, măruntaie de peşte, ploşniţe, animale în putrefacţie, resturi din coşurile de gunoi şi – nu asculta asta, Sophie – paraziţi.

N-ar fi trebuit să-şi facă nicio grijă, fiindcă nimeni nu asculta, cu excepţia Minnei. Nimeni nu asculta niciodată când turuia despre murdărie. Minna se simţea obligată să manifeste un dram de interes, însă sporovăiala Marthei era exasperantă. Şi penibilă, pe deasupra. Oliver încă se certa cu Martin, iar fetele stăteau cu frunţile lipite una de alta, vorbind despre cine ştie ce secret pe sub masă. Freud aruncă o privire spre Minna şi ochii îi scânteiară, lăsând să se întrevadă o iritare abia ascunsă, în clipa în care servitoarea aducea la masă tocăniţa vieneză cu varză şi chiftele din cartofi.

– Sigmund, înţeleg că lucrurile merg bine la cabinetul tău, spuse Minna, încercând să schimbe subiectul.

– Chiar bine. Deşi întotdeauna ar fi bine-veniţi mai mulţi pacienţi…

– Iar la universitate? Martha îmi povestea că aulele sunt pline. Herr Professor Freud s-ar supăra dacă aș asista și eu la un moment dat?

– Oh, nu, nu, nu! Sigmund nu e profesor... interveni soția lui.

– Îți mulțumesc, Martha. Îți mulțumesc pentru că le reamintești tuturor acest lucru, replică el, încruntându-se.

Oh, Doamne! exclamă Minna în sinea ei. De ce a deschis subiectul? Doar știa că este o chestiune delicată! În ultimii zece ani, Freud deținuse titlul de *Privatdozent* – conferențiar în neurologie neplătit – la Universitatea din Viena, nu de profesor. Fusese nominalizat de mai multe ori, dar Ministerul Educației nu fusese de acord și, spre deosebire de colegii săi, el refuzase cu încăpățânare să se folosească de relațiile politice, așa-numita *Protektion*, pentru a fi promovat. În consecință, an după an își văzuse colegii înaintând pe scara ierarhică, iar el rămăsese pe o poziție inferioară.

– A fost pe listă, explică Martha. Cu vechimea lui, ar fi trebuit să fie următorul.

– Așa e. Hai să redepănăm întreaga poveste. Am fost lăsat la o parte acum doi ani, am fost lăsat la o parte acum un an și apoi, da, lăsat la o parte încă o dată. Mai vrei să adaugi și altceva, Martha?

– Chiar vreau, continuă ea, aparent fără a sesiza mânia crescândă a soțului ei. Poate dacă ai încerca stăruitor să fii mai cordial...

– Vrei să spui că motivul este lipsa mea de bune maniere?

– Nu *eu* spun asta!

– Atunci cine o spune? Cine ar spune așa ceva?

– Lumea.

– Oh, *lumea*, deci! se răsti el, trântindu-și furculița pe masă și împingându-și scaunul în spate. Care lume? Lumea de la spital? De la universitate? Sau poate membrele micului tău cerc de tricotat?

– Dar tu nu poți face nimic? interveni Minna, încercând să aplaneze situația.

– Ba sigur că ar putea să facă ceva. Și-ar putea controla comportamentul.

Minna aruncă o privire rapidă spre sora ei. Dumnezeule mare, chiar nu știe când să se oprească?! Până și Oliver pricepea când e cazul să închidă gura. Ceilalți copii tăceau mâlc.

– Haide, Martha, spui niște lucruri extraordinare. Personalitatea nu are nicio legătură. Teoriile mele sunt cele care nu le plac. De fapt, toate cercetările mele nu înseamnă nimic pentru ei. Mai devreme sau mai târziu vor fi nevoiți să recunoască meritele științifice ale activității mele. Dar deocamdată... cine știe... Oricum, sunt toți antisemiți.

– Ei, asta e! Înțelegi tu, nu trebuie să ne învinovățim pe noi înșine, fiindcă *toată lumea* e antisemită. Asta-i argumentul valabil pentru orice, ripostă Martha, întorcându-se spre el. Ai putea face totuși unele lucruri ca să-ți netezești calea...

– Ca de pildă?

– Ai putea... să le faci o vizită... sau să le trimiți flori.

– Asta propui tu? Voi avea grijă s-o fac negreșit, draga mea. Le voi trimite flori *tuturor*. Ce soluție strălucită! exclamă el, izbucnind într-un râs plin de furie. Vezi tu, reluă el apoi, întorcându-se spre Minna, de parcă n-ar fi fost decât ei doi în încăpere, *de asta* nu discut cu ea despre munca mea.

O clipă se scurse în tăcere. Martha emise un suspin lung, melodramatic, despre care Minna știa încă din copilărie că semnifica un singur lucru: sora ei era resemnată, dar nu înfrântă. Apoi luă un prosop de vase și un mic vas cu apă fierbinte, pe care le ținea întotdeauna lângă farfuria ei, și începu să tamponeze viguros un strop de sos care se scursese pe fața de masă de pe furculița lui Sophie. Minna o privi tăcută în vreme ce ea continua să frece. Era timpul să schimbe subiectul, fiindcă era limpede că situația conflictuală ajunsese într-un punct mort.

– Martha, începu ea afișând un aer jovial, nu spuneai tu că Martin a scris o poezie?

– Oh, da, replică sora ei lăsând prosopul pe masă și fricționându-și umărul de parcă ar fi durut-o. Martin, de ce să nu ne citești poezia acum?

Băiatul scoase din buzunar o foaie de hârtie, se ridică de pe scaun cu o atitudine ceremonioasă și se întoarse cu fața spre Minna, lansându-se în ceea ce era, evident, o mult repetată „ceremonie de bun-venit".

– Titlul este „Cum a fost gâsca sedusă de vulpe".

– Dă-mi să văd! interveni Oliver cu o strâmbătură și smulse hârtia din mâna fratelui său. Doamne! Ortografia ta e cumplită. Cum poți să scrii greșit cuvântul „fiară"?

Oliver sări de pe scaun în clipa în care Martin se repezi la el, năpustindu-se să-i ia foaia. Cei doi băieți o rupseră la fugă în jurul mesei până când Oliver, deopotrivă speriat și amuzat, mototoli hârtia în pumn și o azvârli în celălalt capăt al camerei. Minna observă obrajii roșii de umilință ai lui Martin. Între el și Oliver întotdeauna existase o anumită tensiune. Când Ernst era prin preajmă, Oliver se abținea – Oliver, proscrisul isteț, interesat de matematică și de alte subiecte abstracte. Dar acum, că tamponul dintre ei nu era pe aproape, își îndreptase atenția spre Martin, știind instinctiv ce anume îl scotea pe fratele său din minți.

– Destul, băieți! Încetați imediat! ceru Martha, ridicându-se în picioare cu o mișcare bruscă și ținându-se de brațul stâng care începuse să-i tremure, iar acum atârna moale. Lăsă lingura să-i cadă pe podea și se prinse cu mâna de umăr.

– Ce s-a întâmplat? Ce-ai pățit? întrebă Minna alarmată.

– Brațul ăsta neascultător!

– Despre ce vorbești? Când a început să-ți facă probleme?

– Imediat după ce s-a născut Anna. Uneori brațul nu-mi mai funcționează. Iau salicilat. Sigmund crede că-i un fel de paralizie a scrisului, *Schreiblähmung*.

– Ce-i asta?

– O disfuncție motorie, așa-i? întrebă Martha, întorcându-se spre Freud.

– Posibil, replică el pe un ton indiferent. Stați jos, băieți!

– Și dinții mă dor.

– Oh, Doamne! exclamă Minna, neștiind ce altceva să spună.

Cei doi frați se repeziră spre scaunele lor, împingându-se în masă, iar Oliver zâmbi îngâmfat. Freud deschise capacul ceasului său de buzunar și își drese glasul.

– Mă tem că trebuie să plec. Îmi vine un pacient.

– Dar ce zici de un ștrudel? îl întrebă Martha, ținându-și încă brațul la piept.

– Poate mai târziu. Apoi, trăgându-și scaunul și punând ușor o mână pe umărul Minnei, adăugă: Ești bine venită oricând la cursul meu.

– Aș fi încântată, răspunse ea flatată.

Și în aceeași clipă simți în stomac un fior pe care nu reuși să și-l explice.

5

Toți copiii familiei Freud aveau particularitățile lor, și în cursul săptămânii care urmă Minna le descoperi pe toate. Oliver era un bulgăre de energie; Martin, un poznaș pus pe harță; Ernst se chinuia cu vorbitul peltic, iar mica Sophie era mofturoasă la mâncare și nu dormea, nici măcar după amestecul de ulei de ricin cu laudanum (un derivat de opiu pe care Martha părea să-l folosească pentru orice problemă de sănătate) pe care-l lua seara. Existau rivalități între frați, izbucniri de furie și, uneori, câte o licărire de recunoștință.

Când și când Minna se pomenea bifând o listă mentală cu cine era prezent și cine nu, și unde erau drăcușorii dacă nu erau acolo unde ar fi trebuit să fie, dacă, de fapt, chiar ar fi trebuit să fie acolo. Dar, pe de altă parte, Martha era deseori surprinzător de calmă, chiar și in situațiile în care unul dintre copii venea cu capul spart, își prindea vreun deget în ușă sau ii curgea sânge din nas.

Într-o seară, târziu, Sophie se furișă pe holurile întunecate, desculță și tremurând de frig, spre micul dormitor al mătușii. Minna își ascunse la repezeală sub pat paharul cu gin și tabachera.

– La mine-n cameră e un monstru mare și verde, și ce e boala lunară, mătuță Minna?

Fetița se cuibări lângă ea in pat, iar Minna o frecă ușor pe spate și incepu să-i citească din *Alice's Abenteuer im Wunderland*, despre omida cu narghilea. În cele din urmă, copilul adormi, iar a doua zi

dimineață Minna luă asupra sa obișnuințele de somn ale micuței Sophie, instituind povestea de seară, în locul poțiunii cu laudanum.

Spre deosebire de copii, care erau pretutindeni și inevitabili, Freud era o prezență fantomatică. Contactele sale cu cei mici erau minime și abia dacă dădea cuiva bună dimineața sau bună seara, incluzând-o aici și pe Minna. Ea îl vedea la cină și, uneori, la ceaiul de la ora patru. Restul timpului și-l petrecea singur, preocupat de sine însuși, retras la universitate, consultându-și pacienții sau închis în biroul lui.

Minna citise undeva că, în privința copiilor, existau doar două situații, fără cale de mijloc: ori erau în centrul vieții cuiva, ori nu. Iar pentru Freud, în cea mai mare parte a anului, nu erau. În timpul anului școlar, copiii îl vedeau rar în cursul zilei, iar seara el rămânea de cele mai multe ori închis în biroul lui, ieșind doar după ce ei se culcau. Minna putea înțelege acest comportament, date fiind importanța și asiduitatea activității sale profesionale, iar vara, în vacanță, Freud devenea un tată devotat, luându-i cu el în drumeții, la cules de ciuperci și în excursii cu barca. Glumea cu ei, le povestea despre copilăria lui și le citea povești din cărțile lui preferate. Dar purtarea lui față de Martha pe tot parcursul anului era deconcertantă. Deseori în privirile pe care i le arunca se citea iritarea, iar ea luneca într-un fel de discurs stilizat, doldora de aluzii și înțepături. Era o versiune subtilă a supraviețuirii celui mai adaptat, a unei lupte cu dinții și cu ghearele, ca două păsări care se loveau cu ciocul și, deși Minnei nu-i plăcea să recunoască asta, Martha era de obicei cea care începea.

Într-o după-amiază, Freud zăbovea în salon citind ziarul. Își scosese pantofii și luase din bucătărie o cutie cu fursecuri din care mânca pofticios, împrăștiind firimituri pe covor. Apoi își aprinse un trabuc și se așeză în fotoliul său preferat, scuturând scrumul în capacul cutiei de fursecuri.

– Atâta scrum, Sigmund! Și firimiturile, spuse Martha când intră în salon. Ce s-a întâmplat cu pacientul tău?

– A anulat programarea, replică el fără a ridica privirea.

– Și plimbarea ta?

Freud întoarse pagina ziarului fără a răspunde. Martha privi spre fereastră și umerii i se încordară.

– Menajera cea nouă a lăsat fereastra deschisă. *Din nou.*

– N-o închide. E sufocant aici, spuse el.

– Sigur. O las deschisă, replică ea și, apropiindu-se de fereastră, o închise pe jumătate.

Apoi își luă lucrul de mână de pe taburetul de lângă șemineu, își trase un scaun lângă soțul ei și începu să brodeze o față de pernă.

– Ce citești? îl întrebă.

– Ziarul.

– Oh! exclamă ea și așteptă o clipă ca el să dezvolte ideea.

Era evident că Freud avea una dintre toanele lui, lăsându-i impresia clară că prezența ei era de prisos. Și ca să spună ceva, orice, Martha continuă:

– Ai auzit că familia Meyer închiriază o vilă în Florența pentru toată luna august?

Exasperat, el puse ziarul jos o clipă și își reaprinse trabucul.

– Și pe urmă vor călători in... Cum se numește locul acela din Balcani? Ceva exotic. Să fie Marrakech? Nu. Ajută-mă, dragul meu. La ce oraș mă gândesc?

Apoi se ridică și scutură scrumul în coșul de gunoi.

– Constantinopol? întrebă el.

– Nu. Nu e ăsta, replică ea, acum enervant de pedantă, îndepărtând cu propria batistă firimiturile de la picioarele lui. În orice caz, se duc undeva. Anul trecut au fost la Calais. Sau la Biarritz? Tu te duci în seara asta la întrunirea B'nai B'rith[1]?

– Nu.

– Gertrude mi-a spus că la ultima ai stârnit ceva rumoare. Soțul ei i-a povestit. Ceva în legătură cu cercetările tale să fi fost? De *asta* nu te duci azi?

[1] B'nai B'rith International, cea mai veche organizație iudaică, fondată la New York în 1843, de doisprezece evrei de naționalitate germană recent stabiliți în SUA (n.tr.)

– Vreau doar să stau aici liniştit, în caz că n-ai observat.

– Ba sigur că am observat. Locuiesc şi eu aici, în caz că *tu* n-ai observat. Am presupus doar că s-au simţit ofensaţi de cercetările tale. Deşi nu-mi pot imagina pentru ce ai discuta cu ei despre ele. Oh, Doamne, ce e pata aceea de pe perete, chiar în spatele canapelei?

El lăsă ziarul deoparte şi se uită la ea neîncrezător.

– Pata din spatele canapelei, repetă Martha.

– Ce-i cu ea?

– N-are rost să încerc s-o scot. Cred că a intrat o insectă pe geam...

El trase adânc aer în piept şi răsuflă prelung în vreme ce ea îşi aţintise privirea, bosumflată, la broderia din poală.

– Şi în cameră miroase a bălegar de cal.

Freud se ridică şi închise fereastra cu un gest brusc, de parcă ar fi fost o ghilotină.

– E mai bine aşa? întrebă pe un ton încărcat de reproş.

– Ei, da, dragul meu. Îţi mulţumesc, replică Martha cu un zâmbet spartan.

Minna n-ar fi putut să spună când avea să izbucnească una dintre aceste scene, dar ştia că existau multe modalităţi de a le pune capăt. Freud ar fi putut s-o arunce de pe un pod, ar fi putut s-o înjunghie, să-i taie limba sau ar fi putut să facă ceea ce făcea întotdeauna, să iasă din cameră şi să se retragă în biroul lui.

Într-o sâmbătă, Minna se trezi şi constată că era o vreme splendidă, ca de primăvară, care, după săptămâni de ploaie rece, părea irezistibilă. Cartierul era plin de viaţă. În clădirea de apartamente de vizavi ferestrele erau deschise şi de afară se auzeau ropotul trăsurilor, pălăvrăgeala estompată a servitoarelor de pe stradă şi şuierul unui tren în depărtare. Dinăuntru răzbătea dialogul continuu al slujnicelor în vreme ce alimentau sobele, curăţau grătarele, frecau toaletele, deschideau obloanele şi aruncau funinginea. Niciun colţişor al casei nu scăpa nedereticat până la micul dejun.

Ca de obicei, Minna decise să se ducă mai întâi la mezină. Anna dormea în pătuţul ei, în cămăşuţa de noapte albă ca laptele, cu

panglici și dantele. Dar cu puțin înainte de ivirea zorilor, plânsetele ei intermitente căpătaseră accente paroxistice, iar urletele, când domolindu-se, când intensificându-se, păruseră să dureze o veșnicie. Chiar în clipa în care se pregătea să se ducă la ea, Minna auzi pașii bonei pe hol, apoi o ușă deschizându-se și închizându-se. E uimitor, își spuse ea, cum glasul unui bebeluș poate părea aspru și liniștitor în același timp.

Camera copilului avea pereții acoperiți cu obligatoriul var alb (un mediu steril, care să împiedice apariția infecțiilor) și era sumar mobilat, cu o carpetă chinezească în mijlocul podelei, care arăta de parcă ar fi fost bătută până ce-și dăduse duhul. Covorul din camera copilului, scria în *Manualul doamnei Beeton de administrare a gospodăriei*, o veritabilă biblie a Marthei, trebuie bătut cel puțin o dată pe săptămână și, sub supravegherea stăpânei casei, biata carpetă era scoasă și bătută zilnic.

Minna se duse apoi să-l verifice pe Martin, singurul copil al familiei Freud care avea camera lui. Băiatul suferea de o infecție a gâtului, iar acum, înfofolit în două pulovere și un fular de lână, ședea la biroul lui și, văzând-o pe Minna, aruncă în sertar soldățeii de jucărie pe care îi ținea în mână. Haine murdare, întoarse pe dos, zăceau pe podea, cărți cu cotoarele deformate erau strânse grămadă într-un colț, iar pe noptieră se îngrămădeau ambalaje de biscuiți și vase cu resturi de mâncare. Ce cocină! își spuse ea.

– Cum te mai simți? îl întrebă ocolind cu grijă o pereche de patine de gheață cu lamele murdare de noroi uscat.

– Încerc că învăț, spuse el apăsat, așteptând ca ea să plece.

– Văd, replică Minna, ducând mâna la sertar și scoțând jucăriile. Infanteria franceză. Ce frumos! Istoria este foarte importantă.

– De acord.

Martin avea ochii puțin roșii, dar mari, cu o privire înțelegătoare.

– Dar nu mai importantă decât aritmetica, la care se pare că rămâi corigent.

– Cine zice?

– Nu contează.

– Cine? Spune-mi, insistă băiatul. *Nu* rămân corigent!

– Bine. Foarte bine. Atunci, continuă, replică ea, ridicând caietul de pe podea și întinzându-i-l.

Martin îl luă cu lehamite, tuși ca un câine și se duse spre pat.

– Îți aduc supă caldă și biscuiții aceia care, văd eu, îți plac.

Când el se așeză pe pat, Minna observă că are încheieturile degetelor iritate, gleznele acoperite cu o crustă și o urmă neagră-albăstruie pe ceafă. Totdeauna trebuie să fie ceva cu copilul ăsta, își spuse ea. Nu trece o săptămână fără să se ia la harță. Preferă apoi să ignore gaura din tapetul de pe perete, în forma suspectă a unui pumn.

Fetița cea mare, Mathilde, o mini-Martha în vârstă de zece ani, ședea pe una dintre canapelele bune din salon, cu picioarele încălțate în ghete murdare sprijinite pe o pernuță din catifea, și răspundea la întrebările preparatoarei. Frau Schilling era o femeie în vârstă, care suferea de alergii cronice și de un șuierat persistent și care folosea purgative și sirop de mac cu o regularitate șocantă. Astăzi venise la o oră matinală – o pedeapsă pentru refuzul lui Mathilde de a învăța cu o săptămână în urmă. Toți copiii Freud făceau școala acasă, în primul rând din cauza temerilor pe care i le stârneau Marthei bolile copilăriei.

– Când a domnit Leopold I? întrebă preparatoarea și își tampona ochii apoși cu batista.

– Nu știu, răspunse Mathilde, teribil de plictisită și jucându-se cu volănașul pernei.

– Între anii 1657 și 1705, spuse Frau Schilling frunzărindu-și hârtiile cu nerăbdare. Și în ce an a salvat Viena de amenințarea otomană?

– Eu n-aș zică că a „*salvat* Viena", o întrerupse Minna, trăgându-și un scaun și împingând ca într-o doară picioarele lui Mathildei de pe pernuță. Știu ce se spune, că Leopold a fost un războinici viteaz, dar adevărul este că nici nu s-a aflat în oraș pe durata acelui război sângeros, întorcându-se abia când nu a mai fost niciun pericol pentru el.

Mathilde privi drept în ochii Minnei şi îşi puse iar picioarele pe pernuţă.

– Dar unde era? întrebă ea.

– În Linz.

– Şi ce făcea acolo?

– Nu ştiu, poate îşi vizita vărul, contele, sau pe una dintre numeroasele lui prietene. Te rog să-ţi iei ghetele de pe pernă.

Fetiţa dezlegă şireturile, îşi aruncă ghetele pe podea şi îşi trânti picioarele cu ciorapi înapoi pe pernă.

– La ce dată a izbucnit Războiul cel Lung? o chestionă Frau Schilling încruntată, concentrându-se pe conflictul istoric şi ignorându-l pe cel care se înfierbânta în faţa ei.

– Oh, Războiul cel Lung, când otomanii au cucerit Ungaria... începu Minna.

– Scuzaţi-mă, *Fräulein* Bernays, acum nu facem lecţii. Astăzi recapitulăm doar datele.

– Da, Tante Minna. Azi recapitulăm doar datele, spuse Mathilde, imitând tonul nazal al preparatoarei.

Mătuşa ei se ridică păstrându-şi calmul, luă picioarele fetei de parcă ar fi fost două obiecte neînsufleţite şi le dădu drumul pe podea. Fata se înroşi de furie şi trase de gulerul înalt şi aspru care îi strângea gâtul ca o gheară.

Minna se lansă apoi într-o relatare detaliată a invaziei otomane din secolul al XV-lea şi a cruntelor războaie care au marcat istoria medievală a Austriei şi care s-au încheiat cu îndelungata domnie a dinastiei de Habsburg şi cu fondarea Imperiului Austriac, în 1804.

Mathilde ascultă posomorâtă, în tăcere, cu colţurile gurii lăsate în jos, într-o grimasă de sfidare. De îndată ce mătuşa ei trecu de bătălia de la Königgratz, în urma căreia fuseseră eliberate ducatele Schleswig şi Holstein, ţâşni în picioare, azvârli pe jos o pernuţă de catifea şi ieşi din încăpere, trântind uşa în urma ei.

– Cred că ora de astăzi s-a încheiat, Frau Schilling, spuse Minna.

– Copila asta este încăpăţânată şi lipsită de respect şi niciodată nu va învăţa nimic.

- Poate că este doar o etapă, replică Minna, cuprinsă deodată de un sentiment defensiv și matern, în ciuda comportamentului lui Mathilde. E la vârsta aceea problematică, adăugă ea.

Și își făcu o notiță mentală să discute cu Martha despre Mathilde, cu toate că stilul didactic mediocru al preparatoarei i se părea la fel de jignitor ca atitudinea ei rece și îngâmfată. Toată lumea știa că fetele la vârsta adolescenței aveau nevoie de atenție și căldură, oricât de rebel le-ar fi comportamentul.

Ziua se scurse mai departe marcată de doza obișnuită de activități gospodărești și de supraveghere a copiilor. Sophie își petrecu după-amiaza cu logopedul, iar despre băieți se presupunea că învață, deși în orice clipă ceva le putea distrage atenția, în funcție de firea și de toanele lor de moment. Astăzi se părea că Oliver era cel mai dezorganizat. Mintea îi era plină de povești lugubre despre barbari păgâni, când el ar fi trebuit să studieze educația civică, și izbucnea pe neașteptate în relatări detaliate ale unor măceluri sângeroase, la auzul cărora Minna ar fi vrut să râdă în gura mare. Cât despre Martin... Pe lângă febra pe care o avea, mătușa lui observă, când îi aduse biscuiții, că al treilea deget de la mâna stângă era îndoit într-un mod cu totul nefiresc. Iar când încercă să se uite mai bine la el, băiatul își ascunse mâna la spate și fugi de ea.

În cursul dimineții, Martha anunță că are programare la medic – colicile intestinale i se acutizaseră, motiv pentru care se simțea deprimată și irascibilă; momentul nici nu putea fi mai potrivit, își spuse Minna, căci auzise un foișgăit ușor în dosul plintei din bucătărie, mai degrabă ar fi murit decât să-i spună surorii ei că ar putea avea un șoarece în casă. Martha ar fi fost în stare să pună bucătăria în carantină pentru cine știe cât timp, iar ei ar fi fost obligați să asculte vreme de două săptămâni povești înspăimântătoare despre ciuma bubonică. Minna ar fi pus doar niște momeală în câteva capcane pe care le-ar fi instalat ici și colo, și cu asta s-ar fi încheiat bâlciul. Dar la urma urmei, asta nu era casa *ei*.

Când venise aici, în locuința din Berggasse numărul 19, crezuse că șederea ei avea să fie temporară. Din când în când, de cele mai

multe ori spre seară, se oprea din treburile gospodăreşti şi se gândea la viitorul ei, mintea ei dând târcoale iar şi iar opţiunilor fără ieşire pe care le avea, ca un hoitar deasupra unui leş.

Ar fi putut să-şi calce mândria în picioare, să ia trenul spre Hamburg şi să se ducă să locuiască împreună cu mama ei. Doamne fereşte! Relaţia dintre ele era în cel mai bun caz rece, şi Minna nu şi-ar fi dorit să ajungă acum dependentă de ea.

Sau ar putea să-şi găsească alt post de guvernantă sau de doamnă de companie. Asta ar fi însemnat, aproape cu certitudine, o existenţă ternă, servilă, cu un program dur de lucru, de şapte zile pe săptămână şi doar o jumătate de zi liberă, duminica după-amiaza. Dar cel puţin ar avea posibilitatea să se întreţină.

Ajungând aici, tâmplele începeau să-i bubuie şi, temându-se de o migrenă, se retrăgea tăcută în bucătărie, unde îşi prepara un ceai urmărind frunzele cum se roteau pe fundul ceştii.

La cine altcineva ar fi putut să apeleze? Mai era şi fratele ei, Eli, care emigrase în America, la New York. L-ar fi putut ruga pe el să-i împrumute banii pentru traversarea Atlanticului, dar s-o ia de la capăt într-o ţară străină, fără un soţ şi fără prieteni, era o perspectivă descurajantă.

Pentru Martha era foarte clar ce avea Minna de făcut: să accepte un burlac sau un văduv trecut de o anumită vârstă, ales de familie. De pildă, domnul acela, Herr nu-ştiu-cum, pe care îl întâlnise iarna trecută. Bine îmbrăcat, în redingotă, şi fumând ţigări cu vârful aurit. Sau celălalt, negustorul de pânzeturi cu faţa palidă ca de ceară şi cu venele ieşite în relief pe mâini. Era cu cel puţin douăzeci de ani mai vârstnic ca ea, încet şi încăpăţânat, dar bogat. Dar, după părerea Minnei, o căsătorie de convenienţă nici măcar nu se putea numi căsătorie. Cunoştea femei care acceptaseră decizia familiei – un bărbat „foarte eligibil", selectat cu mare atenţie. Şi s-ar fi putut spune că nu era nimic rău în a trăi într-o casă confortabilă, cu toate dotările necesare, cu o cabrioletă, doi cai, bani pentru haine şi un bărbat care să plătească totul. Asta îi amintea Minnei de Elsie, prietena ei din copilărie, o tânără fragilă, prudentă, cu o fire pasivă, care îşi

cumpărase un pistol la scurt timp după căsătoria ei aranjată. Îl încărcase meticulos, îl ascunsese sub pelerină și chemase o trăsură care s-o ducă la gară, unde stătuse toată ziua, gândindu-se la momentul trecerii ei în neființă. După o îndelungă cumpănire, se întorsese însă acasă, pusese arma încărcată pe noptieră și îi mărturisise Minnei că își avertizase soțul să nu se mai apropie *niciodată* de ea. Iar el îi respectase dorința.

Poate că, dacă ar fi fost mai cumpătată în decursul anilor, mai puțin capricioasă, acum nu s-ar fi aflat în situația aceasta. Dar deocamdată va încerca să nu se descurajeze și, între timp, va sta aici și va încerca să mai ușureze povara din viața surorii ei.

6

Pe la ora trei a după-amiezii, Minna se așeză pe o treaptă, pe la jumătatea scării. Ziua o istovise, iar picioarele o dureau de oboseală. Fiece sunet pe care îl auzea i se părea că o cheamă – tropotul în staccato al cailor înhămați la trăsuri, clopotele tramvaielor, conversațiile îndepărtate ale oamenilor care se plimbau pe stradă. Într-un târziu merse la Frau Josefine și-i sugeră să-i ducă pe copiii sănătoși la grădina zoologică. Nu se plătea taxă de intrare, iar de curând Menajeria Imperială se îmbogățise cu o incintă pentru bizoni. Menajera de zi putea să aibă grijă de Martin și de Anna.

Odată stabilit acest lucru, Minna hotărî să-și facă plimbarea. Își pudră și fardă ceafa și gâtul, își puse la încheietura mâinii câteva picături de apă de roze, își încheie pelerina cenușie și își prinse în ace pălăria cu pene. Plănuise să meargă până la Prater și apoi să treacă pe la biblioteca publică, să împrumute câteva cărți mai serioase, dar în vreme ce traversa vestibulul, auzi glasul inconfundabil al lui Freud.

– Tu ești, Minna?

– Da, Sigmund. Ies puțin. Ai nevoie de ceva?

– Nu chiar, răspunse el, dar mi-ar prinde bine puțin aer curat. Vin cu tine.

– Firește, replică ea ezitând ușor, deși n-ar fi putut spune de ce.

El își luă haina și pălăria și o urmă pe ușa din față, trăgând aerul în piept cu nesaț, de parcă ar fi fost plin de săruri aromatice.

Minna se văzu nevoită să admită că o încearcă un sentiment de stânjeneală când el își trecu nonșalant brațul pe sub al ei, de parcă ar fi fost doi soți ieșiți la plimbare. Se depărtă de el prefăcându-se că își așază mai bine pălăria și se gândi că e ciudat să se simtă așa, deodată, inconfortabil alături de Sigmund.

Dar era o zi splendidă, iar ea se bucura de ieșire. Nu spusese unde merge, iar el n-o întrebase, dar o conduse în pas alert printr-un labirint de străduțe lăturalnice înghesuite ce duceau spre Ring, trecând pe lângă clădiri masive cu apartamente, îngălbenite de vreme, pe lângă magazine cu ușile întredeschise și cafenele ai căror proprietari ștergeau mesele și aranjau scaunele. Bulevardele erau pline de trăsuri și cabriolete și la distanță se zărea lucirea romantică a turnului gotic al catedralei Sfântul Ștefan, inima capitalei.

Freud grăbi pasul când se apropiară de centru și la un moment dat scoase un trabuc din buzunarul vestei, îi tăie vârful și-l aprinse. Apoi coti și înaintă de-a lungul unui pasaj îngust. Oare de ce merge atât de repede? se întrebă ea. Alerga de la un colț la altul al străzii ca un fugar. Pete rozalii îi apăruseră pe obraz, din cauza efortului de a ține pasul cu el. Și se îmbrăcase mult prea gros pentru vremea de afară. În mod normal purta chiar nouă sau zece straturi de haine – pantalonași, corset, ciorapi de lână peste cei din bumbac, corsaj din bumbac, jupon, camizol, bluză, fustă, jachetă. Și avea ghetele înalte, prea înguste, croite parcă pentru femei fără degete la picioare.

Cum putea omul acesta să meargă atât de repede și să fumeze așa de mult? Ajunseseră exact în fața clădirii cu coloane corintice a Parlamentului. Ea se aplecă, descheie câțiva dintre nasturii ghetelor și ignoră amețeala care o cuprinse – efect al căldurii, probabil.

– Vezi asta? o întrebă el fără a-i remarca roșeața din obraji. Versiunea vieneză a Acropolei – modelul noului spital pentru alienații mintal. Ce părere ai?

– Păi, este...

– Un travesti complet, sfârși el fraza în locul ei.

Se referise la Am Steinhof, spitalul pentru bolnavii mintali și nevrotici care era în construcție la câțiva kilometri în afara orașului

şi care avea să fie gata abia peste zece ani. Îi povesti despre cele şaizeci de clădiri destinate pacienţilor pe categorii de boli – curabili, incurabili, semi-liniştiţi, nervoşi, violenţi, sifilitici şi criminali. În plus, adăugă el, planurile prevedeau tramvaie electrice, grădini amenajate, o crescătorie de porci, grajduri, capele şi, desigur, un cimitir.

– Singurul lucru modern la el este arhitectura. Tratamentele sunt toate vechi – doar diverse tipuri de restrângere a libertăţii.

– Colegii tăi sunt şi ei implicaţi?

– Nu... Un american pe nume Briggs conduce lucrările, replică el pe un ton incisiv. Fonduri nelimitate pentru mortar şi aproape nimic pentru cercetarea neurologică. Omului îi pasă doar de priveliște.

Şi începu să-i explice că la acest spital, la fel ca la altele, odată ce pacientului îi era pusă eticheta de „demenţă cronică", orice se putea întâmpla. Doctorii îi extirpau acea parte a corpului – oricare ar fi fost ea – despre care bănuiau că e cauza bolii: glanda tiroidă, dinţii, amigdalele, părţi din creier. Le administrau pacienţilor duşuri reci pentru a le trata depresia, le induceau friguri malarice pentru a le reface funcţiile mintale afectate sau îi ţineau pe bieţii oameni în băi continue, care puteau dura de la o zi până la o săptămână. Pe lângă toate astea, îi îndopau cu laudanum, barbiturice, bromuri şi purgative.

Imaginea zugrăvită de el i se părea Minnei sumbră, fiind totuşi un pas înainte comparativ cu spitalele de la mijlocul secolului, in care pacienţii erau legaţi cu lanţuri de zid şi închişi în încăperi ca nişte grote, doar cu o mică deschidere prin care li se dădea vasul cu mâncare. Şi auzise chiar vorbindu-se despre „vizionări duminicale" – oameni care le plăteau paznicilor o sumă pentru a li se permite să-i vadă pe nebuni în mediul lor natural.

Minna îi spuse că avea şi ea cunoştinţă despre unele dintre tratamentele actuale.

– Baroneasa Wolff, cea pentru care am lucrat ultima dată, a fost tratată la un moment dat pentru depresie, folosind electroterapia Erb. Am văzut cum curenţi electrici îi erau aplicaţi pe diverse zone ale corpului. Mi s-a părut foarte neplăcut.

– Ah, Sala Bateriilor.

– Da, exact.

Își amintea supărătorul miros de alcool și clorodină pe care îl simțise privind prin ușa deschisă în sala în care discurile din alamă strălucitoare ale unor uriașe baterii electrice scânteiau sub o cupolă din sticlă. Pe pereți erau prinse tot soiul de dispozitive ciudate folosite pentru a le administra șocuri pacienților care sufereau de o sumedenie de afecțiuni fizice bizare. Minnei i se păruse oribil, dar se așezase pe unul dintre scaunele aflate în sala de așteptare, lângă o femeie al cărei fiu tocmai fusese internat din nou, după ce dăduse foc canapelei, susținând că tatăl lui se ascundea în ea.

– Am reclamat de multe ori protocolul acela, spuse Freud. Sunt convins că terapia Erb nu-i ajută pe pacienții cu tulburări nervoase și că o recuperare parțială este cel mai bun lucru la care putem spera în cazul ei. Și cum s-a simțit baroneasa?

– Mă tem că nu prea bine. S-a împușcat.

– Serios?

– Nu. Dar aș fi vrut eu, replică Minna cu un zâmbet sec, de parcă ar fi făcut o glumă pe care o înțelegeau doar ei doi.

Freud o privi, studiindu-i fața și ochii încrețiți la colțuri, cu un aer de evidentă apreciere. Apoi continuă pe un ton serios:

– Adevărul este că electroterapia și toate celelalte metode barbare nu funcționează. Când am studiat la Paris cu doctorul Charcot, hipnoza era tratamentul recomandat, dar ulterior am aflat că și ea era ineficientă.

Minna își aminti că Sigmund fusese la Paris cu zece ani în urmă, pentru a studia cu celebrul neurolog francez.

– Întotdeauna mi s-a părut că hipnoza este o metodă puțin cam extravagantă, îndrăzni ea să spună. Dar cel puțin ai avut ocazia să stai în Paris.

– Ei, am avut avantajul ăsta, replică el surâzând. Și la început hipnoza părea să funcționeze. Le induceam pacienților o transă și așa am obținut unele rezultate încurajatoare. Dar, cu trecerea timpului, tratamentul a început să lase mult de dorit. Nu toți pacienții

puteau fi hipnotizați; unii dintre ei nu erau sugestionabili. Cred că nici tu n-ai fi.

– De ce?

– E doar o bănuială, răspunse el pe un ton lejer și, punându-i ușor palma pe omoplați, o ajută să ocolească o băltoacă. În orice caz, chiar și atunci când tratamentul era eficient, de obicei simptomele reapăreau. Ceea ce era descurajant. Starea pacienților se ameliora prea puțin. Încă aveau coșmaruri, surditate, dificultăți de vorbire, paralizie – o sumedenie de simptome. Dar când am revenit la Viena, am descoperit că cel mai eficient tip de terapie era chiar sub nasul meu. Tot ce trebuia să fac era să-i determin pe pacienți să vorbească despre ei înșiși.

– Sincer, Sigmund, pare o modalitate mult prea simplă de a obține rezultate atât de bune.

– Da. Teoretic vorbind, este splendid de simplă. În realitate însă, e ceva mai complicat. Esențial este că toți colegii mei abordau isteria din perspectivă neurologică și nu ajungeau nicăieri. Am văzut pacienți chinuiți de delirium tremens, depresie, fobii, schimbări bruște de dispoziție și compulsii, pe care nimic nu părea să-i ajute. Dar când le-am cerut să se întindă pe o canapea și să-mi vorbească despre trecutul lor – tați abuzivi, mame distante, traume din copilărie, tot ce le trecea prin minte fără nicio oprelişte – toate amintirile acelea tulburătoare, chiar terifiante, au ieșit la suprafață. Și apoi, dezvelind strat după strat, observând, interpretând și presupunând, poți descoperi ce anume a cauzat simptomele acuzate. Și astfel, le vindeci.

– Doamne, Sigmund! E ceva cathartic, nu-i așa? Eliberează pacienții încurajându-i să vorbească despre trecutul lor.

– Exact. Canapeaua este laboratorul meu.

– Dar ce-ai zice dacă aș juca pentru o clipă rolul de avocat al diavolului? întrebă ea ridicând arătătorul în aer – gest la care el zâmbi; la urma urmei, de asta o plăcea, iar Minna știa bine. De ce ar accepta cineva să se întindă pe canapea în prezența unui om complet necunoscut și să-i dezvăluie cele mai intime gânduri ale sale, cele mai ascunse secrete, ba chiar și perversiunile?

Îţi spun eu de ce. Persoanele care au trecut vreme de ani prin suferinţe cumplite ar face orice, dacă ar şti că le ajută. Şi odată ce încep să vorbească, nu se mai pot opri. Amintirile ii copleşesc, iar ei încep să-şi dea seama ce au reprimat în ei înşişi atâţia ani. Există o semnificaţie ascunsă în cele mai întunecate unghere ale vieţii umane, şi in acea semnificaţie rezidă speranţa.

Minna ar fi vrut ca el să continue. Ar fi vrut să-l întrebe despre pacienţii lui. Să afle exemple clare. Dar mai mult decât orice ar fi vrut să-i spună că descoperirile lui erau deopotrivă profunde şi umane. Şi că, dacă avea dreptate, toate tratamentele actuale vor fi considerate depăşite. Că el ar putea schimba istoria.

E foarte plăcut să am pe cineva cu care să vorbesc... continuă el privind-o intens, pe cineva care să înţeleagă. Colegii mei sunt de părere că m-am angajat într-o misiune donquijotescă. Şi Martha la fel.

Un grup de femei cu crinoline trecu în grabă pe lângă ei, împingându-l într-o parte, şi huruitul unui omnibuz, urmat de cel al unei căruţe trase de doi cai, acoperi vocile trecătorilor din jur. Minna ridică privirea în vreme ce el scoase un alt trabuc din buzunar. Îl aprinse, pufăi din el meditativ şi îşi lăsă privirea să zăbovească asupra unui grup de studenţi care tândăleau în parcul de peste drum.

Mintea îi era un vârtej de gânduri, dar Minna ezita să mai spună ceva. Se aplecă încă o dată să-şi aranjeze gheata. Îi făcuse deja o rană la gleznă. Se aşeză pe o bancă din apropiere, încercând să mai slăbească şireturile care o rodeau. El o studie în lumina după-amiezii, care se reflecta uşor în părul ei.

– La ce te uiţi? îl întrebă ea ridicând privirea.

Fără a-şi feri ochii, el surâse vag.

– Mă uit la tine.

7

Câteva zile mai târziu, când copiii erau împreună cu guvernanta, Minna decise să asiste la prelegerea susţinută de Sigmund la universitate. La urma urmei, el o invitase încă din ziua în care venise în casa lor şi, cu toate că nu mai pomenise despre asta de atunci, ea era sigură că invitaţia fusese sinceră.

Universitatea din Viena se afla la numai cincisprezece minute de mers pe jos şi, dacă se grăbea, putea ajunge la timp. Traversă Ringstrasse, cu trotuarele sale mărginite de copaci, cotind în dreptul Parlamentului şi străbătând apoi elegantul cartier Rathaus, printre masivele clădiri publice în stil neogotic. Era încă mult prea cald, şi când ajunse la universitatea, rochia i se umezise de transpiraţie, iar pălăria îi şedea într-o parte.

Colindă prin campus vreme de câteva minute, căutând şcoala de medicină. Corpurile de clădire erau monumentale, impunătoare şi, avea ea impresia, menite să intimideze. Cu atât mai timorante i se păreau uriaşele sculpturi reprezentând personaje din mitologia greaca, amplasate ici şi colo, întru gloria acestui nobil centru al educaţiei liberale. Zări câţiva studenţi pe care îi rugă să o îndrume înainte de a găsi în sfârşit drumul spre şcoala de medicină. Se strădui să deschisă uşa grea, îşi adună curajul şi urcă scara spre sala de la etajul doi. Când ajunse acolo, Freud vorbea deja.

Aula era plină ochi; bărbaţi tineri stăteau în picioare în spate şi pe margini, mulţi îmbrăcaţi în costume închise la culoare şi purtând

kipa pe cap. Se știa că majoritatea studenților la medicină de la această universitate erau evrei, așa cum erau și cei mai mulți doctori din Viena. Mai mult decât atât, medicul personal al împăratului făcea parte din grupul B'nai B'rith al lui Freud, la fel ca ministrul Sănătății.

De pe podium, vocea lui Sigmund răsuna în toată sala. Părea relaxat, chiar oarecum amuzat. Nu avea un glas puternic și nu avea nici o prestanță deosebită. Și totuși, când vorbea, exercita parcă o atracție ciudată, intensă, asupra ei. Observă că era mai spumos, mai încrezător acum și rostea cuvintele cu o forță convingătoare, ca un evanghelist la predica de duminică. Cu toate că prelegerea era abia la început, studenții lăsaseră tocurile din mâini, cuceriți de anecdotele și glumele lui, care, fără îndoială, aveau să fie repetate apoi prin cafenele. După părerea ei, Freud era magnific.

– Mi-am amintit de un cuplu... poate că am mai vorbit despre ei și înainte. Căsnicia lor era marcată de diverse sentimente conflictuale și de semnale greșit înțelese... și după săptămâni de discuții cu ei, mi-am spus că am reușit în sfârșit ceva. După o pauză melodramatică, Freud continuă: Dar apoi doamna i-a spus soțului ei: „Când unul din noi va muri, eu o să mă duc la Paris".

Studenții izbucniră în râs, iar Minna cercetă sala din ochi, în căutarea unui loc unde să se așeze.

– Dar mă îndepărtez de la subiect. Așa cum discutam săptămâna trecută, nevroza este o consecință a unei vieți sexuale anormale și, mai precis, am constatat că reprimarea sexuală este cheia prin care putem înțelege boala nevrotică și comportamentul uman în general.

Câteva chicote răsunară în sală. Freud începu să prezinte în continuare esența articolului său intitulat *Studii privind isteria*, referitor la reprimarea sexuală și la efectele acesteia.

– Domnilor, vă voi stârni uimirea. Acesta este scopul meu.

Era atât de sigur pe sine, își spuse Minna, și totuși mimica i se putea schimba de la o clipă la alta, în funcție de starea lui de spirit. Acum se încrunta la studenți, un moment mai târziu era fermecător și animat, îmbrățișându-și publicul cu privirea, de parcă ar fi împărtășit împreună cunoștințe numai de ei știute.

– Cu toții suntem prizonierii neajutorați ai amintirilor traumatice din trecut, amintiri care au, invariabil, o natură sexuală. Chiar și cele mai impresionante realizări ale noastre sunt marcate de caracterul animalic al firii umane. Aceasta ne e soarta. Și dacă vi se pare că această descoperire a mea este sumbră, aveți dreptate. În esență, domnilor, prin fundamentele acestei teorii nu fac decât să aduc aici o ciumă.

Studenții se foiră în bănci și câțiva dintre ei surâseră. Erau obișnuiți deja cu hiperbolele lui Freud.

– Noi, oamenii, continuă el, suntem infectați de trecutul nostru. Provocarea care vă stă în față, bunii mei domni, este aceea de a înțelege această teorie revoluționară și de a o folosi în viitor pentru a-i trata pe numeroșii pacienți diagnosticați incorect.

Minna surâse în sinea ei, amuzată de certitudinea lui pretențioasă – aceeași care marcase scrisorile trimise ei în decursul anilor.

Soarele aproape de asfințit pătrundea în sală prin ferestrele înalte și înguste, iar ea își scoase haina grea și mănușile de piele cenușie. Nu crezuse că sala va fi chiar plină. Nu era niciun loc liber. Încercând să treacă neobservată, ceea ce era destul de dificil, dat fiind că școlile medicale erau frecventate exclusiv de bărbați, își ținea haina pe un braț și geanta în mâna cealaltă. Și fără a se mișca din loc, întinse gâtul ca să vadă dacă nu mai erau totuși locuri goale. Un tânăr din stânga ei o observă și, după surprinderea inițială, se ridică politicos în picioare, oferindu-i scaunul său. Ea îi mulțumi și se așeză, apoi își scoase pălăria amplă, cu pene (poate nu cea mai bună alegere în domeniu pentru ziua aceea). Nu voia să stârnească agitație mergând pe culoarul dintre scaune, dar îi auzi pe câțiva studenți șușotind despre „femeia din sală".

Freud își continuă prelegerea prezentând originile teoriei sale.

– Totul a început cu o pacientă pe nume Anna O, fiica de douăzeci și unu de ani a unor vienezi bogați care fusese consultată inițial de colegul meu, doctorul Josef Breuer, pentru o inexplicabilă paralizie a brațului drept. În cursul săptămânilor care au urmat, simptomele ei s-au înmulțit. Tuse persistentă, amorțeli ale extremităților,

delir și chiar incapacitatea de a vorbi în germană, limba ei maternă. Doctorul Breuer a diagnosticat-o ca isterică și a tratat-o prin hipnoză, dar fără niciun rezultat.

Minna își dădu seama că Sigmund vorbea așa cum scria în corespondența lui: clar, convingător și cu numeroase detalii, iar spre mirarea ei, nu se uitase nici măcar o dată pe o foaie de hârtie.

– Anna avea fantezii profund tragice, deși frumoase, și vise cu ochii deschiși morbide. Într-unul dintre ele, un șarpe încerca să-l atace pe tatăl ei, care în viața reală era bolnav și pe care ea îl îngrijea. Tânăra se străduia să ucidă șarpele, dar nu-și putea folosi brațul drept. Degetele i se transformau în șerpi mai mici, iar după acest episod, brațul întreg i-a paralizat. Iar acum vă voi dezvălui descoperirea mea, anunță el mai departe, coborând de pe podium.

Savura în mod evident efectul pe care îl avea asupra audienței. În sală se așternuse o tăcere absolută, iar glasul său baritonal se reverbera lovindu-se de pereții lambrisați.

– Anna a început să vorbească despre visele și spaimele ei – în engleză, ce-i drept, dar nu le putem avea pe toate, adăugă Freud fluturând o mână în aer, iar studenții izbucniră în râs. Și apoi simptomele ei s-au ameliorat, aproape că au dispărut. Ce anume a determinat vindecarea? vă întrebați. Vă spun eu, continuă el, pe un ton mai serios. Pacienții isterici suferă din cauza amintirilor. Amintiri ale unor evenimente traumatizante care au survenit, poate, în copilăria mică și, repet, sunt de natură sexuală. Iar faptul că a vorbit despre ele – sau așa cum s-a exprimat Anna în termeni încântători, „a curățat hornul" – a contribuit la alungarea demonilor.

Minna își dădea seama că teoria lui putea părea absurdă la prima vedere – aceea că toate nevrozele ar avea cauze sexuale. Dar acum, ascultându-i explicațiile, devenise curioasă. El continua să analizeze alte cazuri și teorii. Fără îndoială, își spuse ea, Freud își rafinase abilitățile de comunicare, bazându-se în mare măsură pe literatură, filozofie, știință, sexualitate și pe misterul relațiilor interumane. Era departe de tiparul clasic de frumusețe masculină, dar, când vorbea, cuvintele și gesturile lui aveau ceva captivant, ceva care îi entuziasma

și îi anima pe tinerii din sală; putea vedea asta în ochii lor. Atmosfera era încărcată de creativitate, profesorul dezvoltând noi posibilități, oferindu-le studenților noi moduri de a gândi. Și îi făcea mereu să râdă. Erau atrași de curiozitățile sale, de contradicțiile din firea lui și de... de ce să nu recunoască sincer... de măreția lui.

Începea să fie înăbușitor in acest sanctuar masculin. Minna își scoase eșarfa de la gât și se întoarse spre podium, unde Freud surâse, înclinând capul în direcția ei. Ea îi susținu privirea și îl salută la fel. Ar fi vrut să imortalizeze această plăcere secretă și neașteptată din mintea ei. Fracțiunea de secundă a contactului vizual pieri, dar pe el păru să-l reducă la tăcere pentru o clipă. Minna n-ar fi știut să spună cum, dar aula aceea vastă, plină cu o mare de studenți, deveni deodată la fel de intimă ca o cină luată în doi.

Prelegerea lui Freud se încheie după mai bine de două ore, în care el îi prezentase pe pacienții care apelaseră la el cu povești traumatizante despre fantezii sexuale, vise și sentimente de vinovăție cauzate de comportamente nepermise. Le vorbise studenților despre un tânăr care avusese contact sexual cu o prostituată, după care începuse să prezinte simptome bizare de paranoia. O fată care fusese molestată de tatăl ei suferea de isterie și avea căderi nervoase. Alții erau afectați de paralizii ale membrelor, tuse nervoasă, dureri de cap, incapacitate de a vorbi și halucinații terifiante. Un număr năucitor de simptome și stări psihologice cauzate de traume sexuale. Oameni atât de tulburați, încât li se administrase cloral, morfină și cloroform ca să doarmă sau fuseseră prinși cu membrele în cătușe metalice și supuși la electroterapie.

La sfârșit, Minna îi privise pe studenți, mulți dintre ei părând suficient de tineri pentru a face parte din Corul de băieți al Vienei, înghesuindu-se în jurul lui și bombardându-l cu întrebări. Hohote ocazionale de râs stârneau ecou în sală, iar ea se strecură încet printre tineri, îndreptându-se spre ieșirea din spate. Aproape că ajunsese, fiind cu spatele spre podium, când simți privirea lui asupra ei.

– Fräulein Bernays! strigă el și la sunetul glasului său zumzetul din sală se stinse pe dată. Vreți să așteptați o clipă?

Ea se întoarse spre el și încuviință printr-o mișcare a capului. Își pusese deja haina, pălăria și mănușile și, în timp ce aștepta lângă ușă, se muta de pe un picior pe altul, prea încălzită. El coborî de pe podium și își aprinse un trabuc, iar aroma fumului pluti până la ea. Câteva minute mai târziu își ceru scuze de la studenții strânși încă în jurul lui și urcă treptele spre ea.

– Sper că nu te-am plictisit, spuse el, știind foarte bine că n-o făcuse.

Ea reflectă o clipă, întrebându-se dacă să dea glas sau nu unor observații, dar pe urmă, ca de obicei, hotărî să îndrăznească.

– Ai câștigat atenția deplină a studenților, și adorația lor, aș putea adăuga, dar când ai afirmat că *toate* cazurile de isterie au drept cauză disfuncții sexuale, mi s-a părut că au reacționat cu, ei bine, neîncredere.

Privirea lui deveni cumpănitoare.

– Nu, draga mea. Nu asta am afirmat eu. Am spus că *baza* inițială a isteriei este de natură sexuală.

– Probabil că n-am remarcat asta.

– Îmi este greu să cred... replică el, cu un zâmbet abia schițat.

– Oricum, nu s-ar putea spune că unele cazuri de isterie sunt cauzate de, să zicem, frică, moarte sau sentimentul de abandon?

– Raționamentul meu este cât se poate de limpede...

– Păi, mi se pare derutant... continuă ea pe un ton mai puțin ferm decât intenționase. Pacientul acela al tău, de exemplu, băiatul de doisprezece ani care nu voia să mănânce... e foarte clar, a fost molestat. Fără îndoială, cauza și efectul sunt ușor de identificat. Dar altele sunt mai dificil...

– Dificil, dar nu diferit.

– Deci, nu există excepții? întrebă Minna.

– Niciuna demnă de remarcat, răspunse el, aplecându-se mai aproape de ea. Unii ar putea susține că am adoptat o poziție doctrinară.

– Ar putea.

– Și în acest caz ar fi...? întrebă Freud pe un ton jucăuș.

– Nemeritat de duri, dragul meu, replică ea roşind.

– Acesta e răspunsul corect.

– Aşa mă gândeam şi eu, spuse ea şi zâmbi, întorcându-se să plece.

– Numai un moment! o opri Freud, privind-o curios.

Minna se aştepta la un alt argument pentru a-şi susţine opinia, dar el o întrebă dacă era liberă mai pe seară. Ea ridică din sprâncene, surprinsă pentru o clipă, dar apoi îşi aminti că în seara aceea, la fel ca în fiecare sâmbătă după prelegere, Freud juca o partidă de tarok[1] cu trei dintre colegii săi de la spital. Dar, printr-o întâmplare neobişnuită, unul dintre cei trei se îmbolnăvise în ultimul moment şi anunţase că nu poate veni. Evident, nu era doar o tuse supărătoare, ci o bronşită în toată regula.

– De fapt, draga mea, a fost ideea Marthei. Ea mi-a amintit cât de pricepută eşti la jocurile de cărţi şi poate că nu ne va fi tocmai uşor dacă vei deveni tu a patra.

Minna îşi aminti partidele de cărţi de la cafenea când erau studenţi.

– Asta a fost cu mult timp în urmă...

– Dar îmi aduc aminte cum ne-ai bătut la sânge o dată.

– Doar o dată?

– Bine. De mai multe ori.

Aşa că era deja stabilit. Freud se întoarse la studenţii care îl aşteptau, iar Minna se îndreptă spre casă.

Cu câteva săptămâni în urmă, dusese o existenţă solitară, cu mici plăceri furate. Lucrase în atâtea case şi îşi făcuse obiceiul de a ascunde mâncare sau gin, de a citi cărţi subtilizate şi de a închide ochii la răutăţile constante ale servitorilor. Acum era liberă şi locuia împreună cu rudele ei. Traversă Ringstrasse şi simţi o undă de optimism. Chiar dacă nu era o soluţie permanentă, situaţia constituia un intermezzo necesar şi bine-venit.

---

[1] Joc de cărţi care datează probabil din Renaştere, foarte popular în special în ţările de limbă germană, şi care se juca iniţial cu 72 de cărţi. (n.tr.)

8

Jocul de cărți decurgea mereu la fel – era aproape un ritual. Exact la ora șapte, doctorul Eduard Silverstein suna la ușă și era poftit în salon, unde își punea un braț fratern pe umerii lui Freud și se îndrepta direct spre masa cu gustări. Puteai fi sigur că se simte întotdeauna ca acasă în încăperea confortabilă și nici acum nu se dezminți, servindu-se cu o felie mare de prăjitură cu ciocolată de pe o tavă din argint, împrăștiind firimituri pe covor.

– Și ce mai faci, Sigmund? întrebă el în vreme ce se așeza comod pe un fotoliu, întinzându-și picioarele și scoțând din buzunarul vestei un trabuc Maria Mancini de un cafeniu pal, pe care îl privi admirativ, de parcă ar fi fost o femeie. Corpul său elegant și suplu e ceea ce-mi place la el, explică Silverstein cu un zâmbet atrăgător, fără a aștepta vreun răspuns din partea gazdei, după care aprinse trabucul și inhală fumul cu o încântare exagerată. Ah... capricios, dar maleabil... adăugă el, frunzărind unul dintre ziarele lui Freud.

Sigmund încuviință bine dispus de observația singurului său coleg celibatar, dar își afirmă fidelitatea față de simplul și robustul lui Trabuco.

– E mai puțin frivol, replică el, mai puțin temperamental... cu o aromă plăcută, persistentă. Poți să le păstrezi tu pe toate Mariile Mancini din lume... E prea mare osteneala.

Următorul sosi doctorul Ivan Skekel, care își scoase haina de tweed roasă de vreme și se scuză pentru întârziere cu deja obișnuitele

motivaţii. Omnibuz aglomerat, „soţia", gleznele umflate. Îşi netezi barba tunsă în formă pătrată şi îşi întinse vesta din lână peste abdomenul impresionant, îndreptându-se şi el spre masa cu gustări, unde desfăcu o sticlă cu vin. Era pe punctul de a aprinde al treilea trabuc, îngroşând fumul din încăpere, când uşa salonului se deschise şi înăuntru păşi Minna.

Îşi pusese o bluză albă din dantelă, puţin deschisă la gât, îşi prinsese părul cu un set de piepteni şi lăsa în urmă o dâră de miros de săpun cu levănţică. Pentru o clipă ezită, conştientă de ochii lui Freud aţintiţi asupra ei. Oare observase? Umerii încordaţi, obrajii îmbujoraţi şi atenţia cu care se fardase?

Sigmund se transformă vizibil în clipa în care ea trecu pragul salonului. Privirea lui aprigă şi pătrunzătoare se mai îmblânzise, iar atitudinea sa rigidă se relaxase. Îi luă mâna, şopti un cuvânt de bun-venit şi îşi lăsă din nou ochii să zăbovească asupra ei. Minna se întrebă dacă nu cumva această intimitate era doar în imaginaţia ei, dar, oricum ar fi fost, îi dădea o senzaţie ciudată.

Mai devreme, în timp ce se îmbrăca, sora ei fusese toată numai lapte şi miere, ca o mamă care îşi pregăteşte fiica pentru bal. Şi atunci, de ce avea ea impresia că face ceva pe la spatele Marthei? Dacă nu avea nimic de ascuns, de ce se simţea vinovată?

– Permiteţi-mi să v-o prezint pe cumnata mea, Fräulein Minna Bernays, spuse Freud ridicându-se de pe scaun, luându-i mâna şi conducând-o în salon. Ea va fi a patra la jocul din această seară. Eduard Silverstein şi Ivan Skekel.

Era evident că Sigmund nu le spusese despre venirea ei, iar cei doi erau vizibil surprinşi. Ea îi privi pe toţi calm, cu ochii ei de culoarea alunelor, şi se îndreptă spre canapea.

– Bună seara, domnilor.

– Încântat, răspunse doctorul Silverstein, rupând tăcerea.

Se ridică la rândul lui, îi luă mâna şi i-o sărută uşor. Apoi turnă vin dintr-una dintre carafele de cristal ale Marthei şi-i întinse Minnei un pahar.

– Amabil din partea dumneavoastră, murmură ea.

Știa bine cine era doctorul Silverstein; Martha îi menționase de mai multe ori numele, care se afla pe lista ei cu burlaci eligibili. Fiu al unui medic de succes și un pasionat susținător al artelor, preluase cabinetul prosper al tatălui când acesta se pensionase. Minna considera că omul purta părul puțin cam prea lung pentru a putea fi considerat elegant, dar în ansamblu era un bărbat frumos, cu ochi căprui mobili și un aer monden. Și, cu toate că părea plăcut impresionat de ea, nu putea să nu se întrebe, la fel ca Skekel, de ce Freud nu apelase la unul dintre colegii lor care obișnuiau să vină atunci când unul dintre cei patru era indisponibil.

Minna sorbi din vin și se așeză pe canapea. Încă nu se simțea în largul ei. Picioarele o dureau de la mersul de peste zi, iar gheata stângă o strângea la gleznă. Copiii nu adormiseră când coborâse ea, unul dintre ei – să fi fost Ernst sau poate Oliver – strigând ceva în vreme ce ea pășise pe scară.

– Ești hotărâtă să participi, draga mea? o întrebă Freud amabil, așezându-se lângă ea și atingându-i foarte ușor umărul. Sau te-ai răzgândit?

– Nicidecum, replică ea și surâse, lăsându-și mâna pe brațul canapelei, acoperit cu câteva dintre numeroasele milieuri ale Marthei.

Minna rămase lângă Freud în vreme ce Skekel și Silverstein se apropiară de șemineu pentru a-și continua conversația. Vorbeau despre subiectul pe care îl aborda toată lumea: recenta alegere a lui Karl Lueger în funcția de primar al Vienei, un tip recunoscut pentru opiniile sale violent antisemite.

– Știi ce înseamnă asta, nu-i așa? întrebă Skekel, liberalii pierd teren. Acum e vremea Partidului Socialist Creștin, care abia așteaptă să ne priveze de drepturi. E ca în Evul Mediu.

– Eu n-aș vorbi prea mult în public despre asta, bătrâne, replică Silverstein, golindu-și paharul. Ai putea să pierzi câțiva pacienți, dar și unele dintre relațiile tale din anturajul imperial. Nu ești de acord, Fräulein Bernays? întrebă el, întorcându-se brusc spre Minna.

– În mod cert, împăratul nu are de ales, răspunse ea și continuă să vorbească despre dezastruoasele consecințe – în special pentru evrei – ale sprijinului acordat de împărat lui Lueger.

– Exact așa gândesc și eu, spuse Silverstein zâmbindu-i. Pe cuvântul meu, Sigmund, o femeie frumoasă și inteligentă locuind în casa ta... Ce noroc pe tine...

– Să jucăm! interveni Freud, cu o iritare bruscă.

Scoase cărțile din pachet și le amestecă abil, apoi aruncă spre Minna o privire aparent enervată, care o descumpăni. După ce tăie, împărți cărțile în sens contrar acelor de ceasornic, câte șaisprezece fiecărui jucător, așezând apoi cu grijă alte șase cu fața în jos, în centru.

Odată ce începu licitarea, Minna constată că este într-o situație dificilă, încercând să participe la conversația bărbaților, care trecea rapid de la un subiect la altul, și să facă în același timp o impresie respectabilă la joc.

– Tocmai mi-am anulat abonamentul la *La Libre,* spuse Skekel, referindu-se la ziarul *La Libre Parole,* oficiosul lui Lueger. Nu mai puteam suporta delirul lui fanatic.

– De acord. Eu citesc doar *Neue,* interveni Minna, străduindu-se să se concentreze asupra jocului. „Pune o carte de aceeași culoare, dacă poți."

– Am avut un nepot, rosti Skekel coborând glasul, care și-a schimbat numele evreiesc într-unul creștin... și apoi s-a implicat în „arte"... Mama lui a fost distrusă.

„Dacă nu ai o carte de aceeași culoare, pune un tarok."

– Poate să se ducă la biserică de douăzeci de ori pe zi, ei tot evreu îl vor considera, comentă Freud.

„N-am tarok, așa că pun orice carte."

Discuția continuă, iar Minna încercă să nu iasă cu un tarok înainte ca altcineva s-o facă sau – Doamne ferește! – să renunțe la un număr greșit de cărți ori – de-a dreptul dezastruos – să uite să anunțe cea mai mare carte. La un moment dat își spuse că poate ar trebui să pună pe masă Nebunul, dar se răzgândi, știind că respectiva carte nu câștigă niciodată. În cele din urmă, Silverstein se ridică să-și umple din nou paharul, iar ceilalți deciseră să ia o mică pauză.

– Mai vrei vin, draga mea? o întrebă el.

– Da, mulțumesc.

Silverstein luă carafa și începu să-i umple paharul.

– Şi o zi liberă când ai, Minna? se interesă el. Te lasă vreodată să ieşi de aici?

– Nu e o servitoare! interveni Freud, încruntându-se la amicul lui. E cumnata mea.

– Nu te înfierbânta aşa, Sigmund, spuse Silverstein cu un zâmbet amuzat, care nu-i fu întors.

Urmă o tăcere stânjenitoare şi oaspetele decise, înţelept, să schimbe subiectul.

– Cred că ai citit despre Oscar Wilde, nu?

– Cum să nu fi citit?! Scrie în toate ziarele! răbufni Freud.

– Ar fi trebuit să fugă în Franţa, dar mama lui l-a sfătuit să rămână şi să „lupte ca un bărbat", continuă Silverstein.

– Asta păţeşti când îţi asculţi mama, replică Sigmund.

– El singur e vinovat pentru ce s-a întâmplat; purtarea lui a fost nesăbuită şi indiscretă, spuse Skekel.

– Iar piesa lui, *Importanţa de a fi onest*, are un succes atât de mare în America... interveni Minna.

– Ei bine, e un om terminat acum... doi ani de muncă silnică, pedeapsa maximă pentru indecenţă gravă şi sodomie... comentă Freud.

– Domnilor, nu cred că este un subiect potrivit... îl întrerupse Skekel, cu un semn din cap către Minna.

– Sunt perfect capabilă să discut despre cazul Wilde, ripostă ea, respingând temerile condescendente, deşi binevoitoare, ale celuilalt. După părerea mea, dacă n-ar fi dat-o în judecată pe marchiza de Queensberry pentru defăimare, acum nu s-ar afla în situaţia asta. Un proces tocmai când se bucura pe deplin de succes. Ce tragedie! Şi toate detaliile murdare din viaţa bietului om expuse la rubricile de ştiri de pretutindeni!

– Bravo! exclamă Silverstein cu un zâmbet larg.

– Draga mea, poate că nu înţelegi... începu Skekel să-i explice pe un ton răbdător. Domnul Wilde s-a bucurat de compania unor tineri... bărbaţi... Astea au fost acte *ho-mo-se-xu-a-le*, preciză el rostind răspicat fiecare silabă, de parcă i s-ar fi adresat unui idiot.

– Înţeleg ce înseamnă cuvântul homosexual, doctore Skekel, replică Minna, evident vexată. De fapt, unii susţin că homosexualitatea

este doar o etapă trecătoare. Am auzit că băieţii din universităţi o experimentează foarte des.

– Ei bine, eu am studiat într-o universitate şi pot să-ţi spun că am experimentat multe lucruri, dar nu şi asta. Poate în şcoala medicală… spuse Silverstein râzând şi înclinând din cap spre Freud.

– Există multă ignoranţă în privinţa subiectului, replică acesta din urmă, ignorând tonul glumeţ al prietenului său. Cercetările mele au arătat că tendinţele homoerotice izvorăsc dintr-o fază orală primitivă, urmată de una anală şi de alta falică.

Ultimul cuvânt rămase parcă suspendat în aer, în tăcerea care se lăsă.

– Foarte interesant, dar asta nu l-ar fi putut ajuta pe bietul domn Wilde la tribunal, interveni Minna fără nicio ezitare.

– Ah, dar dacă eu aş putea dovedi că toată lumea are aceste tendinţe? spuse Freud privind către Silverstein.

– Sigmund! îl apostrofă Skekel. E *cu totul* nepotrivit să discutăm asemenea subiecte în compania unei doamne.

– Aiureli! Minna nu e stânjenită de… Sau eşti?

– Nicidecum.

– Vezi? Nicidecum, repetă el mulţumit.

– Mai vrei vin, draga mea? o întrebă Silverstein.

– Da, mulţumesc.

Jocul de cărţi şi conversaţiile se prelungiră până târziu în noapte, Skekel destupând o sticlă de vin după alta. Minna deja pierduse şirul paharelor pe care le băuse şi îl privea amuzată pe acesta din urmă, lansându-se într-un monolog bahic despre starea lumii.

– Lucrurile se duc de râpă aici... În fiecare zi, o altă demonstraţie în oraş, oameni care se dedau la o retorică antisemită… iar monarhia – complet ineficientă. Dumnezeu ştie că armata nu poate face faţă. Şi se răspândeşte. Păi, citeam mai ieri că noi suntem un „poligon de încercare pentru distrugere".

– Să nu crezi tot ce citeşti, amice, răspunse Silverstein privind spre Minna cu un zâmbet lejer. Lucrurile nu sunt chiar atât de negre.

– Ba da, sunt. Chiar şi rata sinuciderilor a crescut…

– Doar o droaie de aristocrați plictisiți care se distrează aruncându-se de pe poduri, ricană Silverstein.

Minna râse, fără să știe de ce, iar doctorul se ridică, o strânse de un umăr, apoi se apropie de pian și începu să bată clapele într-o variantă jalnică, dar entuziastă, a melodiei *Frumoasa fiică de morar* a lui Müller.

– Domnilor, este târziu, spuse Freud, strâmbându-se la auzul notelor disonante.

Skekel își goli paharul și, lent, începu să coboare capacul pianului peste degetele lui Silverstein.

– Să mergem, Eduard. Chem o birjă.

Silverstein se clătină ușor când se ridică în picioare.

– Aș putea să trec să te văd la un moment dat? întrebă el sărutând mâna Minnei și zăbovind puțin cam mult asupra ei. E o plăcere să întâlnesc o femeie cu o atât de vastă cunoaștere a lumii... Splendid!

– Ce amabil din partea dumitale, răspunse ea evaziv, iar Freud îi conduse pe cei doi în hol.

Minna îi auzea discutând pe scări, distingând la urmă glasul neclar al lui Eduard.

– Deci, ea-i un fruct oprit, da?

– Ești beat, Eduard. Du-te acasă!

Freud închise ușa în urma lor, puțin cam cu zgomot, apoi urcă scările.

– Nu te-aș sfătui să-l încurajezi pe Eduard, îi spuse el, dând la o parte o pernă și așezându-se pe canapea.

Rămase posac în vreme ce Minna strânse sticlele și paharele, apoi o urmă în bucătărie.

– Nu l-am încurajat.

– Așa ar putea fi interpretat.

– De fapt, mă întrebi sau îmi spui ceva?

– Ambele. În orice caz, eu îl cunosc bine. Deși mi-e simpatic ca amic, este un tip afemeiat.

– Cred că mamei i-ar plăcea, răspunse Minna tachinându-l. Un doctor evreu. Drăguț.

– Eu unul nu i-am plăcut. Iar el n-ar putea vindeca pe nimeni.

– Sigmund, începu ea să râdă, nu mi se pare foarte atrăgător.

– Dar ţie *cine* ţi se pare atrăgător? o întrebă el, urmând-o înapoi, în salon.

– Ei, asta da întrebare! Martha mă tot descoase în privinţa asta de ani buni.

Tăcută, Minna strânse apoi ultimele pahare şi simţi cum o cuprinde oboseala.

– Lasă-le pe acelea! Vino aici, draga mea, o invită Freud, bătând cu palma canapeaua, alături de el.

Ea se aşeză, simţind căldura buştenilor din şemineu şi savurând un ultim pahar de vin. El se rezemă de spătar, îşi întinse picioarele şi oftă.

– Obosit? întrebă Minna.

– Istovit. Una dintre pacientele mele nu răspunde la tratament, iar alta m-a informat că nu mai revine – toată vorbăria aceea cu mine e mult „prea deranjantă".

– De ce?

– Unele dintre perversiunile lor au un caracter extrem. Iar motivele sunt şi mai şi. Te-ar putea şoca.

– Ştii bine că nu.

El o privi lipindu-şi paharul de buze şi învârtind vinul în gură, apoi începu să vorbească.

– Am un pacient, un aristocrat rus, pe nume Serghei. Mă rog, numele nu-i important. Estre extrem de deprimat, cu tendinţe suicidare, ipohondru. Are o sumedenie de obsesii şi e incapabil să funcţioneze. În plus, e afectat de coşmaruri recurente – o haită de lupi fioroşi pândind lângă fereastra lui de la dormitor, gata să atace.

– Ce ciudat! A venit vreodată în contact cu lupii, *în realitate?*

– Nu cred. Deşi e artist şi i-a desenat cu blana zbârlită şi colţii însângeraţi. Sursele acestor compulsii sunt complexe, dar am înregistrat progrese extraordinare în privinţa nevrozelor infantile. Chiar săptămâna trecută, spre sfârşitul şedinţei, omului i-au revenit în minte cele mai timpurii amintiri cu caracter sexual şi atunci mi-am dat seama... şocul sexual presexual. Mi-a mărturisit că în copilărie şi-a văzut părinţii făcând sex „a tergo".

- „A tergo"? întrebă ea.

- Știi tu... Pe la spate.

Minna refuză să pară șocată. I se părea că ascultă povești despre o lume supranaturală, condimentate cu incest, masturbare, sodomie și așa mai departe. Freud continuă să descrie cazul atât de detaliat, încât la un moment dat ea își spuse că poate glumește. Încercă să păstreze o figură impasibilă, susținând – fals – că interesul ei era unul pur științific.

- Zonele lor genitale erau perfect vizibile, spuse el pe un ton scăzut. Sunt convins că această expunere a sa la dragostea fizică a părinților i-a afectat apetitul sexual și i-a conferit o voracitate erotică exprimată în moduri diverse.

- De pildă?

- De pildă, nutrește dorințe compulsive pentru femei cu fesele mari - preferabil prostituate și servitoare. Mi-a spus că de fiecare dată când o vede pe menajera lui în genunchi, frecând podeaua, se excită imediat. Imaginea posteriorului ei ridicat în aer este copleșitoare pentru el și omul nu se mai poate gândi la altceva decât la cum s-o posede acolo, pe loc.

- Și o face?

- Din câte știu eu, nu... dar umilința și înjosirea par să-i sporească dorința. Lumea e plină de indivizi care jinduiesc la tot felul de lucruri - fetișuri, flagelare, sadism, chiar și încătușare. El se aplecă, apropiindu-și fața de a ei și continuă: Există numeroase tipuri de preferințe sexuale, draga mea. De exemplu, dacă ți aș prinde panglici de satin la încheieturile mâinilor și picioarelor și le aș lega de stâlpii patului și apoi, încet, aș face dragoste cu tine în vreme ce tu ai sta goală, incapabilă să te miști, lăsându-te pradă impulsurilor tale carnale întunecate... Chiar și tu, Minna, ai putea găsi asta erotic.

Și o privi fix, în mod evident mulțumit de sine însuși. Fără îndoială, se joacă cu mine, își spuse ea roșind. E ceva înnebunitor! Dar dincolo de această iritare, și mai puternic decât ea, era o bizară și tulburătoare dorință de a afla mai multe. Partea aceea sălbatică a intelectului lui o fascinase întotdeauna.

– Poţi să-mi aprinzi asta? întrebă ea scoţând o ţigară din buzunar.

El scăpără un chibrit şi îl ţinu în faţa ei, privind-o cum trage în piept, adânc. Minna suflă un fuior fin de fum şi apoi încercă să-l angreneze mai departe în discuţie, ca de la coleg la coleg.

– Şi ceilalţi pacienţi ai tăi?

– Mai e o tânără, Dora, spuse el, aruncând băţul de chibrit pe lângă şemineu. A venit la mine acuzând o multitudine de simptome – accese de leşin şi depresie suicidară. Avea o tuse sâcâitoare şi uneori nici nu putea vorbi. După mai multe şedinţe, am descoperit că, pe când avea paisprezece ani, obişnuia să îngrijească de copiii unor prieteni de familie. Îi voi numi aici cuplul K. Îl cunoaştem cu toţii. Dar ce nu le-a spus ea părinţilor ei este că Herr K îi făcea de ani buni avansuri sexuale. Şi când într-un târziu le-a spus, ei au acuzat-o c-a inventat totul.

– Biata fată!

– Da. Am convins-o să-mi povestească tot. Herr K îi cerea să i se aşeze pe genunchi, apoi îşi ducea mâna sub fusta ei şi-i vâra degetele în vagin, stimulând-o până la orgasm. Mi-a spus că-i simţea penisul în erecţie pe coapsa ei şi că de multe ori el îi cerea să i-l dezmierde. Problema e că, deşi refuză vehement să recunoască, eu cred că de fapt *îi plăcea* excitarea aceea sexuală. Şi când i-am spus asta, a ieşit din cabinetul meu ca o furtună.

Freud rămase cu privirea aţintită la Minna, aşteptându-i reacţia.

– Ei bine, începu ea rezemându-se de spătarul canapelei şi străduindu-se să trateze descrierea lui explicită într-o manieră pur profesională, îţi înţeleg frustrarea. Chiar o înţeleg. Dar, sincer, Sigmund, dacă eu aş avea paisprezece ani şi un bărbat mai vârstnic s-ar purta aşa cu mine şi pe urmă, peste ani, un alt bărbat mai vârstnic ca mine mi-ar spune că în secret mi-a plăcut, şi eu aş ieşi din cabinetul lui ca o furtună.

– Trebuie să le spui pacienţilor adevărul; altfel nu se vor vindeca niciodată. Oameni care nu pot mânca, nu pot dormi, nu pot funcţiona. Unele dintre ele sunt îndrăgostite de soţul surorii lor, altele ar

dori ca fratele lor mai mic să fie mort. Îşi doresc lucruri interzise. Toţi ne dorim lucruri interzise. Toţi suntem bolnavi. Şi trebuie să vorbim despre asta.

– Dar nu cumva e doar o altă formă de spovedanie?

– Numeşte-o cum vrei. Dar nu are absolut nimic religios sau moralist şi ţine doar de toleranţă.

– De toleranţă?

– Da, toleranţă faţă de noi înşine.

– Dar, la urma urmei, mintea nu se opune? Cred că Emerson a spus asta.

– Uneori chiar şi americanii au idei bune.

Draperiile erau puţin trase şi, peste umărul lui Freud, Minna văzu că luminile se stinseseră în apartamentul de peste stradă. Cât o fi ceasul? se întrebă. Sigur trecuse de miezul nopţii. O să-i pară rău a doua zi dimineaţa. Îşi lăsă capul pe spate, rezemându-l de spătar, şi-l urmări pe Freud cum se apropie de şemineu, scormonind jăraticul. Apoi, îndreptându-şi spatele, se întoarse spre ea.

– Va reveni pacienta mea, spuse el cu un zâmbet încrezător. Ştiu că am dreptate.

Se întinse să-şi ia paharul cu vin şi, din greşeală, îi atinse genunchiul. Sau nu fusese din greşeală? Oricum ar fi fost, Minna simţi în abdomen o furnicătură care în mod cert era indecentă. Iar vinul băut nu făcea decât să pună paie pe foc.

– E târziu, spuse ea ridicându-se, roşie în obraji de la aburii alcoolului.

Privirile li se întâlniră pentru o clipă, iar ea se întrebă când anume se schimbaseră lucrurile între ei. Când venise aici, îşi închipuise că relaţia lor va rămâne aşa cum fusese întotdeauna, intelectuală şi lipsită de complicaţii. Dar acum parcă Freud cel pe care îl ştia ea de ani mulţi se metamorfozase în altcineva. Situaţia părea un fel de nou început. Dar nu *asta* voia ea. Şi nu-şi putea alunga din minte o întrebare: oare s-ar fi purtat la fel dacă sora ei ar fi fost de faţă? Dar el?

9

– Minna, te-ai trezit? o strigă Martha. Vino până aici, draga mea, vrei? Minna?

Ea se deşteptă cu un vuiet surd în cap şi cu buzele uscate, încleiate. Fruntea o durea deasupra ochilor, iar la lumină era şi mai rău. Se răsuci pe o parte şi se ridică brusc, sporindu-şi durerea.

– M-am trezit, m-am trezit... Mă îmbrac acum.

Aruncă aşternuturile într-o parte şi păşi desculţă pe podeaua rece din lemn. Raze subţiri de soare pătrundeau printre lamele obloanelor închise, iar de afară se auzeau zgomotele străzii. Deschise fereastra şi inspiră adânc valul de aer proaspăt care o izbi în faţă. Dumnezeule, îşi spuse ea, n-am mai dormit atât de târziu dimineaţa de ani buni! Prea mult vin. O ştiuse dinainte de a se culca aseară. Asta fusese problema... prea mult vin pentru toţi. N-o să mai facă *asta* niciodată.

În mod normal, şi-ar fi pus un costum de zi, o bluză albă şi apretată şi o fustă strânsă pe talie, îmbrăcându-i bine şoldurile, dar azi nu suporta gândul că va trebui să încheie toţi nasturii aceia de la bluză. Scotoci prin dulap şi alese o rochie simplă din serj, fără atâtea farafastâcuri. Asta e bună, îşi spuse ea.

Dormitorul soţilor Freud era alături, perete în perete cu al ei, şi noaptea trecută, în vreme ce se dezbrăcase pregătindu-se să se culce, Minna o auzise pe sora ei sforăind. Chiar înainte să adoarmă, i se păruse că aude paşi grei pe hol.

Când intră, Martha şedea în pat, având alături lucrul de mână şi două reviste populare, *La Vie Parisienne* şi *Illustrated News*. Partea de pat a soţului ei era neatinsă şi rece, de parcă nimeni nu dormise acolo noaptea trecută. Obloanele erau închise, astfel că în dormitor nu pătrundea aproape nicio rază de soare. Când trecu pragul, Minna auzi uşa de jos închizându-se cu un bufnet. Plecase el. Concomitent, un plânset insistent de copil mic răzbătu prin pereţi. Martha trase de mânerul clopoţelului de lângă pat şi un clinchet se transmise la bucătărie. Câteva clipe mai târziu, în hol, în faţa uşii, îşi făcu apariţia Edna, menajera de la etaj.

– Da, doamnă, spuse ea, netezind aşternutul Marthei şi bătând perna de pe partea de pat a lui Freud.

Edna era o femeie masivă, cu oase mari, cam cu un cap mai înaltă decât majoritatea celorlalte femei, şi îi amintea Minnei de doamna Squeers, un personaj secundar, însă memorabil, din romanul dickensian *Nicholas Nickelby*. Spre deosebire de aceasta însă, Edna nu era câtuşi de puţin crudă. Acum gâfâia după ce urcase scările, fiind uşor îmbufnată.

În dimineaţa aceea aprinsese deja focurile, curăţase grătarele, dusese apă în fiece cameră, trezise copiii şi spălase closetele.

– Bona ştie că bebeluşul plânge? întrebă Martha.

– Cu siguranţă, răspunse Edna, împingând o şuviţă de păr sub marginea bonetei albe, apretate.

– Iar ceilalţi copii?

– Lui Martin încă nu i-a trecut infecţia de la gât.

– Sophie şi Oliver?

– Şi ei au gâtul inflamat acum.

– Să-i ţii departe de soţul meu.

În vreme ce Minna asculta, Martha începu să treacă metodic în revistă activităţile şi bolile copiilor, organizând şi coordonând sarcinile cameristelor, ale bonelor, ale guvernantei şi ale bucătăresei. Minna simţea că ameţeşte. Încă nu se obişnuise cu agitaţia permanentă şi cu ritmul frenetic al fiecărei zile. Cu toate că îndatoririle ei

in casele în care lucrase înainte fuseseră solicitante, niciodată nu mai avusese de-a face cu şase copii.

Nu era de mirare că Freud se retrăgea în biroul său de la parter. Cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea acolo – o încăpere strict interzisă oricărui membru al familiei. Iar geografia locului susţinea această interdicţie. Era doar cu un etaj mai jos, dar la fel de bine s-ar fi putut afla şi in celălalt capăt al oraşului. Când el era in birou, nimeni nu intra acolo.

Martha continuă să-i dea instrucţiuni Ednei, care pe neaşteptate incepu să-şi bată coapsele cu pumnii, după care îşi dădu capul pe spate şi făcu o grimasă.

– Ce s-a mai întâmplat? întrebă Martha.

– Reumatismul meu îşi face iar de cap.

– Parcă era lumbago.

– Amândouă.

– Amândouă! Fireşte! Şi genunchiul broaştei?

– Şi acela! replică servitoarea pe un ton sfidător.

– Cam multe boli, Edna.

– Mai doriţi ceva, doamnă?

– Nu. Şi să nu uiţi de plante. Trebuie udate exact la ora unsprezece.

Edna oftă din greu, apoi, şchiopătând vizibil, ieşi din încăpere şi închise uşa. Martha schiţă o grimasă îndurerată, după care îşi scoase lucrul din coş şi începu să croşeteze, împungând ferm cu croşeta. De parcă locuinţa aceea mai avea nevoie de alte milieuri!

– Exact la ora unsprezece? întrebă Minna.

– Întotdeauna uită.

– Atunci, le ud eu.

– N-ar trebui. Femeia asta mă scoate din minţi. Îţi jur, în fiecare săptămână e altceva. Încă o boală şi o dau afară.

– Ba nu. E în casa asta de o veşnicie, răspunse Minna fluturând din mână.

– M-am săturat de toate necazurile ei. Datoriile. Soţul care o înşală. Mama bolnavă. Sora care şi-a pierdut slujba. Îmi pierd timpul

liniştind-o, după care mă înfurii şi o concediez. Şi pe urmă mă simt vinovată. E prea mult! Dă-mi, te rog, o cârpă udă!

Cuvintele Marthei erau pentru Minna un memento dur al faptului că, în vremurile acestea, femeile ori aveau servitoare, ori erau ele însele slujnice. Oriunde lucrase ea, lumea era împărţită în stăpâni şi servitori, în „noi" şi „ei". Undeva nelămurit în acest rigid sistem al castelor erau guvernantele şi doamnele de companie. La fel ca ea, aceste femei erau de obicei necăsătorite şi trăiau într-un soi de purgatoriu social. Făceau deseori parte din păturile de sus ale clasei mijlocii, dar ca urmare a unor circumstanţe nefericite legate de averea familiei sau de statutul lor marital, erau nevoite să găsească o modalitate de a se întreţine.

Minna învăţase pe pielea ei că o asemenea existenţă era un fel de tărâm al nimănui. De multe ori servitorii o invidiau şi o bârfeau că şi-ar da aere şi s-ar întinde mai mult decât i-ar fi pătura. Adevărul era că lucrase pentru un salariu la fel ca orice alt servitor, şi totuşi era considerată ca făcând parte dintr-o clasă superioară. Angajatorii ei, deşi n-o trataseră exact ca pe o slujnică, o priviseră ca pe o refugiată a nereuşitei, deci nemeritând să fie tratată de la egal la egal.

Aici însă, lucrurile stăteau altfel. La urma urmei, aici era în familie.

Minna luă un prosop de lângă ligheanul cu apă călduţă, îl înmuie uşor şi i-l dădu Marthei.

– Hai să schimbăm subiectul, bine? Putem vorbi despre Mathilde?

– De ce? Şi ea e bolnavă?

– E bolnavă de lene. Fata e total neinteresată să înveţe. Deşi preparatoarea aceea face ca istoria să pară la fel de plictisitoare ca prânzul unui câine.

– Am putea angaja toate preparatoarele din Viena până la Berlin şi Mathilde tot n-ar fi interesată. Dar, în orice caz, la ce-i trebuie atâta latină şi istorie?

– Doar nu vrei să spui că n-ar trebui educată, nu-i aşa? Şi, apropo, are voie să-şi pună ghetele peste tot pe mobilă? Ieri a...

– Sigur că nu, o întrerupse Martha. Draga mea, am o durere de cap feroce. N-am dormit o clipă noaptea trecută. Poți să-mi dai doctoria mea? E în sertarul de sus, în dreapta.

Minna luă sticluța albastru cobalt cu Siropul Calmant al Mamei Bailey, unul dintre cele mai populare analgezice pe bază de laudanum și, după cum citise pe când lucra în altă parte, la fel de ușor de procurat ca sarea. Oricine avea un dram de minte știa că era de fapt opiu lichid și că vindeca într-o clipită orice problemă – sughiț, sifilis, bronșită, o viață de mizerie... O guvernantă pe care o cunoștea bea licoarea ca pe gin în fiecare seară după cină și pe urmă turuia despre bolile ei până când adormea. Minna ar fi vrut ca Martha să nu folosească siropul și o supăra la culme că îl dădea și copiilor. Era suficient să te uiți la etichetă ca să-ți dai seama cât de periculos era. Desenul înfățișa o mamă înveșmântată într-o rochie albă largă și un bebeluș cu față de îngeraș. Femeia afișa un surâs enigmatic și în mâna întinsă ținea o seringă. Îți dădea impresia că se pregătește să-i dea copilului un biberon cu lapte cald, nu otravă.

– Ar trebui să ai grijă cu ăsta, spuse ea cu glas tare. De ce nu bei puțin whisky? Efectul este același.

– Prostii! Știi că nu-i adevărat ce spui. Și pe urmă, *toată lumea* îl ia, ripostă Martha, punându-și din nou prosopul umed pe frunte.

Chiar așa era. Toată lumea lua siropul: artiști și mari literați, încă din primii ani ai secolului – Lord Byron, Keats, Edgar Allan Poe, Oscar Wilde, Sir Arthur Conan Doyle și Elizabeth Barrett Browning. Toți scriseseră despre el. Unii muriseră din cauza lui. Chiar și altruista Florence Nightingale se delectase cu efectele lui liniștitoare. Minna știa că n-avea să-și convingă sora să arunce sticluța la coșul de gunoi, dar cel puțin putea încerca s-o determine să folosească siropul mai rar.

– Totuși, n-ar trebui să-l iei în timpul zilei.

– Ți-am mai spus, n-am dormit deloc noaptea trecută. Așa că dă-mi-l!

– Bine. Dar lui Sophie nu i-l mai dau.

– Nu se poate! Copila n-a mai dormit o noapte întreagă de luni bune!

– Acum nu mai are nevoie de el.

– Ei bine, eu am.

– Sigmund ce părere are?

– Cine ştie?! El nu face decât să lucreze... şi e atât de irascibil!

Minna studie chipul surorii ei în timp ce aceasta lua o doză de sirop. Pielea ei avea nuanţa aceea cenuşie a bolnavilor, iar părul îi era moale şi stătea lipit de cap. La naiba, arată oribil, îşi spuse în sinea ei. De ce nu-i pasă de propria înfăţişare? Înainte să aibă copiii era de două ori mai plină de viaţă. Acum, părea că face totul cu mare greutate, cu prea mult efort. Uneori era în culmea agitaţiei, meticuloasă şi exactă, iar alteori lăsa impresia că cineva a golit-o de energie şi i-a luat viaţa, numai că nu era moartă. Martha puse capul înapoi pe pernă şi râse amar.

– Aş vrea să-l ajut, dar mie nu-mi mai spune nimic. E tot timpul prost dispus. Ai văzut şi tu.

– Nu chiar. Ai încercat să vorbeşti cu el?

– Ori de câte ori încerc, se enervează. Şi... cercetările lui... Sincer, nu le suport, mărturisi Martha, după care îşi luă prosopul de pe frunte, se aplecă şi continuă pe un ton scăzut: Totul pare doar pornografie...

– În ce sens?

– În toate sensurile, replică ea strângând din buze. Totul e sexual. Nimeni nu discută despre chestiile astea într-o societate cuviincioasă. Uneori mi-aş dori să fie doar un doctor de familie de modă veche. Ar fi mult mai respectabil.

Minna îşi aminti de vremea copilăriei, când mama lor, la fel ca majoritatea femeilor, evita cu fermitate orice discuţie despre sex şi chiar despre reproducere, şi rememoră şocul traumatic pe care îl avusese Martha când îi venise prima menstruaţie. Crezuse că e pe moarte şi o luase la fugă pe scări în jos, strigându-şi mama, care îi spusese apoi calm că era vorba despre „vizitatorul" lunar al femeilor şi-i dăduse o compresă igienică. „S-o arunci în foc pe urmă",

o sfătuise ea. Și asta fusese toată discuția. Când îi venise și ei rândul, Minna nu-i mai spusese mamei ei nimic.

Acum se uită la sora ei, cum ședea cu capul rezemat de tăblia patului, cu un braț trecut moale peste piept.

– În plus, unii dintre pacienții lui sunt atât de tulburați! Abia dacă suport să trec pe lângă ei, prin fața ușii biroului lui. Știi că unul dintre ei a încercat chiar să se sinucidă aici, în casa noastră?

– Poftim?

– S-a aruncat pe scări în jos. N-a murit, dar a stârnit o mare agitație.

– Ce neplăcut pentru tine!

– Firește, replică Martha pe un ton serios.

Minna crezuse că sora ei îi va sesiza sarcasmul, dar, după toate aparențele, se înșelase.

– Sigur însă că nu poți contesta importanța activității lui, spuse ea.

– Serios?! Ce mai e și teoria asta nouă a lui, despre care pretinde că ar fi esențială? Complexul lui Oedip. Nici nu suport să repet numele. Pură obscenitate.

Gândul Minnei zbură la o veche scrisoare în care Freud amintise de acest concept, fără a-l explica însă în detaliu. Avea la bază piesa *Oedip rege* a lui Sofocle și mitul care o inspirase. Știa și ea în mare subiectul. Un oracol îi avertizase pe Laios, regele Tebei, și pe Iocasta, soția lui, că, dacă vor avea un copil, acesta va ajunge să-și ucidă tatăl și să se însoare cu mama lui. Cei doi au avut un băiat, pe care l-au lăsat să moară pe un vârf de munte, dar bebelușul a fost salvat și crescut ca prinț la curtea unui regat îndepărtat. Când a crescut, tânărul a fost atenționat să nu călătorească spre țara în care se născuse. Într-o zi însă, a greșit drumul, s-a întâlnit cu regele Laios și l-a ucis, fără a ști că era de fapt tatăl lui. Apoi s-a îndreptat spre Teba, pentru a salva cetatea de cruzimea Sfinxului. Ajuns acolo, s-a căsătorit cu Iocasta, neștiind că ea îi era mamă, și împreună au avut patru copii. Din acest mit, Freud dedusese că toți băieții resimt dorințe carnale față de mama lor și nutresc resentimente față de tată. Aceste emoții le induc sentimente de vinovăție, gelozie și dispreț de sine.

– Este atât de deranjant! exclamă Martha, masându-și fruntea cu un aer absent. Cum de-i vin idei așa de bizare? Când mă gândesc la băieții mei, mi se încrețește pielea pe mine!

– Știu și eu, răspunse Minna cu un surâs vag. Asta ar explica unele lucruri. De exemplu, de ce se căsătoresc bărbații cu femei care seamănă cu mama lor?

– Vrei să sugerezi că eu semăn cu Amalia? Nu mi se pare deloc amuzant! îi reproșă Martha surorii ei, care începuse să râdă ușor.

– Oh, Martha, unde ți-e simțul umorului?!

– Mi-a pierit de tot acum. Îmi pocnește capul de durere. Dă-mi sticluța, te rog!

Minna se așeză pe marginea patului, luă revista de modă *La Vie Parisienne* și începu s-o răsfoiască absentă, gândindu-se la opiniile dure ale Marthei cu privire la cercetările soțului ei. Înainte de a se căsători, arătase măcar un interes fugitiv pentru activitatea lui. Oare când anume, se întrebă ea, dispăruse acest vag interes și când fusese înlocuit de o ostilitate abia disimulată?

Se întoarse cu gândul înapoi, așa cum făcuse de atâtea ori înainte, la perioada de început a relației surorii ei cu Freud și apoi la cei patru ani de logodnă în care abia dacă se văzuseră de câteva ori. Martha și Minna se mutaseră împreună cu mama lor văduvă într-un sat de lângă Hamburg, în vreme ce Freud rămăsese în Viena pentru a și termina studiile. Ca student la medicină care trăia mai mult din împrumuturi, rareori își permitea să le viziteze. Și nu se putea căsători cu Martha sărac fiind. În niciun caz! Ce să facă, să locuiască în vreo mansardă, să bea vin roșu ieftin și să mănânce *kugel*[1] în fiecare seară în loc de cină? Întotdeauna era iritat de situația în care se afla, vorbind deseori despre sine ca despre „o ființă jalnică... un milog și un *schnorrer*[2], chinuit de dorințe arzătoare".

În atâția ani marcați de greutăți și de separare, nu era deloc surprinzător că amândoi își făcuseră iluzii cu privire la felul în care va

[1] Un fel de plăcintă din tăiețel sau cartofi, un preparat tradițional pe masa evreilor, îndeosebi de sabat (n.tr.)

[2] „Cerșetor" în idiș – idiom german vorbit de unele populații evreiești (n.tr.)

arăta viața lor când vor fi, în sfârșit, împreună. În scrisorile pe care i le trimitea, el o curta cu o patimă ferventă și neclintită. Ea era „înger drag", „comoară neprețuită", „frumoasă domniță, dulce iubire", radiind de blândețe și strălucire, iar el era prințul ei, „Al tău binecuvântat iubit, Sigmund".

Martha îi arătase Minnei toate aceste scrisori, dar și tuturor prietenelor ei, care se minunau de pasiunea fierbinte nutrită de Freud. În rarele ocazii când venea în vizită, cele două surori stăteau împreună cu el în salon și-l ascultau vorbind despre universitate, „o mare instituție de învățământ superior, care atrage studenți din lumea întreagă", despre profesori, „faruri călăuzitoare în domeniile lor, oameni de știință ca Ernst von Brücke și Josef Breuer", și despre situația lui „în fruntea clasei mele".

Martha era dulce și fermecătoare, stând în fața lui Freud cu mâinile în poală, însă reușitele lui universitare nu izbuteau să-i capteze interesul. Nu că n-ar fi fost bucuroasă pentru el. Dar Minna vedea cum, destul de des, devenea agitată, se prefăcea entuziasmată și pe urmă începea să tot așeze pernele și să-și răsucească părul pe deget. Apoi se ridica, ieșea din încăpere și se întorcea aducând o tavă cu ștrudel și cafea sau fursecuri și ceai fierbinte, participând sporadic la conversația lor, mai mult decât mulțumită că sora ei *chiar* asculta cuvintele tânărului doctor.

Bufnetul sonor al unei uși urmat de pași care alergau pe hol o trezi pe Martha și o determină pe Minna să lase cu greu din mână revista cu un articol fascinant despre ieșirea din modă a mânecilor bufante.

– Mama! Nu suport să mai dorm nici măcar o noapte în cameră cu Sophie! spuse Mathilde dând buzna în dormitor. E dezgustătoare, patul îi miroase rău și cred că tocmai a mai avut un accident.

Martha ridică încet capul de pe pernă, își privi fiica o clipă și se frecă la ochi.

– Draga mea, nu ai unde să stai în altă parte.

– Acum nu mai am unde să stau în altă parte! replică fetița uitându-se fix spre Minna.

– Linişteşte-te, draga mea, o îndemnă Martha, întinzându-se din nou pe pat.

– De ce n-o chemi pe Edna să strângă? Încearcă să ai răbdare cu sora ta, interveni Minna.

– Încearcă să ai răbdare cu sora ta, o imită Mathilde. Uşor de spus pentru tine. De ce nu încerci *tu* să dormi cu ea?! se răsti fetiţa şi ieşi trântind uşa în urma ei.

– Minna, du-te după ea şi arată-i ce cred eu despre asta, murmură Martha.

– E doar un copil vioi. Şi eu *chiar* i-am ocupat camera. Pot să-i înţeleg furia. Poate o iau cu mine data viitoare când mă duc la cofetărie. Îi cumpăr un *Apfelstrudel*. Ce părere ai?

Martha zăcea nemişcată în dormitorul întunecat şi neaerisit, cuibărită într-un cocon de puf, cu o mână pe piept şi în cealaltă strângând croşeta. Minna mai rămase câteva minute lângă ea, privindu-i chipul relaxându-se într-un zâmbet dulce abia schiţat, în urma drogului. Apoi netezi aşternutul, se duse la fereastră şi desfăcu puţin draperiile grele, lăsând să intre în cameră razele de soare. Câteva clipe zăbovi acolo, privind silueta oraşului profilată pe cer. Astăzi n-avea cum să-şi ajute sora. O privi cum se ridică o ultimă dată şi înghite încă o doză din siropul cu aromă de scorţişoară, lingând lingura ca o pisică bolul cu lapte.

10

Secera palidă a lunii era încă vizibilă deasupra acoperișurilor când Minna ieși din dormitorul Marthei. Simțea o presiune crescândă care o îndemna să-și termine treburile înainte de masa de prânz și se întrebă în treacăt dacă în dimineața aceea Sigmund era ocupat. Știa că de obicei își consultă pacienții în jurul orei opt, la el în birou, imediat după vizita zilnică a bărbierului și rareori urca la etaj înainte de ora unu, când era servit prânzul. Dar uneori mai existau și momente libere în programul lui. Minna se întoarse în camera ei pentru a-și finaliza toaleta, își dădu cu roșu în obraji, își prinse părul și făcu patul, după care coborî la parter, unde se întâlni cu Edna care ducea în brațe așternuturile ude ale lui Sophie.

– Spălătoreasa vine abia mâine... Va trebui să înmoi cearșafurile în var, bombăni ea.

– Oh, Edna, îmi pare rău! Te rog să le atârni la uscat afară. Altfel vor picura în bucătărie zile întregi.

– Cineva ar trebui să vorbească cu fata... E așa o neplăcere!

– Nu, nu! Să nu-i spui un cuvânt! Vorbesc eu cu ea.

Biata Sophie, își zise Minna. Doar n-a comis un păcat capital! Poate că ar trebui s-o trezesc noaptea de câteva ori, s-o duc la toaletă mai des.

Minna păși mai departe pe hol și aruncă o privire în camera goală a celor două fete. Salteaua de pe patul lui Sophie fusese dezbrăcată de husă și așternuturi, iar aerul avea acel iz slab de urină a

vremii alei întunecate. Nu mai avea timp de cafea; trecuse deja de ora opt. Martha făcea de obicei piața devreme și își lua buchetul de flori săptămânal înainte ca tarabele să se aglomereze prea tare, așa că Minna apucă să facă doar câteva lucruri înainte să plece – să ude plantele moi și triste (din păcate nu era încă ora unsprezece, dar florilor nu părea să le pese), s-o salute pe guvernanta la fel de tristă și să aerisească salonul, în care domnea un amestec neplăcut de mirosuri de la tutunul și *bratwurst*-ul de cu o seară înainte. Totul duhnește, își spuse ea. Dar poate că de vină era vinul prea mult pe care îl băuse.

Era o dimineață frumoasă de noiembrie, cu o ușoară adiere de vânt, când Minna ieși din casă. Ușa sălii de așteptare a lui Freud era întredeschisă și îl văzu venind spre ea prin fumul de trabuc. Evident, o văzuse când cobora scările și veni la ușă zâmbind larg. Minna era încă puțin confuză cu privire la seara trecută, dar hotărî să se poarte ca și cum totul ar fi fost cât se poate de normal. El se sprijini de zid, trecându-și mâna prin păr și pentru o clipă nu păru altceva decât un om care n-are nimic mai bun de făcut decât să se oprească să schimbe o vorbă cu prima persoană care-i iese în cale.

– Doamne, cum poți fuma atât de devreme? exclamă ea fluturându-și palma prin fața nasului. Numai când mă gândesc la tutun... Nu-ți face niciodată rău?

– Nu. Niciodată. Din păcate. Unde te duci?

– Am niște cumpărături de făcut. Martha nu se simte bine.

– Intră puțin. Doar un minut. Vreau să-ți arăt ceva.

Ea privi spre sala de așteptare goală și ezită o clipă.

– Nu-ți face griji. Următorul pacient vine peste o jumătate de oră. O să-ți placă. Stai jos.

Minna se așeză pe marginea scaunului și îl privi intrând în biroul lui, de unde se întoarse ținând în mână o mică figurină.

– Este amuleta mea magică, declară el cu mândrie. Cel care o deține ar fi dăruit, zice-se, cu puteri supranaturale.

Și continuă povestindu-i că „frumusețea“ aceea provenea din Egiptul antic, după care o ridică în lumină, pentru ca ea să poată vedea razele soarelui reflectate pe suprafața de bronz.

– Magnific, nu-i așa? Agentul meu a întors munții cu susul în jos ca să pună mâna pe ea. Să nu-i spui Marthei. A costat o avere, preciză Freud, întinzându-i figurina cu gesturi precaute, de parcă ar fi fost un ou Fabergé incrustat cu pietre prețioase.

– E minunată. Dar ce semnifică asta? întrebă Minna, trecându-și degetele peste însemnele gravate pe marginile ei.

– Aici e zeița cu cap de leu Sekhmet, care avea puterea de a-i distruge pe dușmanii zeului soare. De fapt, am vreo zece astfel de artefacte, fiecare diferit de celelalte, din Egipt, Roma, Etruria. Vrei să le vezi? Nu. N-are a face, n-avem timp acum. Preferatul meu este ochiul lui Horus, fiul lui Osiris, cel care tămăduiește și protejează. Toate au un caracter mitologic, de asta mă atrag. Am constatat că perspectiva mitologică asupra lumii nu e altceva decât psihologie proiectată în lumea exterioară.

– Ca în *Oedip?* întrebă ea ridicându-se și înapoindu-i amuleta. Chiar azi îmi povestea Martha despre teoria ta... Minna se întrerupse pentru o clipă și decise să nu-i spună că sora ei o considera obscenă. Îmi amintesc că ai pomenit despre ea cu ani în urmă, în scrisorile tale. N-aveam idee că încă mai lucrezi la ea.

– Categoric. A devenit o parte integrantă a cercetărilor mele. Martha n-o înțelege deloc. Regret chiar că i-am vorbit despre ea.

– N-o poți învinovăți, Sigmund. E un subiect pe care nimeni nu l-ar menționa într-o societate bine-crescută.

– Pe tine nu te deranjează, evident!

– Nu. De fapt, mi se pare fascinant.

Pe chipul lui se văzu imediat că remarca ei îl încântase.

– Toată lumea crede că *Oedip* este o tragedie a destinului, continuă el, încurajat de atenția ei. Dar e mai mult de atât. Este o reprezentare a visului primordial al omenirii. Din ziua în care ne naștem, primul nostru impuls sexual se îndreaptă spre mamă. Și primele imbolduri ucigașe îl vizează pe tată. Legenda lui Oedip nu e decât împlinirea dorințelor noastre din copilărie.

– Crezi sincer că asta a vrut Sofocle să spună?

– Într-un fel. Piesa lui se axează pe năzuinţele zadarnice ale omenirii de a scăpa de propria soartă. Dar poate fi interpretată şi ca o chestiune morală şi intelectuală. Personajele sale reprezintă impulsuri reprimate, dar care există încă în sinele nostru. Teama şi vinovăţia determinate de această situaţie ar putea fi cauza tuturor nevrozelor la adulţi – o nouă lege universală.

– Extraordinar! exclamă ea, înţelegând pentru prima dată importanţa teoriei lui. Reacţia surorii ei fusese una emoţională şi superficială.

– Niciodată nu e uşor să fii pe deplin sincer cu tine însuţi, dar toţi băieţii se îndrăgostesc de mamele lor când sunt mici şi pe urmă încep să se teamă de taţii lor – se tem că vor fi pedepsiţi sau, mai rău, că vor fi castraţi. Orbirea lui Oedip este simbolică pentru şocul şi dezgustul pe care le resimt bărbaţii când îşi dau seama că îşi doresc mamele...

La Sigmund nimic nu era ceea ce părea. Întotdeauna zdruncina din temelii tot ceea ce învăţase ea. Avea cumpărături de făcut, însă ar fi putut sta aici să-l asculte ore întregi.

El aştepta nemişcat, cu privirea aţintită asupra ei, scrutându-i expresia cu un aer cât se poate de personal. Deodată Minna începu să nu se simtă în largul ei şi se temu că el o va atinge sau îi va lua mâna. O clipă mai târziu se simţi uşurată auzind paşi în spatele ei. Venise un pacient.

– Ar trebui să plec, Sigmund. Totul a fost atât de...

– Informativ, sper.

– Da. Informativ, replică ea şi ieşi repede.

Măturătorii stradali îşi terminaseră treaba şi acum pavajul era curat, fără bălegar de cal, frunze uscate şi gunoaie aruncate din vehiculele în trecere de mârlanii necivilizaţi. Minna păşea pe dalele de piatră cu sprinteneala unei fetişcane. Abia dacă auzi tropotul greu al copitelor înainte ca atelajul să ajungă chiar în spatele ei. Se trase repede într-o parte şi izbuti să se ferească în ultimul moment de seminţele pentru păsări aruncate de un copil dintr-o cabrioletă. Toată istoveala care o apăsase în casa baronesei dispăruse. Gândul

îi zbură înapoi, la zâmbetele lui Sigmund, la conversaţia lor. Fusese moartă în toţi anii ăştia din urmă. Simţind cum o cuprinde un val de căldură, îşi scoase jacheta şi o împături pe braţ.

Trecu pe sub un pâlc de castani uriaşi, apoi traversă Ringstrasse, lăsând în urmă reşedinţe somptuoase, curţi în spatele unor garduri înalte, arteziene din bronz cu nimfe dansând şi magazine elegante, construite pe ruinele vechiului zid al oraşului.

O adiere uşoară îi ridica buclele de pe ceafă şi, după ce cumpără buchetul pentru Martha, decise brusc să scurteze drumul prin Prater, făcându-şi loc prin mulţimea de trecători, toţi ţinând în mâini câte o ciocolată caldă, ceva dulce sau pachete legate cu panglici. Parcul fremăta de activitate - vânzătorii stradali îmbiind pietonii cu chifle calde şi iepuri vii în cuşti, iar mai departe, pe aleile aglomerate erau mimi, studenţi care împărţeau fluturaşi, cimpoieri, circari şi păpuşari. Doamnele străbăteau aleile ca nişte lebede, în costumele lor cu gulere înalte şi pălării extravagante, împodobite cu pene, păsări, fluturi şi cărăbuşi. Dar Minna nu avea timp să le admire. Continua să se gândească la el.

– Minna, florile sunt minunate, spuse Martha, după care se aşeză la masa din sufragerie, ignorând ciorovăiala dintre Oliver şi Martin, cu privire la cine anume lăsase bilele de sticlă pe scară şi unde erau ele acum.

– Cât? întrebă Freud, ridicând o sprânceană în direcţia vazei.

– Da, cât? repetă Martin.

Martha se încruntă la el, fără a răspunde.

– Nu avem nevoie de flori în fiecare zi, continuă Freud, posac. Ai putea, *eventual*, să fii mai econoamă.

Obrajii Marthei se înroşiră în vreme ce soţul ei începu să vorbească despre preţurile tot mai mari ale cărnii de vită, ale lumânărilor, dulciurilor şi ale îngrijirii medicale a copiilor.

– Iar *tu*, îl întrerupse ea pe un ton mai ridicat cu o octavă, ai putea *eventual* să mănânci pui, în loc de vită. Şi, în plus, ai putea, eventual, să mai râreşti vizitele la tutungerie şi la anticariate.

– Tot ce vreau să spun este că ai putea găsi o modalitate de a mai reduce cheltuielile.

– Eu *reduc* cheltuielile, iar tu tot găseşti o modalitate de a-ţi cumpăra figurine şi antichităţi. Întotdeauna există nişte bani în plus, nu-i aşa, dacă-i cauţi bine.

Minna şedea tăcută, măcinată de vinovăţie din cauza amărâtelor de flori. Îi venea să le calce în picioare. Mai bine zis, era consternată de turnura pe care o luase discuţia. Mama ei considerase întotdeauna că e vulgar să vorbeşti despre bani şi niciodată nu aborda subiectul, cu toate că întreaga lor viaţă era centrată asupra lui. Iar dacă se discuta vreodată despre bani, era doar cu referire la alţi bieţi nefericiţi „în circumstanţe dificile". Dar Minna constata că în casa Freud banii nu constituiau nicidecum un subiect tabu. Iar Sigmund nu era deloc acelaşi om ca în dimineaţa aceea sau ca seara trecută. Era ursuz şi lipsit de răbdare – nicidecum charismatic şi romantic... Nu... nu romantic, de ce-i venise în minte un asemenea cuvânt? Erudit, asta voise să spună.

– Tante Minna, când este ziua ta? întrebă Oliver pe neaşteptate.

Slavă Domnului pentru Oliver, micul, excentricul şi imprevizibilul Oliver! Intervenţiile lui ca nuca-n perete i se păreau acum încântătoare.

– Pe 18 iunie.

– Deci, eşti Geamăn?

– Aşa cred. Când ai învăţat zodiile?

– Ei, ştiu totul despre ele. Planete astrologice, pitice, asteroizi, noduri lunare... Frau Steinholt mi-a povestit.

Freud oftă din greu auzind numele unei foste guvernante, pe care o concediaseră cu câteva luni în urmă.

– Doar nu crezi în asemenea lucruri, Oliver! spuse el.

– Ştii, Sigmund, interveni Martha, astrologia a devenit ceva foarte popular. Una dintre prietenele mele a consultat recent o cunoscută astrologă din München. Aristocraţia bavareză este încântată de ea.

– Ei, înseamnă că-i o autoritate în domeniu, replică el sec.

– Exact. E extraordinară, continuă Martha, fără a remarca sarcasmul din glasul lui. I-a prevestit, se pare, prietenei mele că va muri intoxicată cu raci, așa că ea este foarte atentă acum la ceea ce mănâncă.

– Ți se pare logic, Martha, întrebă Freud rostind cuvintele lent, pe un ton arogant și disprețuitor, ca un eveniment atât de precis ca intoxicația cu raci să fie indicat de data de naștere a cuiva?

– Am înțeles că predicțiile ei sunt destul de corecte, ripostă Martha înțepată.

– Și asta e credibil? Să prevezi viitorul cuiva pe baza datei la care s-a născut? Oamenii ăștia nu sunt cu nimic mai buni decât țiganii ghicitori.

Tăcută, Martha începu să paseze varza din farfurie. Nu se atinsese de supa din coadă de bou, refuzase friptura de vită, iar acum, Domnul s-o ajute, părea că brațul i se înmuiase de tot.

– Știai, Sigmund, rosti Minna, că în secolul al XVI-lea Galilei și Nostradamus erau, amândoi, astrologi? Și că astrologia este una dintre cele mai vechi discipline filozofice? Chiar și Platon o folosea. Trebuie să recunosc că a intrat într-un con de umbră când Galilei a apelat la telescop, dar chiar și așa... Se întrerupse o clipă, privind spre Martha. Pe atunci era imposibil să distingi între astrologie și astronomie.

– Pe atunci, poate. Dar asta a fost cu sute de ani în urmă, replică Freud.

– Nimeni nu știe cu certitudine, continuă Minna. Nu poți fi sigur. Astrologia a avut numeroși adepți celebri. Împărații Augustus și Constantin, papi, militari... chiar și medici.

– Eu nu sunt unul dintre ei.

– Dar Martha are dreptate când...

– Oh, nu contează... N-are importanță... spuse Martha și împinse farfuria din fața ei cu o mișcare delicată.

– Asta e sigur, punctă Freud.

– Stai puțin, obiectă Minna. Martha nu e singură aici. Eu una am urmat învățăturile poetului francez modern Jean Louis din

Krafenhof, care era obsedat de astrologie. De fapt, astrologia a fost piatra de temelie a carierei lui literare. În celebrul său *Discours de la Sortie*, el a declarat-o cea mai pură dintre științe, unica modalitate de a desluși tainele timpului și ale sufletului.

– Tainele timpului și ale sufletului? repetă Freud, înclinându-și scaunul spre spate și studiindu-i chipul.

Își încrucișă picioarele și, pentru prima dată, păru că ar mai putea zăbovi la masă. Minna era enervată că arăta atât de impecabil, de stăpân pe sine, cu costumul perfect călcat, cămașa apretată, barba bine tunsă, în vreme ce sora ei arăta atât de neîngrijită. Martha se schimbase, înlocuind capotul cu un costum de zi, dar arăta de parcă nu s-ar fi sinchisit să-și perie părul sau să se fardeze puțin.

– Da, replică Minna. Folosind diagrame ale nașterii și tranziționale.

– Mi-e vag familiar numele Jean Louis, spuse el cu un mic surâs. Nu e el cel care s-a sinucis într-un încântător hotel din Marsilia?

– Ba da, cred că da.

– Amintește-mi, te rog, în ce stil scria.

Minna se gândi o clipă.

– Păi, este considerat în general un discipol al lui Racine și Descartes, răspunse cu un surâs larg.

– Descartes și Racine, repetă Martha, mai încrezătoare acum, că Minna se raliase la cauza ei.

– Ah, da, spuse Freud privind cu intensitate spre Minna, de parcă ea l-ar fi crezut născut ieri.

Apoi se scuză, se ridică de la masă și, în trecere, se aplecă spre Minna atât de mult, încât ea îi simți mirosul de vin și trabuc al respirației.

– Poate că data viitoare, șopti el, îi vei da poetului tău imaginar un nume mai original decât al frizerului francez din colțul străzii.

Ea rămase absolut nemișcată până când el ieși din încăpere, moment în care afișă un zâmbet stânjenit, adresat nimănui anume.

11

În seara aceea, după cină, Minna era în baie, desfăcându-și părul, când o auzi pe Martha ciocănind ușor în ușă.

– Pot să intru? întrebă sora ei, fără a mai aștepta un răspuns.

Era în cămașă de noapte și avea în mână un pahar plin ochi cu apă cu bicarbonat de sodiu, pe care abia dacă-l putea menține drept. O mișcare ușoară și s-ar fi vărsat.

– S-a întâmplat ceva? întrebă Minna, observând încruntarea de pe fruntea surorii ei.

– Nu mă simt bine și sunt amețită. Te superi dacă-i duci tu tava lui Sigmund în seara asta? E gata pregătită – pe masa din bucătărie, lângă dulap.

– Oh, Martha! Nu poate s-o ducă servitoarea? Nu vreau să mai cobor acum! exclamă ea obosită, încercând să găsească o scăpare.

– A plecat mai devreme – are o urgență în familie. Sau așa zice ea. Sincer, cred că au istovit-o copiii. Și niciodată nu i-a plăcut să lucreze la sfârșit de săptămână. Oricum, tu ești încă îmbrăcată, iar eu, nu. Doar intri și i-o lași lângă birou. Nu-ți va lua decât cinci minute.

Minna oftă după ce sora ei ieși. Se întoarse în baie, își privi în oglindă ochii roșii și se strădui să-și netezească vârtejul sălbatic de bucle. Martha nu putea să-i ceară să se ducă acolo decât într-o seară în care era extenuată și arăta ca naiba.

Primul lucru care o izbi când păși pe scara ce ducea spre biroul lui fu mirosul. Holul duhnea a trabucuri stătute și, ca de obicei,

fumul plutea în aer ca un nor toxic. Bătu timid în ușă, ținând tava în echilibru cu o mână.

– Intră, se auzi vocea lui joasă de fumător.

Minna deschise ușa și privi înăuntru. Freud ședea la birou, uitându-se într-un carnețel. Un trabuc aprins fumega într-o scrumieră, nu departe de o sticlă de vin deschisă. Sacoul îi era atârnat pe spătarul scaunului, iar el era doar în cămașă, cu mânecile suflecate și cu părul ciufulit de parcă tocmai s-ar fi ridicat din pat după o noapte fără somn. Minnei îi trecu prin minte gândul că așa părea mult mai atrăgător, decât în costumele lui impecabile, închise până la gât. Îi putea zări brațele goale până la cot și micile crețuri de la gât, acolo unde nasturii cămășii erau descheiați. Faptul că îl vedea așa era ușor tulburător, iar ea așeză tava între două teancuri de cărți de pe o măsuță alăturată.

– Oh, tu ești, spuse el, ridicând privirea. Unde e fata în casă?

– A plecat. Martha m-a rugat să-ți aduc cina. Sper că nu te deranjez.

El o privi câteva clipe și apoi se lăsă pe spate în scaun.

– Ți-ai desfăcut părul... spuse în cele din urmă fixând-o cu privirea, aproape de parcă ar fi studiat-o.

Ea își trecu părul pe după urechi și surâse modest, ușor tulburată de faptul că el observase.

– Mă pregăteam să mă culc când m-a rugat Martha să-ți aduc cina. Și n-am mai avut timp să... mă aranjez.

Și rămase nemișcată, simțindu-se oarecum stânjenită. Știa că nimeni nu intra în biroul lui Freud neinvitat... Ar fi preferat ca Martha să fi venit aici.

– Stai jos, o îndemnă el și, luând tava, o puse pe birou, împingând grăbit un teanc de hârtii și dărâmând din greșeală câteva dintre numeroasele figurine antice aliniate ca o mică armată.

Minna se uită în jur după un scaun gol. Avea să stea două, trei minute, după care va pleca.

Erau figurine peste tot, pe rafturi, pe mese, pe podea, într-o vitrină din sticlă și puse alandala pe fiece suprafață disponibilă. Ici

şi colo, printre ele, erau scrumiere pline cu chiştoace. Minna ştia că e colecţionar, dar nu avusese idee de amploarea pasiunii lui. Şi apoi mai erau rafturile cu cărţi. Pe toţi pereţii, rafturi ticsite cu sute de volume.

– *Video meliora, proboque, deteriora sequor*, spuse el. „Văd calea mai bună şi o aprob, dar o urmez pe cea mai rea." Publius Ovidius Naso.

Minna se aşeză, îşi netezi părul şi un zâmbet de recunoaştere i se aşternu pe faţă.

– Adică Ovidiu.

– Poetul se referea la trabucuri, fireşte, glumi el suflând un nor de fum care-i aduse ei lacrimi în ochi. Bietul pungaş! Exilat din cauza poeziei, o crimă mai rea decât omorul. Dar, la urma urmei, omul s-a căsătorit de trei ori înainte de a împlini treizeci de ani. Nu poţi să nu admiri asta.

Minna nu-şi putu stăpâni râsul.

– Dragoste, poezie şi adulter. Trebuie să recunoşti că ce-i al lui e al lui. Impulsuri olimpiene.

Freud îşi aprinse din nou trabucul, trase în piept sacadat şi tuşi greu, cuprins de un spasm bronşic.

– Doamne, Sigmund! De ce nu te laşi?

– Am încercat de zeci de ori... dar mi-e imposibil să mă concentrez fără tutun. Cel mai mult am rezistat şapte luni. N-am putut lucra deloc. Complet incapabil. Afectat de aritmie şi deprimare.

– Un dezastru...

– Exact, replică el şi se apropie de ea. Dar când folosesc coca, nevoia de tutun scade. Un drog magic. Cinci sutimi de centigram de *cocainum muriaticum* în soluţie de unu la sută. Doza perfectă. La câteva minute după ce o iau, mă simt încrezător, aproape euforic.

– Îmi amintesc de lucrarea ta pe tema asta.

– Ai citit-o?

– Sigur că am citit-o! Tu mi-ai trimis-o.

– Ah, da, îmi amintesc.

– Ba nu, dar eu îmi aduc aminte tonul tău convingător când susțineai că este utilă pentru cele mai diverse lucruri – probleme digestive, foame, oboseală...

– Plus dependența de alcool și de morfină.

– Dar, stai puțin, nu cumva înlocuiești un drog cu altul?

– Deloc... Coca nu dă efecte secundare și, folosită cu moderație, este chiar eficientă.

– Martha îmi spunea că ei îi dă o stare inconfortabilă, de nervozitate.

– Ce nu-i dă ei așa ceva? Și, oricum, de ce o asculți pe ea? A luat o *singură* dată. În realitate, este exact invers. Te simți delirant de calm și de mulțumit, și totodată plin de o energie minunată. Pot să lucrez noaptea întreagă. De ce porți întotdeauna părul strâns, când îți stă atât de bine cu el desfăcut? Vrei să încerci puțin? întrebă el, și în ochii lui inteligenți apăru o expresie ușor mai duioasă.

Mintea Minnei fremăta. Își dădea seama instinctiv că Freud o privea altfel și primul ei gând fu că trebuie să plece. Categoric. Venise aici doar ca să aducă tava. Dar dacă este în general rezonabil, primul gând nu este întotdeauna și cel mai convingător. Și ca să fie sinceră, era curioasă cu privire la coca. Nu i-ar fi prins rău să se simtă puțin mai mulțumită. În plus, cui i-ar strica mai multă energie? Așa că înclină din cap în semn că da, iar el scoase cu gesturi pline de reverență o sticluță albastră din sertar, o deschise, turnă puțin pe vârful degetelor și își fricționă apoi interiorul nărilor.

– Vopsește-ți nasul așa, îi spuse, întinzându-i flaconul cu lichid vâscos, opalescent, cu miros puternic de medicament.

Ea luă sticluța, se duse spre fereastră și se uită în oglinda cu formă ciudată atârnată acolo. În vreme ce-și aplica soluția cu atenție, zări în treacăt imaginea lui, în picioare, lângă birou, privind-o.

– Ah, ustură.

– Doar pentru o clipă.

– Și simt în gât un gust amar.

Avea o mâncărime, de parcă ar fi trebuit să tușească.

– Trebuie să pui puțin mai mult, poate și în partea cealaltă, îi sugeră el.

Ea îi urmă sfatul, meticulos, gata să se așeze pe un Eos înaripat, lăsat pe un scaun nu departe de birou.

– Nu simt nimic, îi spuse apoi înapoindu-i sticluța, decât că-mi arde gâtul. Și mă dor tâmplele. Nu înțeleg de ce ți se pare...

– Da?

Minna își trecu vârful limbii peste smalțul incisivilor. Brusc o cuprinse o nevoie imperioasă de a se ridica și a se mișca, așa că țâșni de pe scaun și pași de-a lungul încăperii. Se împiedică și avu senzația aceea de lipsă de control pe care o ai când piciorul îți alunecă de pe ultima treaptă. Apoi caracterul normal al lucrurilor începu să se schimbe. Asta nu era „nimic".

– Mi-au amorțit gingiile și limba.

El zâmbi și trase din trabuc. Apoi Minna simți. Valul sau, mai degrabă, o undă de șoc în ființa ei, crescândă, tot mai puternică, înghițind-o într-o singură fracțiune de secundă perfectă, magnifică. Se simțea invincibilă și completă. De un calm senin. De fapt, se simțea inexplicabil de bine, mai bine decât oricând în viața ei, și totuși perfect focalizată și plină de energie. Pe neașteptate, o senzație acută îi lovi sinusurile și își duse degetele la tâmple. El îi explică: era cocaina care activase sistemul limbic și i se revărsa acum în corpul striat, în mezencefal, amigdale, cortexul orbitofrontal și cortexul prefrontal. Tot ce izbutea ea să înțeleagă din densa lui terminologie medicală era că un val de coca îi circula prin creier, lăsând în urmă plăcere pură.

Și apoi magia dispăru.

– S-a terminat, spuse ea. Cred.

– Uneori, răspunse el, eu îmi tamponez nasul în mod repetat, ceea ce ar putea fi un exces, dar în seara asta am mult de lucru, iar ție nu-ți va face rău.

Își stinse trabucul, își aplică o nouă doză, se apropie de Minna și-i întinse flaconul negru. De data asta o usturâ rău, ca și când cineva

i ar fi turnat alcool pe o rană deschisă. Pentru un moment intră în panică și își duse degetele la rădăcina nasului.

– Mi-e teamă...

– Nu-ți fie, răspunse el și-i cuprinse umerii cu brațul.

Pe măsură ce usturimea se atenuă, amorțeala din gură îi reveni, cuprinzându-i gingiile, dinții și buza de sus, întinzându-se pe gât în jos, astfel că-i era greu să înghită. Unda de șoc veni chiar mai repede de data asta – căldura care-i învăluia coapsele, valuri de fierbințeală în obraji, în buze, umeri, în frunte. Într-o clipă era solidă, lipită de pământ. În clipa următoare, totul se înălțase. Își lăsă capul pe spate, pe umărul lui, aproape în rugăciune.

– Dumnezeule, cât durează asta?

– Este o doză moderată... se va disipa în cele din urmă, spuse el, cu vocea moale, catifelată, și ochii încețoșați.

Ea se îndepărtă de el și îl privi aplicând drogul iar pe nas, după care luă de pe birou o mică statuetă egipteană și începu s-o mângâie cu gesturi delicate.

– Isis, sora și soața lui Osiris. Interesant, adăugă Freud pipăind figurina și apoi strângându-și degetele în jurul ei.

O clipă mai târziu începu să reașeze grupul de statuete de pe raftul din spatele lui și observă că ea îl privea cu un aer de curiozitate.

– A început ca un hobby, dar în scurt timp dependența a pus stăpânire pe mine. Dar unii ar putea spune, cred, că plăcerea de a colecționa asemenea figurine este o formă de iubire. Îmi direcționează surplusul de libido către ceva neînsuflețit.

Surplusul de libido? se întrebă Minna privind obiectele antice și văzând cu ochii minții cum unul dintre ele, o femeie ca o gorgonă falică înconjurată de șerpi încolăciți, prinde viață, sare de pe raft și pășește în jurul biroului, dezlănțuind pasiuni sexuale fierbinți.

– În orice caz, continuă el fără să știe de fanteziile ei induse de coca, are legătură cu munca mea. Îmi place să mă consider un arheolog al minții.

Se apropie apoi de unul dintre rafturile cu cărți și scoase un volum greu, legat în piele.

– Ai citit-o? întrebă întinzându-i *Istoria culturii elene*, de Jacob Burckhardt. Pe mine m-a absorbit. Mituri şi religii primitive. Mă ţine treaz până la trei dimineaţa.

Minna privi în tăcere cum scoate un nou trabuc din cutia din lemn de cedru, îi retează vârful, îl aprinde şi îl roteşte încet între degete. Apoi începu să vorbească, să vorbească şi să fumeze, trecând de la un subiect la altul, după care se opri brusc.

– Cum te simţi?

– Mă simt minunat... Oarecum uşoară... încălzită...

– Mulţumită?

– Păi, da...

– Fenomenal, nu-i aşa? Are atâtea utilizări... Eu o administrez pacienţilor pentru depresie, melancolie şi... Adăugă apoi, de parcă abia atunci şi-ar fi amintit asta: E şi un afrodiziac puternic. Uneori, nu întotdeauna, are un efect de stimulare asupra regiunii genitale.

Minna începu să se joace cu părul, tulburată. Simţea un fel de entuziasm, preocupare de sine şi, dacă stătea să se gândească, dorinţă.

– Sunt curios, continuă el, privindu-i profilul graţios. N-ai încercat niciodată cu Ignaz?

– Sigur că nu. Nici măcar n-a sugerat aşa ceva.

– Ar fi trebuit s-o facă. Poate ar fi părut şi el mai interesant.

– Ignaz *era* interesant.

– Oh! *Foarte* interesant. Când nu vorbea despre subtilităţile sanscritei, stătea de parcă ar fi fost pe jumătate mort.

– Eşti nedrept! Recunoaşte, nu l-ai plăcut niciodată.

– Nu este deloc adevărat. De ce spui asta?

– Nu-ţi aminteşti scrisoarea ta?

– Ce scrisoare? întrebă el, neprefăcut.

– Aşa-zisa ta scrisoare de condoleanţe la moartea lui, cea în care îmi spuneai că-mi va fi mai bine fără el şi că ar trebui să rup toate relaţiile cu familia lui şi să-i ard toată corespondenţa, răspunse ea şi luă o înghiţitură din vinul lui.

El rămase tăcut pentru o clipă.

– Oh, acea scrisoare!

Cufundat în gânduri, luă un alt trabuc din cutie și reîncepu ritualul tăierii, al rulării și aprinderii lui. Minna îl privea, așteptând să continue. În cele din urmă, el trase din trabuc.

În orice caz, spuse apoi suflând fumul, tu și Ignaz erați înstrăinați.

El ți-a spus asta?

N-a fost nevoie să-mi spună el. Era evident pentru oricine că relația dintre voi se răcise. Că tu te răcisei.

- Eram *nebunește* îndrăgostită de el!

- Nebunește?

– Nebunește, pasional, complet, replică ea, cuprinsă de un impuls bizar de a-l atinge pe bărbatul din fața ei. Oripilată, traversă încăperea, ducându-se cât mai departe de el. Își simțea pielea arzându-i pe sub bluză.

El o privi și reflectă o vreme.

– Vin, draga mea? întrebă apoi cu ochii strălucitori ațintiți asupra ei.

Ea făcu semn din cap că da și, scoțând o batistă din buzunarul fustei, își șterse nasul care începuse să-i curgă. O peliculă fină de transpirație îi apăruse pe față și observă că inima îi bate mai repede decât de obicei. Habar nu avusese că o priză de coca îi putea da asemenea stări. Trebuie să se controleze.

Păși spre rafturile cu cărți și își trecu palma peste cotoarele volumelor groase, legate în piele – o abundență de bogății care îi insuflă dintr-odată o bucurie copleșitoare. Simțea că ar fi putut lua orice carte și să citească din ea toată noaptea până dimineață, și a doua zi, și în ziua următoare... Ochii ei treceau de la un raft la altul, încercând să rețină toate titlurile. Ai fi putut crede că erau în majoritate lucrări medicale, dar biblioteca era plină cu volume de arheologie, istorie, artă, religie și filozofie.

Rafturile gemeau de povești stranii și fabuloase, fantezii, mituri, piese, legende și romane. Shakespeare, Goethe, Twain, Milton, Homer. Eroii tragici erau pretutindeni. Hamlet, Macbeth, Dr. Faustus, Oedipus Rex. Povești polițiste, povești de aventuri, povești despre

continente necunoscute ale sufletului omenesc. Erau cărți în germană, engleză, franceză, italiană și spaniolă – limbi pe care Minna știa că el le vorbește fluent.

– Dacă aș avea eu biblioteca ta, aș aranja și rearanja cărțile zile întregi. Le-aș alfabetiza după ce le-aș pune pe tematică...

– Le-am alfabetizat.

– Atunci, după autor... sau ambele. Aș avea o secțiune separată pentru toate volumele acelea aparte, cele prea înalte pentru rafturi.

Se întoarse și văzu că el se uita fix la ea.

– Apropo, mai ai volumul acela de Thomas Carlyle pe care ți l-am împrumutat cu ani în urmă, când erați logodiți? Îți aduci aminte? îl întrebă.

– Vag...

– Nu contează, doar că de-a lungul anilor am fost nevoită să mă debarasez de majoritatea cărților mele...

– Lasă-mă să-ți ofer eu una, spuse pășind spre ea.

– Ce drăguț din partea ta, dar n-aș putea accepta. Ți-a trecut vreodată prin minte, Sigmund, că, având atâtea cărți în preajmă, nu mai ai nevoie de prieteni?

– Nu? replică el părând amuzat.

– Nicidecum. Dacă aș avea eu toate cărțile astea, nici n-aș mai simți impulsul de a le citi, măcar. Dar m-aș uita la ele și m-aș gândi ce deșteaptă am fost.

– *Ești* deșteaptă, draga mea, spuse el, îndepărtându-i delicat șuvițele de păr de pe obraz și oprindu-și degetele pe ceafa ei.

Pentru o clipă, atingerea lui o deconcertă. Ar fi putut găsi o explicație pentru orice altceva în privința modului în care se simțea când era el aproape – vocea lui, ochii lui, felul cum o privea când credea că ea nu observă. Dar senzația pielii lui calde pe pielea ei era altceva. Nu putea ocoli nicicum caracterul ei fizic brut. Un val de dorință o străbătu și îi dădu mâna la o parte, încercând să disipeze ecoul atingerii lui. Dumnezeule mare! Spera ca de vină să fie coca.

Se apropie de un alt raft, de unde scoase un volum hărtănit, cu copertele din piele maronie. Freud îi umplu paharul cu vin și aruncă o privire spre cartea din mâna ei.

– Socrate în transcrierea lui Platon. El silea oamenii să privească în ei înșiși, așa cum fac și eu. Termenul latinesc este *elenchus* – o investigație sau o examinare detaliată. Dar am remarcat că pacienții mei pun doar acele întrebări al căror răspuns îl cunosc. Aici e punctul în care opiniile mele și cele ale lui Socrate diverg.

– Ai opinii divergente de cele ale marelui Socrate?

– Poți să contești și geniile. Poți să contești pe oricine. E singura modalitate de a obține răspunsuri. Și toată lumea vrea răspunsuri. Toată lumea, exceptând-o, desigur, pe soția mea, adăugă el, jucându-se irascibil cu un prespapier de pe birou; fruntea îi era încruntată de iritare, simplul gând la ea scoțându-l din sărite. Ea este un exemplu de persoană care nu caută răspunsuri fiindcă nu are întrebări. Cum e posibil așa ceva? te întreb eu. Cu excepția copiilor, firește. Mă rog, nici măcar în privința asta nu are întrebări. Dacă sunt bolnavi, cheamă doctorul. Și întotdeauna sunt bolnavi. Nu-mi pot aminti o zi în care niciunul dintre ei să nu fi avut ceva. Fac infecții în gât, scarlatină, pojar, oreion, tuse convulsivă. Totul, în afară de variolă și ciumă. Mark Twain spunea că locuința lui are „o inimă, un suflet și ochi cu care ne privește... pace, farmec și binecuvântare". Cum o fi asta?

Vorbea în rafale rapide, frenetice, cu intensitatea unui adolescent hiperexcitat, exprimarea devenindu-i tot mai eliptică.

Ea îl privi în tăcere cum răsucește în gură trabucul aprins. Cina rămăsese pe tavă, neatinsă. Salată de hering, feliuțe pătrate de pâine de secară cu unt, brânză și salam.

– *Elenchus*. Să pui întrebări. Asta îi face pe oameni mai fericiți, și poate mai virtuoși. Iată de ce a preferat Socrate să moară decât să renunțe la întrebări. Nu că aș sugera așa ceva pentru Martha, zâmbi el crispat, tamponându-și nările cu încă puțină coca. Vezi tu, eu iau coca, iar Martha ia opiu. Ea are motivele ei, eu le am pe ale mele. Eu

iau pentru muncă, ea ia pentru orice. Eu nu mă implic în logica ei, ea nu se implică în logica mea.

Se opri brusc, se uită la Minna şi păru să nu ştie bine dacă să continue sau nu.

– Ai văzut ce avem aici? continuă el încet, şi glasul îi tremură pentru o clipă. Sunt singur într-o casă plină de oameni.

Ceva anume din destăinuirea lui sinceră o făcu să vrea să-şi îndrepte privirea în altă parte. Nu se simţea bine asistând la neaşteptata lui mărturisire. Îi trecu prin minte gândul că se renunţase la orice etichetă și că auzea acum lucruri pe care ar fi preferat să nu le audă. Dar fumul trabucului avea un miros dulce, aproape nostalgic. Iar vinul era fantastic. Era pe punctul de a spune ceva important, poate în apărarea surorii ei, dar îşi pierdu ideea, mintea plutindu-i aiurea în spaţiu.

– Oracolul din Delfi, „Cunoaşte-te pe tine însuţi" – asta credea Socrate, adăugă el. Ştiai că el a fost primul care a insistat că visele nu sunt date de zei? A coborât filozofia din ceruri pe pământ – marea lui realizare.

Aşa e el când susţine prelegeri, îşi spuse Minna. Capul împins în faţă, ochii atât de negri şi de luminoşi încât păreau aproape teatrali. Studie câteva clipe o figurină etruscă, un sfinx jumătate leu, jumătate femeie, apoi vorbi cu o îndrăzneală care o surprinse până şi pe ea.

– Ştii, Socrate a fost artist, cioplitor în piatră. Asta era el. Dar unii oameni cred că Socrate n-a existat. Poate că Platon l-a inventat pentru a-şi corobora propria filozofie. La urma urmei, nu există nimic consemnat care să ateste că a ţinut cursuri, că i-a învăţat pe alţii sau că a scris cărţi. Deci, ca o marionetă a lui Platon, doar punea întrebări. Într-adevăr, erau întrebări profunde despre etică şi virtute. Dar ce dovadă avem că Socrate a existat?

El îi aruncă o privire cercetătoare, iar pentru o clipă ea o simţi. O schimbare imperceptibilă în aer. Ca şi când s-ar fi înţeles unul pe celălalt. Ca şi când ar fi trăit amândoi un moment important,

o recunoaştere a faptului că tot ce se întâmpla era semnificativ. Ca şi când ceva fusese rezolvat. Sau poate că la mijloc era doar coca.

– Ce dovadă avem că el n-a existat? întrebă Freud. Îţi mai pun vin?

– Poate că Platon şi-a luat unele libertăţi, continuă ea întinzând paharul. Mulţumesc. Mi s-a uscat gura. Ştii, era dramaturg.

– Mă rog, pentru mine nu contează dacă Socrate a existat sau nu. Nu-i nu e important, nu crezi? Este o fiinţă idealizată, ca Dumnezeu. Eu nu vorbesc cu el. Nu-i cer favoruri inutile. Martha face asta. Ea e cea religioasă în familie. Eu celebrez însă Crăciunul. Şi Paştele.

Şi-i oferi un zâmbet diabolic, iar Minna se gândi la educaţia strict ortodoxă din familia ei, la bunicul, bătrânul rabin din Mainz care ar fi fost scandalizat, dacă n-ar fi murit pe neaşteptate de apoplexie.

– Cum poţi celebra sărbătorile astea? întrebă ea luând o înghiţitură de vin. Doar eşti evreu!

– Crezi că o să fiu pedepsit? Trăsnit în floarea vârstei?

– Eşti ateu, Sigmund? îl tachină ea.

– „Pot să înţeleg crima, dar nu şi pietatea." Arthur Schnitzler, citā Freud, cu un râs ireverenţios.

– Piese scandaloase.

– Desigur, asta-i, în parte, atractivitatea lui. Ştii că lucrările sale sunt în majoritate autobiografice? continuă el, trăgând din trabuc cu un aer de fermă apreciere. Ah, ce bine e să fumezi din nou! Nici nu ştiu cum de m-am lăsat. Nimic cald între buzele mele timp de şapte luni!

– Autobiografice? replică Minna. Personajele masculine din piesele lui sunt atât de reci! Îşi schimbă amantele în fiecare săptămână.

– Asta-i e reputaţia... Se ştie chiar că îşi numără orgasmele, adăugă el, pândindu-i reacţia. Le notează într-un jurnal.

– Serios? exclamă ea, cu un sentiment de curiozitate mai puternic decât conştiinţa indecenţei.

– Da. Am auzit că anul ăsta a ajuns deja la peste cinci sute. Sexul are în viaţa lui acelaşi loc pe care îl au în viaţa mea trabucurile.

– Cinci sute! E posibil, oare?

– Oh, e posibil.

– Și de unde știi asta?

– Nu din experiența personală, firește, ci din cea clinică.

– Firește, repetă Minna, simțindu-se acum neplăcut și ușor amețită.

– Vezi tu... eu și Martha am trăit și trăim în abstinență. Înțelegi deci de ce m-am apucat din nou de fumat.

Minna încercă să nu lase nimic să i se citească pe chip, privindu-l în vreme ce trăgea un ultim fum elegant, exhalând apoi lent. Simți un brusc fior rece în aer și nici măcar coca nu izbuti să-i mascheze surprinderea la aflarea acestei revelații. Întregul scenariu era marcat de primejdii inexplicabile, și deodată i se făcu frică. Își fixă privirea în colțul îndepărtat al încăperii și închise politicos discuția, cu lamentabila scuză că era obosită. Cu capul înfierbântat, se împletici afară din birou.

După atâția ani de când îl cunoștea, afla asta acum. Era un bărbat nefericit. Iar bărbații nefericiți sunt periculoși.

12

Minna avea din nou același vis. Cineva dormea lângă ea, cu pieptul lipit de spatele ei, cu brațul peste șoldul ei. Îi auzea ritmul lent și constant al respirației, iar el, împletindu-și picioarele cu ale ei, își rezemă fruntea de ceafa ei. Se mai apropie puțin, căldura trupului lui trecând prin cămașa ei de noapte și învăluind-o in văpaia dorinței.

Dar senzația se stinse repede. Un sentiment de neliniște o cuprinse, un moment de inexplicabilă anxietate, și atunci îl văzu. Era Ignaz. Efectul fu puternic și imediat. O gheară bruscă în piept, o înțepătură de durere când își apăsă palma pe inimă. Întinse încet brațul spre el, dar mâna ei nu atinse decât gol și întuneric.

Se trezi speriată. Treptat, ochii i se obișnuiră cu întunericul. Tâmplele o dureau și nasul îi era înfundat. Își amintea cum noaptea trecută urcase scările și abia dacă mai fusese în stare să-și desfacă botinele și să-și scoată hainele înainte de a se prăbuși pe pat ca moartă. Era extenuată, însă îi era teamă să adoarmă din nou, iar gândurile îi rătăceau între o conștiență lucidă și cenușiul viselor, un talmeș-balmeș al întâmplărilor, trecut și prezent, toate amestecate într-un haos neinteligibil. Mai avusese coșmarul ăsta și înainte, în decursul anilor, și întotdeauna după aceea se simțea vlăguită și vulnerabilă. Uneori simțea impulsul de a încuia toate ușile și ferestrele, de parcă ar fi pândit cineva în întuneric. Alteori se mărginea să stea întinsă în pat, jinduind la lumină. Nu-i pomenise despre asta lui Sigmund, firește. Dar *despre ce* anume îi pomenise? Totul era atât de neclar!

Se ridică, îşi scoase cămaşa din flanel scăldată în sudoare şi deschise fereastra. Părul îi era umed de transpiraţie, iar muşchii şalelor îi înţepeniseră. Îşi puse halatul de casă, îşi înfăşură un şal în jurul umerilor şi privi afară, spre canalul Dunării. Ziua, o pâclă rozalie care plutea deasupra Vienei abia se ivise. Spre nord scânteiau câteva străzi intersectate, de parcă fiecare ar fi avut zorii ei, iar becurile stradale revărsau o palidă lumină portocalie. Era foarte frig; aerul neobişnuit de cald dispăruse. Petice de gheaţă începuseră să se formeze pe oglinda Dunării. Încă o lună şi fluviul avea să îngheţe bocnă până la primăvară.

Minna stătea ca o santinelă în post, întrebându-se de ce îl mai visa pe Ignaz la nouă ani după moartea lui. Poate din cauza discuţiei cu Sigmund de seara trecută. Sau poate vinovăţia era motivul. Nu trecuse pe la Ignaz nici măcar la sfârşit, când zăcea muribund din cauza tuberculozei. Când descoperise că e bolnav şi fusese nevoit să se retragă de la universitate, adoptase un aer de nobilă melancolie, scriindu-i scrisori pline de fragmente de poezie sau extrase din lucrări de filozofie de Immanuel Kant sau Joseph Butler. După un timp se lăsase însă cuprins de furie şi resentimente, expediindu-I de la sanatoriu scrisori scurte în care îi cerea să nu-l viziteze. Aşa că rămăsese acasă. Ar fi trebuit să se ducă la el. Sigmund spusese că se înstrăinaseră, dar nu era adevărat. Numai că Ignaz nu mai era el însuşi. La urma urmei, cine vrea să moară singur?

Minna îşi frecă palmele şi privi cum răsuflarea i se transformă în abur opac. Picioarele şi mâinile îi îngheţaseră, iar în gât avea un gust amar. Aprinse focul în sobă, pipăi sub pat şi scoase sticla de gin din care trase o gură şi apoi scuipă în lighean. Voia cu disperare să facă o baie. Şi chiar dacă Marthei nu-i plăcea ca sora ei să se îmbăieze prea devreme – boilerul era zgomotos, ca să nu mai spunem de preţul combustibilului; uneori mai şi exploda – Minna umplu cada şi intră în apa caldă.

Încercă să alunge vocile acelea mărunte care turuiau în mintea ei, disecând consecinţele şi implicaţiile comportamentului ei de noaptea trecută. Întotdeauna se considerase o persoană cu standarde

înalte și cu un simț înnăscut al cuviinței. Și totuși, nu se putea împiedica să simtă că cele întâmplate cu o noapte în urmă fuseseră în cel mai bun caz inadecvate și în cel mai rău, dezonorante. Ce era ea, o muză sau un Iuda? Chiar era capabilă de așa ceva? Vinovăția – emoția aceea nedorită – o copleși ca o mahmureală toxică.

Brusc simți o nevoie imperioasă de a revedea detaliu cu detaliu, din clipa in care intrase în biroul lui până când ieșise poticnindu-se, câteva ore mai târziu. Mai întâi, ea pusese tava cu mâncare pe biroul lui sau el i-o luase din mână? Pe urmă, se așezase pur și simplu sau el o invitase să stea? Când îi dăduse prima dată coca? Și de ce nu refuzase?

Mai departe, după ce prizase, el îi oferise o a doua doză sau ea sugerase într-un fel sau altul că mai voia? Și cine deschisese subiectul Martha? El. De asta era sigură. Dar pe urmă continuase ponegrind-o. De ce nu sărise ea în apărarea surorii ei? De rușine. Coca trebuie să fi fost de vină. Întregul scenariu era cât se poate de neverosimil. Nu era ea genul de persoană care să zăbovească în sanctuarul personal al unui gentleman, să se angajeze în conversații intime și să prizeze coca împreună cu el așa, nitam-nisam. Chiar dacă era o substanță medicinală.

Dar nu atât ceea ce *făcuse* o supăra, cât mai degrabă ceea ce *gândea*. Și gândea că Sigmund se arătase mult prea fermecător. Și că ea își arătase mult prea deschis admirația față de el.

În clipa aceea auzi pași grei, familiari, in hol, pași care păreau că se opresc în fața ușii ei. Își ținu respirația și așteptă. Va *îndrăzni* el să intre? Evident, zgomotul apei curgând îl trezise. Ușa dormitorului ei era închisă, dar cea de la baie, nu. Își trase capul sub apă și așteptă ca pașii să se îndepărteze pe hol.

În dimineața asta nu avea de gând să se preocupe prea mult de înfățișarea ei. În mod normal ar fi purtat o rochie deschisă la culoare, dar astăzi își puse un taior din lână cenușie, sever și fără formă – cel pe care obișnuia să-l îmbrace când o însoțea pe fosta ei patroană la casa parohială. Fără ruj pe buze, fără roșu in obraji.

Când trecu prin fața oglinzii observă cearcănele întunecate, ca niște vânătăi, de sub ochi, și în tot restul zilei refuză să se mai privească.

Înainte să iasă din cameră însă, în prag apăru Martha; arăta istovită, de parcă ar fi fost seară, nu dimineață. Avea părul bine tras pe spate, iar pe frunte îi luceau mici bobițe de sudoare. Bluza îi atârna umflată deasupra părții de sus a fustei, iar aceasta din urmă era deja șifonată.

– Ești gata? întrebă Martha.

Minna uitase că azi era rândul ei să ducă copiii în parc.

– Aproape, răspunse, înfigându-și pieptenii în păr. Doar că...

– Ei, grăbește-te. Cred că merg și eu. Sigmund nu vine acasă la cină. E *absorbit* de munca de la universitate. Apropo, îți mulțumesc că i-ai dus tava ieri-seară. Pentru nimic în lume n-aș mai fi vrut să cobor scările încă o dată.

În momentul acela, Minna simți că ar trebui să-i spună Marthei despre seara trecută. A ignora cele întâmplate ar fi însemnat minciună. Dincolo de orice posibilitate. Dar dacă exagera totuși? La prelegere, atitudinea lui Freud fusese foarte asemănătoare cu cea de aseară. Fusese când încântător și plin de umor, când intens și dramatic – în referirile sale literare, în ceea ce privește starea de spirit – tot timpul dovedind o energie și o încredere în sine neștirbite.

Un om care putea sonda atât de profund sufletul uman! Poate că nimic din ceea ce făcuse seara trecută nu fusese special pentru ea. Poate că fusese pur și simplu el însuși.

Așa că decise să menționeze într-o doară că mai rămăsese în biroul lui Sigmund după ce îi lăsase tava.

– Nu mi-am dat seama ce bibliotecă bogată are, câte artefacte de valoare îngrămădite... mă rog, nu chiar îngrămădite, Doamne, nu... dar expuse pe fiece suprafață disponibilă... Se întrerupse de parcă uitase brusc ce dorise să spună și simți o uscăciune ca de cretă în gură, dar continuă: În orice caz, mă tem că am stat mai mult decât aș fi fost bine-venită. În viitor voi fi mai atentă cu timpul lui – în caz că se va întâmpla să menționeze lipsa mea de tact în privința asta.

Minna știa că nu fusese sinceră; își dăduse seama chiar în timp ce expedia problema pe scurt. Știa și că Sigmund nu se va plânge de prezența ei în biroul lui. Un alt val de vinovăție o cuprinse.

– Nu te prosti! Sigi lucrează până târziu și nu ezită să-și exprime dorința de intimitate. Oricum, îi place să aibă un public, spuse Martha, fără a mai adăuga că ea însăși nu mai zăbovise în biroul lui de ani buni.

Minna auzi glasurile copiilor în hol și se bucură că discuția se încheia.

- Mama, chiar *trebuie* să merg? întrebă Mathilde în felul acela al ei încăpățânat.

- Știi deja răspunsul. Aerul curat și mișcarea îți fac bine. Unde sunt băieții?

Abia rosti cuvintele, că în cameră năvăli Ernst, cu o expresie încântată pe chip.

– Mama, mama, vino să vezi! Martin și Oliver se bat rău!

Când ele două ajunseră la locul faptei, cei doi băieți erau încleștați ca o haită de ogari – dinți înfipți în urechea celuilalt, smocuri de păr zburând în aer, urme de unghii pe burtă și ceafă. Martin îl imobilizase pe Oliver la podea și se pregătea să-i dea lovitura de grație, în vreme ce Ernst îi incita pe amândoi să dea mai tare.

– Băieți! Încetați imediat! Martin, ridică-te!

– Îl urăsc! strigă Oliver cu o buză umflată și nasul însângerat.

– E numai vina *lui*. El a început! spuse Martin.

– Martin, du-te în camera ta. Ai fi putut să-i scoți un ochi!

– Dar, mama...

– Niciun cuvânt!

– Dar nu e drept! E un mincinos! strigă Martin și plecă agale spre camera lui.

Minna se miră de abilitatea Marthei de a se enerva și consuma pentru o sumedenie de lucruri mărunte, rămânând totuși calmă și rece ca un castravete când venea vorba despre copii. Ar fi putut să-și smulgă inima din piept unul altuia, iar ea și-ar fi păstrat un calm aproape patologic. La fel se întâmplă și acum. După bătaie, Martha

anunţă placidă că nu vor mai ieşi la plimbare şi dispăru în bucătărie, pentru a vorbi cu bucătăreasa. Între timp, Minna îl luă pe Oliver, care hohotea de plâns, cu sângele şiroindu-i din nas, şi-l duse la baie.

– Dumnezeule atotputernic! exclamă ea abia auzit.

Locuia în casa asta de suficient timp ca să înţeleagă că în viaţa Marthei exista o constantă: copiii ei se certau şi se băteau tot timpul, pentru orice. Înmuie o batistă în apă şi începu să tamponeze uşor rănile lui Oliver. Tăietura de la buză era mai mare decât păruse la prima vedere.

– Te doare, scumpule?

– Da, răspunse el, izbucnind din nou în lacrimi.

În vreme ce-l ţinea în braţe, mângâindu-l pe cap, nu putu să nu se întrebe cum era posibil ca nişte copii să fie atât de dulci în clipa asta, pentru ca un moment mai târziu să devină atât de necivilizaţi.

Şi de ce Sigmund nu era niciodată pe aproape când copiii se purtau urât? Lucrarea lui, *Studii despre isterie*, ar fi putut fi foarte bine un jurnal al casei.

Mai târziu în după-amiaza aceea, Minnei i se păru că aude vocea lui Freud strigând-o din bucătărie, aşa că se duse grăbită în camera de zi şi se ghemui într-un colţ, aşteptându-l să plece. Peste câteva momente, auzindu-i din nou glasul profund în hol, plecă spre dormitorul ei ocolind pe uşa din spate, prin grădină, cotind pe după casă până la uşa din faţă şi apoi pe scări în sus. Ştia că se poartă stupid, ca o şcolăriţă fără minte. Însă chiar şi să schimbe câteva cuvinte cu el după noaptea trecută ar fi fost stânjenitor. Şi la urma urmei, de ce era acasă atât de devreme? Niciodată nu venea la ora asta. Dar nu avea mare importanţă. Prefera să nu-l vadă acum, mai ales când în casă era atâta linişte. Martha plecase spre Kärntner Strasse pentru nişte cumpărături, iar băieţii, de care te loveai de obicei peste tot, erau acum pedepsiţi în camerele lor. Minna presupuse că Mathilde şi Sophie erau cu guvernanta.

Închise uşa dormitorului ei şi încercă să citească, dar se concentra cu dificultate. Era agitată şi distrasă, aşa că decise să facă o

plimbare – asta o liniştea de fiecare dată. Dar înainte să ajungă la jumătatea treptelor, auzi pe palier vocea micuţei Sophie.

– Tante Minna! Unde te duci? Vreau tă vin...

– Sophie, draga mea, ai lecţii de făcut. Nu voi întârzia mult.

– Nu, nu! Nu pleca! strigă Sophie şi, plângând, coborî în fugă scările şi se aşeză pe picioarele Minnei. Nu e drept! Trebuia tă mergem in parc, Oliver ti Martin au ttricat totul ti Mathilde te poartă oribil. De te nu pot tă vin cu tine? Te rog!

– Sfinte Doamne, Sophie, eşti atât de dramatică!

Minna se aşeză pe o treaptă şi luă copilul pe genunchi. Sophie dădu din cap şi se şterse la nas, apoi se cuibări în braţele ei şi suspină.

– Uite ce-ţi spun eu. Ce-ar fi să mergem în salon, să mănânci ceva dulce, şi pe urmă să te întorci la lecţii?

Chipul fetiţei se lumină şi se ridicară amândouă. În timp ce coborau scările, Sophie se lansă într-un şuvoi de păsărească din care Minna nu înţelegea mai nimic. Cu cât era mai emoţionată şi mai entuziasmată, cu atât vorbea mai peltic, iar şedinţele de logopedie nu păreau să dea niciun rezultat.

Intrară în bucătărie, unde Minna puse pe o farfurie câteva feliuţe preţioase din desertul de seara trecută şi le duse în salon.

– Tante Minna? Cine e mai mare, tu tau mama? întrebă Sophie, aşezându-se pe canapea alături de Minna şi înfulecând prăjitura.

În familiile numeroase copiii învăţau repede, ca puii de căţei într-o haită, să înghită cât mai repede posibil delicatesele primite pe neaşteptate – sau să suporte consecinţele; altcineva le-ar fi putut sufla trataţia de sub nas înainte să apuce să spună „a mea".

– Mama ta e mai mare. De ce?

– Mă întrebam ti eu. I-am tpus lui Mathilde că tu etti mult mai tânără fiindcă etti mai drăguţă, dar Mathilde a zit că ai faţa lungă ti că nu etti chiar ata de tânără. O vrei pe ultima?

– Nu, mănânc-o tu.

– Da' un toţ ai? insistă fetiţa, ştergându-se la gură şi lingându-şi degetele.

– Uite, foloseşte batista mea; eşti lipicioasă peste tot acum. Nu, n-am soţ. Dar tu?

– Eu tunt prea mică, zâmbi ea.

– Glumeam.

– Ti când o tă te măriţi, o tă ttai tot cu noi?

– Aşa sper, răspunse Freud, intrând în salon.

– Papa, avem prăjitură! strigă Sophie sărind de pe canapea.

– Ce drăguţ, dar n-a mai rămas nimic, prinţesa mea, spuse el ridicând fetiţa şi strângând-o la piept.

Minna se rezemă de spătar şi-l privi cum se poartă cu copilul. Îşi petrecuse cea mai mare parte a zilei evitând cu abilitate să-l întâlnească – ceea ce fusese o prostie. Normal că tot avea să dea peste el mai devreme sau mai târziu. În fond, locuiau în aceeaşi casă! Şi atunci, de ce se simţea atât de neplăcut?

Faptul că prizase coca împreună cu el fusese în mod cert o inepţie, dar mai deranjantă era temerea că începea să se îndrăgostească de el. Iar dacă asta se întâmpla, situaţia era inacceptabilă. Şi totuşi, în ciuda presimţirilor ei, înregistră imediat totul cu privire la el – nuanţa rozalie din obraz, privirea afectuoasă la adresa ei, îmbrăţişarea pe care i-o dăduse fiicei lui.

Sophie se dădu jos din braţele lui şi începu să ţopăie prin cameră. Vocea ţipătoare a guvernantei răzbătea de sus, strigând-o pe un ton plin de frustrare.

– Du-te acum, îi spuse Freud cu o nuanţă autoritară în glas.

Sophie ieşi fără tragere de inimă şi urcă scările.

– Şi eu ar trebui să mă duc, începu Minna, ridicându-se de pe canapea. Mă pregăteam să ies la o plimbare...

– Dacă nu te deranjează, vin şi eu.

– Nu ai pacienţi în după-amiaza asta?

– Am anulat.

Ce ciudat, îşi spuse ea; nu pare câtuşi de puţin preocupat de purtarea noastră de noaptea trecută. Mai mult decât atât, în vreme ce străbăteau străzile, el se comporta ca şi cum nimic nu se întâmplase. Poate că nici nu s-a întâmplat, conchise Minna.

Dar ştia că nu e adevărat.

13

Era spre asfințit, totul în aer era perfect, iar becurile cu gaz licăreau în colțurile străzilor, unde polițiștii încălțați în bocanci grei își începeau rondul de noapte. Străbătură o alee îngustă, lăturalnică, trecând pe lângă un șir de magazine de artă și unul de trabucuri, iar în acesta din urmă Freud intră și se duse direct în spate, pentru a vorbi cu proprietarul. Ea îl așteptă în față, înconjurată de vitrine din lemn de nuc, inhalând aromele extravagante, aspre, cu note complexe. Locul trimitea cu gândul la aventuri exotice, cu nume ca Monte Cristo, Quintero sau La Gloria Cubana, tipărite pe pergament alb și expuse pe plăcuțe din alamă, pe ușa fiecărei vitrine. Sigmund studie câteva mărci, alese una și rulă trabucul încet între degete, de parcă ar fi fost o bucată fină de mătase.

- H. Upman, produs în Cuba de un bancher german. Delicios, spuse el, apăsând ușor trabucul sub nasul ei.

Avea un miros dulce și uscat, care se simțea prin ambalajul de culoarea mahonului.

- Paradiziac, șopti ea, cu o venerație ironică.

În magazin domnea o liniște ce amintea de o biserică. Bărbații și trabucurile lor, își zise ea. Și vinul lor. Și femeile lor...

Ajunseseră aproape acasă, când el propuse să se oprească la un pahar. Ceva mai departe se vedea Café Central, în fața căreia zăboveau câțiva chelneri. Minna știa că ar fi trebuit să fie acasă de ore bune.

– Se face târziu, spuse ea, cu un zâmbet moale.

– Nu e târziu, iar mie mi-e sete...

– Ştiu eu? Am lipsit atât de mult... Copiii...

El continua s-o privească, lăsându-şi invitaţia să plutească în aer.

– Sincer, Sigmund, nu mai pot să stau.

– Şi *dacă* ai sta, ce ai vrea să iei?

Ea surâse şi acceptă.

– Un pahar de vin. Jumătate de oră, cel mult.

Localul era slab luminat, cu scaune din lemn curbat rezemate de mesele neacoperite. Câţiva muşterii erau aşezaţi, cu câte un pahar în faţă, cufundaţi în conversaţiile de seară, dar în rest cafeneaua era goală. Dacă ar fi fost ora patru, n-ai fi găsit niciun loc liber. Becurile cu gaz, cu lumina redusă, şuierau uşor. Freud şi Minna se îndreptară spre o masă din spate. Ea se aşeză, îşi descheie nasturil jachetei şi îşi netezi bluza. El îşi trase un scaun în faţa ei, chemă chelnerul şi comandă o sticlă de Barolo, după care începu să-i spună ce mult îi plăcea lui cafeneaua aceasta – un refugiu în mijlocul programului său foarte încărcat. Şi ce obosit era la sfârşitul zilei. Şi chiar mai înainte. Apoi, brusc, schimbă subiectul.

– Deci, spune-mi sincer, draga mea. Te simţi bine aici, cu noi?

– Păi, sigur că da. De ce nu m-aş simţi bine? Totul e minunat.

– Totul? Remarcabil, Minna.

– Ei, desigur, nu chiar totul.

El o privi fără a mai spune nimic. Era un tip care ştia să folosească tăcerea în propriul avantaj. Ea îşi scoase mănuşile şi împături de zor şervetul, în vreme ce el continua să se uite la ea. Freud observă că gâtul ei era mai lung decât al Marthei, că avea buzele lucioase şi nerujate. Ea ridică ochii spre el, cu obrajii încă îmbujoraţi după plimbare.

– Uneori mă tem că sunt o povară pentru gospodăria voastră, spuse ea tamponându-şi fruntea cu batista.

– Departe de aşa ceva. Sper că ai înţeles asta de la noi.

– Şi viitorul meu... Nu pot abuza de ospitalitatea voastră la nesfârşit.

– Nu e un abuz. Nu-ți înțeleg...

– Nu e chiar atât de dificil de înțeles, îl întrerupse Minna. Nu am un loc de muncă, nu am economii, nu am bani, sunt săracă, sunt lefteră!

– Falită? adăugă el în chip de ajutor, cu o urmă de zâmbet.

Ea începu să râdă.

– Exact.

– Lăsând gluma la o parte, Minna, știi că întotdeauna la noi ești acasă.

– Este foarte amabil din partea voastră, dar nu pot sta la voi pentru totdeauna.

– De ce nu? întrebă Freud întorcând privirea spre un grup de studenți care se pregăteau să se așeze lângă ei, dar se răzgândiră apoi și se îndepărtară.

– Sunt sigură că nu e nevoie să întrebi. Pe mine mă ține trează noaptea.

– Ce anume?

– Viitorul meu.

– Viitorul tău te ține trează noaptea?

– Ei bine, nu numai viitorul, replică ea și se întrerupse o clipă. Dacă chiar vrei să știi, am niște vise ciudate, care se tot repetă. *Nachtmahre.*[1] Foarte tulburătoare.

– În ce fel?

– Mă analizezi acum?

– Sigur că nu. Îți amintești ceva despre ele?

– Oh, sunt aiureli, în cea mai mare parte, răspunse ea luând o înghițitură de vin.

– Visezi că pierzi un tren?

– Nu.

– Visezi că zbori prin aer sau că te prăbușești de pe o stâncă?

– Nu.

– Visezi că stai goală în fața unor necunoscuți și nu te simți deloc stânjenită?

[1] Coșmaruri (în limba germană în original) (n.tr.)

– Nu. Tu visezi așa ceva?

– E un vis des întâlnit, Minna.

– Și de cât timp îl ai? întrebă ea surâzând.

Râse și el și apoi redeveni serios.

– Spune-mi!

– Păi, începu ea pe un ton scăzut, aplecându-se ușor în față. Mă văd pe mine însămi fată bătrână, locuind singură la o pensiune mizerabilă, cu o sumedenie de pisici râioase. Ești alergic, dacă-mi amintesc bine. Oricum, locuința mea duhnește a pește și nimeni nu trece vreodată pe la mine.

O fulgeră cu privirea.

– Nu mă lua de sus!

– Mă îndoiesc că aș putea, spuse ea, și bău cam jumătate din vinul din pahar. Bine, dacă chiar *trebuie* să știi, uneori îl visez pe Ignaz în pat lângă mine. E mort. Și arată oribil, macabru. Mă sperie.

– Iubitul tău Ignaz? întrebă Freud, fără a lăsa să i se citească ceva pe chip.

– Nici nu știu de ce-ți povestesc toate astea. E ridicol!

– Nu e ridicol. Deloc. Lucrez de o vreme la o modalitate de interpretare a viselor.

– De interpretare? Credeam că visele sunt determinate de probleme ale organelor interne, de indigestie sau de alte lucruri asemănătoare.

– Mulți medici susțin asta, dar sunt idioți. E uluitor că, în ciuda a mii de ani de eforturi, suntem încă atât de înapoiați în ceea ce privește explicația științifică a viselor. Nu suntem cu mult mai buni decât anticii.

Și continuă spunându-i că, în epoca preștiințifică, adepții filozofiei clasice credeau că visele erau legate de lumea ființelor supraumane – adică revelații venite din partea zeilor și a demonilor. Și că puteau prevesti viitorul – o viață marcată de noroc sau de tragedie.

– Chiar și astăzi, continuă Freud, cei mai mulți medici și oameni de știință susțin că visele sunt doar o reacție la anumiți factori perturbatori externi, ca lumina tremurândă a unei lumânări,

ploaia, tunetul sau salteaua cu cocoloaşe. Cei mai educaţi oameni ai secolului nostru încă mai cred că visele sunt cauzate de stimuli senzoriali, când, în realitate, ei constituie doar un factor minor. Totul este cât se poate de nesofisticat. Ei sunt de părere că mintea e, într-un fel, deconectată în timpul viselor, când, de fapt, mintea e *totul*.

– Şi atunci, dacă visele nu vin de la ploaie şi de la tunete şi nici de la indigestie, de unde anume vin?

– Ah! exclamă el zâmbind, evident încântat de întrebare, şi se bătu uşor cu degetul în tâmplă. Vin de la tine. Derivă din propriile tale experienţe. Stimuli senzoriali *interni*, nu externi. Iar *eu* sunt prima persoană care afirmă acest lucru.

– Că visele au o semnificaţie.

El îi studie chipul în aşteptarea unei reacţii, dornic să vadă dacă ea îi aprecia extraordinara descoperire. Imaginea lui în clipa aceea, plin de o splendidă încredere în sine, cu ochii întunecaţi strălucindu-i, îi rămase pentru mult timp în minte. Mai luă o înghiţitură din vinul de bună calitate şi apoi continuă:

– Deci, spune-mi ce înseamnă visul meu despre Ignaz.

– Nu e chiar atât de simplu. E ceva mascat, poate ceva din copilăria ta.

– Nu cred că înţeleg la ce te referi, Sigmund.

– Un vis îşi trage rădăcinile din multe locuri, cu fragmente din altă zi, de altădată... imagini stranii ale unei mătuşi, ale unui văr... ale unui logodnic.

– De obicei nu ţin minte visele, dar atunci când mi le amintesc, toate mi se par nişte absurdităţi.

– Aşa par. O veche iubire surâzând lângă tine, pe canapea, întrebându-te de sănătate şi apoi fluturând o armă... sau poate o aventură sexuală cu cineva categoric inadecvat. Mai vrei vin?

– Da, te rog. Continuă.

– Visele pacienţilor mei sunt tot ce vrei şi ce nu vrei, combinaţii din trecutul şi din prezentul lor. Uneori poveştile sunt complet absurde, dar când ajungi să le cunoşti viaţa, constaţi că au un sens cât se poate de clar.

– De exemplu?

– De exemplu, repetă el, o femeie a venit la mine şi mi-a povestit că a visat-o pe sora ei într-un sicriu, pe o mătuşă că i-a căzut maxilarul chiar în faţa ei şi că oamenii o lovesc cu animale moarte.

– Prin comparaţie, visul meu pare chiar banal...

– Logodnicii macabri nu sunt chiar atât de banali, replică el şi continuă povestindu-i despre o văduvă de patruzeci de ani care suferise o traumă severă când soţul ei mai vârstnic decât ea şi foarte bogat căzuse mort în faţa ei, în vreme ce citea un ziar. Rudele lui o învinovăţiseră pe ea pentru moartea soţului, iar femeia era chinuită de sentimente de culpabilitate şi de ruşine, motiv pentru care, precizà Freud, avea aceste vise.

Apoi mai era şi guvernanta englezoaică, angajată de un văduv bogat; tânăra era îndrăgostită în secret de el, dar sentimentele nu-i erau împărtăşite. În cele din urmă fusese concediată, dar din cauză că pierduse legătura cu copiii, visa budinci arse. O altă tânără avea coşmaruri repetate în care bărbaţi cu chipuri furioase o atacau şi se trezea gâfâind şi cu o cumplită senzaţie de strangulare. După mai multe şedinţe cu ea, Freud descoperise că toate acele coşmaruri începuseră când fata aflase că sora ei întreţinea relaţii sexuale cu unul dintre unchi.

Se întrerupse pentru o clipă, scoase cu grijă noul trabuc H. Upmann din ambalajul lui, îi reteză vârful, îl umezi cu limba şi îl aprinse.

– Motivele acestor vise sunt ascunse, continuă el apoi, dar după examinare totul devine limpede. Visele sunt, simplu spus, simptome, mesaje către noi înşine, care ne comunică ce anume nu este cum ar trebui să fie. O alegorie a gândurilor, dorinţelor şi convingerilor noastre intime. De exemplu, o altă pacientă visa că tot încerca să fixeze o lumânare într-un sfeşnic, dar lumânarea era frântă şi nu stătea dreaptă. Deci asta înseamnă...

– Dă-mi voie să ghicesc, îl întrerupse Minna, străduindu-se să nu zâmbească.

– Desigur, simbolismul e cât se poate de transparent.

– Ai discutat despre ideile astea cu colegii tăi?

– De multe ori. Nimeni nu le ia în serios. Toți consideră că munca mea e o aiureală, povești de îmbrobodit copiii. Așa cum zicea Virgiliu: *Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.* „Dacă nu pot îndupleca forțele superioare, le voi pune în mișcare pe cele infernale."

Urmă un moment de tăcere.

– Sigmund, ai cumva o țigaretă?

El puse trabucul pe masă, făcu semn unui chelner care aștepta într-un colț și-i ceru o țigară. Omul îi dădu una dintr-un pachet pe care îl ținea în buzunarul vestei. Sigmund o aprinse și i-o întinse Minnei.

– Și deci vei desluși misterul viselor mele? întrebă ea, trăgând adânc fumul în piept și lăsându-se pe spate în scaun.

El surâse. Dar surâsul i se transformă apoi în ceva diferit.

– Da, voi desluși misterul viselor tale. Și pe al tău, draga mea.

Ea îl privi și simți cum o inundă ceva ce aducea a fericire. Ceva ce nu mai simțise de ani.

– Ar trebui să plecăm, spuse, deloc dornică s-o facă.

– Încă un pahar și gata.

– Nu pot. Nicio clipă în plus. Am stat deja prea târziu noaptea trecută.

– Vrei să vorbim despre asta?

– Nu, nu vreau, replică ea și se ridică.

– Așa mă gândeam și eu, spuse el lăsând câteva coroane pe masă și ajutând-o să-și pună mantoul.

Există un moment de o părelnică atingere, un mărunt gest al mâinii poate, o înclinare a capului sau felul în care două trupuri se mișcă la unison – există ceva ce dă unui cuplu un aer de intimitate. Dacă ar fi trecut cineva pe lângă Minna și Freud în vreme ce se pregăteau să iasă din cafenea, ar fi observat: Minna, cu fața îmbujorată și mobilă, cu părul arămiu-închis stând să-i scape din coc, și Sigmund, cu palma așezată ușor pe umărul ei, îndrumând-o spre ieșire.

14

Când ajunseră acasă, îi întâmpină servitoarea de noapte cu părul argintiu, care deschise ușa abia la a patra acționare a clopoțelului. Lămpile cu gaz din hol erau deja aprinse, iar după zăngănitul veselei și tropotul copiilor care alergau sus, la etaj, era evident că rataseră cina.

– Sigi? strigă Martha din capătul scărilor, privind spre ei.

Freud înclină capul cu un surâs forțat, ajutând-o pe Minna să-și scoată mantoul.

– N-ai auzit clopoțelul? Am sunat de ceva vreme, spuse el pe un ton iritat. Menajera asta e tare de urechi?

– Ba deloc, replică Martha, coborând treptele din marmură. Stăteam și noi împreună cu copiii. Vrei să iei cina acum?

– Mulțumesc, dar nu mi-e foame.

Apoi schiță un semn din cap către Minna și trecu pe lângă Martha, spre biroul lui. Ea îi dădu un sărut de complezență pe obraz, la care el abia dacă răspunse înainte de a dispărea în birou.

– Unde ai fost? o întrebă sora ei, ținându-și la piept brațul bolnav. Ai lipsit trei ore. A trebuit să le dau eu copiilor să mănânce.

În aer plutea un miros de carne fiartă, oțet și încordare.

– Îmi pare rău. Am pierdut noțiunea timpului, răspunse ea, surprinsă de mânia din glasul Marthei. M-am întâlnit întâmplător cu Sigmund și l-am însoțit în câteva dintre drumurile lui.

– Ei, ai ratat cina, dar pot să-i cer bucătăresei să-ți pună ceva pe o farfurie.

– Îți mulțumesc, replică Minna iritată; la urma urmei, nu era un copil mic!

– Carnea de vită e puțin tare. Măcelarul nostru e bolnav, iar ajutorul lui a tăiat-o contra fibrei, deși i-am spus cum îmi place. Iar acum se desface în fâșii ațoase, care nicicum nu pot fi numite fragede... și a fiert atât de mult! Poate ai vrea altceva?

Urmă o tăcere lungă, în care întrebarea pluti în aer, Martha așteptând nemișcată, iar Minna încercând să se decidă cum să răspundă.

– Sunt sigură că e bună și așa, rosti în cele din urmă.

– Bine, draga mea, dar găluștele cu cireșe s-au răcit. Vrei ca bucătăreasa să le încălzească și pe ele? Deși, dacă stau să mă gândesc, s-ar putea să fi plecat deja.

– Nu-i nimic, Martha. N-are importanță. Oricum, sunt obosită.

– Bine, atunci, spuse sora ei umblând la cheița lămpii de gaz, reducând volumul, ridicând globul de sticlă și suflând în flacără. Miros mai puțin dacă le stingi, adăugă ea. Apropo, pentru viitor, ora cinei nu e un moment potrivit ca să dispari de acasă. Asta, desigur, dacă nu cumva are Sigmund nevoie de tine.

Vorbise pe un ton încordat, cu inflexiuni agasate. Cât de dezagreabilă, remarcă Minna. Să se supere așa fiindcă întârziase câteva ore, când numai Dumnezeu știa că muncise întruna de când venise.

Cele două surori stăteau față în față, atât de asemănătoare! Lumina serii se reflecta pe lemnul recent lustruit și, pe neașteptate, Minna simți o împunsătură de vinovăție. Problema nu era atât că fusese la o cafenea și băuse împreună cu soțul Marthei în vreme ce sora ei rămăsese acasă, îngrijind de copii. Mult mai exploziv era faptul că sentimentele ei față de Sigmund nu erau câtuși de puțin inocente. Pentru asta nu avea nicio scuză și știa bine acest lucru. Se duse în camera ei, învăluită într-o tăcere stânjenitoare – de parcă se certaseră și hotărâseră amândouă să nu menționeze motivul real.

Deschise ușa dormitorului ei și dădu cu ochii de Sophie care ședea pe pat, cu picioarele încrucișate sub ea și cu o carte de povești în poală:

– Mama a tput tă-mi citetti din ea înainte tă mă culc.

– Oh, Sophie, draga mea, e prea târziu! exclamă Minna.

Acum nu-și dorea decât să ia o gură de gin, să facă o baie și să se bage în pat. Dar, văzând mutrița dezamăgită a fetiței, o așeză pe genunchii ei și începu să citească.

Era povestea lui Franz, un șoricel care trăia într-o căsuță la țară, cu perdeluțe roșii în carouri, două fotolii mici ca pentru șoricei și un șemineu drăguț. Purta ochelari și o beretă roșie și era bucuros nevoie mare, fiindcă tocmai furase de la o fermă învecinată un platou cu tarte și căpșune, pe care îl dusese celor trei frați mereu voioși ai săi și părinților grăsuni, blănoși și adorabili – genul de personaje din literatura pentru copii, dar, din păcate, nu și din viața lor reală. Poveștile erau lungi și simpatice. Sophie se cuibări lângă ea și nu peste mult timp adormiră amândouă.

A doua zi dimineață, Minna se trezi și o duse pe Sophie în camera ei, având grijă să n-o scoale pe Mathilde. Jinduia cu disperare la o cafea cu pâine, fiindcă nu mâncase nimic cu o seară în urmă, dar gândul că va da peste Sigmund o făcu să rămână în dormitorul ei până la ora stabilită pentru micul dejun. Apoi, așa cum făcuse în fiecare zi de când venise, trezi copiii, le dădu să mănânce și îi ajută să-și organizeze programul. Martha se purta cât se poate de plăcut și nu părea să fi păstrat nicio urmă din iritarea de seara trecută.

– Cum ai dormit, draga mea? o întrebă ea.

– Foarte bine, mulțumesc. Dar tu?

– Ca un bebeluș. Eram atât de obosită, încât abia dacă mă mai puteam mișca. Am adormit în clipa în care am pus capul pe pernă. Sigmund, pe de altă parte, a stat treaz aproape toată noaptea, lucrând în biroul lui. Nici nu mai știu ce să fac cu omul ăsta!

O clipă mai târziu, își puse paltonul și pălăria și plecă la măcelar. Înainte îi spuse însă Minnei că avea de gând să se plângă de carnea cumpărată în ajun și că după aceea voia să treacă pe la croitoreasă. Minna ar fi vrut să-i atragă atenția că ar putea să aleagă și alt model de rochie, în locul celui demodat și lipsit de eleganță pe care îl preferase totdeauna, dar hotărî să se abțină. Făcea ordine în salon când auzi glasuri vorbind pe un ton ridicat în hol.

Minna deschise ușa și îl văzu pe doctorul Josef Breuer, cel mai apropiat coleg al lui Freud și totodată mentorul său, stând în holul de jos. Cu paisprezece ani mai vârstnic decât Sigmund, avea aerul și înfățișarea unui unchi bonom. Rostea cuvintele foarte rar, ca un cărturar la catedră – spre deosebire de replicile iuți ale lui Freud, din care răzbăteau dezamăgirea și mânia neînfrânate.

– Oricât aș încerca, tot nu pot fi de acord cu concluziile tale. Studiile mele de caz pur și simplu nu le confirmă, spuse Breuer.

– Atunci, studiile tale de caz sunt eronate, ripostă Freud, încruntându-se la fostul său maestru.

– Iei situația cu un titlu mult prea personal, Sigmund.

– Și cum ar trebui s-o iau?

– Nu spun că resping totul. Dar constatările tale implică o substanțială supraevaluare a sexualității. Ai mers prea departe.

– Tu crezi că am mers prea departe! N-am mers cât de departe ar fi trebuit! replică Freud furios.

Minna presupuse că se certau pe tema *Studiilor privind isteria*. Prelegerea la care asistase ea avusese la final un ton defensiv, iar el îi spusese că ceilalți specialiști îi contestaseră concluziile la care ajunsese referitor la isterie.

– Ai fost cel mai bun student al meu. Teoriile tale sunt interesante, dar trebuie să faci un compromis... unele modificări...

– Nu se pot face compromisuri cu adevărul! se răsti Freud, aruncând în aer un vraf de hârtii.

– Eu susțin doar că ai nevoie și de alte date înainte de a prezenta lucrarea în fața consiliului. Oamenii aceia sunt firi obstinate, la fel

ca tine, spuse Breuer și zâmbi, încercând să-l liniștească. Dacă vei continua așa, îți vor retrage sprijinul.

– Lasă-i s-o facă!

– Sigmund, știi că eu te susțin. Îți trimit pacienți. Când ai avut probleme financiare, am încercat să te ajut. Dar acum îți spun că, procedând așa, te izolezi singur.

– La revedere, Josef, răspunse Freud, cu fața roșie de indignare, și îl conduse spre ușă.

– Putem discuta altă dată?

– Nu văd rostul.

Minna privi cum Breuer își pune meticulos pălăria pe cap, își îndreaptă cravata și pleacă, după care Freud intră ca o vijelie în biroul său, trântind ușa în urmă. Coborî treptele și ciocăni la ușa biroului.

– Ce e? lătră el dinăuntru.

– Eu sunt, spuse ea și deschise ușa cu un gest ezitant.

– Intră! Ai auzit? Îndrugă laude și încearcă să mă distrugă.

Ședea pe scaun cu umerii aduși în față și pufăia din trabuc cu o privire furibundă.

– Își închipuie că, pentru simplul motiv că îi datorez bani, poate să-mi spună mie ce să fac! continuă el, scuturând scrumul pe jos și împingându-l cu piciorul.

– Nu cred că e drept ce spui. Nu părea că...

– Drept! Spune-mi tu ce e drept! Lucrez zi și noapte, sunt pe punctul de a face o mare descoperire, iar el mă hărțuiește cu obiecțiile lui meschine! Și ce lucru bun a făcut el? Eu nu sunt nici măcar profesor! An după an stă și se uită în vreme ce alții sunt promovați în locul meu. După atâta timp, sunt tot *Privatdozent*.

– Nu poți spune că nu îi pasă de tine.

– Nu-l apăra! Tu n-ai idee. Sper ca munca și cabinetul lui să dea faliment. Să vedem cum îi va plăcea *lui* ca alții să-și bată joc de rezultatele lui!

Minnei i se păru brusc că-l vede pe Martin după ce Oliver îl tachinase cu privire la poezie. „Te urăsc", strigase el făcându-se roșu

la față, cu venele umflate la gât. „O să te urăsc până la moarte. Sper să se transforme în pulbere tot ce o să faci vreodată."

- Arăți obosit, dragul meu, spuse ea, remarcând că avea ochii umflați. Martha mi-a spus că n-ai dormit deloc noaptea trecută.

- Îmi revizuiam o parte a teoriei, răspunse el, strângând hârtiile cu cercetările lui și întinzându-i teancul. Și pentru ce, mă rog?

- Ce-i asta? întrebă ea, luând vraful de coli.

- Niște hârtii fără valoare, dacă e să-l crezi pe Breuer. Citește-le și decide singură. Voi pleca săptămâna viitoare, dar putem discuta când mă întorc.

- Ah, sigur, replică ea entuziasmată, strângând foile sub braț.

Minna rămase trează jumătate de noapte răsfoind însemnările lui Freud. Era conștientă că el i le pusese în brațe fără să se gândească prea mult, după ce îl dăduse afară din birou pe Breuer, mentorul lui. Oricum, era flatată. La început crezuse că era doar un rezumat al ideilor pe care le auzise la prelegere, dar din câte își dăduse seama după o scurtă lectură preliminară, aici inclusese mai multe studii de caz și alte dovezi în sprijinul descoperirii sale.

Săptămâna următoare își petrecu timpul cu activități familiale, cumpărături și plimbări. Dar după ce copiii se culcau și în casă se așternea în sfârșit liniștea, se așeza pe pat în camera ei și scotea lucrarea lui, adâncindu-se în ea de parcă ar fi fost o comoară îngropată.

> *Am decis să pornesc de la presupunerea că pacienții mei știu tot ce are o cât de mică semnificație pentru tratamentul lor și că totul este doar o chestiune de a-i determina să comunice acest lucru... pătrunzând în straturi tot mai profunde ale memoriei, folosind toate armele din arsenalul terapeutic, forțându-ne calea înainte, depășind permanent rezistențele, ca într-o intervenție chirurgicală pentru a deschide o cavitate plină de puroi...*

Stătea trează scriind notițe pe margine, umplând compulsiv cu gândurile ei un jurnal gol. Cam în a treia noapte începu s-o doară ceafa și împrumută de jos un pupitru de scris. Ar fi vrut să aibă lumină electrică în dormitor; ar fi fost mult mai ușor de citit decât la lumânare. Era nevoie de timp și de concentrare pentru a asimila totul, dar această activitate solitară îi deschidea o fereastră către modul în care funcționa mintea lui Freud. Aproape că îi putea auzi vocea citind lucrarea și i-ar fi plăcut s-o discute împreună, dar el era plecat la congresul de la Berlin.

Lectura îi dădu posibilitatea să-și formeze propria opinie cu privire la activitatea lui. Înțelegea de ce Breuer avea unele obiecții... de ce nu era de acord cu sugestia lui, că toate simptomele nevrotice au o origine sexuală. Nu erau oare decisive frica, boala și leziunile, pierderea unui membru al familiei și ruina financiară? Nu se putea ca și aceste nenorociri să provoace nevroze și isterie? Ea, de exemplu, fusese aproape distrusă când murise Ignaz. Încă avea coșmaruri din cauza asta. Dar motivele tulburării ei nu erau de natură sexuală. Ignaz murise de tuberculoză. Ea se simțea vinovată fiindcă nu se dusese să-l vadă, însă ce anume era sexual în asta?

Observă de asemenea că în marea lor majoritate, cazurile studiate de Sigmund erau femei – femei din clasa mijlocie și superioară, foarte nefericite. Se gândi la mama ei, care obișnuia să mănânce la ceai tăvi întregi de ștrudel sau să se închidă zile la rând în dormitor atunci când nu era „în apele ei". Toată lumea știa când Emmeline era supărată, adică mai tot timpul după moartea soțului ei. Dar, potrivit teoriei lui Sigmund, purtarea mamei ei era determinată de cine știe ce formă secretă de deviantă sexuală și ar trebui îndemnată și impulsionată să vorbească despre ceea ce simte. Procesul avea s-o ajute în cele din urmă, după părerea lui Freud, să se simtă mai bine, astfel că n-ar mai fi continuat să-i agaseze pe cei din jur cu frustrările și cu amărăciunea ei. Ideea i se părea Minnei mai mult decât discutabilă. Din experiență, știa că mama ei, cu cât se concentra mai mult asupra problemelor pe care le avea, cu atât mai rău se purta cu ceilalți. De fapt, era convinsă că-i era cu atât mai bine cu cât

vorbea mai puțin despre ceea ce o supăra. Și poate că și ei îi era mai bine dacă nu se mai gândea deloc la mama ei.

Când ajunse la ultimul rând al raportului, Minna surâse: era tipic pentru nemărginitul sentiment al propriei lui valori:

„Vom desființa în final orice opoziție, subliniind caracterul de nezdruncinat al convingerilor noastre..."

La fel ca unul dintre eroii lui, Iulius Cezar. Dacă nu putea tolera criticile venite din partea mentorului său, în mod cert nu le va primi bine nici pe ale ei. Putea totuși să-i expună opiniile ei și, eventual, să amintească despre rezervele pe care le avea, însă trebuia să fie extrem de precaută.

Privi pe fereastră și văzu o geană de lumină străpungând norii grei de ploaie care se adunaseră pe cer în timpul nopții. Era încă liniște în casă; singurele zgomote care se auzeau erau zăngănitul ferestrelor scuturate de vânt și șuieratul radiatorului de metal, care aducea cu un bătrân pe jumătate adormit. Sistemul de încălzire era vechi și funcționa anapoda, la fel ca majoritatea lucrurilor în casa aceasta. O dureau ochii și se simțea de parcă ar fi fost drogată.

La ora opt ploaia cădea deja într-o perdea groasă, neîntreruptă. Preparatoarea nu venise, așa că lecțiile fuseseră amânate pe a doua zi. Copiii erau deci de capul lor, cu programul dat peste cap, fără a putea ieși din casă.

Minna încercă să organizeze câteva activități, începând cu timpul pentru lectură. Le ceru copiilor să-și aleagă fiecare câte o carte din bibliotecă. Și, când se retraseră toți în camerele lor, încercă din răsputeri să se adune, însă trebuia să recunoască: începea să arate la fel de neîngrijită ca Martha. Părul, moale și încurcat, și-l strânsese în grabă la ceafă și îmbrăcase cea mai urâtă fustă și cea mai puțin atrăgătoare bluză din garderoba ei.

Era în bucătărie și umplea biberonul Annei când auzi un țipăt ascuțit venind din camera fetelor. Fugi sus și-l văzu pe Martin în pijama, citindu-i lui Sophie din *Der Struwwelpeter*. Era o carte pentru copii extrem de populară, scrisă de un medic din Frankfurt, care se dorea a fi un volum cu basme. În realitate însă, era o culegere de

povestiri coșmarești, despre ce li se întâmplase unor copii care nu își ascultaseră părinții. Atunci când apăruse, Minna le citise cartea unora dintre copiii mai mari de care avusese grijă. N-o considera cea mai potrivită lectură pentru cei mici, dar, la urma urmei, nici *Culegerea de basme* a Fraților Grimm nu era.

Mai întâi era povestea micului Daumenlutscher, căruia mama lui îi spusese să nu mai stea cu degetul în gură și, neascultător fiind, degetele îi fuseseră retezate de o foarfecă uriașă. Apoi era Kaspar, care nu voia să-și mănânce supa, așa că slăbise și murise. Și să n-o uităm pe biata Pauline, o fetiță căreia îi plăcea să se joace cu chibriturile, până când a luat foc și a murit arsă.

Martin citea poveștile rostind rar cuvintele, cu un zâmbet strâmb, încântat de reacția micuței Sophie.

– Nu vreau caltea atta! strigă ea, smulgând volumul din mâna fratelui ei și azvârlindu-l pe podea.

– Martin, ce faci acolo?! întrebă Minna. De ce nu iei altă carte?

– Îi place asta, răspunse el cu privirea goală a unui copil care mimează inocența.

– Mă îndoiesc.

– Spune-i, Sophie! Tu mi-ai *cerut* să ți-o citesc.

– Ba nu... zise ea smiorcăindu-se.

– Martin, de ce nu te îmbraci?

– Nu.

– Doar n-o să stai toată ziua în pijama!

– De ce nu? Mama stă.

– Doar când nu se simte bine.

– Ei, acum nu mă simt eu bine, replică el zâmbind cu toți dinții săi albi și ascuțiți și cu părul ridicat ca două cornițe în spatele urechilor.

În clipa aceea, Martha deschise ușa, strecurându-și capul înăuntru.

– Ce se întâmplă aici? întrebă ea.

– Tante Minna mă pune să mă îmbrac, iar eu nu mă simt bine. *Deloc.*

– Băiatul chiar e roşu la faţă, observă Martha. Cred că-i e rău. Îl e rău, dragul meu?

Martin se strădui să emită o tuse seacă, hârâitoare.

– ... şi gâtul mă doare, ceva teribil!

– Ştiam eu! Du-te în pat!

Martin trânti uşa, aruncându-i Minnei un zâmbet scurt, triumfător. Dumnezeule, îşi spuse ea, dacă nu te-ar scoate din minţi, n-ai putea decât să-l admiri! Dar de ce trebuia sora ei să intervină într-o chestiune atât de banală?

– Îmi subminezi autoritatea, Martha.

– Dar copilul chiar e bolnav!

Minna îşi ţinu gura, dar asta era una dintre ocaziile acelea în care purtarea capricioasă a surorii ei o făcea să-i vină să-i ardă una cu o umbrelă.

15

A doua zi, sâmbătă, era o dimineață senină, superbă. Ernst era la logoped, iar fetele plecaseră împreună cu mama lor la Tandelmarkt, așa că Minna decise să-i ducă pe Martin și Oliver la patinaj pe suprafața înghețată a lacului. După toate aparențele, Martin se bucurase de „o remarcabilă însănătoșire" peste noapte și, odată ieșiți din casă, o luă la fugă împreună cu fratele lui, sărind peste bălți și agățându-se de crengile joase ale copacilor cu o nețărmurită voioșie.

Ulterior, gândindu-se la ceea ce se întâmplase în continuare, se văzu nevoită să admită că auzise un murmur slab de glasuri aspre chiar înainte ca băieții să-și fi pus patinele. Poate că ar fi trebuit să sesizeze atunci pericolul iminent și, avertizată fiind, să-i îndepărteze pe cei doi frați de locul acela. Dar niciun clopoțel interior n-o alertase în timp ce își căuta un loc pe mal. Rămase acolo, nemișcată, în timp ce un grup de patru sau cinci băieți mai mari năvăli dintre tufișuri și începu să roiască în jurul celor doi frați, strigându-le insulte și agitând spre ei bețe și pietre. Chiar și o căprioară știe când vânătorul i-a prins urma.

– Evreu murdar! urlă un adolescent masiv și arogant, doborându-l pe Oliver la pământ și lovindu-l cu pumnii în față și în piept.

Un alt băiat îl trânti pe Martin și cei doi se luară la bătaie cu o ferocitate alarmantă, într-un vârtej de pumni și de bocanci, printre stropi de sânge țâșnind în aer. Minna strigă din toate puterile, alergând și încercând să-i alunge pe atacatori. Apoi totul se sfârși

la fel de repede cum începuse. Agresorii dispărură printre copaci, tot mai mulți trecători se strânseră în jurul celor doi băieți și cineva chemă poliția.

Mina îngenunche și cuprinse cu brațele umerii firavi, tremurânzi, ai lui Oliver, îi șterse ochiul umflat și îi tampona cu batista tăietura de pe frunte. Sângele lui îi mânjise pieptul bluzei.

– Ce te doare? îl întrebă.

– Totul, gemu copilul.

– Și uite ce au făcut! spuse Martin, apropiindu-se șontâc-șontâc. Mi-au rupt patina!

– Dar i-ai pus tu pe fugă, curajosule, replică ea, cu un zâmbet chinuit.

Pe drumul înapoi, spre casă, băieții nu vorbiră prea mult. La un moment dat încercă să-i aline, dar cuvintele ei păreau goale și în van. Știa bine că incidente de acest tip se întâmplau pretutindeni în Viena. Ce le-ar fi putut spune?

Când intrară pe ușă, Freud era în vestibul, purtând încă hainele de călătorie; abia se întorsese de la congres împreună cu doctorul Wilhelm Fliess, un medic tânăr din Berlin, specialist în boli de nas, gât și urechi. Băieții aproape că izbucniră în lacrimi povestindu-i tatălui lor ce se întâmplase.

– Papa, ne-au bătut! strigă Oliver, cu un ochi umflat și aproape închis. Ne-au lovit fără niciun motiv.

– Au fost cel puțin zece, minți Martin privind într-o parte, dar i-am gonit eu.

– Ba nu i-ai gonit! spuse Oliver și începu să plângă.

Freud le cercetă fețele lovite, patinele rupte și hainele sfâșiate, își puse câte un braț în jurul lor, părintește, și apoi îi trimise sus să se spele.

– O să cumpărăm patine noi! strigă în urma lor, încercând să adopte un ton vesel.

Dar nu era vesel. Câtuși de puțin. De îndată ce băieții se îndepărtară suficient pentru a nu-l mai auzi, se întoarse spre Minna.

– Întotdeauna sunt câte unii care se bat pe malul lacului. În primul rând, nu ştiu de ce i-ai dus acolo.

– Sigmund, nu-i adevărat. Mergem mereu acolo...

– Nu e prima dată când aud despre aşa ceva, o întrerupse el. Trebuie să fii mai atentă.

– Totul s-a întâmplat atât de repede! replică Minna, descumpănită de reproşul lui. Îmi pare rău.

Sigmund rămase tăcut în vreme ce ea îi povesti ce se întâmplase, cum fuseseră luaţi prin surprindere şi ce se strigase, dar, la un moment dat, îşi dădu seama că el n-o ascultă. Se muta de pe un picior pe altul, se uita pe stradă şi încerca să-şi stăpânească furia crescândă. Pe frunte îi apăruseră mici broboane de sudoare. Îşi scoase batista din buzunar şi îşi şterse tâmplele.

– Mă bazez pe tine să ai grijă de ei, spuse în cele din urmă, pe un ton de parcă răbdarea i-ar fi fost pusă la grea încercare.

– Desigur. Sunt la fel de necăjită ca tine.

– Îmi pare bine să aud asta, răspunse el şi, pentru prima dată în ziua aceea, o privi în ochi.

Minna era nedumerită de atitudinea lui tăioasă şi avea impresia că iritarea pe care o resimţea avea la bază ceva mai mult decât situaţia neplăcută prin care trecuseră copiii. O trata ca pe o guvernantă iresponsabilă şi nimic mai mult. Poate că era prea obosit după călătorie şi interpreta ea lucrurile greşit. Se strădui să-şi păstreze calmul şi puse ezitant o mână pe braţul lui. Gestul era, clar, inoportun: el îşi plecă fruntea şi se trase într-o parte. Cutele aspre de pe faţa lui, care coborau de la nas la gură, se adânciră, iar ochii lui aveau un aer străin. Oare ce se întâmplase cât timp fusese plecat? Şi oare asta avea vreo legătură cu ea?

Sigmund îşi petrecu restul zilei închis în biroul lui şi nu ieşi nici măcar la masa de seară. Minna ar fi vrut să discute cu el despre lucrare, dar era evident că bătaia de la lac îl afectase, aşa că nu putea să facă altceva decât să aibă răbdare. Gândindu-se mai bine, hotărî să nu mai dea atenţie purtării lui reci, punând-o doar pe seama extenuării.

A doua zi, când își luă inima în dinți și coborî spre biroul lui, văzu că ușa era deschisă. El stătea cu spatele, privind pe fereastră spre curtea întunecată și pufăind din trabuc. Minna ezită o clipă, apoi ciocăni ușor în tocul din lemn al ușii. În semiobscuritatea din încăpere observă că biroul era acoperit cu o grămadă dezordonată de hârtii care nu fuseseră acolo cu o zi înainte.

– Cum a fost călătoria? întrebă ea pe un ton care se voia nonșalant.

Un moment lung se scurse înainte ca el să răspundă. Plutea ceva ciudat în aer, iar Minna fu copleșită de o senzația de disconfort. Nimic din atitudinea lui nu lăsa să se întrevadă acest lucru, dar ea o simțea. Așteptă stingheră ca el să se întoarcă, și, când în sfârșit se răsuci spre ea, ochii îi erau complet lipsiți de expresie.

– Foarte productivă, spuse el înclinând din cap politicos, dar ea remarcă imediat că n-o invitase să se așeze.

Apoi luă un dosar gros de pe masa de lângă el, îl puse pe birou, se așeză țeapăn pe scaun și începu să răsfoiască documentele.

– Dacă nu te superi, trebuie să revăd hârtiile astea... Prezint mâine o lucrare.

– Atunci, nu te mai deranjez, spuse ea, fără a se mișca din cadrul ușii. Se întoarse să plece, dar pe urmă, contrar instinctului ei, adăugă: Am citit raportul tău și mi-am făcut câteva note. Sunt dispusă să discutăm oricând vei dori.

– De fapt, am analizat raportul împreună cu colegul meu, doctorul Fliess, la Berlin. Am examinat totul în detaliu și trebuie să spun că mi-a fost de mare ajutor, replică el, fără a ridica privirea din hârtii.

– Oh! exclamă Minna dezamăgită și-i întinse lucrarea.

– Mulțumesc, răspunse el privind-o pentru o fracțiune de secundă.

Apoi aruncă raportul cu un gest neglijent pe un teanc de dosare de pe podea, în spatele lui.

– Sunt și notele mele acolo...

Dar se întrerupse când el ridică o figurină care căzuse de pe birou.

– Am notat... replică Sigmund, examinând cu îngrijorare statueta. Cred că s-a ciobit. Vezi aici, în partea stângă? Înainte nu era.

Și-i întinse figurina reprezentând-o pe zeița egipteană Isis, sora și soția lui Osiris – una dintre preferatele lui, pe care o aducea des la masă, spre nemulțumirea Marthei.

– Uită-te la cap, lângă corn. În mod *cert* e o ciobitură...

– S-ar putea, replică ea, oftând abia perceptibil. Când crezi că putem discuta despre lucrare? Sinceră să fiu, am petrecut mult timp citind-o.

El ridică ochii și îi aruncă o privire ciudată. Își drese glasul cu un aer de superioritate rece și-i spuse scurt:

– Foarte amabil din partea ta, dragă, dar nu era nevoie. Ce fac băieții?

Minna se înroși la față și clipi des, realitatea izbind-o dur în față. Sigmund nu era interesat de opinia ei și nu avea de gând să-i citească notele. De fapt, nu avusese niciodată intenția să le citească. Ah, ba poate pentru o clipă, când îi dăduse lucrarea, iritat fiind de observațiile lui Breuer, dar era clar că ulterior uitase complet de ea.

– Sunt bine. Deci, nu vrei să-mi citești notele?

Nu se putuse abține.

– Nu vreau să te jignesc, dar cred că doctorul Fliess, colegul meu, mi-a oferit deja tot ajutorul de care aveam nevoie.

– Serios? întrebă ea, aplecându-se și luând hârtia cu notele ei de pe teancul de dosare. Ei, atunci nu mă îndoiesc că a menționat și posibilitatea ca nu *toate* cazurile de isterie să aibă origini sexuale.

– Nu a exprimat o asemenea critică.

– Și dacă cineva e tulburat de moartea unui copil?

– Ei, asta e posibil...

– Sau dacă și-a pierdut toți banii?

– Și asta...

– Sau dacă o femeie suferă fiindcă soțul ei e un mincinos și un afemeiat?

– Hai, Minna, cred că eşti…

– Sau dacă e sub papucul cuiva şi nu poate să…

Dar se opri. El se ridică în picioare, astfel că se priveau acum aproape de la egal la egal.

– În orice caz, mă pot gândi la multe motive care să mă facă să fiu isterică, spuse ea, răsucindu-se brusc şi ieşind din birou.

El o privi îndepărtându-se. Apoi se aşeză la loc în scaun, cu ochii pironiţi asupra uşii. Chiar nu-şi putea închipui, oricât ar fi încercat, ce era în mintea acestei femei.

16

Era o proastă! Oare de ce pierduse atâta vreme studiindu-i lucrarea, cufundându-se în lumea lui de demenţi cu vise oribile, străduindu-se să înţeleagă ce înseamnă nevroza sexuală şi isteria şi simbolurile falice, ca nişte catarge şi ca nişte copaci pândind pretutindeni, când el nu avea nici cea mai vagă intenţie să asculte ce ar fi avut ea de spus? Poate că *niciodată* n-o luase în serios. Chiar şi în seara aceea, în birou, când vorbiseră despre Aristotel şi Sofocle, poate că doar se amuzase pe seama ei. Mai prizează puţină coca, draga mea. Da, da, pune sub nas, trage în piept şi pe urmă o să discut eu cu tine nişte probleme din viaţa mea care nu privesc pe nimeni şi n-o să regret nicio secundă, şi nici tu n-o să regreţi, dacă nu cumva, fireşte, n-o să-ţi distrugă viaţa. Naiba să-l ia! Îşi dădea seama că se ambala singură şi încercă să se calmeze.

Era deja ora trei dimineaţa şi se forţă să se gândească la altceva, ca să poată adormi. Poate că ar trebui să se ducă în camera lui Sophie, s-o trezească pentru a nu ştiu câta oară şi s-o ducă la toaletă. Sau să coboare în bucătărie şi să-şi facă un ceai. Nu. Nu putea risca să dea peste el, dacă se întâmpla să lucreze până târziu – ceea ce făcea de multe ori. Chiar şi după toate astea, în mintea ei înceţoşată de nesomn încă îşi mai imagina că e interesat de ea. Sau poate că nu. Poate că ieri se purtase indiferent cu ea fiindcă într-adevăr îi era indiferentă. Dar nu-i destăinuise el gândurile lui cele mai intime? Îi spusese chiar şi că trăia cu Martha „în abstinenţă". Ai crede

că asemenea lucruri sunt tabu, dar pentru Sigmund *nimic* nu părea tabu. Nici chiar mariajul problematic cu sora ei. Care, apropo, ar fi preferat ca soțul ei să fie un doctor de familie specializat în boli reumatice ori gută.

După părerea Minnei, căsătoria nu era niciodată ceea ce părea. Latura ei pasională, imaginea aceea inefabilă a beatitudinii, pălea: intensitatea pierea și în locul ei se instala un dezinteres aproape mecanic. Soțul se concentra asupra muncii, iar soția conducea gospodăria – un aranjament aproape menit să „vindece" până și cea mai romantică fire. Majoritatea femeilor, considera Minna, inclusiv sora ei, visau la o relație care să reziste veșnic, dar întotdeauna relația devenea una tiranic de convențională și de plictisitoare, o fiară tâmpă.

Abia a doua zi, la ora cinei, Minna îl întâlni din nou. Era hotărâtă să nu fie la fel de irascibilă ca deunăzi, în birou. Dacă se gândea la asta, întregul episod avusese în el ceva înjositor. Și, la urma urmei, de ce se purtase așa cu el? Doar nu-i era un pretendent care o refuzase! Era soțul surorii ei. Cumva, în toiul analizei critice și laborioase a lucrării lui, uitase acest lucru evident – un lucru periculos de uitat, iar acum o durea faptul că se comportase atât de egoist. La început se convinsese singură că, citindu-i însemnările, va putea pătrunde adânc în mintea lui și că vor avea astfel un punct de pornire pentru o discuție. Iar ei îi plăceau aceste discuții... trăia pentru ele. Dar faptul că era atrasă de mintea lui o dusese pe un teritoriu pe care nu avea ce să caute.

Trecând pe lângă ea în salon, Sigmund o atinse ușor pe braț, în semn de conciliere.

– Minna, draga mea, speram să pot vorbi cu tine. M-am gândit puțin. Aș vrea să arunc o privire pe notele tale.

– Oh, dar nu e nevoie, replică ea zâmbind, ca și cum incidentul de ieri nici nu s-ar fi petrecut. Nicidecum. Și în orice caz, nici nu știu bine unde sunt. S-ar putea să le fi aruncat la gunoi.

– Ești încă supărată.

– De ce aș fi supărată? Tu trebuie să fii foarte obosit. Călătoria a fost extenuantă, nu mă îndoiesc, adăugă ea, intrând în sufragerie. Vrei un pahar cu vin? Poți să-i aduci doctorului Freud un pahar cu vin? o întrebă pe servitoare. Oliver, dragă, vino și povestește-i tatălui tău despre excursiile noastre la cimitire cât a fost el plecat.

Oliver, care tocmai intra în încăpere împreună cu restul familiei, se grăbi să se achite de misiunea încredințată în felul său fastidios, plin de detalii, descriind în amănunt mormântul lui Mozart și comparându-l cu locurile de odihnă veșnică ale altor compozitori.

– Mozart a murit in 1791, la adresa din Reuhensteingasse numărul 8. A fost îngropat într-un cimitir al săracilor la marginea orașului, exhumat în 1855 și reînhumat în cimitirul St. Marx. Beethoven a murit în 1827. Monumentul lui este mult mai mare. El mi-a plăcut cel mai mult, iar pe urmă, cel al lui Schubert, care a murit în 1828. Amândoi sunt la Zentralfriedhof.

Minna asculta cu atenție, dar la un moment dat observă că Sigmund scoate un trabuc și începe să caute prin buzunare.

– Bietul Mozart! exclamă ea ridicându-se și luând de pe măsuța alăturată o cutie cu chibrituri. Un veritabil geniu muzical, care și-a petrecut ultimii ani din viață în sărăcie, împrumutând bani de la prieteni și fiind înmormântat într-o groapă comună. Înduioșător, într-adevăr.

Aprinse un chibrit și îl întinse sub nasul lui Freud.

– Un foc?

– Ah, da, mulțumesc, răspunse el și se trase ușor înapoi, flacăra fiind puțin prea aproape de fața lui.

– Și mai era și baronul Ernst von Feuchtersleben, un filozof cunoscut în principal pentru...

– Suficient, Oliver! îl întrerupse Freud nerăbdător.

– Bravo, Oliver, foarte interesant, spuse Minna.

– Minna, aș dori să citesc... insistă Freud.

– Nu-i nevoie, repetă ea. E tare plictisitor, nu-i așa, să tot revezi iar și iar ideile cuiva. Despre ce altceva să mai vorbim? Noua piesă de la Hofoper? Martha, despre ce să vorbim?

Martha se uita în tăcere la sora ei, întrebându-se ce-o fi apucat-o.

– Martha?

– Păi, Frau Simon ni s-a alăturat la cercul de cusut. Ar trebui să vii și tu. Reușești lucruri minunate cu croșeta. Ți-ar plăcea.

Freud rămase tăcut până la sfârșitul mesei, în timp ce ele continuară să vorbească despre nimicuri. Înainte de brânzeturi, se scuză, se ridică și dispăru în biroul lui.

A doua zi dimineață, târziu, Minna hotărî să răspundă invitației doctorului Silverstein. Momentul era unul cu totul întâmplător; Martha îi susținuse cauza, iar acum ea era gata să accepte.

Se așeză în salon, simțindu-se ca o ingenuă la vârsta a doua, îmbrăcată într-o rochie de zi roz care îi punea în valoare nuanța tenului. Eduard ședea alături, într-un fotoliu de lângă fereastră. Prima impresie pe care și-o făcuse despre el la jocul de tarok fusese corectă. Era un bărbat arătos, cu sprâncene groase și ochi întunecați. Avea pomeți înalți și un nas de patrician – o figură aristocratică – și era mai înalt decât Sigmund, cu umeri lați și maxilarul pătrat. Era perfect îmbrăcat, cu un costum ce părea ieșit din mâinile unui croitor londonez, fără să arate însă ca un britanic. Iar când sosise, îi oferise o cutie cu bomboane. Un gest drăguț, își spusese ea. Le va da, la rândul ei, copiilor.

Pentru moment, erau singuri acasă. Copiii se duseseră la Prater, Martha era la Gartenmarkt, iar Sigmund, la universitate. Minna îi oferi un pahar de vin dintr-o sticlă deschisă pe gheridon și își puse și ea unul.

– Să înțeleg că acum locuiești aici permanent?

– Ei, nu permanent. Nu. Deloc. O ajut deocamdată cu copiii. Așa cum știi, abia l-a născut pe cel de-al șaselea. Iar lucrurile pot deveni puțin haotice, după cum cred că-ți poți imagina...

– Ce noroc pentru ei, replică el cu tact. Sunt sigur că sora ta ar vrea să te păstreze aici pentru totdeauna.

– Ești amabil să spui asta, dar mă gândesc ca anul viitor să fac o călătorie în străinătate.

Doamne fereşte s-o creadă o fată bătrână, care nu are unde să se ducă!

Discutară despre politică, artă şi despre cea mai recentă piesă de teatru. Evident, omul era la curent cu situaţia actuală şi citea cele mai bune ziare. Şi atunci, ce anume lipsea? Se vedea limpede că nu era pasionat de medicină. Moştenise cabinetul şi nu se ferea să recunoască simplu că „aşa îşi plătea facturile".

Era membru în comitetul de administraţie al Muzeului Kunsthistorisches din Viena şi avea câteva lucrări de Klimt. Călătorea mult, vizita galerii de artă din Paris şi din sudul Franţei şi vorbea cu o voce cultivată despre noua influenţă exercitată de tinerii artişti germani de avangardă care scandalizaseră lumea bună cu portretele lor explicite înfăţişând prostituate şi fete goale. Dar discuţiile despre artă păreau să lunece întotdeauna spre subiecte ca vernisaje şi recepţii „exclusiviste" – cine lua parte la ele... spre latura socială a evenimentului, nu spre arta în sine.

El schimbă apoi vorba, trecând la curse şi mărturisind că cealaltă pasiune a lui erau caii. Ştia care armăsar cu care iapă fusese împerecheat la fiecare fermă hipică din ţară. În timp ce îşi încrucişă picioarele şi se aplecă încet spre ea, remarcă aerul stăpânit, frumuseţea ei neobişnuită şi forma gleznelor – lucruri pe care nu le observase înainte. Ştia mai multe decât majoritatea femeilor de vârsta ei. Dar la urma urmei, ce vârstă avea? Nu îndrăzni să o întrebe.

– Draga mea Minna, ai fost vreodată la Mayerling?

– Mayerling, repetă ea. Nu e undeva aproape de cabana de vânătoare a kronprinţului?

– Da, nu e prea departe. Eu am o căsuţă lângă lac, pe malul de vizavi de sat.

– Erai acolo când s-a sinucis prinţul?

– Din fericire, nu. Eram în călătorie.

– Când a fost asta... cu cinci sau şase ani în urmă?

– În ianuarie se împlinesc şase ani. Iniţial, autorităţile de la palat au afirmat că a făcut infarct, dar şeful poliţiei locale, cel care l-a

găsit, i-a spus portarului meu că prințul și-a împușcat mai întâi amanta și a băut câteva ore înainte de a se împușca și el.

– Ce tragic!

– Într-adevăr. Îi vedeam uneori la Prater, ținându-se de mână și sărutându-se. Ea era atât de tânără! Păreau să nu aibă nicio grijă. Aici se bârfea că împăratul i-ar fi cerut fiului său să pună capăt legăturii, deși pe soția lui toți o detestau.

– Bietul Rudolf! Poate că ar fi trebuit s-o împuște pe *ea!*

Eduard începu să râdă.

– Pentru imperiu ar fi fost mai bine, asta-i sigur, spuse el și privi roată în jurul încăperii. E greu să-ți imaginezi făcând asta pe cineva care are totul. Au transformat cabana de vânătoare în mănăstire. Poți să-ți închipui așa ceva?

– Călugărițe și arme de foc... Ce pitoresc! replică ea luând o înghițitură de vin.

– Carmelitelor se pare că le place.

– De cât timp ai casa aceea?

– E în familie de ani buni. Chiar pe malul lacului.

Cu cât vorbea el mai mult despre cuibușorul lui, cu atât era ea – în mod straniu – mai puțin interesată. Orice femeie, mai cu seamă una în situația ei, ar fi fost captivată. Era evident că doctorul îi făcea curte, dar ea nu se putea abține să nu se întrebe dacă nu cumva lăsase ușa deschisă la cămară, dacă aveau suficientă pâine pentru masa de seară sau dacă nu ar fi trebuit să treacă dimineață pe la brutărie.

Tocmai se pregătea să-i ofere lui Eduard un ceai și fursecuri, când auzi ușa din față închizându-se și niște pași familiari pe scară. O clipă mai târziu, Sigmund intră în salon, înfofolit în paltonul din lână, și o salută cu o surprindere prefăcută. De ce se întorsese? Nu era o simplă coincidență. *Trebuie* să fi știut că ea are oaspeți. La urma urmei, Martha numai despre asta vorbise.

– Salut, Eduard, rosti cu răceală în glas.

Și rămase locului, cu pieptul în față, cu spatele drept, de parcă ar fi fost agățat de o sfoară.

– Sigmund, răspunse celălalt, dând politicos din cap.

Cei doi bărbați se măsurară din ochi câteva clipe, în tăcere. De când se întorsese de la Berlin, atitudinea lui față de Minna fusese atât de distantă, iar tonul atât de repezit și de lipsit de inflexiuni, încât devenise aproape derutant. Iar acum, iată-l aici, apărându-și teritoriul, ca un câine cu blana zbârlită pe ceafă.

– Sper că nu vă deranjez.

– Deloc, replică Eduard, schimbându-și stânjenit poziția în scaun.

Apoi scoase din buzunarul sacoului o tabacheră din argint gravat, extrase o țigară și o aprinse. Mirosea a tutun aromat și scump.

– Bine. Am o programare... dar aș mai putea rămâne câteva minute, spuse Freud, așezându-se pe canapea, lângă Minna.

Scotoci în buzunar, își scoase ceasul, se uită cât era ora, apoi se rezemă de spătar și începu să bată tactul în podea cu pantoful lui negru. Era limpede că avea de gând să rămână.

Atmosfera era sufocantă. Minna se ridică, trase într-o parte draperiile groase din damasc și deschise fereastra. Lumina după-amiezii începuse să pălească, străzile se animaseră și se auzeau trecând omnibuze, trăsuri și pietoni. Copiii aveau să se întoarcă acasă în scurt timp. De ce se purta Freud așa? Avea tupeu! Văzându-l cum își înfige un trabuc între buze și trage din el, luă o decizie neașteptată.

– Eduard, mă gândesc că am putea merge la cafenea. Aș bea o ceașcă de cafea sau... poate o bere, spuse ea și, îndreptându-se spre ușă, își luă mantoul din cuier.

Doctorul Silverstein o privi mirat, dar apoi încuviință.

– Sigur, aș fi încântat.

Freud se ridică și el, cu o expresie de surprindere.

– Mi-a făcut plăcere, Sigmund, spuse Eduard, atingând ușor cu mâna spatele Minnei.

Și cu asta, ieșiră amândoi, lăsându-l pe Sigmund singur în salon, cu picioarele bine înfipte în covor – un căpitan părăsit de echipajul lui răsculat. Îi privi oprind un taxi în timp ce reteză vârful unui alt trabuc pe care-l aruncă în foc.

Poate că de vină era vinul, însă, în timp ce se întorcea de la cafenea împreună cu Eduard, Minna nu-și putea lua gândul de la Sigmund. De ce se uita la bărbatul acesta eligibil de lângă ea și nu simțea nimic pentru el? Când vorbea, ea îi vedea parcă aievea cuvintele disipându-se în norișori de fum – filamente de vapori cenușii ridicându-se spre plafon. Nimic din ce spunea el nu merita nici măcar repetat, și cu atât mai puțin reținut. Fără îndoială, multe femei i-ar fi sorbit cuvintele. Era de familie bună și avea maniere frumoase, dar purtarea lui curtenitoare o sufoca.

Dar mai exista un motiv, unul pe care nu voia să-l admită. Uneori, inima nu e atrasă doar de lumină; uneori e atrasă de ambiguitățile sumbre ale caracterului și de tăceri apăsătoare. Și de o înțelegere deplină a vreunui concept sau secret împărtășit. Iar problema adecvării devine superfluă.

Minna roși înțelegând în ce situație delicată se afla.

– Nu te simți bine? o întrebă Eduard privind-o îngrijorat. Birjar, mai încet!

– Sunt bine.

– Mă bucur, replică el, luându-i mâna înmănușată în palma lui.

Din păcate, avansurile lui o lăsau complet rece. Își aminti cât de recunoscătoare fusese când se mutase împreună cu sora ei, însă acum ceea ce păruse atunci un dar de la Dumnezeu – Viena, casa, copiii – devenise brusc un dar otrăvit.

Trebuie să plece din casa aceea. Nu exista nimic care s-o rețină acolo, decât perversitatea dorinței, care nu se redusese deloc cu trecerea timpului. Inițial se amăgise cu posibilitatea ca dorința aceea să nu existe de fapt sau, dacă exista, cu speranța că simțul decenței o va ajuta să-i reziste. Dar pasiunea aceasta irațională o făcea să se perpelească.

Purtarea ei încălca toate valorile pe care fusese învățată să le respecte. Iar convențiile sociale nu-i erau de niciun ajutor. Pentru cei din exterior, ea era sora amabilă și săritoare, mătușa iubitoare, dar dincolo de fațadă se afla adevărul incontestabil. Dorința. Cum era posibil ca așa ceva să plutească în aerul de aici?

Şi cum rămânea cu circumstanţele relaţiei dintre ea şi Sigmund? El îşi exprimase clar intenţiile, de asta era sigură. Deci decizia îi aparţinea ei. Şi orice altă alegere, exceptând-o pe cea de a pleca, echivala cu un dezastru. Fiindcă se depăşiseră limitele unui flirt nevinovat.

Urcă scara spre camera ei. Slavă Domnului că nu era nimeni prin preajmă! Cum ar fi putut să pretindă că totul era normal când, în realitate, îl dorea pe soţul surorii ei?

Încercă să doarmă, dar conştiinţa o ţinu trează. Merita să se frământe, să transpire şi să sufere. Îşi merita durerea de cap. Şi gâtul ţeapăn. Şi junghiurile care îi radiau pe braţ în jos şi prin inimă.

O auzea pe Martha dincolo de perete, dormind liniştită şi sforăind. O conştiinţă curată. Somnul celor drepţi. Se ridică, îşi înfăşură şalul în jurul umerilor şi se aşeză la pupitrul de scris.

Viena, ianuarie 1896

Draga mea soră,

E ora trei dimineaţa şi tremur scriindu-ţi aceste rânduri. Cred că ştii deja ce vreau să-ţi spun, dar dacă întâmplarea face să nu ştii, îţi cer iertare.

Am hotărât să plec din casa aceasta. Mă rog să mă primeşti cu timpul înapoi în inima ta.

Aşa stau lucrurile. Suntem îndrăgostite amândouă de acelaşi bărbat. Nu ştiu cum am putut să alunec în acest irecuperabil marasm moral şi tot ce mai pot face acum este să-ţi spun că niciun moment nu am vrut să-ţi provoc suferinţă.

Iubita mea soră, poţi să mă ierţi?

Nu izbuti să semneze scrisoarea. O puse pe noptieră, cu intenţia de a i-o înmâna Marthei a doua zi dimineaţa, dar, când se trezi, o mototoli şi o aruncă în foc. Poate că, îşi spuse ea, nu avusese nicio clipă de gând să i-o dea, nici măcar atunci când o scrisese.

17

– Aş vrea să mă duc la mama pentru câteva zile.

Martha şedea la măsuţa ei de toaletă, aranjându-şi pieptenii şi agrafele de păr în cutii de trabucuri pe care le îmbrăcase în catifea şi brocart. Dar nici măcar astea nu puteau ascunde mirosul puternic de tutun.

Îi aruncă o privire suspicioasă. Minna nu şi-ar fi vizitat mama de bunăvoie. Relaţia dintre ele era marcată de „mici nenorociri" – aşa cum îi plăcea ei să descrie viaţa alături de Emmeline. În adolescenţă, Minna obişnuia să-i spună Marthei că, odată ce va pleca din Hamburg, nu avea să se mai întoarcă *niciodată* – o exagerare copilărească, dar una despre care Martha credea că era sinceră.

– Dar ce s-a întâmplat? o întrebă ea.

– Nu s-a întâmplat nimic. Pur şi simplu vreau să mă duc acasă. N-am mai văzut-o pe mama de vara trecută.

Martha o privi cu scepticism, după care se lansă într-un torent de culpabilizări. Era numai vina soţului ei fiindcă se purta de parcă i-ar fi aşteptat azilul de săraci şi tot timpul se plângea de problemele lor financiare faţă de Minna şi copii.

– Nu ăsta-i motivul, interveni Minna. Pur şi simplu mi-ar plăcea să plec câteva zile.

– Din cauza copiilor? Ştiu că Mathilde e puţin dificilă... şi Sophie care se agaţă de tine zi şi noapte. Martin s-a purtat iar urât?

– Nu e vina copiilor. Îmi sunt tare dragi. Dacă chiar vrei să știi, nu mă simt prea bine. Mă tem că am căpătat o răceală... sau o gripă. Ori ceva mai rău. Am doar nevoie de odihnă.

– Oh, Doamne! Mi s-a părut mie ieri că arăți de parcă ai avea febră. Sper că nu te-ai arătat bolnavă fața de Eduard. Nu te-ai plâns de probleme de sănătate, așa-i? Bărbaților nu le place asta.

– Pentru numele cerului, Martha! Nu m-am plâns de sănătatea mea! Și dacă aș fi făcut-o, probabil că el ar fi fost înțelegător.

– Ei, poate că ți-ar prinde bine să te duci undeva câteva zile. Nu mai avem nevoie de o altă boală care să se răspândească în casă.

– Aș vrea să plec în seara asta, spuse Minna, știind că Sigmund avea să fie ocupat cu pacienții lui până la ora nouă.

– Foarte bine. Ai un tren de noapte spre Hamburg. O să verific dacă mai pleacă la aceeași oră.

Ce ciudat, reflectă Minna; pentru ea, fuga și evadarea nu presupuseseră niciodată drumul *spre* Hamburg, ci *departe* de acolo. Ultima dată când trecuse printr-o situație de criză, nici măcar nu luase în calcul casa mamei ei ca posibilă soluție, și nici acum nu s-ar fi gândit la ea dacă ar fi avut unde să se ducă în altă parte. Dar orice om trebuie să stea *undeva,* iar opțiunile ei păreau a se fi restrâns la câteva alegeri imposibile.

Mai târziu în seara aceea, când ceasul de pe polița din marmură a șemineului bătu de ora șase, în stradă se auzi huruit de roți. Ultimele ore fuseseră un vârtej nesfârșit de pregătiri și împachetări de bagaje. Martha îi dăduse chiar mai mulți bani decât avea nevoie pentru a-și acoperi cheltuielile, iar acum totul era hotărât. Copiii ieșiră cuminți din camerele lor și veniră să-și ia rămas-bun de la ea. Ernst și Oliver o îmbrățișară exuberanți, aproape s-o doboare la pământ. Prefăcându-se la început că nu-i pasă, Martin îi împinse în palmă o hârtiuță împăturită.

– S-o citești mai târziu, îi spuse roșind în fața fraților săi.

– Mulțumesc, dragul meu, replică Minna și-l sărută pe frunte, după care puse bilețelul în geantă.

Atunci o văzu pe Sophie stând singură lângă piciorul scării.

– Când te întorci, Tante Minna? întrebă ea cu o voce moale.

– Nu știu sigur, îngerașul meu.

– Da' pe mine cine mă culcă? șopti fetița timid, ferindu-și privirea de cea a Minnei și studiind treptele ceruite.

Minna se apleca, simțind căldura brațelor de copil în jurul gâtului ei.

– De acum poți să te culci și singură. Doar ești fetiță mare! Iar dacă te trezești la miezul nopții, aprinde o lumânare și scrie-mi o scrisoare, spuse ea, copleșită de decizia care acum îi frângea inima.

În clipa în care ieși pe ușă, simți un val de melancolie sumbră. Hamburg. Nu va putea sta acolo mult timp. Și pe urmă ce va face? O altă casă în care să se stabilească. O altă stăpână de servit. Urcă în birjă, se așeză și se strădui să-și alunge disperarea. Birjarul dădu bice cailor, iar ea deschise bilețelul lui Martin și-l citi: „Dragă Tante Minna, Sper că te simți mai bine. Cu drag, Martin". Un alt val de tristețe o inundă, conștientă de ce însemna pentru ea pierderea copiilor – și a lui Sigmund. Lucruri neplăcute li se întâmplă oamenilor atunci când stau unde nu le e locul. Iar locul ei nu era aici. Copiii aceia nu erau copiii *ei*. Și, bunul Dumnezeu știa, el nu era soțul ei. Asta era realitatea.

Minna ajunse la Gara de Vest din Viena la ora șapte seara și se așeză puțin pe o bancă din lemn în sala de așteptare. Purta ținută de călătorie – o rochie bleumarin cu dungi de un crem palid. Studie orarul curselor și constată că trenul ei avea întârziere. Privi în jur, la oamenii care se îndreptau spre peroane – mame obosite cu copii neastâmpărați, modiste, funcționari, negustori și un vânzător ambulant cu un sac pe umăr. Într-o laterală, lângă un ofițer din garda de onoare, era o nuntă, cu tinere din aristocrație îmbrăcate în alb, cu cape din catifea și fuste bordate cu hermină. Veniseră să conducă tânărul cuplu, o mireasă cu figura zâmbitoare și dulce și mirele ei, care înainta încet prin mulțime, spre trenul tras la peron.

Ascultă fluierul șefului de gară, care abia se auzi prin zgomotul pasagerilor și apoi întrebă un hamal la ce oră vine trenul. Omul ri dică din umeri. Mda, ar fi trebuit să știe asta: gara avea o reputație proastă fiindcă niciun tren nu circula aici conform programului, iar legăturile ratate erau la ordinea zilei. Se așeză din nou pe bancă și scoase o carte din geantă, cu un sentiment ciudat, care friza in decența, de parcă ar fi fugit de acasă și nu avea ce să caute aici. Dar unde altundeva ar fi vrut să fie? Poate într-o excursie în grup prin Europa, despre care îi tot vorbise lui Eduard. Cu o abatere pe la Veneția, pe canalele ei întunecate. Cu vizite la biserici, la *trattorii*, la vile străvechi și la plajă. Voia o schimbare, așa îi spusese lui. Dar nu o schimbare de peisaj sau de ritm, ci o schimbare a gândurilor și sentimentelor ei.

Așteptarea se dovedea insuportabil de lungă și de plictisitoare, iar pasagerii care umpluseră înainte peroanele dispăruseră treptat, pe măsură ce trenurile veniseră și plecaseră. În lumina difuză a serii, clădirea gării amintea de o catedrală, cu pardoseala ei de marmură, ferestrele mari și boltite și băncile din lemn. Ei îi dădea impresia unui tărâm spiritual al nimănui, pentru cei rătăciți și rebeli.

Pe fondul sonor al fluierelor de tren în depărtare, revăzu în minte detaliile plecării: mâinile calde ale lui Sophie, strigătele de rămas-bun ale copiilor, vorbăria Marthei. Nu voia să se gândească la gravitatea situației de care fugise.

La ora zece, trenul tot nu venise, iar un hamal îi spuse că fusese anulat și spre Hamburg nu mai era altă cursă decât a doua zi dimineață. Și o îndrumă spre o pensiune de vizavi unde, o informă el, trăgeau de obicei pasagerii când trenul nu mai venea.

Până când traversă ea strada și ajunse în fața pensiunii, o pătură de nori negri prevestitori de furtună se adunase deja pe cer dinspre nord. Fulgerele scăpărau intermitent pe fațada clădirii, iar dincolo de perdelele grele de la ferestre se întrezăreau lumini pâlpâitoare.

Un cerșetor apăru din întuneric, cu mâna întinsă.

– Vă rog, *Fräulein*, ajutați un om nevoiaș!

Ploaia, inițial o burniță slabă, se transformase deja într-o perdea de apă. Minna lăsă valiza jos, duse mâna la buzunar și-i dădu cerșetorului o coroană, după care urcă treptele și intră în holul modest.

După ce se înscrise în registrul cu coperte din piele roase, luă ultima cameră disponibilă. Avea tavanul înclinat, cu bârne aparente, pereții placați cu lemn verzui și un mic șemineu în colțul opus ferestrei înalte care dădea spre stradă.

Intră în încăpere și își puse pălăria și mantoul pe scaunul din stejar așezat lângă patul metalic simplu, care ocupa cea mai mare parte a camerei. Observă că era acoperit cu așternuturi albe și apretate, pe sub mai multe pături. Neobișnuit de curat, își spuse ea, pentru acest gen de pensiuni, dar tot trase cuvertura într-o parte, ca să se asigure că nu erau ploșnițe. Apoi aprinse lumânarea de pe polița căminului, își scoase capotul și cămașa de noapte din valiză și se dezbrăcă. Căută în geantă un mic flacon din argint, îl duse la gură și luă câteva înghițituri din lichidul rece.

Se trânti pe pat, dar nu adormi. Singurul lucru la care se putea gândi era că se întorcea la Wandsbek, micul oraș de lângă Hamburg în care locuia mama ei. Se văzu în dormitorul ei de copil, departe de lumea vieneză, neieșind din cuvântul mamei. Acest gând și strângerea de inimă pe care o simțea își făceau tot mai mult loc în creierul ei, ca un glonț tras cu încetinitorul. Încercă să citească ceva, orice, numai să-i distragă atenția, când auzi un ciocănit în ușă. Își puse capotul și întredeschise ușa. În pragul ei stătea Sigmund, în paltonul lui negru din lână, ud de ploaie, cu apa scurgându-se de pe el.

18

Când se apropie de ea, Minna se dădu în spate, de parcă ar fi avut în față un intrus.

– Sigmund... bâigui, strângând mai bine capotul în jurul ei, cu mintea roindu-i de gânduri. Cum m-ai găsit?

– N-a fost greu. Ăsta e singurul han din apropierea gării.

– Nu cred că...

– Nu am chef de jocuri, o întrerupse el. Tu ce vrei, Minna?

– E cât se poate de clar ce vreau eu. Vreau să mă duc acasă.

– Mă îndoiesc foarte mult de asta. Spune-mi ce vrei cu adevărat.

– Nu sunt unul dintre pacienții tăi.

– Iar eu nu sunt doctorul tău, replică el, apropiindu-se mai mult. Vrei să plec?

– Nu, șopti ea.

– Bun, spuse el, după care își scoase paltonul ud și apoi haina de la costum, în vreme ce ea stătea nemișcată și-l privea.

Dușumeaua scârțâi sub picioarele lui când se întoarse cu spatele spre ea și se sprijini de fereastră, scoțându-și pantofii și ciorapii îmbibați. Ea era doar în cămașă de noapte și capot, cu brațele goale de la coate în jos, și începu să-și frece mâinile agitată, după care încuie ușa și puse lanțul de siguranță. Un strat fin de sudoare îi acoperea pieptul.

– Vino aici, la fereastră, spuse el. Vreau să mă uit la tine.

Ea nu răspunse și nu se clinti, așa că se apropie el, îi dădu o șuviță de păr pe după ureche și își trecu ușor palma pe obrazul ei și

pe gât. Apoi, cu gesturi blânde, îi scoase capotul şi îşi puse braţele în jurul ei.

Avea senzaţia că amândoi hotărâseră asta încă de când se întâlniseră prima dată, deşi niciunul din ei nu aranjase lucrurile astfel. Nu se putea eschiva dând vina pe soartă; ar fi fost mult prea uşor.

Primul sărut se dovedi ceva extravagant – o desfătare neaşteptată. Înspăimântătoare, surprinzătoare. Se opri o clipă şi încercă să şi amintească cine e... dar lumea din jur se disipa.

– Întinde-te, şopti el şi o împinse spre pat.

Apoi îi luă faţa în mâini, iar ea nu mai izbuti să gândească. Simţea doar o uşoară furie.

– Sigmund...

Propria voce i se păru firavă, de nerecunoscut.

Buzele lui aveau gust de tutun, iar el părea că vrea s-o soarbă în timp ce-şi scoţea cravata şi trăgea de cămaşă. Îşi lipi gura pe ceafa ei şi îi mângâie umerii cu buzele, pentru început cu atâta delicateţe şi gingăşie, încât ea încremeni. Sigmund se lipi de ea şi impuse trupurilor lor un ritm lent. Dorinţa apăru undeva jos, dar se răspândi prin membrele ei cu o viteză înspăimântătoare.

Se dăruiră plăcerilor carnale iar şi iar. Ar fi vrut ca el să nu se mai oprească niciodată. I se părea că pluteşte suspendată în timp, fără trecut, moral imponderabilă.

După, totul avea un aer ciudat. El stătea întins pe spate, cu mâinile sub cap, studiind-o. Abia dacă vorbiseră. Poate fiindcă nimic din ce ar fi putut spune nu ar fi îndreptat situaţia. Ea nu plânsese, aşa cum plâng majoritatea femeilor prima dată. Şi nu-şi făcuseră nicio declaraţie. Dar era îndrăgostită de el. În privinţa asta, nu exista îndoială. Iar acum, iată ce făcuseră!

– Ce s-a întâmplat? întrebă el.

Ea întoarse capul în partea cealaltă, gata să se ridice din pat.

– Haide, nu fii aşa! După toate astea, nu mă îndepărta.

– Nu am de ales.

– Adică?

– Adică nu poţi rescrie istoria.

– Nici nu e nevoie s-o facem.

– Va trebui să pleci acum, spuse ea, ridicându-se brusc și luându-și capotul.

Avea impresia că ceva se rupsese în ea.

– Deci, vii acasă?

– Nu, plec. Mâine.

– O să te întorci la mine, replică el încrezător.

– Imposibil.

Dar el o sărută și zâmbi liniștit când ea îi răspunse.

Dimineață, când părăsi pensiunea, încercă să se poarte cât mai firesc. Voia să arate ca o femeie obișnuită care se duce la gară să ia trenul. Dar degeaba. I se părea că poartă o rochie de seară, când toți ceilalți erau în haine de zi. Din clipa în care ieșise din cameră, refuzase să cedeze emoțiilor, izbutind să-și ascundă sentimentul că făcuse ceva rău. Se va urca în tren orice ar fi!

Străbătu sala principală spre peronul la care trenul aștepta – o siluetă masivă și neagră scoțând fuioare de abur în aerul înghețat. Gata, își spuse ea, nu se va mai repeta. Niciodată. Situația era de neiertat. Dar în același timp știa că ar muri dacă nu l-ar mai revedea.

În tunelul îndepărtat se vedeau muncitorii lucrând, înfofoliți în jachete groase din lână și cu bocanci din piele în picioare, traversând încrengătura de șine. Se strădui să-și păstreze echilibrul când peronul începu să tremure și o altă locomotivă cu abur trecu în viteză, barele de cuplare ale roților rotindu-se și îndreptându-se ritmic, ca suveica unui război de țesut gigantic. Un hamal adus de spate o depăși în mers, împingând un cărucior mare plin cu geamantane, valize și cutii legate cu sfoară, printre pasagerii care se revărsau pe peron.

Se simțea secătuită când se așeză pe o banchetă, privind-o pe tânăra anemică de vizavi. Trenul șuieră, zvâcni și se urni din loc.

Minna întoarse ochii spre geamul murdar al vagonului, privind orașul care rămânea în urmă. Închise pleoapele și își rezemă capul

de spătarul din lemn al banchetei. Ce făcea el acum? Se gândea oare la ea, întrebându-se dacă ea se gândește la el?

Retrăi în minte toate detaliile, iar și iar. Ce-i făcuse el ei și ce-i spusese. Ce-i făcuse ea lui. Auzea fluierele altor locomotive dând semnal în vreme ce trenul ei înainta pe câmpul cenușiu acoperit cu zăpadă.

Mișcarea monotonă a vagonului și lipsa de somn de noaptea trecută o adormeau încetișor. După un șuierat prelung, văzu că femeia din fața ei sforăia abia auzit.

Ca atunci când ai o moarte în familie, totul în viața ei putea să fie acum împărțit în două – înainte și după. Nu se gândise prea bine niciodată că aceasta va fi ziua unei asemenea situații imposibile sau aceea va fi, dar uite că ziua venise, lăsând o pată de neșters pe fibra ei morală. Viața de dinainte părea că se scurge repede și fără rost. Iar viața de după se anunța ca o catastrofă iminentă, care o umplea de neliniște.

Nu era doar o idilă cu un bărbat însurat. Era o trădare oribilă, inimaginabilă. Oaia neagră a familiei era mai neagră decât negrul cel mai întunecat – însăși întruchiparea putreziciunii și a distrugerii. Cum era posibil ca sentimentele ei pentru el să fie pătimașe într-o clipă și apoi, subit, să treacă în lumea întunecată și barbară a păcatului și a remușcărilor? Gândul îi zbură la femeile acelea nebune pe care le văzuse pe la colțurile străzilor, îmbrăcate în zdrențe și bâiguind lucruri numai de ele înțelese – puțin cam morbid, dar asta să fie oare soarta ei meritată? Oricât ar fi încercat, nu putea găsi scuze pentru propriile anormalități, după cum le percepea ea. Nimic pe lumea asta nu putea exprima disperarea crescândă care o copleșea în vreme ce se îndrepta spre casa mamei ei.

Și totuși, tentativele de a găsi motivații logice i se strecurau în minte, încercând să-i aureoleze fruntea de păcătoasă. Ea fugise, dar el apăruse noaptea trecută, pe ploaie și vânt. Și nu-i putuse rezista. Ceva începuse să se schimbe profund în modul în care gândea despre sine însăși. Era o faptă murdară și incalificabilă, ceva ce nu putea repara, și cu toate astea, încă îl dorea.

În momentul în care îi deschisese uşa, fusese iremediabil pierdută, lepădându-şi inocenţa şi inhibiţiile într-un vârtej de frenezie erotică. Dezlănţuirea sexuală fusese vie, imperioasă, nebună şi o dovadă de nesfârşită slăbiciune. Ar trebui să se împuşte, să se arunce în gol de pe un pod, să fie însemnată cu fierul roşu, biciuită sau bătută cu pietre.

La suprafaţă, îşi spuse, dacă nimic altceva nu mi se va mai întâmpla vreodată, îmi voi accepta viaţa, care va trece calm, într-o rutină simplă. La fel ca o novice intrând pe porţile mănăstirii pentru prima dată, avea să renunţe de bunăvoie la tot, fiindcă gustase totul. Dar în interior va trăi pentru totdeauna cu o amintire ce avea s-o chinuiască fără încetare, un atac incestuos la adresa propriei familii, care nu va trebui niciodată să iasă la iveală.

19

Pe măsură ce trenul se apropia de Hamburg, Minna începu să zărească valea Elbei, acum acoperită de gheață, și profilul orașului în zare, dominat de fleșele familiare de la Sf. Nicolae, Sf. Mihail și Sf. Petru, dar nu avea dispoziția potrivită să admire priveliștea. La urma urmei, în ciuda miilor de poduri și de canale care străbăteau orașul, nu se aflau nicidecum în Veneția, iar perioada aceasta a anului era rece și aspră. Temperatura era aproape de îngheț, iar vântul, care bătea dinspre Marea Nordului spre vest și dinspre Baltica spre est, era tăios și-ți pătrundea până la oase oricâte straturi de haine ai fi purtat.

Minna își strânse lucrurile, își puse mantoul și coborî din tren. Peronul era acoperit cu un strat subțire de gheață și în aer se distingea deja mirosul fumului de la fabricile înșirate pe malul sudic al fluviului. Cu câțiva ani înainte, orașul fusese lovit de cea mai gravă epidemie de holeră din Europa. Din fericire, mama ei era plecată într-o călătorie, dar numărul morților fusese uriaș.

Luă o birjă de la gară spre periferiile rurale ale orașului, unde drumurile erau tot mai dificile. La un moment dat, vehiculul se împotmoli într-o zonă cu gheață crăpată, iar birjarul avu mult de lucru până când reuși s-o degajeze.

– Asta o să vă coste mai mult, spuse el în dialectul german din nord.

– Dă-i drumul mai departe, replică Minna privind aburul care se ridica din respirația ei.

În mod normal, s-ar fi tocmit cu el, dar acum parcă nu mai merita efortul.

Ajunse la locuința mamei ei, la numărul 38 pe Hamburger Strasse, spre sfârșitul după-amiezii. Era o casă modestă cu două etaje, din cărămidă, cu acoperișul mansardat și o curte mare. Minna urcă treptele și bătu la ușă, dar nimeni nu-i răspunse, așa că ocoli clădirea pe lângă niște tufișuri netunse, spre ușa din spate, și intră. Mama ei nu încuia niciodată ușa aceea – una dintre ciudățeniile ei vechi de o viață. La un moment dat, Minna o întrebase de ce insista să rămână descuiată. „Fiindcă dacă se întâmplă vreodată să rămân încuiată pe afară, să pot intra pe ușa din spate", replicase mama ei pe un ton firesc.

Acum Minna parcurse culoarul îngust care ducea la bucătărie. Mașina de gătit era rece, iar pe masa din lemn nevopsit se vedea o singură farfurie cu o bucată de *streusel* pe jumătate mâncată și o cană cu ceai care se răcise. Mama ei ieșise probabil la cumpărături. Nu avusese timp să-i dea de veste că vine acasă.

Totul în jur i se părea auster, mohorât și sărăcăcios – cu excepția mirosului de pin pe care întotdeauna îl asociase cu ideea de „acasă". Urcă scările spre etaj în tăcere, demoralizată, și intră în vechiul ei dormitor. Pe jos era covorul pe care niciodată nu-l putuse suferi – o încâlceală într-o culoare incertă, pătat încă din copilăria ei. După toate aparențele, mama ei se mutase aici. Pulovere și șaluri roase de vreme atârnau în cuiere lângă ușă, iar pe măsuța de lângă pat era deschisă o trusă de cusut, cu petice de țesătură înșirate alături. Toate lucrurile ei din copilărie dispăruseră, probabil depozitate în pod. Copleșită de oboseală, dar și de un vag sentiment de panică, Minna se așeză pe patul din fier cu cuvertura bine întinsă și privi în jur, năucă de parcă abia s-ar fi trezit dintr-un vis.

Se lăsă pe spate, închise ochii și încercă să nu se gândească la ceea ce simțise trupul ei când o ținuse el în brațe. Voia să-i știe iar

brațele în jurul ei, picioarele lui împletite cu ale ei. Se simțea golită pe dinăuntru și rușinată.

Era un lucru foarte ciudat. Nu realizase la momentul respectiv, însă el părea să nu fie preocupat de consecințe sau de altceva de același gen, ci numai de dorința lor. Fusese ceva nesăbuit și greșit... și nu trebuia să se mai repete niciodată.

Se întoarse cu gândul la vremea când avea paisprezece ani și începuse să fie remarcată de bărbați. După părerea mamei ei, existau doar două categorii de femei: prostituatele, care se bălăceau în plăcerile obscene ale cărnii, și soțiile și fiicele caste, pasive, neafectate de vreun simțământ cu caracter sexual. Era un mod de gândire frecvent întâlnit, unul care eticheta orbește femeile senzuale ca fiind târfe sau ibovnice – aflate la polul opus față de soțiile loiale, care se angajau supuse în activități sexuale pentru a procrea sau a și satisface bărbații. Soții ca Martha.

Începuse deja să se întunece și Minna se temu că va auzi în curând pașii mamei ei. Deja ar fi trebuit să fie acasă. Își trase păturile pe ea și ațipi. Nu observă că mama ei stătea lângă ușă, în penumbră.

– Martha? Tu ești?

– Nu, mamă, sunt Minna, replică ea și ridică privirea cu un zâmbet obosit.

Se simțea ca o intrusă, nu ca un copil care crescuse aici.

Emmeline își scoase paltonul greu și pălăria și rămase nemișcată în cadrul ușii, uitându-se la fiica ei. Era îmbrăcată în negru din cap până-n picioare, ca de obicei. De când îi murise soțul purta mereu negru, cu toate că depășise de mult perioada cuvenită de doliu. Și nu-i venea bine. Severitatea lui făcea ca pielea să-i pară galbenă și îi accentua unghiurile feței, și așa pronunțate. De asemenea, se conformase tradiției iudaismului ortodox care cerea ca femeile să se radă în cap după căsătorie, iar de atunci purta peruci... chiar și după ce rămăsese văduvă. Minna își spuse că, atunci când murise tatăl ei, mamă-sa îmbătrânise cu douăzeci de ani și se conservase astfel. Iar acum, cu părul cărunt și aspru al perucii strâns la spate în coc și cu pielea atârnându-i pe chipul odinioară plăcut, ai fi zis că

trecuse de şaptezeci de ani, când avea de fapt doar cincizeci şi ceva. Devenise ceea ce mai înainte imitase: o doamnă bătrână.

– Minna! Doamne, asta da surpriză! Când ai ajuns?

– Acum câteva ore... Am venit în vizită.

– Prostii! Tu nu vii niciodată în vizită.

– Ba sigur că vin.

– Când ai fost ultima dată?

– Mamă, doar nu vrei să ne certăm când abia am sosit!

– Şi nici nu scrii vreodată, adăugă Emmeline iritată.

– E cald aici? Mi-e foarte cald...

Lipsa somnului şi tensiunea nopţii trecute îşi spuneau acum cuvântul.

– Ce s-a întâmplat? Ai păţit ceva? întrebă mama ei punându-i pe frunte o mână rece ca gheaţa. Eşti palidă.

– N-am nimic. Sunt obosită, atâta tot, iar Martha mi-a sugerat să-ţi fac o vizită.

– Asta-i ciudat. Tu nu eşti niciodată obosită, dar nici n-ar fi de mirare într-o gospodărie ca aceea. Martha are prea multe de făcut. Mi-ar fi plăcut totuşi să mă fi anunţat că vii. Îi aştept la cină pe unchiul Elias şi pe mătuşa Mary, iar acum cred că nu am suficientă mâncare.

– Mie nu mi-e foame, minţi Minna.

Stomacul îi ghiorăia încă de când ajunsese în Hamburg, iar acum regreta amarnic că refuzase micul dejun în tren.

– Ei, sigur, nu trebuie să mănânci, dar nu vreau să pară că n-aş avea destul.

Dumnezeule mare! exclamă Minna în sinea ei, privind întunericul descurajant de afară. Chiar vrea să mă duc eu la cumpărături!

– Şi ştii cum e unchiul, adăugă Emmeline. Are un apetit uriaş. Mănâncă el pentru amândoi.

– Vrei să ies eu şi să cumpăr ceva? se oferi Minna fără tragere de inimă.

– Doamne, nu! Nu ţi-aş cere aşa ceva, nici nu te mai gândi la asta. Numai că masa ar putea părea sărăcăcioasă...

Minna se adună, se ridică în picioare și își netezi părul. Un sentiment greu de neputință o copleși. Știa că una dintre cele mai mari temeri ale mamei ei, chiar și în fața propriului frate, era să nu pară că nu-și poate permite o masă normală.

- Ce vrei să iau, mamă? întrebă ea scoțându-și botinele de sub pat.

- Încă un *challah*, răspunse Emmeline imediat. Și dacă tot te duci... ai putea să te oprești și la magazinul de brânzeturi, să iei niște Gouda... du-te la negustorul de pe Hasselbrook.

- Dar e mult mai departe...

- E bărbat singur. Ai nevoie de bani?

- Nu, am suficienți.

Mai degrabă ar fi murit decât să-i ceară mamei ei chiar și o singură coroană. Se aplecă și începu să încheie lungul șir de nasturi ai botinelor – piciorul stâng, piciorul drept, după care își puse pălăria și mantoul. Mama ei se purta nerezonabil, iar ea știa asta. Dar se va duce, oricum. Nimeni n-o va putea acuza că nu e amabilă. Coborî scara în urma lui Emmeline, înșfăcând un măr dintr-un bol în timp ce trecea prin bucătărie.

- Grăbește-te, dragă! Magazinele închid. Îți pregătesc o cină gustoasă! strigă mama ei pe un ton plin de căldură.

Așa îi transmitea Minnei că ar trebui să fie recunoscătoare, iar ea nu putea suferi asta. Martha, pe de altă parte, s-ar fi arătat îndatoritoare. „Oh, îți mulțumesc, mamă", ar fi spus. Ca să vezi, își zise Minna, amintindu-și de copilăria ei furtunoasă.

Faptul că avea să stea aici o vreme era demoralizant. În ultimii zece ani lucrase ca guvernantă și ca doamnă de companie, și ce trebuise să facă pentru asta? Trăise un moment de panică indus de senzația că nu mai deține controlul asupra propriei vieți. Dar ar trebui să încerce să nu aibă resentimente. Oricum ar fi fost relația lor în trecut, situația ei delicată de acum nu avea nicio legătură cu mama ei.

20

Masa era deja aranjată şi lumânările de sabat erau pregătite pentru a fi aprinse când se întoarse ea acasă. Gâfâia fiindcă fugise până la brutărie, ca să mai prindă magazinul deschis, şi apoi la cel de brânzeturi, iar toată graba asta îi provocase o durere de cap. Se pregătea să se aşeze şi să-şi scoată botinele murdare de noroi, când îşi dădu seama că unchiul şi mătuşa sosiseră deja şi se aflau în salon.

– Du pachetele în bucătărie şi vino să stai cu noi, o chemă Emmeline pe un ton cristalin.

Minna se supuse, lăsându-şi botinele pe un preşuleţ lângă uşă şi îndesându-şi grăbită în gură ultima bucată dintr-o prăjitură. Nu mai mâncase de seara trecută şi nu se putu abţine. Îşi linse crema de pe degete şi intră în salon.

– Nu-i aşa că e minunat, Elias? Minna mea a venit în vizită, spuse mama ei şi, întinzând braţele şi aplecându-se, trase un scaun lângă al ei.

Cât timp fusese ea plecată, Emmeline cea dulce şi amabilă reapăruse subit. Asta era faţa ei pentru public. Numai membrii foarte apropiaţi ai familiei – inclusiv Sigmund, care nu făcea niciun secret din faptul că îşi detesta soacra – aveau de-a face cu cealaltă Emmeline, cea agresivă şi pretenţioasă.

– Minna dragă! exclamă unchiul Elias. Ce surpriză! Arăţi minunat! Aş fi vrut să ştiu că vii. Elsei i-ar fi plăcut să te vadă. Ştii că aşteaptă un copil? Greu de crezut. Micul ei terier este atât de gelos,

că scheaună tot timpul și sare pe genunchii mei. Câinii par a avea un al șaselea simț în privința asta, nu crezi?

– Știi că Minna are grijă de copiii Marthei? interveni Emmeline.

– Oh, da. Și ce mai fac Martha și *die Kinder?* Cu ce de nepoți s-a ales Emmy a noastră! Ei, Emmy? adăugă unchiul, zâmbind larg către Minna și rezemându-se de spătarul scaunului.

– E ora mesei, anunță Emmeline, luând mâna fiicei ei și făcându-le celorlalți semn s-o urmeze.

În sufragerie plutea un miros de pui fript umplut cu ficat. Pe masă mai erau bucăți uriașe de sfeclă de un roșu aprins și fasole dulce-acrișoară scăldată în sos de unt, alături de cartofi cu smântână. Minna puse o pânză albă peste *challah*. Apropiindu-se de masă, unchiul Elias își puse yarmulka pe cap, iar Emmeline își acoperi părul cu un mic văl din dantelă neagră și aprinse lumânările de sabat.

– *Barukh atah Adonai Elohaynu melekh ha-olam, asher kidishanu b'mitzvotav v'tzivanu l'hadlik ner shel Shabbat.*

Minna ascultă cuvintele familiare și începu să recite rugăciunea împreună cu mama ei, așa cum făceau ea și Martha în fiecare seară de vineri din copilăria lor. Sigmund, desigur, pusese punct ritualului. Pentru el, toate religiile erau „vădit copilărești și străine de orice realitate", iar Minna îl auzise deseori referindu-se la credința strictă a lui Emmeline și numind-o „cucernicie dementă", mai cu seamă că, după părerea lui, ea nu rostea decât rugăciuni de solicitare, cerându-i lui Dumnezeu ba una, ba alta, fără a înălța și unele de mulțumire. La rândul ei, Emmeline era supărată fiindcă nu-i permisese fiicei ei să respecte sabatul sau să rostească rugăciunile la masă.

Dar animozitatea dintre ei avea rădăcini mult mai adânci. El o acuza pe Emmeline că o „răpise" pe Martha și o dusese la Hamburg la începuturile relației lor, considerând că fusese o stratagemă menită să-i despartă. Ea îl considerase un biet student sărac, cu un viitor incert, total nepotrivit pentru prețioasa ei Martha. Nu era un secret pentru nimeni că Emmeline îi declarase război, și poate că, într-adevăr, câștigase prima bătălie, dar el se dovedise un oponent combativ și în cele din urmă ieșise victorios.

Binecuvântarea rostită deasupra pâinii se încheiase, iar acum unchiul Elias o privea pe Minna cu interes.

– Şi când te întorci, draga mea? o întrebă el cu blândeţe în glas.

– Încă nu m-am hotărât. S-ar putea să rămân o vreme, răspunse ea, remarcând că mama ei o studia de pe cealaltă latură a mesei.

– Şi care-ţi sunt planurile? continuă unchiul.

– Nu sunt sigură. Mă gândeam să-mi caut ceva de lucru în Hamburg.

– Oh, s-ar putea să pice cum nu se poate mai bine, interveni mătuşa Mary. Poate ai vrea s-o ajuţi pe Elsa cu copilul. Tocmai se pregătesc să intervieveze câteva solicitante pentru post.

Minnei îi stătea pe limbă să răspundă: „În niciun caz, atât timp cât mai există o fărâmă de viaţă în mine", dar se opri la timp. Ideea de a lucra pentru verişoara ei mai tânără, de care avusese grijă la un moment dat, era mult prea umilitoare.

– De fapt, mi s-a oferit un post în oraş, dar dacă nu iese nimic de aici, vă dau de ştire, minţi ea fără scrupule, evitând contactul vizual cu mama ei.

– Mi a venit o idee, continuă mătuşa Mary. Vă aduceţi aminte de bărbatul acela pe care i l-a prezentat cineva Elsei... cel care ei nu i-a plăcut? Ce-ar fi să aflăm dacă mai este încă disponibil pentru Minna?

Era perfect acceptabil şi considerat chiar o dovadă de bună creştere ca o femeie să bea cinci sau şase pahare de vin la o cină de sabat, iar Minna simţea că are nevoie de toate. Alcoolul îi readuse o stare de calm fără un motiv concret, atenuându-i pentru o vreme anxietatea.

Mai târziu în seara aceea, în vreme ce spăla vasele împreună cu mama ei, izbuti să evite cu grijă întrebările referitoare la plecarea ei grăbită din casa Marthei şi la ce anume presupunea mai exact acel nou post despre care amintise. Când răspunsurile ei deveniră prea obtuze, Emmeline schimbă subiectul.

– Ce veste bună despre Elsa! exclamă ea ştergând ultima farfurie. Era un copil atât de frumuşel! Cea mai drăguţă dintre verişoare.

Apoi așeză farfuria pe raftul de sus al dulapului, închise ușile de sticlă și se întoarse spre fiica ei.

- Mănânci suficient, draga mea?

– Sigur că mănânc!

- Ești mult prea slabă. Numai fetele foarte tinere pot rămâne atât de subțiri. Să știi că îți afectează trăsăturile feței.

– Ți se pare că arăt bătrână?

- Mi se pare că ai putea atrage un bărbat dacă ai arăta puțin mai delicat.

– Nu vreau să atrag un bărbat.

Își dădu seama de ipocrizia răspunsului ei chiar în clipa în care îl rosti.

– Păi, dacă vrei să ai copiii *tăi*... nu poți să trăiești mai departe, an de an, fără un bărbat. Femeile care se poartă așa... ei bine, au un fel de tristețe a lor. Ți-o amintești pe vecina noastră, biata Fräulein Hessler? Așa îi spunea toată lumea. Nu cred că am auzit pe cineva rostindu-i numele fără acel „biata" înaintea lui. Și ai deja aproape douăzeci și șapte de ani...

– Douăzeci și nouă.

- Douăzeci și nouă, Doamne! Timpul nu stă pe loc, adăugă Emmeline ștergând ultimele vase și întinzându-i le Minnei. Știi, mâine ai putea să treci pe la rabinul Selig. Întotdeauna știe să dea cele mai bune sfaturi. Și cunoaște familia de atâta vreme! Pe urmă am putea tricota, iar eu îți voi arăta noul meu fir. Ai putea să te apuci din nou de brodat.

- Noapte bună, mamă, spuse Minna, cu un nod greu în stomac. A fost o zi lungă. Aș vrea să mă culc.

– Noapte bună, dragă.

Minna urcă scările, gândindu-se că nici nu venise de douăzeci și patru de ore, și simțea deja nevoia să plece. Lucrurile nu se schimbau niciodată. Dorul de casă... o neplăcere de care ea nu suferise *niciodată*. Să trăiască aici ar fi fost totuna cu a fi îngropată de vie. Nu va pierde timpul și va căuta imediat un post. Își desfăcu bagajele, umplu cada din fier cu apă caldă și se cufundă. Iudaismul ortodox

interzicea îmbăierea de sabat, dar Emmeline rareori le obligase pe fiicele ei să respecte această interdicție. Foarte bine, fiindcă ea chiar avea nevoie de această alinare terapeutică în seara asta. Mai târziu, în timp ce stătea în pat şi citea, se auzi o bătaie uşoară în uşă.

– Ți-am adus puțină apă, spuse mama ei, aşezând lângă pat un urcior cu buza spartă.

– Mulțumesc, replică ea, regretându-şi resentimentele.

La urma urmei, mama ei chiar se străduia.

Îi ascultă paşii îndepărtându-se pe trepte în jos, o auzi încuind uşa de la intrare şi urcând înapoi, spre dormitorul ei de vizavi. Am douăzeci şi nouă de ani. Nu era nevoie să-mi reamintească ea asta, îşi spuse Minna, privind în jurul ei. Totul părea la fel ca înainte, dar mai învechit. Tapetul cu flori era îngălbenit şi se cojise pe la colțuri, iar sertarele comodei aveau zgârieturi şi le lipseau jumătate dintre mânere. Nu la asta visase ea în copilărie. Dar, la urma urmei, visurile ei nu fuseseră niciodată de tipul acela domestic care captivau imaginația altor fete. Într-un fel, ea ştiuse că nu maternitatea e destinul ei.

Se răsuci în pat şi încercă să adoarmă, dar nu putu opri asaltul neaşteptat al remuşcărilor. Fusese o străină femeia care se lăsase îmbrățişată de bărbatul acela – nu ea. Nu-şi putea şterge amintirile, dar va încerca s-o facă. Nu le va lăsa să-i afecteze viitorul. Până în momentul acela, dusese o viață respectabilă. Îşi va găsi un post într-un alt oraş şi îşi va construi o viață nouă, în care nu se va mai întâmpla nimic remarcabil. Se întoarse pe o parte şi îşi trase pătura până sub bărbie. Apoi auzi un fâşâit afară şi îşi aminti că uşa din spate rămăsese neîncuiată. Să fie un oposum? Un şobolan? Sau ceva mai mare...?

– Of, la naiba! exclamă ea şi, azvârlind pătura într-o parte, o luă la fugă pe scări şi puse zăvorul la uşă.

Când se culcă la loc, se întrebă, doar pentru o clipă, dacă el se gândea la ea.

21

A doua zi dimineață, Minna ieși din casă devreme și se duse la o cafenea de la marginea orașului. Rafalele înghețate care suflaseră cu o noapte înainte se opriseră, dar vântul batea încă suficient de tare pentru a răscoli gunoiul de la bordură și a-i smulge pălăria de pe cap. Avea de gând să caute oferte de muncă în ziarul local, dar privind în jur, la casele mici și mohorâte și la peisajul sterp, își spuse că probabil ar trebui să mărească raza căutărilor. Totul aici îți dădea impresia amară de resturi rămase în urmă.

Când ajunse la cafenea, luă un ziar și se așeză la o masă în spate. Duse mâna la buzunar după niște bani, dar scoase în loc o bucățică de hârtie. Ce să fie asta? Scrisul nu lăsa loc de îndoială. Era al lui.

Joi, 2 februarie, ora 16. Hotel Vier Jahresyeiten. Hamburg

Joi era poimâine. Imposibil, își spuse ea. Se gândi să arunce biletul la gunoi, prefăcându-se că nu l-a găsit. Ar fi atât de ușor! Și asta *ar trebui* să facă. Dar îl împături, îl puse înapoi în buzunar și încercă să-și vadă de treabă mai departe. O să văd eu ce fac cu el mai târziu, își zise, tratând biletul ca pe o factură cu o sumă uriașă, pe care i-ar fi fost imposibil s-o plătească. Însă mesajul lui Sigmund îi apăsa trupul de parcă ar fi fost o cărămidă. Când i-l pusese în haină? De ce nu-i spusese, pur și simplu, că va fi și el în Hamburg? Poate că avea vreo conferință, deși potrivirea de timp părea suspectă.

Comandă o cafea, își sprijini capul în mâini și încercă să se concentreze asupra anunțurilor publicitare, încercuind câteva promițătoare. Vinovăția – nimic altceva decât îngăduință de sine. Asta ar spune Sigmund. „Nu trebuie s-o accepți decât dacă așa vrei." Prostii! Vinovăția nu era o alegere liberă. Nimeni nu ar alege să sufere ca și când întreaga sa viață s-ar fi transformat într-un smârc de durere și dor. Nu exista nicio părticică din ea însăși care să nu fie conștientă de pericolul pe care îl implica o nouă întâlnire cu el... dar, în fond, știa bine că se va duce să-l vadă.

Joi, Minna luă trenul spre Hamburg și merse apoi până la un bar situat puțin mai jos de nivelul străzii. Era rece, întunecat și cavernos, ca purgatoriul – un loc perfect în care să aștepte. Își scoase pălăria, comandă o cafea și își încălzi mâinile ținându-le în jurul ceștii fierbinți.

Scoase din geantă o oglindă de buzunar și își studie fața. Pleoapele îi erau ușor roșii, iar buzele, uscate. Își întinse pe ele un strop de pomadă colorată și apoi observă că un obraz era mai rozaliu decât celălalt. Bine că mama ei nu văzuse fardul; după părerea ei, machiajul era potrivit numai pentru actrițe și prostituate.

Își aminti ce veselă sporovăise Emmeline de dimineață, crezând că fiica ei era foarte aproape de a obține un post prestigios la familia Kassel – o posibilitate pe care Minna o exagerase substanțial. Ceea ce fusese doar un răspuns al ei la un anunț publicat în ziar se transformase, grație duplicității ei, într-o certitudine. Ei, în fond era sigură că surorile Kassel vor dori măcar să-i vadă scrisorile de recomandare când vor primi scrisoarea ei de intenție.

– Știi că familia Kassel este una dintre cele mai vechi din Frankfurt... fiind bine cunoscută și aici. Cum ziceai că au aflat despre tine? De la baroneasă? Înseamnă că ți-a oferit o recomandare excelentă, dacă au acceptat să te vadă atât de repede.

Minna era cufundată în gânduri când chelnerul o întrebă dacă mai voia o cafea.

- Nu, mulțumesc... dar voi lua un whisky, răspunse ea cu un zâmbet forțat.

Omul ezită o clipă – iată o femeie drăguță, aparent rafinată, care bea de una singură în miezul zilei. Nu tocmai clientul lui obișnuit. Puse un pahar pe masă, alături de ceașca de cafea, și-l umplu până sus, după care se rezemă cu spatele de tejgheaua barului și o privi cum îl golește. Minna simți lichidul revărsându-i-se lent în organism.

- Încă unul? o întrebă chelnerul pe un ton care ei nu-i plăcu deloc.

- Nu, mulțumesc, răspunse ea și făcu semn că vrea nota de plată, o achită și plecă.

Vântul începuse să sufle din nou dinspre mare: mirosea a sare și îi flutura mantoul în timp ce străbătea strada. Se gândi o clipă și apoi o luă prin cartierul St. Pauli – capitala desfrâului cu a sa Reeperbahn, una dintre cele mai cunoscute străzi cu felinare roșii din Europa. Când erau tinere, ea și Martha ocoleau locul pe departe, avertizate de Emmeline că era o zonă sordidă, unde veneau marinarii să-și cheltuiască coroanele. Dar era cea mai scurtă rută spre hotel, așa că ce naiba?! Și în plus, în plin zi, barurile și cabaretele de pe Grosse Freiheit erau închise, iar prostituatele teutone și clientela lor probabil că erau mahmure sau dormeau tun. Deci, n-o păștea niciun pericol.

Trecu de câteva baruri, ocoli o grămadă de gunoi și traversă spre o zonă mai rafinată, unde municipalitatea inițiase recent un proiect de modernizare. Când ajunse la hotel, trecuse deja de ora trei: izbutise să tragă de timp aproape trei ore.

Ezită un moment în fața ușii metalice grele, după care o deschise și intră. Pentru o clipă, strălucirea soarelui o orbi, așa cum se întâmplă chiar înainte de apus. Și apoi îl văzu. Stătea în foaier cu spatele spre ea, conturat vag în lumina palidă.

Era extraordinar, își spuse ea, cât de familiar i se părea acum. Părul, alura lui, felul în care-și ținea capul... era ceva aparte la el, chiar și privit din spate. În clipa aceea se întoarse spre ea.

– Nu eram sigur că vei veni.

– Ba ştiai că o să vin, replică ea şi îşi puse mâna înmănuşată în palma lui.

Încă nu se întunecase – o oră scandaloasă pentru ca un bărbat şi o femeie să fie împreună în pat. Pătrunsese într-o lume nouă, o lume secretă, în care nu te duci acolo unde te duci şi dispari când ajungi acolo. Iar când te întorci, te prefaci că nimic nu s-a întâmplat. Anonimatul este esenţial. Nu poţi risca priviri directe, cele mai simple schimburi de replici sunt deseori transparente, iar banalul devine hipnotic. Există un acord reciproc cu privire la ceea ce e sigur şi ce nu, un minimum de comportament decent când te întâlneşti cu celălalt, şi apoi valul de uşurare când, în sfârşit, rămâneţi singuri în spatele uşilor închise şi focul se aprinde.

Stăteau unul lângă altul în liftul cu pereţi lambrisaţi, încordaţi şi privind drept în faţă, la uşa din fier forjat, prefăcându-se că nu sunt împreună. Bătrânul liftier întoarse capul.

– La ce etaj, domnule?

– Şapte, te rog.

– Iar dumneavoastră, Fräulein?

– Şapte, spuse ea fără a se uita la Freud.

Liftierul nici nu clipi când închise uşa şi roti levierul. Minna auzi mecanismul cuplând şi elegantul foaier al hotelului păru să cadă în gol. Sigmund luase camera mai devreme. Totul fusese splendid planificat şi excelent executat. Perfect. Şi iată-i acum: doi străini într-un ascensor.

De îndată ce rămaseră singuri în cameră, el îşi lipi trupul de al ei şi un val de dorinţă o copleşi când el îi scoase mantoul şi apoi bluza. Se vedea, după expresia lui, că la rândul lui o dorea.

– Ţi-a fost dor de mine? o întrebă.

– Ce-i cu tine? Cum poţi să mă întrebi aşa ceva?

Ar fi trebuit să fie făcută din piatră, îşi zise ea, ca să rămână rece în faţa unor asemenea senzaţii. Se simţea aproape inumană, ticăloşită şi exaltată. Era o depravare delicioasă.

După, el se aplecă peste ea, deschise sertarul noptierei și scoase un pachet de țigări. Atunci observă ea sticla de șampanie într-o frapieră din argint și cele două pahare de pe comodă.

– Uite, iubita mea, spuse el tandru. Le-am adus pentru tine.

Minna luă o țigară din pachet, se săltă în capul oaselor și își rezemă capul de tăblia patului. El îi aprinse țigara. Ea trase în piept o dată sau de două ori, după care se ridică din pat, o stinse strivind-o pe pervazul geamului și întinse mâna să-și ia hainele.

– Unde te duci? întrebă el. Am toată seara la dispoziție.

– Trebuie să mă întorc. Mama o să-și facă griji.

– Păcat! Las-o să aștepte.

– O să se întrebe unde sunt.

– Numai dacă asta o să-i strice masa de seară. Hai să vorbim.

– O să-mi spui ce moderni suntem, cât de savuros de nerespectabili am devenit? Sau o să-ncerci să mă vindeci de „noi"?

– Imposibil. Pentru asta nu există tratament, replică el și o sărută, simțind miros de fum pe buzele ei. Întoarce-te in pat!

Mai târziu, înainte de a pleca, Minna aruncă o privire prin cameră – prosoapele albe ca niște băltoace pe podeaua băii, așternuturile mototolite, paharele goale lângă pat. Gândul îi zbură la brațe și picioare împletite, umede și lunecoase. Lumina pătrundea prin fereastra acoperită de perdele, ca un mesaj secret strecurat pe sub ușă. El o chemă. Ea se aplecă și-l sărută ușor pe gură. Sigmund îi dădu pe după ureche o șuviță de păr și se uită la ea tăcut, adâncit în gânduri.

– La ce te gândești? întrebă ea.

– Mă întrebam când te mai pot vedea.

– Nu strica magia!

– Tu nu te gândești la același lucru?

– Nu.

– Mincinoaso!

– Număr orele. Asta vrei să auzi?

– Vreau să aud adevărul.

– Adevărul este că situația e lipsită de speranță.

– Nimic nu e lipsit de speranță.

22

Înainte de a urca în trenul spre casă, Minna se opri la farmacia de lângă hotel. Ritualul duşurilor profilactice după contactul sexual nu o preocupase până acum, în primul rând fiindcă după prima lor dată împreună hotărâse ferm că nu-l va mai revedea niciodată. Dar sigur că era posibil să fi rămas însărcinată chiar de atunci. Ce-o fi fost în mintea ei? Nimic. Dar acum trebuia să fie deşteaptă şi să-şi ia măsuri de precauţie la fel ca orice femeie măritată sau ca prostituatele de la colţul străzii. Cel mai sigur, fireşte, ar fi fost să se ridice din pat şi să treacă la ritualul cu pricina chiar acolo, în baia de la hotel. Doar că nu avea la ea nici soluţia, nici dispozitivul.

Intră în farmacie şi trecu prin faţa dulapurilor cu sertare atent etichetate. Vorbi pe un ton cât se poate de firesc cu farmacistul, care îi dădu un irigator uterin şi o soluţie de acid carbolic în apă.

Chiar înainte de a-şi saluta mama, urcă repede în baie şi începu procedura necesară. Apoi ascunse irigatorul în valiză şi mai târziu îl aruncă la coşul de gunoi. Nu va mai avea nevoie de el.

– Şi? Ai obţinut postul? o întrebă Emmeline.

– Aşa cred.

– Dar ştiu că nu s-au grăbit cu interviul. Ai lipsit patru ore.

Minna îşi petrecu cea mai mare parte a serii apăsată de un presentiment, de senzaţia că acesta ar putea fi sfârşitul pentru ea. Şi aproape toată noaptea rămase trează, privind cu ochi goi în întuneric. La un

moment dat se ridică și se duse la baie. Sunt un monstru, își spuse privindu-și imaginea în oglindă. Nu se putea abține nu să se gândească la sex. I se părea că momentele petrecute împreună cu el fuseseră ca o cufundare într-un vas cu argint viu: otrăvitor, și totuși un dar de la Dumnezeu.

Ar fi trebuit să se simtă stânjenită de ardoarea ei. Ar fi trebuit să fie mai pudică. Stătuse lipită de el cu orele, obrajii lor lucind ca sticla. Chiar înainte de a pleca, îi mărturisise că întâlnirea cu el fusese șocant de incitantă. El replicase că aceste impulsuri erau instinctive și primare, pentru femei la fel ca pentru bărbați, și că satisfacția sexuală era esențială pentru bunăstarea emoțională.

Și atunci, de ce nu era fericită? Avea senzația că se atinseseră reciproc peste tot și totuși nicăieri.

La scurt timp după ce izbuti să adoarmă, se trezi din nou, agitată, neliniștită, ascultând ticăitul ceasului de pe poliță, urletele jalnice ale câinelui dintr-o curte vecină și, oră de oră, ecourile funeste ale clopotelor de la biserica Sfântul Mihail. Dacă ar fi fost catolică, s-ar fi dus să se spovedească, ar fi primit iertarea și și-ar fi văzut mai departe de viață. De ce părea ideea asta mai atrăgătoare decât penitența în fața bătrânului rabin la una dintre cele trei rugăciuni zilnice din sinagoga la care mergea mama ei? Poate catolicii știuseră ei ce fac când inventaseră confesionalul care îi ferea pe păcătoși și secretele lor de ochii critici. La un moment dat se ridică și bău un pahar de apă, dar tot își simțea gura uscată. Ba îi era frig, ba inexplicabil de cald și avea o stare de iritare. Cum era posibil ca un lucru atât de plăcut și de elementar ca somnul să fie un asemenea chin?

Citise despre femei care se dezziseseră în mod deschis de constrângerile bunei conduite victoriene, femei care vorbeau despre plăcerile erotice, femei care se ascundeau acum în dosul obrajilor roșii ca focul și al migrenelor. Dar cine ar fi dispus să stea în bătaia focului numai ca să hrănească fiara aceea flămândă?

Și totuși, dacă ar fi să ajungă la mila judecătorilor, dacă ar fi silită să facă jurământ de sinceritate, ar trebui să recunoască limpede

că nu fără păreri de rău plecase, lăsându-l acolo fără să fi stabilit măcar vag o viitoare întâlnire. Dar nu avusese de ales.

Din fericire, a doua zi sosi un mesaj de la surorile Kassel, oferindu-i un post provizoriu de doamnă de companie la ele acasă, în funcție de compatibilitatea și de satisfacția lor reciprocă.

Când își luă rămas-bun de la mama ei, simți un neașteptat fior de tristețe. Amândouă afișară un minimum de emoții, iar Minna știa, la fel ca întotdeauna, că Emmeline era ușurată să revină la viața ei în singurătate. Era o femeie integră și neclintită, care suferise o serie de pierderi grele și care nu putea uita deceniile de jigniri mărunte sau mai puțin mărunte din partea vecinilor, rudelor, prietenilor apropiați și chiar a fiicelor ei. Într-un fel, pe Martha o iertase, dar pe Minna nu.

Faptul că revenise acasă îi amintise Minnei că în tinerețe alesese pentru ea un alt fel de viață, care însă nu păruse să decurgă niciodată așa cum sperase ea. Oriunde s-ar fi dus, exista aceeași problemă care o măcina: ce să facă mai departe, fiindcă nu reușea deloc să găsească ceva stabil, nu reușea deloc să facă ceva cum trebuie. Faptul că pleca acum din casa mamei ei ar fi trebuit să însemne că va fi mai fericită în altă parte. Dar în realitate pleca și se îndrepta spre o viață de servitute și de negare de sine. O viață considerată rafinată, dar care era pentru ea o calamitate. Suferință într-un mediu opulent.

Casa surorilor Kassel era o veche reședință de familie din Frankfurt, iar cele două fete bătrâne, Bella și Louisa, erau închizătoarele de dinastie. Conacul elegant, în stil neoclasic, din districtul Sachsenhausen avea trei etaje, patru saloane de primire, opt dormitoare și patru băi. Era o clădire frumoasă, zugrăvită în alb, cu ferestre rectangulare cu mai multe ochiuri, bogat ornamentate. Impresia generală era una de simplitate, de proporții armonioase și de echilibru – o filozofie la care surorile renunțaseră cu mult timp în urmă. Totul în casa lor era lipsit de gust, dar exuberant.

Camera Minnei era la ultimul etaj, iar ferestrele dădeau spre curtea din spate și gardurile ei verzi. După ce bagajele îi fură aduse

pe palier, surorile o chemară într-unul dintre saloanele de primire – un veritabil cuib feminin supraaglomerat, cu o îngrămădeală de piese de mobilier și decorațiuni. Încăperea era veche, mare și înghețată. Pereții fuseseră zugrăviți într-un frapant roșu rubiniu, iar ferestrele erau acoperite de draperii franjurate trase peste ochiurile de geam laterale. Minna nu văzuse niciodată atâtea nimicuri înghesuite într-o singură încăpere – fotografii, acuarele, statuete, cărți, vaze, două coifuri otomane folosite ca ghivece de flori, oglinzi rococo poleite și o sumedenie de figurine din jad și cuarț roz. În plus, în cea mai mare parte, tablourile erau copii jalnice după vechi maeștri, de genul celor pe care le găsești pe la muntele de pietate.

Asemenea interioare nu erau ceva chiar neobișnuit, își spuse Minna. Fosta ei patroană, baroana, era victimă a unei sminteli similare, aproape insuportabile. De fapt, după părerea ei, mulți oameni bogați amestecau orbește stilurile, după ureche, într-un soi de omagiu adus nobleței de odinioară.

Cele două surori ședeau între pernuțe franjurate, pe sofaua din lemn de nuc. Louisa, cea mai vârstnică, era înaltă cam de un metru și cincizeci și avea o figură severă, palidă, și un tic nervos. Puse în palma Minnei o mână moale și rece, privind-o cu o asprime mioapă.

– Stai jos, Fräulein, spuse ea făcând semn spre un scaun din colț.

Fără urmă de zâmbet.

Minna își scoase șovăielnică mantoul, dar îl păstră pe umeri și se așeză la o măsuță cinquecento, cu genunchii tremurându-i de frig. Oare femeile astea nu aveau nevoie de căldură? Sora cea mare o examină pe deasupra ochelarilor, ținându-i o predică despre ce se aștepta de la ea și despre conduita pe care trebuia s-o aibă (referindu-se continuu la ea însăși cu pronumele „noi" – adică ea și sora ei) și precizând că în niciun caz nu vor tolera mediumuri, comuniști, vegetarieni și venețieni vulgari. Și, ah, da! Personalul nu avea voie cu băuturi alcoolice, inspecțiile în acest sens făcându-se zilnic.

Sora mai tânără, Bella, era puternic fardată și moștenise același chip cu nasul și bărbia ascuțite, dar, spre deosebire de Louisa, era

grasă și umflată. În plus, constată Minna, avea obiceiul să repete tot ce spunea sora ei, de parcă ideea în cauză tocmai îi trecuse prin minte, sau alteori îi sfârșea ea frazele. La început, Bella o lăsă pe Louisa să conducă interviul, fără a-și ridica privirea de la lucrul de mână. Andrelele se încrucișau una-două, clic-clac, în sus și-n jos, iar și iar. La un moment dat, slavă Domnului, încetă clincănitul infernal și se alătură conversației.

– Duminica la prânz primim oaspeți.

– Bancheri și oficiali respectabili.

– Niciodată nu trebuie să te asociezi cu persoane de rang inferior.

– Noi îi detestăm pe arivişti și pe femeile caritabile.

– Care sunt atât de dezgustătoare!

– Din două în două zile avem partide de cărți.

– Și amândouă cântăm la pian și cu vocea.

– Tot din două în două zile.

– Vinerea avem jocuri de salon.

– De obicei cu cel mai fidel și mai agreabil dintre prietenii noștri, Julian.

– *Cher, trop cher* Julian!

După ce le ascultă mai bine de o oră turuiala nătângă, Minna tot nu avea idee care îi erau îndatoririle. Dar i se spuse să se ducă în camera ei, să despacheteze, iar lucrul îl va începe a doua zi de dimineață. Presupuse că era angajată și că surorile se uitaseră pe lista cu referințe pe care le-o trimisese, pe care se afla și numele baronesei. Din fericire, nu-i cerură să vadă scrisoarea baronesei care, desigur, nu exista.

Urcă scările spre camera care îi fusese rezervată, își scoase costumul simplu de călătorie și își puse capotul. Se simțea neatrăgătoare, cât se poate de banală. Când se privi în oglindă, văzu că părul îi era de un castaniu ca de șobolan, iar pielea, ternă și lipsită de vitalitate. Era aproape ca și când și-ar fi propus să dispară și să creeze o altă Minna, în altă lume – o lume cuviincioasă, morală, în care oamenii credeau în onoare, în negarea de sine și în fidelitate.

Se întinse în pat, știind că o așteaptă încă o noapte fără somn. Chiar și în fortăreața asta auzea frunzele foșnind în bătaia vântului puternic. Un tunet bubui în depărtare, iar ea simți înțepătura aceea deja familiară de melancolie. O altă casă în care să se obișnuiască, un alt set de reguli și de restricții perverse. Slujba nu era deloc interesantă, dar Minna spera că, în timp, disconfortul și dezamăgirea se vor estompa. La urma urmei, izbutise să plece din casa mamei ei și să găsească un loc în care să stea până când va hotărî ce vrea să facă cu viața ei.

Și ce anume era asta?

O altă pală de vânt lovi acoperișul. Minna se rugă să nu-și piardă mințile până dimineață. Nu, *nu*-l va mai revedea.

Într-un târziu adormi, somnul fiindu-i bântuit de vise tulburătoare. Era părăsită, încuiată într-o casă goală, și nimeni nu observase că dispăruse. Se trezi la ora cinci a dimineții într-un frig cumplit, cu vântul încă vuind afară, chinuită de faptul că reușise să trădeze singura persoană care ținea la ea. Se ridică în capul oaselor și alungă aceste gânduri copleșitoare. Era mult mai ușor să se plângă de probleme fizice, spatele o durea, iar capul îi bubuia. Se îmbrăcă și coborî în bucătărie să prepare un ceai, oprindu-se în fața uriașei sobe înnegrite în care focul nu fusese încă aprins. Își strânse șalul mai bine în jurul corpului și se întrebă dacă existau reguli și în privința asta, dar îi era atât de frig, că nici nu-i mai păsa. Făcu focul înainte de sosirea spălătoresei și stătu lângă el să se încălzească, așteptând instrucțiunile surorilor. Orele treceau, iar ea studie dulapurile ticsite cu farfurii, platouri și pahare de toate formele și mărimile. Văzu oale din aramă atârnate de tavan și un perete întreg cu mirodenii și condimente, care revărsau în aer arome exotice din India, China și alte țări îndepărtate. Probabil că femeile astea primesc oaspeți, nu glumă, își zise ea. Dar cine naiba ar vrea să vină aici?!

Așteptă în bucătărie moțăind până la ora unsprezece, când surorile sunară după ea. Se duse în salon și le găsi pe sofa, pregătindu-se să meargă sus, să tragă un pui de somn. În scurt timp constată că dormitul era principalul mod în care cele două își petreceau

timpul și continua lor preocupare. Zilnic, conversațiile aveau ca subiect lipsa de somn de noaptea trecută, câte ore izbutiseră totuși să doarmă și la ce oră urcaseră în camerele lor în timpul zilei pentru a „reflecta" – un sinonim pentru moțăit. Minna primi instrucțiuni despre modul de administrare a pepsinei, a pastilelor și a celorlalte medicamente prescrise și despre cantitatea corectă de amestec din punguța de la farmacie pentru un somn mulțumitor noaptea. Surorile vorbeau despre somn de dimineața până seara târziu și întotdeauna sufereau de o stare de „inerție" – o afecțiune pe care o atribuiau lipsei de somn, nicidecum refuzului lor de a ieși din casă. Pe parcursul zilei, Louisa obișnuia să vorbească singură, pe un ton șoptit, chiar și în timp ce moțăia, de cele mai multe ori pe canapeaua din salon. Bella nu era niciodată departe de ea, cu lucrul de mână – un smoc de fire încurcate în poală.

Minna constată că îndatoririle ei zilnice erau cele obișnuite: le trezea pe cele două surori dimineața și făcea cumpărături sau alte comisioane după-amiaza, când ele se odihneau. Femeile n-o însoțeau niciodată, nicăieri, temându-se că ar obosi, iar asta era un noroc pentru ea, fiindcă uneori putea ieși din casă pentru scurt timp, ducându-se la un local din apropiere, unde bea o bere sau două înainte de a se întoarce.

Vineri, când ajunse acasă după câteva drumuri, Louisa o informă că primise o scrisoare cu poșta de dimineață și că servitoarea i-o dusese în cameră. În clipa în care văzu plicul, știu că nu era de la el.

Viena, 22 februarie 1896

Draga mea Minna,

Nu pot să-ți spun cât de șocată și de dezamăgită am fost când am aflat că ai plecat de la mama de acasă și ai acceptat un post în Frankfurt. Am primit ieri o carte poștală de la ea, în care îmi dădea noua ta adresă și, trebuie să spun asta, ai fi putut să-mi împărtășești planurile tale, mai cu seamă că mie și copiilor ne este foarte dor de tine și așteptam să te întorci în decurs de o lună.

Sophie mai ales s-a întristat auzind că nu mai vii acasă. A revenit la vechile ei obișnuințe de somn și e agitată în cea mai mare parte a nopții. Sigmund pare a crede că vrei să ai un venit al tău și că ți s-a părut, poate, că ești o povară pentru noi. Dar vreau să te asigur că, din punctul meu de vedere, situația este exact invers.

Locul tău este aici, cu noi. Te rog să-ți reconsideri decizia și, dacă este chiar necesar, rămâi în Frankfurt doar temporar. Eu nu pot decât să te rog mult, draga mea soră, și să sper că vei decide în favoarea noastră.

Mi-a trecut prin minte că e posibil ca mama să te fi influențat să accepți postul la surorile Kassel și că la sfatul ei ai procedat astfel. Dacă așa stau lucrurile, eu nu pot decât să-ți reamintesc că, după cum spune și Sigmund, ea acordă prea rar atenție fericirii noastre. Deși el este cam sever cu ea, după cum știi.

Apropo, în dimineața asta, când mă întorceam de la florar, m-am întâlnit cu Eduard, care își terminase vizitele la spital. M-a însoțit o bucată de drum și am sporovăit puțin despre ce s-a mai întâmplat. Știai că armăsarul lui pursânge va alerga în vara asta la Dresda? Mi-a spus și că abia s-a întors de la Florența, și mi-a tot povestit de niște fresce splendide de la Uffizi. Când m-a întrebat despre tine și i-am explicat că ai un nou angajament, mi s-a părut puțin surprins.

„De ce tocmai la Frankfurt?" a vrut el să știe.

„La asta nu pot să-ți răspund", am replicat, fiindcă chiar nu puteam.

Dar ce bărbat atrăgător! Cu maniere excelente! Mi-a cerut adresa noilor tale angajatoare, cu speranța că nu va fi considerat prea îndrăzneț și că nu ți-a supraestimat entuziasmul. L-am asigurat că vei primi cu plăcere un mesaj de la el care, presupun, îți va parveni curând.

Ce altceva să-ți mai scriu? Programul copiilor este foarte încărcat. Annei îi dau dinții. Martin și Ernst au amigdalită, iar Edna e bolnavă, dacă poți să crezi ce spune ea. Domnul să-mi dea putere!

Sigmund a stat închis în biroul lui ca de obicei, dar a ieșit pentru scurt timp aseară, ca să joace cu copiii jocul lor favorit de călătorie, „O sută de excursii prin Europa". Îți trimite cele mai bune salutări.

Pun în plic și scrisoarea lui Sophie. Ea întreabă de tine în fiecare zi. Eu îmi păstrez speranța că-ți vei reconsidera decizia și te vei întoarce la noi în curând.

Sora ta iubitoare,

Martha

Minna se simți copleșită de emoție citind rugămințile inocente ale Marthei de a reveni acasă. Reușise să reziste săptămâna care trecuse hotărând ferm să nu-și repete purtarea păcătoasă și să se depărteze complet de Sigmund. Însă în adâncul sufletului își dorea să-l revadă. Dar nu, gata! Întrebarea aceea ca un fier roșu îi reapăru din nou în minte, aidoma unui val mareic. Cum putuse să-i facă așa ceva surorii ei? Porunca a șaptea părea o lege încălcată iar și iar. De câte ori nu auzise că „unul" sau „altul" avea o aventură? Era ca un fel de epidemie. Dar circumstanțele ei cu totul aparte depășeau cu mult acest fenomen cu caracter național. *Blut ist dicker als Wasser.*[1]

[1] Sângele este mai gros ca apa. (în limba germană în original) (n.tr.)

23

Câteva zile mai târziu, în vreme ce Minna se străduia să-i răspundă Marthei, sosi într-adevăr o scurtă misivă din partea lui Eduard.

Viena, 26 februarie 1896

Draga Minna,

Sora ta, Martha, a fost drăguță și mi-a dat adresa ta. Ce noroc că ești în Frankfurt! Întâmplarea face că luna viitoare voi veni acolo pentru licitația anuală de cai pursânge de la Frankfurter Rennklub din Niederrad, la numai câțiva kilometri sud de oraș. Traseul este copiat după cel din Paris, cu turnulețe, foișoare și așa mai departe, iar în apropiere se află un minunat restaurant. Mă gândesc că ai vrea să mă însoțești.

Draga mea Minna, poate că nu am acordat suficientă atenție plăcerii tale de a călători, ultima dată când am fost împreună. Îți admir spiritul de aventură și aștept cu nerăbdare să ne revedem.

Cu sinceritate,

Eduard

Aruncă bilețelul într-un sertar, unde dispăru într-o grămadă de alte hârtii, și reflectă la părerea excelentă a Marthei despre el. Sora ei avea dreptate. Eduard era o partidă strălucită. Dar, ținând seama de direcția în care se îndreptau gândurile ei în prezent, în niciun caz nu-i putea răspunde.

Când coborî într-un târziu, surorile erau în salon, citind un mesaj abia sosit din partea prietenului lor apropiat, Julian Barnett, consultant în arte decorative. Omul fusese plecat în străinătate o vreme şi urma să revină acasă în după-amiaza aceea. Pentru a-l sărbători întoarcerea, cele două surori hotărâră să organizeze la repezeală o petrecere în seara următoare, „à huit heures sonnantes".

Bucătăreasa, personalul de la bucătărie şi cameristele îşi primiră instrucţiunile – cuptoare şi şemineuri frecate, mobila ştearsă de praf şi lustruită – iar Minna fu trimisă să cumpere lumânări, flori, fructe confiate, nuci murate, sticle de şampanie şi mezeluri delicioase. Cel puţin avea să fie cald în casă... şi nişte alcool.

În seara următoare, oaspetele de onoare sosi la ora opt fix şi intră într-o casă caldă, bine luminată şi decorată cu o mulţime de trandafiri albi – o veritabilă întruchipare a abundenţei. Surorile îi spuseseră Minnei (de mai multe ori) că Julian avea o privire căreia nu-i scăpa nimic, şi instruiseră personalul să ascundă şalurile şi cuverturile roase de vreme care zăceau mereu pe canapele ca nişte căţei neglijaţi.

– *Cher* Julian! Ce mult ne-ai lipsit!

– Doamnele mele cele mai scumpe, replică el pe un ton moale şi subţire, întinzându-i valetului jobenul de mătase, bastonul cu vârf de argint şi pelerina din stofă de lână şi îndreptând o privire apatică spre Minna, care aştepta în hol. Le zâmbi apoi larg celor două surori şi, cu un gest elaborat, le ridică mâinile şi îşi lipi gura de ele.

Minna îl studie pe nou-venitul înalt şi slab. Avea o paloare fantomatică, pomeţi înalţi şi părul perfect pieptănat pe spate. Mâinile îi erau moi şi durdulii, ca de femeie, iar pe degetul mic de la mâna stângă trona un inel cu safir.

Intrară toţi în salon şi se aşezară, înconjuraţi de talmeş-balmeşul de nimicuri şi de boluri cu petale şi flori uscate prăfuite.

– Ca de obicei, casa voastră este încântătoare, spuse Julian privind în jurul lui. Amândouă aveţi gusturi impecabile.

Da, sigur, dacă eşti pasionat de morgă, comentă Minna în sinea ei.

Petrecerea improvizată se dovedi o mică reuniune cu doisprezece invitaţi, cei mai mulţi părând să se cunoască – un amestec de

funcționari publici, două mondene tinere și drăguțe și doi universitari cu figuri intimidante. Erau genul de persoane pe care cu greu le găsești agreabile, dar care sunt utile la o petrecere. Pe Minna o mira abilitatea celor două surori de a atrage atât de mulți oameni, cu toate că acestea povesteau la nesfârșit despre trecutele lor aventuri pe continent și despre ultimele scandaluri din societate.

– Asta îmi amintește de Expoziția Universală de la Chicago, spuse profesorul Wertheim, un văr îndepărtat al surorilor Kassel.

– Am citit că președintele Cleveland a apăsat un buton și mii de lumini s-au aprins în cadrul expoziției, răspunse Herr Bahr, un fost membru al parlamentului care venise însoțit de o tânără brunetă descrisă mai târziu de Bella ca o „jeune femme fatale".

– Este adevărat... Eu îmi trec pe electricitate casa întreagă.

– Cum a fost în vacanță?

– Splendid. Nu ți-e dor să fii în Paris?

– Am auzit că orașul e plin de americani.

– Eu mă feresc de ei ca de ciumă.

– Fiindcă tot vorbeam de ciumă... ați auzit cumva de tipul ăsta, Dreyfus? Bietul om, veștile de la Paris sunt mai rele pe zi ce trece, spuse Wertheim.

După toate aparențele, profesorul deținea „informații confidențiale" despre afacerea Dreyfus – o știre scandaloasă care se răspândise ca fulgerul în Europa întreagă. Unii dintre prietenii săi cu convingeri progresiste își afișau public sprijinul pentru căpitanul de artilerie evreu Alfred Dreyfus, care fusese condamnat de autoritățile franceze pentru trădare și spionaj în favoarea Germaniei.

– O națiune civilizată, și iată cum se comportă, degradându-l în public și smulgându-i medaliile, adăugă Frau Wertheim, privindu-și soțul cum înghițea câteva bucăți de brânză Gruyere cu șuncă de pe o tavă din argint. Bietul de el, legat cu lanțuri de pat în Insula Diavolului! Se pare că reușește să-și păstreze sănătatea mintală citind Tolstoi și Shakespeare.

Minna își înăbuși impulsul de a-și spune și ea părerea, anume că întreaga afacere era o gravă eroare judiciară. Dovezile fuseseră

în mod evident falsificate. La urma urmei, Dreyfus era singurul evreu din personalul generalului, așa că... asta era.

După petrecere, Minna se retrase în camera ei, învârtindu-se ca un animal în cușcă. Cochetă cu ideea de a se furișa pe scări, în salonul acum pustiu, să ia un pahar cu vin, dar era atât de frig acolo (focul se stinsese de mult), încât renunță. Acum trebuia să se concentreze pe problema momentului. Cum să-i răspundă Marthei? Nu mai era cazul să amâne. Spera că surorile vor dormi bine, până a doua zi dimineața. Constatase că erau ca niște sugari agitați, rareori dormind noaptea întreagă, deranjând-o ba pentru o sticlă cu apă caldă, ba pentru o ceașcă de ceai, o pătură sau o pernă în plus, pe care era nevoită să le aducă din pod – sau, mai rău, cerându-i să iasă din casă și să oprească lătrăturile câinelui „infernal" al vecinului. Gândul că iar va auzi un ciocănit în ușa ei la ora două a dimineții era pur și simplu insuportabil.

Aprinse lumânarea de pe micul pupitru de scris, scoase o coală de hârtie din valiză și începu să scrie ezitant, încropind prima dintr-o lungă serie de ciorne. Sări de la un subiect la altul, mărturisind cât de singură se simțea, cât de confuză era, cât îi lipseau copiii, neînțelegerile, certurile lor și cât de tare se atașase de ei.

„Trebuie s-o convingi pe doică să nu-i dea din nou laudanum lui Sophie... Ai putea să treci de câteva ori pe noapte să vezi ce face... Oliver a dat testul pentru gimnaziu?... Cum se mai simt băieții?... Te rog să verifici camera lui Martin, să te asiguri că nu e prea frig."

Și tot încercă o bună parte din noapte, privind hârtiile mototolite și aruncate pe jos, în jurul scaunului. Rânduri tăiate, pasaje nesincere, subiecte lipsite de interes. Orele treceau. Din lumânare nu mai rămăsese decât un boț de ceară când Minna își puse șalul pe umeri și mantoul pe deasupra, căutând cuvintele potrivite. În cele din urmă renunță și-i scrise surorii ei un bilețel scurt, pe un ton degajat... cât se poate de obișnuit, dar nesincer.

Îi scrise că avea o responsabilitate și nu le putea părăsi cu conștiința curată (ce ironic!) pe bătrânele ei angajatoare. Cât despre

rugămințile cu titlu personal ale Marthei, recunoscu – așa cum ar fi fost de așteptat – că-i era într-adevăr dor de copii și aștepta cu nerăbdare sărbătorile, când familia se putea reuni. Incluse în plic și un bilețel pentru Sophie, făgăduind că-i va trimite *Copiii apei*, o cărticică a reverendului Charles Kingsley despre care credea că îi va bucura pe toți cei mici.

Cu privire la slujba ei, îi dădu Marthei câteva detalii disparate, fără a menționa circumstanțele reale, care deveniseră greu de suportat.

Adăugă și că, deși era flatată de interesul pe care i-l arăta Eduard, nu credea că exista un viitor comun pentru ei, fiindcă pur și simplu ea nu simțea „ce trebuie" pentru el.

Nu izbuti să se hotărască dacă era cazul să-i trimită și ea salutări lui Sigmund. În primul rând, ipocrizia era atât de mare, încât părea aproape criminală. În al doilea rând, el nu-i scrisese niciodată, nici măcar o carte poștală. De ce? Era perfect capabil să scrie, asta știa sigur. De fapt, era un corespondent compulsiv, cu tot felul de reguli – de pildă că trebuie să răspunzi la scrisorile primite în cel mult douăzeci și patru de ore. Numai că motivele și dorințele ei erau atât de complicate și de confuze la ora actuală, încât nici chiar ea nu știa ce vrea. Un lucru era sigur însă: trebuia să se distanțeze de legătura asta. Prin urmare, hotărî să nu pomenească nimic despre Sigmund.

Când în sfârșit termină, se uită la scrisoare întrebându-se cum de ajunsese în situația asta. Era obsedată de întrebarea aceea umană firească – „ce-ar fi dacă". Ce-ar fi dacă ar putea da timpul înapoi? Ar reuși să se străduiască puțin mai mult să reziste tentației? Poate că da. Dar acum nu mai avea nicio importanță. Fiindcă știa bine: acum nu se mai putea împiedica să nu-l dorească.

24

Viena, 10 martie 1896

Dragă Minna,

M-am bucurat mult să primesc în sfârșit vești de la tine, sora mea iubită, dar nicicum nu pot să înțeleg de ce ești încă acolo și de ce nu mi-ai scris deloc când și dacă te mai întorci acasă. Mă tem că într-un fel sau altul eu sunt vinovată sau că există un alt motiv pe care nu mi-l mărturisești. Încerc să mă alin cu gândul că ești, la fel ca întotdeauna, sora mea independentă și că plecarea ta nu are nicio legătură cu noi. Greșesc presupunând asta? Sau poate că ești încă supărată pe mine fiindcă te-am contrazis în fața copiilor? Privind acum în urmă, îmi dau seama că nu ar fi trebuit să intervin într-o chestiune atât de lipsită de importanță.

În orice caz, nu te mai plictisesc cu insistențele mele. Tu știi ce e mai bine pentru tine, exceptând poate problemele inimii – ceea ce mă duce cu gândul la Eduard. El nu va mai fi disponibil mult timp. Eram aseară la familia Stern și fiica lor (ostentativă creatură) s-a aruncat practic asupra lui. Ședea chiar lângă el pe canapea, râzând prea sonor la glumele lui, aplecându-se spre el atât de tare, încât aproape că se urcase pe el și apoi privindu-l cu un zâmbet prostesc, insipid. Într-un târziu, el s-a ridicat să-și ia ceva de băut, iar eu l-am urmat la bar, unde am pomenit numele tău și i-am monopolizat atenția în mod deliberat până când am fost chemați la masă. Dacă ăsta ar fi un motiv în plus să te întorci acasă, să știi că mi-a părut dornic să afle vești despre tine. Dacă soarta nu mișcă un deget, atunci trebuie s-o fac eu.

La vârsta ta, Minna, poate că ești prea matură pentru un flirt sau pentru o dragoste romantică, ori pentru ce alte idei îți mai trec ție prin minte. Încearcă să fii practică de data asta și să te gândești la viitorul tău. Nu trebuie să aștepți până când roza se ofilește de-a binelea. Timpul nu este de partea ta.

Sper că poți citi scrisul meu chinuit, fiindcă paralizia brațului, deși ameliorată, nu e propice corespondenței. Copiii îmi ocupă tot timpul. Micuța Anna crește foarte frumos, mâncând lapte integral Gartner – e imaginea însăși a sănătății. Mathilde a făcut însă o formă ușoară de scarlatină. Am izolat-o în camera ei și până acum niciunul dintre ceilalți copii nu s-a molipsit, slavă Domnului!

Sunt istovită, fiindcă abia ne-am întors de la cina la soacra mea. Ca de obicei, Sigmund a întârziat și, tot ca de obicei, Amalia își ieșise din minți când a ajuns el. Știe că întotdeauna întârzie, și totuși își petrece fiece minut până la sosirea lui încruntată și încordată, abia dându-le atenție copiilor, fâțâindu-se mereu de la ușă la treptele de la intrare și-napoi. Iar tatăl lui Sigmund nu face decât să stea în fotoliul lui, tăcut. Sincer, nu știu cum suportă. Iar când „prețiosul ei Sigi" a ajuns, Amalia i-a spus că e mai palid și mai slab decât în mod obișnuit.

„Mănâncă bine?" a întrebat ea și s-a întors spre mine, dând de înțeles că eu eram vinovată. Și pe urmă a făcut o remarcă grosolană despre greutatea mea.

Nicio femeie măritată cu Sigmund nu s-ar putea ridica vreodată la înălțimea așteptărilor ei. Ferească Domnul să observe cumva că am probleme cu brațul sau că unii dintre copii sunt acasă, bolnavi! I-am spus că Sigmund are tot mai mulți clienți. Asta, cel puțin, a bucurat-o - ceea ce se întâmplă rar. Apropo, i-am citit și lui ultima ta scrisoare și e mulțumit că lucrurile merg bine.

În orice caz, draga mea, aici totul e monoton fără tine. Să ne trimiți mai multe informații în scrisoarea următoare, ca să mă mai împac cu absența ta.

Sora ta iubitoare,

Martha

Frankfurt, 15 martie 1896

Dragă Martha,

Abia am terminat de citit scrisoarea ta și trebuie să-ți spun că mărunțele noastre neînțelegeri în privința copiilor nu au nicio legătură cu hotărârea mea de a accepta acest post. N-aș fi plecat niciodată din cauza unui lucru atât de neînsemnat. Dar am simțit pur și simplu că trebuie să-mi clădesc singură viața și să nu mai abuzez de familia ta.

Mă întristează să aflu că brațul continuă să-ți facă probleme. Angajatoarele mele vorbesc despre un medicament nou, numit aspirină, fabricat de compania Bayer de aici, din Germania... Se presupune că ar fi mai bun decât laudanumul pentru tratarea durerii. L-ai putea ruga pe Sigmund să-ți facă rost de câteva pastile.

Am impresia că mesele de duminica nu s-au schimbat deloc. Și cum rămâne cu bietul Jakob? Tatăl lui Sigmund mi s-a părut întotdeauna atât de încolțit, ca un șoarece în cursă, așteptând următoarea lovitură. Amalia ar trebui să-și dea seama că remarcile ei lipsite de delicatețe îi stânjenesc pe toți ceilalți, însă ei nu pare să-i pese, și ar trebui să nu te deranjeze nici pe tine. Este doar o femeie bătrână și nătângă, iar tu știi la fel de bine ca mine că nici măcar Sigmund n-o suportă în preajmă.

Apreciez grija ta cu privire la Eduard și la perspectivele mele de viitor (despre care pari a crede că se tot diminuează). În ciuda recomandărilor tale, eu nu pot începe o relație sau o căsătorie doar pentru că e momentul s-o fac. Mă îndemni să-mi ignor sentimentele de dragul unei partide bune. Eu însă am nevoie, așa cum am avut întotdeauna, de anumite sentimente cu caracter romantic.

Transmite dragostea mea copiilor.

Sora ta,

Minna

După ce expedie scrisoarea, Minna își reluă corvezile zilnice la ora zece. Ceea ce începuse în urmă cu câteva săptămâni ca o activitate de rutină se transformase într-o slujbă abrutizantă și degradantă. Surorile îi cereau acum să stea în fiecare dimineața în fața dormitorului lor și să aștepte să fie chemată, iar îndatoririle ei se

înmulțiseră, incluzând îmbăierea celor două – o însărcinare de care se ocupa în mod obişnuit camerista, însă aceasta își dăduse demisia pe neaşteptate cu o săptămână în urmă.

Minna intră în încăperea întunecată şi neaerisită în care sora Bella zăcea aidoma leviatanului, răsuflând greu. Trase draperiile, aprinse lămpile cu gaz, dădu pledurile deoparte şi o ajută să se ridice din pat. Susținând-o de braț, se îndreptară amândouă încet spre closet şi rămase lângă ea, ascultându-i căinările privind dificultățile de urinare. Apoi o luă de mână, o ajută să ocolească bălticelele de pe podea (de care servitoarea de la etaj se plângea mereu) şi o spălă până la brâu în vana albă din fontă emailată, îmbrăcată în lemn de mahon, ca un sicriu de mari dimensiuni.

Minna îi sugerase Bellei să folosească duşul, care era la o înălțime potrivită, dar femeia insista să se cufunde în vană, drept care Minna era nevoită s-o ridice ca s-o scoată de acolo, alegându-se cu o serioasă durere de spate şi cu o priveliște deloc dorită şi agreabilă a trupului gol al femeii.

După baie, deschise un dulap din lemn ca o veritabilă farmacie, plin de pastile, purgative, unguente, alifii, extracte şi diverse amestecuri pe bază de opiu, tincturi, sedative, plasturi şi săpunuri. Aşteptă până ce Bella alese medicația zilei: balsam de tuse White Pine cu adaos de morfină, sirop de sarsaparilla pentru purificarea pielii şi a sângelui, alifie Dr. Claris' într-o sticluță de culoarea ametistului şi pilulele pentru rinichi ale doctorului Jessup. Pe lângă ele, Bella înghiți tratamentul ei preferat pentru letargie şi migrene, care conținea o cantitate alarmantă de mercur şi de plumb.

Veneau apoi la rând cosmeticele. În tinerețe, Bella petrecuse o vreme în Franța, unde saloanele de înfrumusețare începuseră să apară, iar cosmeticele erau frecvent utilizate şi uşor disponibile. Își asumase vechiul adagiu roman conform căruia o femeie nefardată e ca mâncarea fără sare, şi folosea ruj de buze cu sulfură de mercur, tuş de ochi pe bază de plumb şi își albea obrazul cu oxid de zinc.

Dar refuza să aibă de-a face cu beladona, sucul letalei mătrăgune, cu care unele dintre semenele ei își spălau ochii în speranța că

vor avea priviri tinerești, strălucitoare. Se înregistraseră însă câteva cazuri de orbire temporară. Bella prefera să doarmă uneori cu fața acoperită cu fâșii subțiri de carne crudă de vită care, zice-se, preveneau îmbătrânirea.

În continuare, Minna pieptănă părul cărunt și încâlcit al Bellei, după care începu s-o îmbrace. În dimineața aceasta, femeia alesese o rochie de zi cu dungi albastre și galbene, care impunea purtarea unui corset greu cu balene și cu sârme flexibile din oțel în față. În plus, așa cum se întâmpla în cazul siluetelor problematice, pentru ca talia să încapă în rochie, Minna trebuia să-i înfășoare corpul cu o bandă din piele, strângând și aplatizând toți colăceii de carne. După mai bine de o jumătate de oră izbuti să lege strâns corsetul și să termine de înfășurat banda din piele, rupându-și mai toate unghiile.

Odată ce o așeză pe Bella la masă pentru micul dejun, o trezi pe Louisa și luă de la capăt tot procesul. La unsprezece jinduia cu disperare să se odihnească puțin, fie și numai pentru o clipă, dar i-ar fi fost imposibil. După masa de dimineață trebuia să meargă la farmacie, la băcănie, la măcelărie și la brutărie, ca să ia bomboane, flori și preferatul surorilor, *Blutwurst*.

Iar când se întorcea acasă, i se cerea să stea în salon și să se arate veselă și interesată de toate aiurelile despre care discutau cele două. În după-amiaza aceasta vorbeau despre intenția lor de a cumpăra noi piese de mobilier și decorațiuni de la o licitație din suburbii. Julian le sugerase două măsuțe și o lampă decorată în stil chinezesc, cu vaze asortate. Numai Dumnezeu știe, își spuse Minna, unde le vor mai înghesui și pe ele în salonul de primire deja ticsit și de prost gust.

– Ce părere ai, Minna? se interesă Bella. Să adăugăm și ceva cristal de Boemia? Eu ador cristalul de Boemia! Cel adevărat, desigur.

– Imitațiile sunt atât de vulgare! adăugă Louisa.

Ce părere avea ea despre cristalul de Boemia? Cum să le spună fără a le jigni că aveau deja în casă destule gunoaie cât pentru zece vile? Cum să le spună că locuința lor era oricum vulgară și că nu era cazul să-și facă griji pentru imitații? Cum să le spună că o durea capul și că, dacă ar fi putut, ar fi renunțat pe loc la postul ăsta mizerabil?

O clipă mai târziu intră servitoarea, care îi aduse Louisei un plic pe o tavă din argint. Femeia citi scrisul de mână și zâmbi.

- E de la Julian. Ne invită la o petrecere la vila lui, luna viitoare!

- Îmi închipui că familia Olbrich va fi și ea acolo...

- Și Bahr... Dumnezeule mare, te-a inclus *chiar* și pe tine, Minna!

- Ce drăguț! replică Bella.

- Da, ce drăguț. Julian e întotdeauna foarte politicos, invitând până și personalul, întări Louisa, privind fix spre Minna.

Adevărul era că Minna ar fi preferat să stea acasă decât să petreacă un weekend întreg ascultând glasurile pițigăiate ale surorilor, care îi aminteau de doi colibri bătând nebunește din aripi, fără a ajunge însă nicăieri. De fapt, când avusese ultima oară o conversație mulțumitoare? Și apoi își aminti. Ultima fusese cu el, firește.

25

În următoarele săptămâni, surorile continuară să se agite, pregătindu-se pentru călătoria de sfârșit de săptămână, iar Minna lucra douăzeci și patru de ore pe zi. Într-o după-amiază, spre seară, observă o scrisoare pe măsuța ei de toaletă. De data asta scrisul era al lui.

Viena, 25 martie 1896

Draga mea Minna,

E târziu în noapte și nu pot să dorm. Nu am mai dormit bine de când ai plecat tu din camera aceea de hotel din Hamburg, de parcă ai fi văzut o stafie. Trebuie să știi că n-am de gând să te las să rămâi o veșnicie în Frankfurt și că am nevoie să te văd din nou.

Jinduiesc la câteva zile neîntrerupte împreună cu tine, dar mă voi mulțumi și cu o noapte în Frankfurt. Am colegi acolo și pot inventa un motiv ca să vin acolo oricând îți poți lua tu liber. În ciuda purtării tale, știu că te vei întâlni cu mine și că protestele tale de tip „niciodată" și „imposibil" nu trebuie luate în serios. Mai cu seamă dacă vin aducând daruri - poate țigări și o sticlă cu gin. Ah, dacă ar fi atât de ușor...

Înțeleg din scrisoarea ta către Martha că pentru moment ai acceptat postul și că ți-ai atins scopul de a mă lăsa singur, pradă acestei infernale stări de singurătate și privațiune. Și, da, purtarea ta, alături de palidele satisfacții ale cercetărilor mele, este cea care îmi umple serile și îmi dă dureri de cap atroce. Nici chiar coca, afurisită să fii tu, nu-mi mai domolește suferința.

Stau acum la biroul meu și mă uit la Atena, care a devenit figurina mea preferată. Șade pe masă lângă fereastră, frumoasă și parcă vie. Încep să înțeleg de ce vechii greci obișnuiau să-și lege statuile în lanțuri, ca să le împiedice să plece. La fel ca vechii greci, nici eu nu vreau să te las să pleci.

Când te pot vedea din nou?

Al tău,

Sigmund

Minna împături scrisoarea și în zilele următoare o purtă în buzunar, citind-o și recitind-o. Dar nu avea nevoie de hârtia aceea ca el să îi fie permanent prezent în minte; la altceva nici nu se putea gândi.

Întrebarea era cât de departe ar fi fost dispusă să meargă. Ar putea fi atrasă încă o dată în ceva atât de distructiv? Nu. Niciodată. Relația ei cu Freud era încheiată. Nu avea să continue cu clipele acelea de nebunie. Lipsa de loialitate față de sora ei o măcina chiar în vreme ce-i era dor de atingerea lui. La urma urmei, limite existau în lumea ei, dacă nu și într-a lui.

Cum să-i răspundă? Hotărî să nu-i scrie nimic. Ce rost ar fi avut? N-ar fi făcut decât să-l mintă, să-i spună că nu-și putea lua liber sau să pretindă că nu voia să-l vadă. Nu, era mai bine să spere că tăcerea ei îl va dezarma și-l va depărta de ea.

Viena, 1 aprilie 1896

Dragă Minna,

Pentru numele Domnului, trimite-mi un bilet! Ori ești foarte ocupată, ori te amăgești crezând că poți fugi de toată situația asta. Ești curioasă cum mă simt? Nu m-ai întrebat, dar îți spun eu. Mizerabil de-a dreptul, ca un câine. Deprimat, obosit, incapabil să lucrez.

Presupun că vrei să ascundem adevărata legătură dintre noi. Este o dorință nobilă. Dar te implor să n-o faci în acest fel. Martha are de gând să plece în curând împreună cu copiii la Reichenau, pentru scurt timp. Eu ar trebui să mă alătur lor două săptămâni

mai târziu. Dacă nu primesc vești de la tine până atunci, vin și ne invitat, dacă așa stau lucrurile.

Al tău,

Sigmund

Frankfurt, 15 aprilie 1896

Dragă Sigmund,

Intru direct in subiect. Scrisoarea ta m-a speriat de moarte! Ai înnebunit? Nu poți să vii aici neanunțat și să strici totul. Nu ne vom mai revedea niciodată!

Sunt mulțumită, ba chiar fericită cu noul meu post și nu am de gând să-mi periclitez noua viață pe care mi-am construit-o.

Regret că ție nu-ți e bine, dar cred că îți exagerezi simptomele pentru a mă convinge.

A ta,

Minna

P.S. Ai putea totuși să-mi trimiți sticla de gin.

În zilele următoare, personalul casei Kassel își petrecu cea mai mare parte a timpului pregătind vizita la vila lui Julian, în vreme ce surorile vegheau totul ca două găini cărâitoare. Bella repeta întruna că, poate, călătoria era prea mult pentru ele două, iar perorațiile ei agitate îi stârneau Louisei crize de furie. Femeile se distingeau prin dubioasa particularitate că de ani întregi nu mai călcaseră într-o cameră de hotel, într-o gară ori cafenea, iar Minna nu putea să nu se întrebe dacă nu cumva, după atâtea blănuri fanate, bluze îngălbenite și taioare din lână împachetate (toate cu miros de camfor), surorile ar putea renunța la călătorie în ultima clipă.

Cu o seară înainte de data plecării, Minna nu izbuti să se retragă în camera ei decât cu puțin înainte de miezul nopții. După cină surorile îi ceruseră să verifice necesitățile medicale pentru călătorie, să controleze în dulăpioarele lor cu medicamente și să împacheteze cu grijă toate doctoriile, scriind pentru fiecare schema de tratament, cu doze și ore de administrare. Minna se conformase

fără tragere de inimă, dar activitatea atât de plictisitoare o îndemna să arunce toate medicamentele la coșul de gunoi. Pe la unsprezece și jumătate îi trecuse prin minte că le-ar putea ucide pe amândouă cu o simplă modificare a dozelor. Riscul unei anchete oficiale fusese singurul lucru care o reținuse.

Când ajunse în sfârșit în camera ei, o aștepta o nouă scrisoare.

Viena, 30 aprilie 1896

Draga mea Minna,

Am încuiat ușa biroului și am închis toate ferestrele, ca să pot sta liniștit să reflectez asupra refuzului tău încăpățânat de a ne mai vedea. Ți-am spus limpede ce simt pentru tine, iar acum nu mai pot decât să te implor ca un om singur și nefericit, care suferă în toate aspectele vieții sale.

Știi că niciunul dintre colegii mei nu-mi recunoaște munca. Mi-am început cariera cu cele mai bune intenții – cu dragostea pentru cercetare și pentru medicină. Dar sunt înconjurat de neanderthalienii mărginiți ai autorităților medicale, hotărâți să mă distrugă. Nenorocul meu este că nu pot să fac compromisuri și să mă dedau la lingușeli, cu toate că Martha îmi repetă întruna că asta e ceea ce mă împiedică să urc în ierarhia universitară.

„Eșecul meu social" după părerea ei e agravat de opiniile pe care le am despre sexualitate și pe care, știi bine, ea le consideră stânjenitoare și respingătoare. Nu este deloc interesată să discute cu mine despre munca mea. Nu manifestă nici cea mai vagă urmă de pasiune față de ceea ce fac. După mintea ei, dacă administrează casa bine înseamnă că s-a achitat de unica obligație pe care o are. În trecut, când am încercat să-i explic că un bărbat are și alte nevoi, mi-a întors spatele. Iar acum tragem în direcții diferite. Suntem mai puțin înțelegători unul cu celălalt în aproape toate privințele.

Așa că mă întorc spre tine, Minna, pentru alinare. Tu m-ai înțeles întotdeauna.

Apropo, aș vrea să subliniez că, în ciuda sugestiei tale condescendente că aș suferi de ipohondrie, medicul tocmai a plecat

după ce a constatat că sufăr de o formă de aritmie foarte gravă și de dispnee.

Al tău iubitor,

Sigmund

P.S. Ce marcă de gin preferi?

Minna împături scrisoarea și o puse în sertar, peste celelalte. Chiar așa?! Oare stimatul doctor nu putea găsi ceva mai bun decât „soția nu mă înțelege"? Minna fusese deseori acuzată de obstinație și independență exagerată – trăsături care nu erau întotdeauna nocive. Acum, de pildă, se va baza pe ele pentru a-și salva sufletul – dacă asta mai era posibil. Un gând fugar îi trecu prin minte, o veche lecție de istorie din copilărie. Ferește-te de turcii de la ușă, care amenință creștinătatea! La fel ca în asediul Vienei din secolul al XVI-lea, una din părți avea să câștige în cele din urmă, dar cu pierderi numeroase în ambele tabere.

26

În dimineața plecării, surorile perorau entuziasmate în vreme ce camerista și valetul aduceau bagajele și o sumedenie de șaluri, îngrămădindu-le în holul din față. Julian sosi la timp, emanând șarm și zâmbind vesel când cele două femei ieșiră din casă, urmate de Minna.

- Îți suntem profund recunoscătoare, dragul meu Julian, pentru că ne-ai invitat, spuse Louisa.

- Profund, repetă Bella, ca un ecou.

Erau îmbrăcate la fel, cu mantouri din serj cenușiu, pălării și mănuși negre din piele – o reușită dificilă pentru Bella, a cărei pereche fusese pusă mai întâi pe un întinzător, pentru a încăpea pe degetele ei groase și cărnoase.

- Plăcerea mea, răspunse Julian.

Conveniseră deja că vor călători toți în trăsura foarte încăpătoare a surorilor.

Fusta lungă a Minnei foșni agitată de vânt când Julian o ajută să urce, luându-i mâna cu un gest grațios și atingându-i fugar mănușa cu buzele. Ea se așeză, punându-și pe genunchi geanta și o carte.

Vila de familie a lui Julian, construită de tatăl lui prin anii 1860, după Marele Tur al Italiei, se afla la cincizeci de kilometri de Frankfurt. Fiind unic moștenitor, Julian intrase in posesia casei cu peste zece ani in urmă, după decesul prematur al părinților săi.

Drumul de mai multe ore străbătea peisajul de țară nins, trecând prin sate, pe lângă biserici și ruine străvechi sau pe străduțele

înguste ale orașelor medievale. Impunătoarea *villa rustica* se înălța la poalele unui deal împădurit, la marginea orașului, înconjurată de un desiș de pomi fructiferi și brazi dintr-un soi neobișnuit. Trăsura trecu pe lângă adăpostul pentru câinii de vânătoare la vulpi și prepelițe, dar construcția din lemn era goală și năpădită de buruieni.

Când ajunseră în fața casei, Julian coborî și sună clopoțelul, apoi așteptă câteva minute și sună din nou, până când un majordom, ridicându-și în fugă bretelele, scoase capul pe ușă și se uită la Julian, după care o deschise încet. Minna presupuse că vizitele stăpânului la vilă erau sporadice, mai cu seamă în această perioadă a anului, și că Julian nu-și anunțase personalul de sosirea oaspeților.

Majordomul așeză o scăriță din lemn la portiera trăsurii și le ajută pe cele două surori să coboare, cerându-le vizitiilor să descarce bagajele. Trecând de intrarea maiestuoasă, Minna observă că, deși vastă, vila era într-o stare precară – zugrăveala era scorojită și umflată pe zidurile exterioare, ușile aveau nevoie de un strat nou de vopsea, iar obloanele erau crăpate, acolo unde nu lipseau, geamurile fiind bătute în scânduri. În plus, brazii din fața camerelor de zi erau atât de deși, încât blocau nu doar lumina, ci și priveliștea. Iar lângă bucătărie văzu câteva pisici în aparență sălbatice, strânse lângă o ușă laterală. Cu toată prețiozitatea sa, Julian părea să aibă nevoie de mai mult decât de simplul „bun gust" al surorilor.

În vreme ce restul grupului se așeză în salon pentru un ceai de după-amiază, Minna urcă la etaj pentru a supraveghea despachetarea bagajelor.

Câteva ore mai târziu coborî și le ajută să se retragă în camerele lor pentru a se odihni înainte de festivitățile de seară. Când ajunseră pe palier, suflând greu și plângându-se că o durea brațul, Bella se sprijini de umărul Minnei și, aplecându-se spre ea, spuse cu un glas dulceag, mirosind a cocktail:

– Cine ar fi crezut că locuința lui Julian e așa o ruină?! Nu înțeleg ce vede sora mea la el.

Minna o privi uimită; ei i se păruse că ambele surori erau îndrăgostite de Julian.

- Nu face o figură atât de surprinsă. Eu îl suport de dragul Louisei. Sincer, chiar crezi că avem nevoie de toate acele vaze ridicole din Aix-en-Provence?

Uitându-se mai bine la pielea palidă și la cearcănele de sub ochii Bellei, Minna se simți rușinată. Bătrâna era mai profundă decât bănuise.

După ce le culcă pe cele două surori, se retrase și ea în camera ei. Încercă să ațipească, dar orologiul mare din malahit de pe comodă ticăia prea tare și n-o lăsa să doarmă. Trase perdelele, deschise fereastra și puse ceasul pe pervaz, afară, sperând că n-o să cadă printre crengile copacilor. Își aprinse o țigară turcească pe care o ascunsese în bagaj și continuă să privească o vreme peisajul cenușiu de țară.

O trezi o bătaie în ușă. Era Louisa, în capot și papuci de casă, spunându-i că trebuie să se îmbrace pentru cină.

– Poți s-o trezești și pe Bella? întrebă ea. Am ciocănit de câteva ori la ușa ei, dar doarme dusă.

Minna își puse o rochie de casă, traversă holul și bătu ușor în ușa Bellei. Niciun răspuns. I se păru că aude un zgomot, deschise ușa de o palmă și privi înăuntru. Una dintre pisicile murdare de jos izbutise să intre în cameră și acum își ascuțea ghearele pe cuvertură, lângă capul Bellei.

– Zât! rosti Minna în șoaptă, dând din mâini în vreme ce mâța o zbughi pe lângă ea, ieșind în hol.

Ceva o făcu să se întoarcă și să se uite spre Bella – poate absența oricărui sunet, fiindcă nu se auzea nici măcar sforăitul care răzbătea uneori până în camera ei. Femeia ședea cu capul întors într-o parte pe pernă, cu părul moale acoperindu-i fața. Minna se aplecă și îndepărtă cu un gest ușor o șuviță căruntă. Îi ajunse o singură privire ca să-și dea seama. Bella era moartă.

Era un lucru obișnuit ca antreprenorii de pompe funebre să trimită doi muți care să stea, ca două santinele, în fața casei unde avusese loc un deces. De ce doi muți? Minna o întrebase cu ani în urmă pe mama ei același lucru. Fiindcă, îi răspunsese Emmeline,

erau tăcuţi şi aveau solemnitatea necesară şi, în plus, posturile pentru handicapaţi erau puţine, bieţii de ei.

În ziua înmormântării Bellei, aceşti doi bărbaţi cu chipuri sumbre stăteau de gardă, îmbrăcaţi în paltoane de doliu ponosite, cu eşarfe din crep murdar şi pălării-cilindru prea mari. Numai invitaţii erau primiţi în casa familiei îndurerate. Gustările şi băuturile erau doar pentru cei îndoliaţi. Trecătorii care observau cununa neagră atârnată la uşă şi dădeau să intre de curiozitate erau imediat trimişi la plimbare.

Locuinţa celor două surori fusese într-o continuă agitaţie încă de la tragica lor revenire acasă. Unica preocupare, dusă până în pragul obsesiei, era organizarea complexei ceremonii funerare. Prima zi presupusese drumuri la antreprenori, furnizori şi croitori pentru ţinutele de doliu, pe care Louisa le comandă pentru tot personalul.

Nedespărţită de sora ei de când venise pe lume, Louisa era de neconsolat. Şedea singură în salon, la marginea canapelei, cu lucrul de mână neatins în poală şi cu gândurile duse, cine ştie unde. Nu vorbea, nu mânca şi nu se mişca decât pentru a se duce din când în când în camera ei, ca să mai înghită nişte medicamente.

Îndatoririle Minnei în perioada de doliu erau simple: în cea mai mare parte a timpului trebuia să stea în salon, lângă trupul Bellei, care căpătase o nedorită culoare vineţie, in ciuda bolurilor cu sare aşezate strategic pe cadavru, pentru a încetini descompunerea. Florile special alese, cu parfum puternic, nu izbuteau să ascundă mirosul de putrefacţie.

Vizitatorii, în majoritate văduve, mătuşi şi verişoare de departe, îi prezentau grăbiţi condoleanţe Louisei, aruncau o privire spre trupul Bellei („Nu-i aşa că arată minunat?“) şi se retrăgeau repede. Nu era o casă în care cineva să dorească să petreacă mai mult decât era strict necesar.

După înmormântare şi perioada obligatorie de vizite, Louisa îi spuse Minnei că vor trebui să rămână în casa cufundată în întuneric timp de încă şase luni. În scurt timp, fluxul de vizitatori se subţie drastic, astfel că nimeni nu le mai trecea pragul. Dar mai rău – dacă putea exista ceva mai rău – era faptul că Louisa părea

să își piardă treptat simțul realității. În vreme ce erau de așteptat anumite schimbări de comportament la o persoană în doliu, nimeni nu putea aborda problema continuelor conversații ale Louisei cu sora ei moartă, Bella.

Minna știa că ar trebui să se arate înțelegătoare și compătimitoare, însă chiar nu mai putea suporta situația. După câteva săptămâni își înaintă demisia și luă legătura cu o agenție de profil, pentru a și găsi o slujbă, ca guvernantă sau doamnă de companie.

Ulterior însă, își lărgi aria căutărilor, incluzând și posturi ca funcționară, secretară sau contabilă – noi domenii de activitate pentru femei, în care și-ar fi putut câștiga existența fără a mai fi nevoită să locuiască în casa cuiva. Și cu cât se gândea mai mult la această soluție, cu atât i se părea mai atrăgătoare.

Într-o după-amiază, când era atât de plictisită, încât cocheta cu ideea de a citi unul dintre romanele siropoase ale Bellei, Minna auzi o birjă oprind în fața casei. Din stradă răzbăteau tropot de copite, zornăit de frâie și voci joase. Privi pe fereastră și îl văzu pe Sigmund coborând din birjă, cu o valiză în mână. Ezită o clipă, cât verifică numărul casei. O rază de soare îi lumină profilul când își scoase pălăria, își netezi părul și se apropie de ușă.

Minna îl privi, simțind cum inima i se oprește în piept. Ar fi vrut să dea fuga sus, să se liniștească puțin, dar era prea târziu. Cu un amestec de teamă și încântare, deschise ușa.

– Nu te arăta atât de dezamăgită, spuse el jovial, aplecându-se și sărutând-o pe obraz.

– Dezamăgită? Sunt stupefiată, replică ea, pradă emoției. Ce cauți aici?

– Vesel loc... comentă Sigmund, ignorându-i stânjeneala și privind în jur, în salonul bătrânicios.

Mirosul acru de covoare vechi și flori ofilite era pătrunzător.

– Suntem încă în doliu.

– Văd asta.

Se apropie de ea, refuzând să păstreze distanța. Era neschimbat, constată ea cu uimire – același aspect îngrijit, oficial, pantofii

lustruiţi, cămaşa apretată din in. Şi convingerea că era bine-venit. Înainte ca ea să-şi poată da seama ce se întâmplă, o înghesui într-un colţ şi o sărută pe gât. Minna se lipi de perete.

– N-ar fi trebuit să vii aici.

– Dar nu te bucuri că am făcut-o? replică el cu un zâmbet încrezător, deloc tulburat de primirea ei rece.

– Ai fi putut să-mi scrii, să mă informezi că... spuse ea cu o şoaptă chinuită.

– Ţi-am scris. Ţi-am spus clar că voi veni.

Ea îi susţinu privirea, enervată de ceea ce simţea încă pentru el. Ar fi vrut să rămână şi ar fi vrut să plece.

– Hai să facem o plimbare, Minna. Să mergem la o cafea şi să vorbim. Dacă nu cumva vrei să mă primeşti aici.

– Nu e un moment potrivit...

– Şi atunci, ce sugerezi? Am străbătut jumătate de ţară ca să te văd. Ne-am putea întâlni mai târziu dacă vrei, sau vino acum cu mine să bei o cafea.

Îi luă mâna într-a lui şi, pentru o clipă binecuvântată, niciunul din ei nu rosti niciun cuvânt.

– Doar un pahar, răspunse ea, trăgându-şi mâna şi străduindu-se să-şi recapete echilibrul.

Îl lăsă să aştepte în hol, cu mantoul şi pălăria pe cap, iar ea urcă rapid scările spre camera ei, îşi dădu cu apă pe faţă şi îşi trecu un pieptene prin păr. Apoi, fără a mai sta să se uite dacă o vede cineva, ieşi împreună cu el în aerul proaspăt şi rece.

Se îndreptară spre râu şi la un moment dat el îşi puse palma pe spatele ei, ghidând-o pe lângă un grup de vânzători ambulanţi. Minna trase adânc aer în piept când intrară într-o tavernă şi îl urmă până la o masă cu vedere spre apă.

Se aşezară, iar Sigmund comandă o sticlă de vin şi apoi un platou cu fructe, pâine şi brânzeturi. Urmă o conversaţie politicoasă, un schimb de veşti de o parte şi de cealaltă. Minna povesti în fraze întretăiate despre moartea Bellei, despre lunga şi dificila perioadă de doliu şi despre devierea Louisei de la realitate. El înclină din cap

cu înțelegere, umplându-i paharul de mai multe ori, după care vorbi despre continuele obstacole ridicate în calea lui de Comisia Psihiatrică de la Viena și despre cât de frustrant era refuzul acesteia de a-i valida cercetările.

Uneori Minna privea dincolo de el, simțindu-se de parcă s-ar fi aflat într-un vârtej de sunete care la un moment dat risca să se destrame, cu toate că localul era încă pe jumătate gol. Continua să bea, însă își simțea buzele scorojite și gura uscată din cauza efortului pe care trebuia să-l facă stând în fața lui.

– Deci, draga mea... Te-ai săturat de Frankfurt?

– Nu rămân la familia Kassel, dacă la asta te-ai referit. Am mai multe opțiuni.

– Pentru ce?

– Depinde. Mi-aș putea găsi un post de salariată într-un domeniu nou de activitate.

– De pildă...?

– Să lucrez într-un birou, la o școală sau... Se întrerupse o clipă și coborî privirea, surprinsă de o idee nouă. Sau să vând pălării, reluă ea.

Gândul i se păru amuzant într-un mod sumbru și o clipă mai târziu se întrebă câte pahare de vin băuse deja.

– Modistă? râse el, neștiind dacă vorbise serios sau nu. Ridicol! Complet inadecvat!

– Nu cred că ești în măsură să vorbești despre ce e sau nu e adecvat. De ce să nu vând pălării de damă? Unele elegante, de la Paris. Ultima modă. Știi, acelea cu panglici, pene și fluturi morți.

El o privi sceptic, dar ea continuă.

– Pălăriile sunt un motiv de bucurie pentru femei. N-am văzut niciodată o femeie nefericită ieșind dintr-un magazin de pălării. Ceea ce tu nu poți spune despre pacienții tăi.

Și surâse în sinea ei, așteptându-i reacția.

– Draga mea, cred că șederea în camera aceea, lângă cadavru, ți-a afectat judecata.

Freud se lăsă pe spate în scaun, își aprinse un trabuc și evaluă situația. Avea privirea aceea. Privirea cuiva care vrea să pună o

întrebare pe care a tot amânat-o. Lasă-l să-şi arate toate cărţile, îşi spuse Minna.

– Ai fost vreodată la Maloja în perioada asta a anului? o întrebă el pe neaşteptate.

– Maloja?

– E o staţiune în Elveţia. În Alpi. Vino cu mine acolo!

– Nu pot…

– Numai câteva zile. Nu-ţi cer prea mult.

– Ba da, dragul meu, îmi ceri, replică ea, privindu-l peste marginea paharului, apoi întinse mâna după geantă cu un gest stângaci.

Propunerea lui îi dăduse o senzaţie de ameţeală şi de vulnerabilitate. Ar fi trebuit să ştie de la bun început că asta urmărea. Părea cât se poate de limpede acum, privind retrospectiv. Îi întâlni privirea şi întoarse capul.

– Cum aş mai putea trăi cu mine însămi? întrebă, cu glas încordat. Vinovăţia… Doamne, Sigmund!

– Morala şi Dumnezeu nu-şi au locul aici.

– Am mai auzit predica asta, îl întrerupse ea. Vinovăţia nu e altceva decât o pedeapsă autoimpusă, dictată de civilizaţie. Nu asta spuneai tu? Găseşti o justificare pentru orice, aşa-i?

– Nevoile sexuale sunt drepturi fireşti şi nimeni n-ar trebui obligat să trăiască fără a şi le împlini, răspunse el lăsând trabucul din mână.

– Deci, totul e o chestiune de ordin filozofic şi academic.

– Dacă aşa vrei să priveşti lucrurile… Ăsta e adevărul. Vinovăţia este un sentiment impus de societate pentru a ne împiedica să îndrăgim ceea ce vrem să îndrăgim. Tu nu vrei să fii împreună cu mine? o întrebă el, şi privirea i se îmblânzi.

– Asta n-are nicio legătură.

– Vino cu mine! Ştii cum miros florile de *Kohlroserl* când sunt complet înflorite? Dulce şi ameţitor, iar dealurile sunt pline de ele. Numai nuanţe aprinse de violet şi roşu.

Ea scotoci cu nervozitate în geantă, trăgând de timp.

– Aprinde-mi-o, te rog, îi ceru, întinzându-i o ţigară.

El luă un chibrit din buzunar și îl scăpără, observând că mâinile îi tremurau. Minna își dădu capul pe spate și suflă fumul în aer. Freud întinse brațul peste masă și, ușor, îi îndepărtă o șuviță de păr de pe frunte, mângâindu-i obrazul. Îi simți degetele pe piele și-i împinse mâna.

– Mă tot gândesc la tine, reluă el, la felul în care am...

– Nu fi sentimental, îl întrerupse ea. Nu ți se potrivește. Și nu vreau să aud despre dealuri și flori. Nu mai vorbi!

– Bine. Nu mai vorbesc, replică el, câtuși de puțin descurajat.

Făcu un semn chelnerului să-i aducă nota, ca un om de afaceri dornic să încheie o tranzacție.

– Termină-ți băutura. Vii cu mine.

– Nu știu. Pur și simplu nu știu, răspunse ea, schimbându-și poziția în scaun.

El îi luă mâna și i-o strânse. Își dădea seama că ezită.

– Stoicismul are avantajele lui, dar nu e niciodată amuzant.

– Nu e cazul să faci glume acum. Nu mai am energie pentru persiflări.

– N-o să te persiflez, o asigură el, apropiindu-se mai mult.

– Nu ai de gând să renunți, spuse ea, constatând un lucru evident.

– Nu.

– Nici măcar dacă aș pleca acum.

– Nici măcar dacă ai pleca acum, întări el, iar ea îi simți răsuflarea caldă pe față.

– Iar eu nu voi putea rezista, adăugă Minna, cu inima bubuindu-i în piept.

– Biata Minna!

Știa ea ce însemna asta. Senzația aceea imperioasă care o cuprindea de fiecare dată când era aproape de el o copleșise și acum, astfel că nu mai putea lua altă decizie decât cea pe care o luase deja. Când ajunse acasă, își strânse lucrurile, își îndesă scrisorile și cărțile în valiză și își alungă din minte chipurile ridate, ca de ceară, din camera de zi. Ultimul ei gând când se întâlni cu el în gară fu un citat din Seneca: „Lasă ticăloșia să fugă... căci fiecare vinovat își este sieși călău". Avea să plece cu el.

27

Înaintau pe unul dintre peroanele de la Zentral Banhof, îndreptându-se spre vagonul de clasa întâi. Trenul spre Elveția urma să plece în mai puțin de treizeci de minute, dar câteva echipe de lucrători trebăluiau încă pe șine, spălând vagoanele, verificând roțile și turnând ulei pe pinioane. În ciuda îndoielilor sale, Minna se simțea cuprinsă de energie și entuziasm.

Mulțimea pasagerilor de la clasa a doua rămăsese în urmă, dar ea și Freud continuau să meargă, trecând pe lângă vagoanele-restaurant, cu cușete și de dormit, până ce ajunseră la locul în care se îmbarcau demnitarii, oficialii de stat și membrii familiilor bogate. Lumini electrice străluceau ca niște faruri prin ferestrele mari, acoperite de perdele, iar chelnerii, cameristele și stewarzii treceau de la un vagon la altul.

Minna își strânse fusta și urcă în tren, strecurându-se apoi pe culoarul îngust până la compartimentul privat pe care Freud îl rezervase, evident, din timp. Își alungă din minte gândul oarecum tulburător că Sigmund presupusese de la bun început că va merge cu el.

Sosi și hamalul cu bagajele lor, iar Minnei i se opri o clipă răsuflarea când omul descuie ușa. Compartimentul era spațios – grandios chiar – cu lambriuri din lemn de nuc negru, geamuri încadrate de rame aurii, accesorii din alamă lustruită și o fereastră mare, cu perdele în falduri elegante. Bancheta care se putea transforma în pat era îmbrăcată în brocart roșu aprins, la fel ca scaunul

de lângă baia privată. Niciodată nu bănuise că existau trenuri atât de luxoase.

- Sigmund... totul e atât de... impresionant! Mă simt ca și când am fi doi îndrăgostiți care fug împreună.

Ca pentru a-i răspunde, trenul zvâcni în spate cu un scrâșnet, punându-se în mișcare și lăsând peronul în urmă. Minna se întoarse spre fereastră și privi afară, înăbușindu-și impulsul de a anula totul. Și pentru ce? Ca să se salveze? Era prea târziu. Pătrunseseră pe tărâmul fanteziei, al dulcilor începuturi. Asta era partea frumoasă a dragostei, lumea lor transformată grație unei lumini strălucitoare, false.

– Îți amintești...? întrebă el. Când a fost asta? Acum opt sau zece ani? Când ai venit în vizită la noi? Eu lucram târziu, Martha era sus cu copiii, iar tu voiai să mergi la Prater, să vezi carnavalul. Eu aveam nevoie de aer curat, așa că te-am însoțit. O pală de vânt a venit deodată, pălăria ți-a zburat, părul ți s-a desfăcut din ace și s-a revărsat. Am fugit după pălărie... am prins-o într-un târziu... râdeam amândoi când ți-am pus-o la loc pe cap. Îmi amintesc că erai atât de bucuroasă, încât ți-ai încolăcit brațele în jurul gâtului meu și pentru prima dată ți-am simțit trupul lângă al meu.

Ea își amintea carnavalul și îmbrățișarea, dar atunci presupusese că nu însemnase nimic pentru el.

– Am făcut tot ce-am putut ca să nu te sărut, spuse el aplecându-se, cuprinzându-i talia cu brațul și sărutând-o pe gură, mângâindu-i părul, umerii și spatele. Ai știut asta. Trebuie să fi știut, adăugă apoi.

– N-am știut. Credeam că mintea mea te interesa.

– Erai naivă.

– Acum nu mai sunt.

Ea zâmbi, îl împinse deoparte și se ridică încet, trăgând jaluzeaua și încuind ușa compartimentului. Îl dorea și nimic altceva nu mai conta. Își descheie nasturii bluzei albe cu guler înalt, din mătase, pe care o lăsă să-i cadă la picioare, și își scoase fusta simplă de vară.

Apoi se scutură și de jupon și începu să tragă încet de șireturile corsetului gri-deschis.

– Nu, spuse el, lipind-o de trupul lui, lasă-l pe tine.

Mai târziu, Minna se întoarse spre el, sprijinindu-și bărbia în mâini, și îi studie profilul cu linii puternice, bine trasate, în lumina ștearsă a după-amiezii. Întinsă lângă el, ascultând sunetele liniștitoare ale trenului și suspinele lui de dorință, se simțea copleșită de un amestec de extremă ușurare și delicioasă langoare. Urma o seară lungă, iar ea știa că se apropia ora cinei, dar plăcerea de a sta acolo alături de el, cu trupul cuibărit în brațele lui, era eliberatoare.

– La ce te gândești? îl întrebă.

– Mă gândesc, răspunse șoptindu-i la ureche, la ce s-ar fi întâmplat dacă te-aș fi întâlnit pe tine prima.

Vagonul-restaurant era o întruchipare a opulenței. Plafonul era acoperit cu fresce, iar Minna își simțea picioarele afundându-se în covorul gros, roșu-rubiniu. Fiecare masă, strategic așezată lângă o fereastră largă, era acoperită cu pânză fină, albă și apretată, cu veselă din porțelan bun și tacâmuri din argint. Șeful de sală îi salută, adresându-i-se lui Herr Doktor Freud pe nume. Înainte de a ieși din compartiment, Minna își pusese mănușile; nu era de dorit să-și arate mâna fără verighetă.

Chelnerul îi așeză la una dintre mesele din față și le aduse imediat șampanie într-o frapieră din argint și gustări în forme neobișnuite, cu caviar. Totul era atât de rafinat și de elegant, iar formalismul situației îi oferi Minnei un moment de calm. Luă meniul și îl citi tăcută în vreme ce trenul traversă un pod, iar vesela zornăi pe masă.

Șeful de sală își îndreptă apoi atenția spre un cuplu de vârstnici care tocmai intra. Bărbatul purta o capă Inverness cenușie și o pălărie neagră, iar în mână avea un baston în care se sprijinea pentru a contracara balansul trenului. Soția lui era înfășurată în blănuri și păru să nu observe când soțul ei îi întinse șefului de sală un teanc de bancnote. Apoi bărbatul își aprinse un trabuc, îl roti între degete și luă meniul de pe masă.

– Dragul meu, pune jos urâciunea aceea. Știi că nu-ți face bine la inimă, îl mustră soția.

El o privi tăcut, după care strivi trabucul pe farfuria de pâine din porțelan cu margini aurite, răsucindu-l de mai multe ori.

– Ne ducem la munte. Pentru sănătatea lui. Medicul i-a spus că n-ar trebui să fumeze, dar el nu ascultă. Urât obicei!

Soțul citea acum meniul, evident deloc dornic să poarte o conversație cu soția lui sau cu necunoscuții de la masa alăturată.

– Sunteți din Frankfurt? întrebă femeia.

– Din Viena, răspunse Freud, fără a face prezentările.

– Așa mă gândeam eu. Întotdeauna îi recunoști pe pasagerii din Viena. Dumneavoastră îmi păreți cunoscuți. Sunteți prieteni cu familia Gunther? Wilber și Elise? întrebă ea, privind spre soțul ei, care înghițise deja patru feliuțe de pâine cu icre negre. Ajunge, dragul meu, îl admonestă, după care se întoarse spre Minna și Sigmund: Are probleme cu greutatea, știți.

Soțul își șterse gura cu șervetul, îl aruncă apoi pe masă și se ridică.

– Mă duc la WC.

– Familia Gunther? repetă femeia, privind spre Minna și reluând conversația de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat între timp. Îi cunoașteți?

Minna încremeni. Auzise undeva numele acela. Să fie oare prieteni ai Marthei? Nu, probabil că nu. Dar nu putea fi sigură. Privi rapid spre Sigmund ca să vadă dacă numele îi spune ceva, dar el nu dădea semne că l-ar recunoaște și părea cât se poate de relaxat. Ce ciudat, își spuse Minna, nu-i trecuse nicio clipă prin minte că s-ar putea întâlni cu vreun cunoscut. Simți o mâncărime în gât și nevoia să bea ceva.

– Nu-i cunoaștem, răspunse Freud. Scuzați-mă, doamnă. Va trebui să schimbăm masa. Eu am de gând să fumez tot timpul.

– Oh, nu m-am referit la dumneavoastră... replică femeia, după care se întrerupse, roșind stânjenită.

Își plecă privirea la șervetul din fața ei, în vreme ce Freud și Minna se ridicară și se duseră în celălalt capăt al vagonului.

Comandară trei feluri de mâncare, începând cu o *Rindsuppe* limpede și trecând apoi la un platou cu vânat și *crêpes* umplute cu spanac și brânză. Minna mâncă puțin și bău vinul care-i fusese recomandat, un Riesling alb, iar Freud preferă berea. El îi povesti despre câteva dintre cazurile sale (un bărbat afectat de crize epileptice, o femeie cu tendințe suicidare) și apoi, pe un ton mult mai energic îi descrise ultima sa achiziție – un platou precolumbian care, își spuse Minna în sinea ei, ar putea ajunge să fie folosit în cele din urmă ca scrumieră.

La un anumit punct, discuția ajunse la copii și la diversele lor boli și activități. Minna simți brusc un val de căldură în piept și își înfrână potopul de întrebări pe care ar fi vrut să i le pună. Sophie dormea bine? Cum învăța Mathilde? Iar Martin reușea să se țină de parte de necazuri? Dar nu spuse nimic despre copii, fiindcă asta ar fi dus inevitabil la întrebări despre Martha, iar ea nu era încă dispusă să vorbească despre sora ei sau despre propriile păcate.

După ce terminară de mâncat, el se scotoci prin buzunare după un alt trabuc, îl aprinse, se rezemă de spătarul scaunului și își fricționă tâmplele.

– Pari obosit, spuse Minna.

– Lucrez pe rupte, dacă vrei să știi.

– Sigur că vreau să știu.

– Am fost la Berlin și m-am întâlnit cu Fliess. Ți-am vorbit despre el. Un tip strălucit. Și, spre deosebire de Breuer, nu are nici cea mai vagă îndoială când vine vorba despre teoriile mele.

– Am auzit că situația s-a înrăutățit la asociație... spuse ea, fără a preciza că de la Martha știa acest lucru.

– Eu nu fac decât să le ignor criticile. *Mai cu seamă* pe ale lui Breuer. El are păreri diferite de ale mele în aproape toate privințele. Îmi distruge în mod voit întreaga credibilitate. Pur și simplu nu vrea să creadă că anxietatea pacienților mei nevrotici are legătură cu sexualitatea.

– Deci, nu s-a schimbat nimic...

– Nimic.

– Şi ce poţi face?

– Trebuie să găsesc remedii. Asta trebuie să fac, declară el, desfăcând o sticlă de şampanie şi umplând ambele pahare. Dar ca să trec la ceva pozitiv, am înregistrat un progres esenţial cu cartea mea despre vise. Acum îmi analizez visele şi constat că ele dezvăluie foarte multe despre copilărie – informaţii extrem de utile pentru a afla de ce gândim aşa cum gândim, de ce ne simţim vinovaţi, invidioşi sau competitivi. Aşa cum se zice, elucidările şi indiciile curg râu.

– Îţi analizezi propriile vise?

– Da. Şi tu eşti singura căreia i-am spus... cu excepţia doctorului Fliess, care a devenit pentru viaţa mea emoţională la fel de indispensabil cum eşti tu.

Minna se lăsă pe spate în scaun şi-l privi. Mintea îi fremăta, iar în vagon se făcuse cald. *Indispensabilă*. Dacă era sinceră cu sine însăşi, trebuia să recunoască: asta îşi dorise întotdeauna.

– Cu cât sap mai mult, cu atât constat că descopăr rădăcinile temerilor şi dorinţelor mele. Iar frumuseţea intelectuală a acestui studiu este...

Un zâmbet vag îi flutură pe buze când genunchii li se atinseră.

Minna simţea legănarea ritmică a trenului şi studia expresia din ochii lui, mişcarea mâinilor şi a buzelor atunci când vorbea. Era obosită – prea mult vin şi prea puţin somn, dar gândul că erau împreună după atât timp o alina. Monotonia şi cenuşiul existenţei ei anterioare dispăruseră. Întinse braţul peste masă şi-i luă mâna cu un gest uşor.

– Dragul meu, îmi distrugi simţul critic. Nu pot gândi când tu eşti atât de aproape... după atâta vreme...

El îi făcu semn chelnerului pentru nota de plată, luă sticla de şampanie şi o însoţi pe Minna înapoi, în compartimentul lor. În drum, ea se văzu nevoită să se prindă de o balustradă din alamă când trenul zvâcni într-o parte la o curbă, iar Sigmund întinse mâna s-o susţină. Când deschiseră uşa compartimentului, constatară că în lipsa lor acesta suferise o transformare. Bancheta devenise un pat

cu aşternuturi albe şi curate. Alături de el se afla o mică vază din argint cu un singur trandafir roşu.

Sigmund îşi agăţă metodic sacoul în cui, încuie uşa şi trase perdeaua. Apoi îşi deschise valiza şi scoase micul flacon albastru cu coca lichidă. Îi făcu semn Minnei să se apropie şi repetă ritualul deja ştiut, tamponându-şi interiorul nasului cu o picătură de coca, întâi într-o nară, pe urmă în cealaltă. Apoi îi întinse şi ei sticluţa.

– Am hotărât că nu mai fac asta...

– O să-ţi fie bine. Nu dă deloc dependenţă. Spre deosebire de alcool şi morfină. Hai, încearcă!

Minna îşi puse puţină coca în interiorul nasului, se aşeză pe scaun şi aşteptă. Şi apoi o copleşi – brusca, strania exaltare, senzaţia aceea de plutire. Nu mai simţea oboseala, ci doar o euforie atotcuprinzătoare.

– Divin, spuse ea, rezemându-şi capul de perna banchetei.

El îi oferi un zâmbet îngăduitor, apoi îşi miji ochii.

– Mai ai veşti de la Eduard?

– Poftim?

– Eduard. Îţi aminteşti de Eduard, nu-i aşa? întrebă el tamponând mai multă coca în fiecare nară.

– Dar de ce-l aduci pe el în discuţie acum? Şi răspunsul e da.

– Drăguţ!

– Nu te deranjează?

– Nu. Ţi-am spus care e părerea mea despre el.

– Da?

– E o haimana. Şi un mincinos.

– Sigmund, dragul meu, asta nu e demn de tine, replică ea, fără a încerca măcar să-şi ascundă amuzamentul. Hai să vorbim despre altceva.

– De pildă?

Ea se uită la el şi privirea i se îmblânzi, în vreme ce drogul i se răspândea în corp. Se aplecă şi îi şopti la ureche:

– O să-ţi vină ţie în minte ceva...

El îşi puse mâna sub bluza ei şi îi mângâie sânii.

– Să începem cu gura ta: e moale și expresivă, și îmi place gustul de gin când ție ți se pare că n-am observat. Îmi place că ai mintea unui bărbat, și felul în care clipești când te înfurii, și faptul că nu știi să brodezi. Îmi place cum stai cu spatele drept și cum te fâțâi când te plictisești. Îmi place cum arăți în rochie și felul în care ți se reliefează claviculele.

Apoi își strecură palmele sub fusta ei și începu să-i dezmierde interiorul coapselor.

– Îmi place părul tău des și arămiu și felul în care încerci să-l cumințești cu pieptenii, dar el tot se desprinde. Îmi place pielea ta, îmi place cum se simte când o ating. Ochii tăi frumoși și sprâncenele groase... râsul tău și pumnii cu care mă lovești în spate. Îmi plac mirosul și gustul tău. Și punctul acela mic din colțul gurii pe care îl umezești cu limba. Îmi place cum strigi când facem dragoste. Îmi place când ești goală.

Ea plutea deja, undeva departe. La mii și mii de kilometri. Abia dacă îi mai auzea glasul. Uitase cine era ea, uitase cine era el. Și exact asta era frumusețea.

28

Trenul își continua drumul în noapte, coborând de pe câmpiile înalte ale Germaniei spre văile adânci și pădurile întunecate. Se opri în dreptul câtorva sate când trecură granița în Elveția și puțin înainte de miezul nopții încremeni pe șine, fără un motiv aparent. Minna deschise fereastra și privi afară, în întuneric. Aerul era mai rece, mai rarefiat și mai străin, aproape amenințător într-un mod pe care ea nu și-l putea explica. Închise fereastra la loc și se cuibări lângă el.

Dimineața, la ora cinci, schimbară trenul și se îmbarcară într-o garnitură locală, în direcția Văii Engadine. Aici nu exista vagon-restaurant, nici de clasa întâi și, din păcate, nici șampanie sau apă caldă. Era un tren mic și obosit, un model rămas din anii 1830, care pufăia și gâfâia cu greu prin ținutul stâncos, șuierând prelung și aproape dureros la fiecare curbă și la intrarea în fiece tunel.

Minna și Freud stăteau față-n față într-un compartiment cu banchete din lemn. Mantourile li se legănau în cuiere, iar bagajele alunecau când într-o parte, când în alta, pe suportul de deasupra ferestrei. El privi pe geam o vreme, după care își luă servieta, căută prin ea și scoase un teanc de hârtii. În vreme ce treceau prin obscure orașe medievale, el lucră, iar ea citi *Hamlet*, o traducere în germană semnată de Schlegel și Tieck, pe care Sigmund o luase cu el pentru studiul său asupra viselor.

Când îi întinse volumul subțire, el îi mărturisi convingerea pe care o nutrea, anume că Shakespeare fusese un escroc și că Edward

de Vere, conte de Oxford, era adevăratul autor al pieselor semnate de Will. Apoi începu să-i înşire o sumedenie de motive, începând cu faptul că numai un nobil ar fi putut să scrie cu atâta familiaritate despre subtilităţile curţii regale şi încheind cu argumentul că Shakespeare nu a lăsat în urmă nicio scrisoare, niciun manuscris literar original sau vreo altă dovadă că el era autorul pieselor.

– Toate astea sunt foarte interesante, Sigmund, remarcă ea amuzată, dar tot pare foarte improbabil.

– Sunt sigur că am dreptate. Chiar şi Mark Twain este de acord cu mine.

– Ei, atunci chiar *trebuie* să fie adevărat, dacă aşa crede Mark Twain, replică ea râzând.

În compartiment se aşternu tăcerea o vreme, în timp ce trenul începea urcuşul abrupt pe coastele stâncoase ale regiunii Bergell. La un moment dat, el îşi ridică privirea din hârtii şi se frecă la ochi.

– Dificil? întrebă Minna.

– Extrem.

– Povesteşte-mi!

Freud îi explică metodic, şi calm, iar ea nu-şi desprinse nicio clipă privirea de la el. Îi vorbi despre noile teorii pe care le conturase în timp ce se autoanalizase pentru cartea despre vise.

Începu subliniind că omul nu este o fiinţă raţională, aşa cum se crede, că „suntem cu toţii cazane clocotinde, pline de dorinţe conflictuale pe care abia dacă le putem ţine sub control".

– Dar cum rămâne cu Kant şi Spinoza şi cu teoriile lor despre omul raţional? întrebă ea.

– Asta a fost cu sute de ani în urmă, replică el în treacăt. Şi era un concept filozofic, nu ştiinţific.

– Bine, dar dacă ai de gând să-i ignori pe marii gânditori ai lumii occidentale, trebuie să-ţi dezvolţi ideile.

– Bucuros, replică el lăsându-se pe spate şi încrucişându-şi braţele la piept cu un aer important.

Îi explică apoi că există trei instanţe ale psihicului unui om – sine, eu şi supraeu, aflate într-un continuu conflict între ele. În sine se

regăsesc instinctele animalice, în eu – rațiunea. Gândește-te la imaginea unui cal cu călărețul său, o îndemnă Freud. Eul este călărețul, sinele este calul. Cel dintâi are misiunea de a înfrâna forța superioară a animalului și de a-l împiedica să cedeze în fața tentațiilor societății.

Îi descrise apoi cea de-a treia parte a psihicului uman, supraeul, care – după părerea lui, constituia cea mai surprinzătoare dintre descoperirile științifice pe care le făcuse el. Conform teoriei lui, supraeul putea fi comparat cu conștiința, dar – se grăbi să sublinieze – era mai complicat decât atât. Supraeul era un judecător inconștient, extrem de critic, care condamna, răsplătea sau pedepsea impulsurile inacceptabile venite de la sine.

– Nu sunt sigură că înțeleg, Sigmund, îl întrerupse ea. Cum funcționează toate astea? Cine se luptă cu cine?

El făcu o scurtă pauză, cu privirile strălucitoare ațintite asupra ei.

– Uite, de exemplu, dacă un bărbat simte o atracție sălbatică pentru o femeie, pasiunile sinelui său sunt cele care își caută exprimare. Dar dacă în conformitate cu regulile sociale pasiunea sa este considerată un păcat, eul ripostează, reprimând sinele. Numai că și supraeul poate intra în luptă, cu o autocritică aspră – mergând chiar până la încercarea de a înăbuși această atracție copleșitoare. Încercând să țină însă toate aceste elemente sub control, individul și-ar face mai mult rău decât bine; nu ar mai avea pace interioară.

– Deci, vrei să spui, replică ea cu un anume umor sec, că, pentru a fi fericit, trebuie să-ți lași aceste porniri să se manifeste.

– Exact, draga mea.

Ca de obicei, își zise Minna. Pentru Freud, fericirea nu însemna altceva decât sex.

Orele treceau. După ce dormiră și mai citiră ceva, își îmbrăcară mantourile, se plânseră hamalilor de frigul din vagon și se așezară mai bine pe banchetă, în vreme ce trenul urca versantul abrupt al văii, ajungând în cele din urmă pe un platou în munții Wetterhorn. Priveliștile erau superbe oriunde te uitai, iar Minna și Freud începură să vorbească despre destinația lor, Maloja, despre lacurile, cascadele, pășunile alpine și aerul amețitor al înălțimilor.

Mai târziu ea își rezemă capul de umărul lui și își puse mâna înmănușată peste a lui. Nu-și amintea să mai fi fost vreodată atât de fericită. Și cu cât trenul înainta în acest ținut rece și nepământean, cu atât mai euforică devenea. Era liberă, așa cum sunt prizonierii când evadează. Și cu toate că știa că acest interludiu divin avea să treacă repede, spectrul sorții care o aștepta nu-i înnegura buna dispoziție. În lumina vie a după-amiezii, își acoperi ochii și încercă să ignore faptul că făcea un lucru cât se poate de greșit.

29

După-amiaza târziu, când Minna şi Freud coborâră, peronul din gara Maloja era pustiu. Nu se vedea nimeni în jur, cu excepţia unei fetişcane într-o versiune teatrală a rochiţei bavareze tradiţionale, stând în faţa căruciorului ei cu suvenire, cu un câine ciobănesc sur moţăind lângă ea.

Freud străbătu nerăbdător peronul în căutarea unei birje, iar Minna se apropie de fata în costum popular şi se uită la cărţile poştale cu gheţari înalţi, păstrăvi şi flori-de-colţ.

După cum se părea, puţin înaintea lor sosise un grup de ofiţeri de la garnizoana locală, care închiriaseră toate birjele arătoase pentru un membru al familiei imperiale ce urma să sosească împreună cu suita lui. Şeful de gară îi spuse că personalităţile în cauză erau cazate la acelaşi hotel, Schweizerhaus, iar când ea îl privi mirată, omul o informă că înalţii oaspeţi veneau întotdeauna în acest moment al anului pentru „aerul nostru curat şi pentru apele binefăcătoare ale izvoarelor de munte". Alte mijloace de transport, adăugă el, vor fi disponibile peste câteva minute.

Minna se aşeză pe o bancă de lemn rudimentară şi trase în piept aerul rece şi proaspăt care cobora din munţi şi mirosul aspru de pin şi flori sălbatice. Înainte să urce în următoarea birjă, îl văzu pe Freud traversând peronul spre căruciorul cu suvenire, cumpărând o vedere şi strecurând-o în buzunar.

Puțin după ora șapte ajunseră la destinație – o stațiune alpină elegantă, mult deasupra marginii pădurii, înconjurată de grădini și alei îngrijite. Soarele, care uneori rămânea pe cer până la zece seara, era ascuns de norii care coborau din zonele glaciare. Temperatura era în scădere și o pudră de zăpadă acoperise ferestrele, dar impunătorul foaier art nouveau al hotelului era încălzit și scăldat în lumina superbelor candelabre, care învăluia canapelele ademenitoare. Câteva femei în rochii de seară, cu bijuterii scumpe, se relaxau în fotoliile din piele, vorbind în franceză și germană. Din salon se auzeau acorduri de vioară. O frumusețe roșcată, cu o pelerină aurie și o mică tiară așezată discret în masa de bucle, îi întinse o cupă goală chelnerului în trecere, făcându-i semn să i-o umple din nou.

Minna râse ușor, încântată. Zâmbi apoi către Freud, iar el îi răspunse strângându-i mâna.

– E totul pe gustul tău? întrebă el.

– E rușinos că n-ai putut găsi un hotel drăguț, îl tachină ea privind în jur.

Băiatul de serviciu le aduse bagajele, iar un majordom le oferi câteva răcoritoare și îi îndrumă spre recepție. Acolo, Minna stătu lângă Freud, brusc conștientă de sine, încordată până în vârful degetelor și privind în jos, la parchetul din lemn de fag. Îl auzi rostindu-i numele în fața recepționerului cu fața ca de gheață, subliniind că rezervase o cameră de lux, cu vedere spre munți.

Apoi, ridicând privirea pentru o clipă, îl văzu semnând în registrul vechi, cu coperte din piele.

Dr. Sigm Freud u Frau.

Ținând-o de braț, o conduse spre lift și apoi pe culoar. Fusta ei atingea lin parchetul bine lustruit, care mirosea vag a ceară. Freud răsuci cheia in broască și deschise ușa. Camera era încântătoare. Avea un balcon larg, cu vedere spre munți, plafonul inalt și boltit, tapet cu model, un șemineu, două fotolii generoase și un candelabru cu becuri electrice. Și apoi era patul. Din lemn sculptat, lăcuit în alb, cu un baldachin dintr-o dantelă elaborat drapată, ca un voal

de mireasă. De o parte și de alta se aflau două noptiere identice, iar în colțul camerei, pe o măsuță de scris, erau așezate tăvi din argint cu brânzeturi, bomboane de ciocolată și, într-o frapieră din argint cu gheață, o sticlă de șampanie. Din clipa în care Freud semnase în registrul de la recepție, Minna nu mai era ea însăși, devenise altcineva. Dar locul acesta făcea ca duplicitatea să fie mai ușor de uitat.

Se înfioră gândindu-se că era în luna de miere pe care n-avea s-o aibă niciodată, cu un bărbat care nu avea să-i fie soț niciodată. Nu trebuia să se gândească acum la realitate, fiindcă risca să strice totul. Dar își aminti în treacăt de romanele de dragoste pe care le citise în adolescență și de eroinele care, la sfârșitul cărții, declarau triumfătoare: „Și apoi, dragă cititorului, ne-am căsătorit".

Înainte de toate, Freud desfăcu sticla de șampanie și turnă pentru amândoi. El își bău paharul de parcă ar fi fost bere, strânse pleoapele din cauza bulelor, după care își deschise valiza, scoase flaconul cu coca lichidă și-i făcu semn să se apropie.

– Din nou? întrebă Minna.

– E ca un afrodiziac.

– Și toate astea nu sunt?! exclamă ea privind în jur.

El îi oferi un zâmbet îngăduitor, tamponându-i interiorul nărilor cu câte un strop de coca, și-și administră și lui o doză. Apoi încă una, pentru fiecare. După aceea o privi cum se ridică, se apropie de balcon, deschide ușa și pășește afară. O urmă, tremurând în aerul rece de munte, și o cuprinse cu brațele. Acordurile slabe ale unui vals vienez răzbăteau de jos, din salon. Minna simți acea primă undă de șoc, deja familiară.

– E frig, spuse el, masându-i umerii. Să mergem înăuntru.

Ea îl urmă și zăbovi o clipă în fața focului. Apoi stinse luminile și aprinse lumânarea de lângă pat. El îi întinse iar sticluța de coca, iar ea își tamponă încă o dată nările. Trase adânc în piept, își frecționă tâmplele și strănută de câteva ori.

Mintea îi zbură la situația ei din urmă cu nici o săptămână. Disperarea de atunci... Deznădejdea... Iar acum, cu valul de coca revărsându-i-se în corp, simțea doar că jubilează. Nu știa sigur dacă

de vină era doar coca sau camera asta scumpă, dar totul era, fără îndoială, mai romantic și mai palpitant decât tot ce trăise ea vreodată. O pensiune ieftină are farmecele ei, dar…

Bătu pernele de pe pat, umflându-le și se pregătea să se întindă, când observă o pată mare, maronie, pe tivul fustei. Ce era asta? Noroi cumva? Simți cum o podidește transpirația. Hainele ei erau greoaie și incomode, pline de funingine de la tren. Se simțea ea însăși ca o grămadă de rufe murdare.

– Vrei să luăm cina?

Mie nu mi-e deloc foame. Cum poți să întrebi așa ceva? replică ea intrând în baie.

El auzi apa curgând.

– Minna? Minna, ce faci acolo?

– Nu te aud, cu apa care…

– Îți faci baie?

– Încă nu…

Deasupra căzii era o poliță plină cu săruri de baie scumpe, săpunuri, pudră și prosoape turcești, groase, brodate cu un S auriu. Trase în piept mirosul dulce de lavandă și trandafir, așteptând să se umple cada. Nu-l observă stând în cadrul ușii, privind-o cum toarnă în apă săruri și uleiuri, cum își scoate hainele și intră în cadă, cu buclele grele ale părului revărsându-i-se pe spatele ud.

Sfinte Doamne, își spuse ea cufundându-se în apa caldă, curăță-mă de păcatele mele.

Mai târziu, în vreme ce ședeau îmbrățișați, ea șopti:

– Mă întreb cum ar fi fost viața dacă noi doi ne-am fi căsătorit.

– Știu eu cum ar fi fost viața.

– Cum?

– Vrei adevărul?

– Firește.

– Am scris la un moment dat un eseu pe tema asta.

– Nu-mi amintesc.

– Era intitulat *Morala sexuală „civilizată"* etc. etc. etc. cu accent pe „civilizată".

– Și care erau concluziile?

– Că, în căsnicie, o relație sexuală satisfăcătoare durează numai câțiva ani. După un timp, soția devine împovărată de îndatoririle domestice, de copii, de gospodărie și așa mai departe, iar pasiunea dispare. În plus, metodele contraceptive schilodesc dorința... și pot cauza chiar îmbolnăviri...

Minna ridică sprâncenele, iritată. Era evident că Sigmund folosea căsnicia lui cu Martha ca pe un exemplu cu titlu universal, dar ea nu mai avea chef să asculte așa ceva. Nu acum.

– Concluzia mea era că deziluziile spirituale și privarea trupească afectează majoritatea căsniciilor, și că soțul rămâne doar cu palide amintiri despre ceea ce a fost odinioară. În plus...

– Oprește-te, Sigmund! Destul! Nu era o întrebare academică!

– Dar ce-ai fi vrut să-ți spun?

– Altceva... ceva plăcut. Spune-mi că m-ai fi venerat.

El surâse privind-o cum stă întinsă lângă el, cu pielea caldă și împurpurată de la baie.

– Te-aș fi venerat, glumi el, plimbându-și palma pe spatele ei. Aș trece prin foc pentru tine. M-aș cățăra...

– Bine, râse ea. Ajunge! Nu contează.

După aceea, rezemându-se de pernele de pe pat, auzi trilul sonor și fantomatic al unei cinteze de zăpadă răsunând iar și iar.

30

Zilele următoare şi le petrecură făcând excursii în zonă, plimbându-se în jurul lacului şi zăbovind în tihnă la masă în hanuri pitoreşti, în care luminile palide se răsfrângeau asupra zăpezii văratice. Minna încerca să-şi imagineze cum ar fi să trăiască într-un loc ca acela, printre flori parfumate vara şi brazi ninşi iarna. Un loc în care s-ar putea izola de lume. Un loc în care ar putea fi împreună cu el.

În fiecare seară urmau aceeaşi rutină. Ea îşi scotea hainele şi se întindea în pat lângă el, înfăşurată în pătură. Mai întâi, el începea să vorbească pe un ton seducător, cu toată energia şi concentrarea direcţionate asupra ei. Tot ce spunea avea strălucire şi intensitate, de parcă i-ar fi oferit un extravagant colier de pietre preţioase. Intelectul lui era ca un drog, pasional şi erotic, iar ea nu-şi putea ţine mâinile departe de trupul lui. Apoi, după ce făceau dragoste, îşi lăsa capul pe umărul lui, împletindu-şi picioarele cu ale lui, şi se gândea cu o anume nostalgie că el era singura persoană pe care o iubise în viaţa ei.

Freud îi povestea din copilăria lui. Ore şi ore în care vorbea. Minna aflase în decursul anilor, de la Martha, despre diverse episoade, dar el i le relata din nou acum, în vreme ce îi mângâia delicat obrazul, iar focul ardea mocnit în şemineu. Îi povestea că el fusese copilul preferat – părinţii şi cele cinci surori ale lui împărţiseră trei dormitoare, în vreme ce Sigmund avusese camera lui, mare şi luminoasă, şi lămpi cu gaz, în loc de lumânări. Îi povestea despre fratele

lui mai mic, Julian, care murise în urma unei infecții intestinale la vârsta de opt luni. Deși Sigmund avea doar doi ani pe atunci, își amintea cum dorise ca fratele lui să moară, ca să se poată bucura din nou de atenția neștirbită a mamei lui. Se simțise „detronat și dezrăsfățat" și chiar îi trecuse prin minte să-l ucidă. Apoi se învinovățise când dorința i se împlinise.

Îi povestea apoi despre tatăl lui. Și cum, copil fiind, se simțea fascinat de eroismul războinicilor celebri. Cum relația cu tatăl lui, Jakob, comis-voiajor de textile, fusese una tensionată ca urmare a anilor de dezamăgiri cauzate de lipsa lui de verticalitate, de ambiții și de succes. Îi povesti că una dintre gafele mai exotice ale tatălui său fusese investiția în pene de struț sud-african, exact în perioada în care moda feminină se schimbase și cererea de pene dispăruse. Îl compara apoi pe Jakob cu Micawber, eternul optimist din romanul *David Copperfield* al lui Dickens, care obișnuia să repete: „Ceva o să apară". Din cauza defectelor tatălui său, îi spunea el, devenise obsedat de Alexandru cel Mare, de Hannibal și de Garibaldi.

Și apoi mai era povestea aceea. Toți cei din familie știau povestea, dar el i-o repetă pe un ton atât de emoționat, de parcă s-ar fi întâmplat cu doar o zi în urmă. Când era mic, în Moravia, Sigmund aștepta cu nerăbdare plimbările de duminică împreună cu tatăl lui. Se îmbrăcau amândoi cu cele mai frumoase haine – Jakob, cu pălăria de blană și mantoul din lână – și porneau amândoi pe strada principală a orașului. Pe drum, tatăl lui îi spunea povești de viață. Într-o duminică, pe când se plimbau, un golan venise prin spatele lor, trântise pălăria lui Jakob în noroi și strigase: „Evreule, dă-te jos de pe trotuar!" Sigmund se simțise umilit când tatăl lui se aplecase calm, luase pălăria de jos și își continuase drumul, ca un câine bătut, fără a riposta, fără a rosti niciun cuvânt. Purtarea lui nu-i păruse câtuși de puțin eroică băiețelului vrăjit de poveștile cu Hannibal și mai ales de povestea lui Hannibal spusă de tatăl lui, care își pusese fiul să jure în fața unui altar că se va răzbuna pe romani.

– Nu l-am putut ierta, spusese Sigmund, cu un tremur în glas. Am încercat. Dar n-am reușit.

În timpul acestor confesiuni, ea încerca să memoreze totul, prefăcându-se astfel că este a lui, că îi aparține. Își spunea că ei doi nu erau la fel ca toți ceilalți oameni. O afirmație ironică, despre care știa că nu este adevărată.

Ar fi vrut ca zilele acelea să nu se sfârșească, dar nu-și putea alunga senzația că timpul curgea din ce în ce mai repede. Timpul. Timpul nu era de partea ei. Oare nu asta îi spusese sora ei? Sau poate mama?

Într-o seară își aprinse o țigară, ieși în balcon și urmări norii cum se adună în munți. Aerul era tot mai rece, iar dincolo de pajiștea înverzită, lacul abia se mai zărea, învăluit în ceață. Peticele de zăpadă de pe versanții stâncoși scânteiau, iar siluetele întunecate ale pinilor se conturau oriunde ar fi privit. Câteva zile încă și apoi... ce? Unde avea să se ducă? În mod cert, nu la Viena. Și nici la Hamburg. Nu oriunde. Dacă ar fi avut puterea asta, ar fi luat-o de la început, ca un personaj de Mary Shelley, numai că ea n-ar fi un monstru hidos și desfigurat, ci o tânără frumoasă, plăcută și necomplicată, cu o viață plăcută și necomplicată. Mai trase un fum din țigară și încercă să-și aducă aminte când fusese ultima dată când nu se simțise neliniștită cu privire la propria existență. Poate noaptea trecută, în brațele lui.

În seara aceea la cină, se așezară la o masă lângă o fereastră largă ce dădea spre superba vale Engadine, la o aruncătură de băț de granița italiană. Freud era într-o dispoziție excelentă, savurând un calcan în sos de vin și o *galantine de veau*, însoțite fiecare de un alt fel de vin.

Aproape terminaseră, când Minna ridică privirea și tresări când în salon intră un cuplu care i se păru cunoscut. Simți deodată un gol în stomac și icni ușor.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Freud.

– Cred că o cunosc pe femeia aceea.

– Care femeie?

– Cea de acolo. Nu pot să ți-o arăt. Cea cu păr blond și cu rochie de seară albastră. Schimbă locul cu mine, îi ceru ea încolțită.

– E ridicol ce-mi ceri! Liniștește-te! Chiar dacă e ea, asta nu e o problemă. Nu e deloc neobișnuit ca rudele să călătorească împreună.

– Mută-te! șuieră ea.

Se ridică să schimbe locul cu Freud și aruncă o privire scurtă spre femeia cu pricina. Poate că totuși nu era ea. Cea de aici avea părul mai ondulat și ridicat mult de pe frunte, nasul mai lat și ochii prea apropiați. Iar cea pe care o știa ea n-ar fi purtat cercei lungi, ca pirații. Își înăbuși pornirea de a o lua la fugă din salon.

– Vrei să ne întoarcem în cameră, draga mea? întrebă Freud, perfect calm.

Ea încuviință.

Simți un val de ușurare când ieșiră și traversară neobservați foaierul cu canapele din brocart și acuarele înfățișând apusuri de soare în munți, și urcară apoi scările spre camera lor. Suntem în siguranță, își spuse ea.

Intră în baie, pregătindu-se de culcare. Își dădu cu apă pe față, se pieptănă și își unse buzele cu puțină glicerină. Când ieși, Sigmund ședea la masa de scris, fumând un trabuc. În față avea cartea poștală pe care o cumpărase din gară. Minna se apropie și privi peste umărul lui. Îi fu suficient să citească primele două rânduri:

Dragă Martha,

Sper că tu și copiii sunteți bine. M-am cazat la o pensiune modestă.

– Aproape am terminat, spuse el zâmbindu-i. Câteva rânduri și gata...

Deci asta era. Exact acolo, în fața ei, negru pe alb. Freud îi scria vesel surorii ei în vreme ce ea se uita. Și nu, nu se amăgise niciodată cu gândul că asemenea momente nu vor exista.

– Chestia asta nu te deranjează? îl întrebă.

– Ce anume?

– Să-i scrii Marthei în timp ce eu stau aici...

– Absolut deloc.

Ea îl privi sceptică.

– Minna, draga mea, începu el pe un ton răbdător, ți-am mai explicat asta. Eu și Martha trăim în abstinență, pe ea n-o interesează cariera mea și nici plăcerile mele personale, și cu toate că uneori îmi pare rău pentru toate problemele ei, vinovat nu mă simt în niciun caz, și nici tu n-ar trebui s-o faci.

Logica diavolului, își zise ea. Îl ascultă fără să mai spună nimic, dar expresia calmă de pe fața ei părea falsă. Ideile lui despre vinovăție o lăsau rece. „Autoimpusă" sau nu... era acolo. Poate că el reușea să scape de ea, ca o reptilă ce-și leapădă pielea, dar ființelor umane cu sânge cald le era mult mai greu. Singura cu care putea fi de acord era teoria lui, că sentimentul de vinovăție creează un veritabil vârtej de simptome isterice și îi face pe oameni nefericiți.

Ascultă zgomotele venite de pe culoar. Cameristele își încheiau tura de seară, perechile de oaspeți se întorceau de la cină. Auzi râsul ca de clopot al unei femei și glasul prietenei ei care vorbea despre casa ei din Praga și despre o apropiată petrecere. Toți cei de aici aveau să plece în cele din urmă acasă. Un concept cât se poate de simplu, pe care ea însă îl ignorase până acum.

31

În ultima dimineață, Minna acceptă să urce cu funicularul până aproape de un ghețar numit Eiskapelle. Freud insistase să rezerve bilete în ciuda răspunsului ei ambiguu; pentru ea, toți ghețarii erau la fel. Vehiculul, care amintea de un tramvai, era tras de un cablu de la poalele muntelui până la 3 200 de metri înălțime pe peretele abrupt de granit, oprindu-se în dreptul unei platforme șubrede pe vârf.

În funicular era foarte cald. Era plin de turiști gălăgioși și agitați, care veniseră în Elveția din toate regiunile de șes ale Germaniei. Mulți dintre ei purtau costume bavareze tradiționale și, înainte de a se îmbarca, zăboveau să se pozeze în grupuri mici. Minna îmbrăcase o jachetă, o fustă până la glezne, o bluză cu mâneci lungi și cu un guler rigid, care îi acoperea gâtul, și avea prea multe straturi pe dedesubt. Freud purta o cămașă cu mânecile suflecate, pantaloni trei sferturi și o pălărie din lână verde, despre care Minna era de părere că nu i se potrivea deloc. În spate ducea un rucsac plin până la refuz cu pâine, cârnați, brânză al cărei miros se amesteca cu celelalte care pluteau deja în jurul lor.

Ea se așeză cu spatele lipit de peretele funicularului, ținând în mână o bere neagră, caldă și fără gust. Geamurile erau pe jumătate deschise, dar nicio adiere nu pătrundea înăuntru; simțită se făcea doar căldura din vale. Încercă să ignore picăturile de transpirație care i se prelingeau pe spate. Un băiețel cu ghete, ciorapi lungi și

groşi şi pantaloni din piele se rezemă de ea când funicularul îşi începu urcuşul, mânjindu-i fusta cu plăcinta pe care o ţinea în mână.

Cabina se legăna şi se zgâlţâia trecând peste pâlcuri de copaci înalţi, din ce în ce mai rari spre vârf. Un ghid local, pe care Minna îl văzuse lucrând şi ca hamal, începu un scurt istoric al regiunii, dar nimeni nu-l asculta. Când ajunseră la platformă, temperatura scăzuse drastic, iar turiştii, înfăşurându-se bine în haine, se revărsară pe poteca şerpuită care ducea spre culmea gheţarului.

Freud păşea pe solul pietros într-o dispoziţie excelentă, părând să ignore faptul că era ultima lor zi de vacanţă. Nonşalanţa lui în această privinţă era incredibilă. Minna însă nu se putea gândi la nimic altceva şi îi era greu să asculte atentă numele diverselor formaţiuni stâncoase preistorice pe care i le înşira el: „Piz Palu, Piz Bernina, Piz Trovat..."

Închise ochii, iritată. Cine se putea concentra pe amănunte geologice într-un asemenea moment? După alţi câţiva paşi, se prefăcu afectată de altitudine şi-i spuse lui Freud că vrea să ia următorul funicular spre vale. Se săturase de peisajul ăsta arid şi rece, care nu părea decât să-i sporească temerile privind viitorul. Conveniră să se întâlnească peste două ore la cafeneaua turiştilor, de la poale.

Pe drum, Minna se strădui să nu izbucnească în lacrimi. În mod normal îşi stăpânea acest impuls şi considera neplăcut când alte femei plângeau în public. Se simţea tulburată văzând cum buza de jos le tremură, cum li se încleştează maxilarul şi lacrimile li se adună în ochi. Femeile care plângeau păreau întotdeauna atât de... ei bine, instabile. Într-o clipă erau bine mersi, în clipa următoare dădeau apă la şoareci. Întotdeauna se mândrise cu abilitatea ei de a se arăta stoică în faţa problemelor. Acum însă, rezistenţa i se ducea pe apa sâmbetei.

Nu, îşi spuse, privind în gol. Nu avea să sară în golul acela. Avea să se gândească la altceva, de pildă la poeziile lui Baudelaire sau la succesiunea monarhilor din dinastia Habsburg. Sau ar putea încerca să schimbe numerele, trecând de la calendarul iudaic la cel creştin, ca să pară puţin mai tânără. Da, asta ar fi bine. Ochii îi erau uscaţi iască.

Când apăru şi Freud la cafenea, Minna era gata să abordeze inevitabilul. Nu mai puteau amâna discuţia. El se aşeză alături de ea în separeu, comandă o bere, îşi slăbi şireturile la ghete şi zâmbi anticipativ. Ea ştia ce urmează: avea să înceapă din nou – Domnul s-o ajute – cu alte detalii despre gheţar. Oliver ar fi fost fermecat, dar ea nu era. Cum putea Sigmund să fie atât de nepăsător?

– După ce ai plecat, am...

– Sigmund, îl întrerupse ea, trebuie să fac aranjamentele pentru a mă întoarce la Hamburg.

N-avea rost să mai „bată mărăcinişurile". O guvernantă îi spusese la un moment dat că expresia deriva de la gonacii angajaţi pentru vânătoarea de mistreţi, care loveau în tufişuri pentru a evita contactul direct cu fiarele sălbatice. Or ea făcuse asta destul.

– Cum adică pentru Hamburg? Vii cu mine, replică el, părând sincer surprins.

– Imposibil. Cum aş putea trăi sub acelaşi acoperiş cu sora mea?

– Înainte a fost totul perfect. I-ai fost de un uriaş ajutor. Te vrea acasă cu disperare.

– Nu m-ar mai vrea dacă ar şti despre noi... Pentru numele Domnului, vorbim aici despre o moralitate elementară, nu despre gospodărirea casei!

– Văd că începi să te superi. Încearcă să fii raţională...

– Nu poţi să pretinzi pur şi simplu că suntem o familie normală. Sau nişte tineri îndrăgostiţi întâlnindu-se pe sub vreun pod.

– Minna, draga mea, ideea că mă vei părăsi din nou mi se pare imposibilă. Nu pot trăi fără tine. Dacă mi-aş permite, ţi-aş lua un apartament... poate ceva cu vedere spre Prater.

Ea îl privi, nevenindu-i să creadă.

– Nu putem face una ca asta.

– Ba sigur că putem.

– Nu te purta de parcă aş avea o atitudine puritană şi atât. Situaţia asta depăşeşte mult limitele unui comportament decent.

– Ah, din nou moralitatea, aşa-i? replică el pe un ton iritat, făcându-i semn să plece chelnerului care aducea berea. Nu păcătuim împotriva legii lui Dumnezeu, dacă asta crezi!

– Sigur că nu, fiindcă nu există Dumnezeu. Dar pentru aceia dintre noi care sunt credincioşi, caracterul moral al acţiunilor noastre contează.

– Asta-i doar o altă formă de autoflagelare. Isterie şi pedeapsă autocreate. Eu nu înghit aşa ceva.

– Nu. Tu nu. Ţie regulile nu ţi se aplică niciodată.

– Ştiu că eşti supărată. Că te frământi, că încerci să faci ceea ce trebuie. Mulţi oameni simt aşa. În fiecare dintre noi clocotesc dorinţe sexuale primitive pe care cu greu le putem controla…

Minna îşi dădu ochii peste cap. Uite că începe din nou, îşi spuse în sinea ei. Când orice altceva dădea greş, îşi îndrepta teoriile asupra ei.

– Dar sentimentele pe care le nutrim unul pentru celălalt sunt puternice şi inevitabile, continuă el, şi negându-le, ne traumatizezi pe amândoi. Trebuie să recunoşti că aceste forţe există, să le respecţi puterea şi autoritatea… Altfel se pot transforma în ceva urât…

– Dacă începi să-mi vorbeşti despre impulsuri şi nevoi şi reprimare, jur că o să ţip. Nu poţi fabrica argumente ştiinţifice ca să justifici ceea ce facem, ripostă ea, ridicând glasul, deşi ştia că era imposibil să separi omul de teoriile lui.

– Aş vrea să te asigur într-un fel că totul va decurge bine.

– Nu poţi, fiindcă nu e posibil. Nu ai idee cum se va termina totul.

– Ba da, am. Vei trăi în casa mea şi vei fi…

– Nu soţia ta.

El rămase tăcut o clipă.

– Nu. Nu soţia mea, spuse apoi încet, aproape ca o scuză.

Câteva minute se scurseră în tăcere. Niciunul din ei nu voia să facă vreo mişcare. Apoi ea oftă şi ridică ochii spre el.

– Nu ţi-a fost niciodată teamă că mi-aş putea găsi un soţ?

– Ai avut mulţi pretendenţi, Minna, răspunse el privind-o afectuos. Nu ai vrut să ai un soţ. Sau ai vrut? întrebă după o clipă.

– Dacă aş fi vrut, aş fi fost măritată până acum, şopti ea.

Se gândi o vreme la ea însăşi. Nu. Nu-şi dorise niciodată un soţ. Deseori se întrebase de ce, şi deodată ştiu răspunsul. Întotdeauna îl dorise pe el.

32

În vreme ce-și strângeau lucrurile, Minna se întrebă ce știa Martha despre ei. Avusese loc un soi de negociere? Vorbiseră despre situația ei disperată, despre viața ei jalnică? Era ea ruda nedorită, demnă de milă? Ce-i spusese el *de fapt* Marthei?

– Totul, răspunse Freud.

Martha știa că soțul ei participa la o conferință în Frankfurt și că avea să petreacă apoi câteva zile în Elveția, înainte de a se întoarce acasă. Hotărâseră că, dacă o va putea convinge pe Minna să-l însoțească, o va lua cu el în Elveția (deși nimeni nu pomenise de vreun hotel elegant) și după aceea acasă. Nimeni nu avusese obiecții față de aranjamentul respectiv. Iar Martha nu va afla niciodată adevărul. Era ironic ca el să spună una ca asta, își zise ea, când scrisese cu mâna lui într-una dintre lucrări „chiar și atunci când buzele tac... trădarea își croiește drum prin fiece por".

Brusc, o copleși un alt val de îndoieli. Cum va putea da ochii cu sora ei, știind ce făcuse? Iar și iar... Mama ei repeta mereu preceptele biblice conform cărora, dacă superi pe cineva, conștiința te va chinui până ce vei căuta iertarea. Dar cum putea ea să caute iertarea trăind în aceeași casă cu Martha și jinduind la soțul ei?

Uneori avea senzația că întâmplările trecutului se situau în afara posibilităților ei de control. Pasiunea... emoția aceea care o împinsese în pat, făcând-o să se întrebe dacă își va mai regăsi vreodată echilibrul. O emoție care o făcea să uite de oricine.

Majoritatea oamenilor ar apela la un preot în încercarea de a găsi o rezolvare a dilemelor morale. Dar Minna știa foarte bine care era soluția. Doar că nu era în stare s-o pună în aplicare.

Culpa. Termenul latinesc pentru vinovăție.

Mea culpa. Greșeala mea. O mătușă și o soră iubită îi fac loc unei femei care păcătuiește.

Pasiune. De la cuvântul latinesc *patior*, care înseamnă a suferi.

Continuă să se lase pradă acestui vârtej haotic, dar la urma urmei totul era foarte simplu: nu se simțea pregătită să renunțe la el. Mersese prea departe pentru a se opri. Știa că ajunsese acum într-o altă stare. Era o senzație care îi cotropea fiecare celulă a corpului, o forță care o transformase dintr-o ființă rațională într-una categoric irațională. Dorința... era un fel de nebunie.

Era deja seară când ajunseră în strada Berggasse, iar vremea se înrăutățise. O furtună de vară se dezlănțuise, ropote de ploaie se revărsau asupra trăsurii trase de doi cai, iar palele de vânt îi izbeau roțile de bordura plină de noroi. Cu capul neacoperit, vizitiul se lupta să țină frâiele ude în vreme ce caii se împleticeau, scăldați în apă și sudoare. Minna coborî ținând bine de inutila ei umbrelă din crep și păși printre mormanele de mizerie îngrămădite în fața casei. Freud o urmă în grabă, cu capul strâns între umeri.

Martha și copiii îi așteptau în prag, înghesuiți unii în alții în încercarea de a se feri de o altă rafală de ploaie. Când cei doi ajunseră la ușă, Martha o trase pe Minna spre ea, de parcă ar fi salvat-o de la înec, și o strânse în brațe. Păru ușurată să-și vadă sora și, dacă observă ceva nelalocul lui, nu spuse nimic.

– M-am simțit atât de singură fără tine, sora mea, începu ea, dând la o parte șuvițele de păr ude care se lipiseră de obrazul Minnei. Aici e casa ta atât timp cât vrei tu să fie. Te superi dacă îți descalți ghetele înainte de a intra?

Minnei îi trecu prin minte că scena de acum semăna foarte bine cu cea din ziua în care ajunsese ea prima dată aici. Cu o singură excepție. Azi sosise acasă la brațul cumnatului ei. Studie chipul palid

şi tras al Marthei în căutarea unui semn de îndoială ori ezitare, dar nu văzu nimic – doar oboseală în spatele primirii ei calde.

Copiii erau încântaţi să-i întâmpine şi de data asta erau cu toţii sănătoşi. Sophie o luă posesiv de mână şi o imploră să vină sus ca să-i vadă noua căsuţă de păpuşi. Băieţii îşi înconjurară tatăl, asaltându-l cu întrebări: „Ai cules ciuperci?“ „Ai înotat în lac?“ „Ai pescuit?“ Şi apoi izbucni tirul de întrebări detaliate ale lui Oliver cu privire la înălţimea şi alunecarea gheţarilor.

– Intraţi, dragii mei, spuse Martha, sărutându-şi soţul uşor pe obraz.

El îi zâmbi şi îşi alintă copiii, părând cât se poate de mulţumit de întregul aranjament.

– Sigi, dragul meu, m-am gândit să bem câte o ceaşcă de ceai şi să ne povesteşti despre călătoria ta.

– Îmi pare rău. Acum mi-e imposibil. Am pierdut extraordinar de mult timp în ultimele săptămâni şi trebuie să lucrez, răspunse el, îndreptându-se spre birou.

– Desigur, replică Martha pe un ton plat. Ernst, Oliver, Martin... unul dintre voi s-o ajute pe Tante Minna să-şi ducă valiza sus.

Băieţii se certară câteva clipe, apoi Oliver înhăţă valiza şi porni pe scări. Minna îşi găsi camera exact aşa cum o lăsase, cu rochiile ei încă în şifonier. Se aşeză pe pat şi se dezbrăcă, lăsându-şi hainele grămadă pe podea. Se postă în faţa oglinzii, îşi scoase pieptenii şi îşi perie părul umed şi ondulat, după care îşi alese o nouă ţinută din valiză.

Edna, menajera, o ajută să despacheteze, sporovăind întruna veselă, ca o vrabie.

– E aşa de bine s-o vezi pe Frau Freud în picioare şi îmbrăcată. În ultima vreme s-a simţit tare rău. Nervii şi toate celelalte. Sincer, abia dacă a putut să se îngrijească de copii în ultimele luni. Iar doctorul nu iese niciodată din biroul dumnealui. Mă bucur mult că aţi venit acasă. Sophie a plâns după ce aţi plecat. Le-a fost tare dor de dumneavoastră, vă zic eu...

Se auzi un ciocănit uşor în uşă şi Martha intră. Minna îi observă cearcănele negre şi remarcă un ton vag încordat în vocea ei.

– Te simţi rău? o întrebă, trecându-i prin minte posibilitatea ca sora ei să suspecteze ceva.

– N-am dormit deloc noaptea trecută, şi, când în sfârşit eram pe punctul să aţipesc, a venit Sophie şi a izbucnit în lacrimi. Jur că fetiţa asta plânge la cea mai mică provocare.

– Coşmarurile sunt de vină. Am constatat că, dacă îi citesc, nu se mai gândeşte la ele.

– Nu-i de mirare că te adoră. Eu n-am avut puterea să-i citesc o carte la ora trei dimineaţa, spuse Martha, strângând mâna surorii ei. În orice caz, cred că eşti obosită după vacanţă. Povesteşte-mi tot!

Minna studie faţa surorii ei. Nimic nu lăsa să se întrevadă altceva decât un interes cuviincios. Dar Martha vorbea pe un ton pe care ea îl cunoştea foarte bine. Tonul pe care-l folosea când spunea un lucru, dar lăsa să se înţeleagă altceva. Uneori ar fi vrut ca sora ei să vorbească pe şleau. Să facă o criză de nervi, să strige, să se înfurie. Uneori i-ar fi plăcut să ştie ce se petrecea cu adevărat în mintea ei. Dar nu şi acum.

– Păi, în Elveţia e splendid. Am avut mult timp liber... am discutat despre cercetările lui... şi recunosc că unele lucruri sunt atât de complicate, încât abia dacă a avut răbdare să mi le explice.

– Dar în cele din urmă ai înţeles?

– Oh, da. A descoperit că atitudinile şi comportamentele nevrotice pot fi direct atribuite...

– Aş vrea mai degrabă să-mi spui ce altceva aţi mai făcut. Aţi mers în drumeţii? Aţi înotat? Aţi căutat ciuperci?

– Ei, am mers puţin... şi am urcat cu un funicular...

– Teribilă maşinărie! Fiece clipă mi s-a părut oribilă când am urcat cu el o dată. Dar dacă n-o să mai merg în Elveţia niciodată, atâta pagubă! Şi seara ce făceaţi? întrebă ea, aranjând hainele împrăştiate ale surorii ei.

– Seara? Chiar nu ai ce face acolo, sus, răspunse Minna, încleştându-şi mâinile una pe alta.

– Din câte îmi amintesc, salonul e drăguţ.

– Da. Dar eu nu eram în dispoziţia potrivită pentru muzică.

– Muzică? Acolo? Nu aveau muzică...

– Cred că era doar un muzician aflat în treacăt acolo. Nimic deosebit, replică Minna, zdruncinată. În orice caz, eu eram obosită după călătorie şi voiam doar să mă odihnesc.

– Exact aşa simţeam şi eu. Călătoriile sunt dificile şi incomode. Dacă ar fi după mine, eu n-aş călători deloc. Cu excepţia unei vizite când şi când la mama şi a vacanţei anuale cu copiii.

– Dar nu cred că vrei să-ţi petreci toată viaţa în Viena! Sunt atâtea locuri de văzut.

– Îl lasă pe Sigmund să facă turul lumii – Roma, Paris, New York, Atena. Îl las să se ducă unde vrea şi cu cine vrea. Dumnezeu ştie, cu mine nu vrea să meargă.

– Sunt sigură că nu-i adevărat...

– Ai primit vreo scrisoare de la Eduard? o întrerupse Martha, schimbând brusc subiectul.

– Da, am primit.

– Şi cum i-ai răspuns?

– N-am răspuns.

– Mi se pare nepoliticos. Şi nu-ţi stă în fire.

– Nu am vrut să-l încurajez.

Martha făcu o pauză, de parcă ar fi încercat să hotărască dacă să continue sau nu. Apoi oftă din greu.

– *Oh, Minna*, cine altcineva îţi închipui că va mai apărea acum?

Bărbia ei luase poziţia aceea obstinată despre care Minna ştia, după ani de experienţă, ce înţeles avea: Martha începea să se înfierbânte. Şi odată ce-şi înfigea dinţii în ceva, nu şi-i mai descleşta. Acesta era doar preludiul obişnuitei ei predici cu „tu îţi eşti ţie cel mai rău duşman".

– Dumnezeu ştie că am spus asta suficient de des, şi nu vreau să te cicălesc, dar uneori tu îţi eşti ţie cel mai rău...

Un ţipăt în salon îi întrerupse fraza, urmat de o bufnitură.

– Mamă! Martin ţi-a spart vaza cea bună şi sângerează! strigă Mathilde pe obişnuitul ei ton enervat.

– Vin acum! Ia o cârpă din bucătărie! Jur, Minna, sunt la capătul răbdărilor.

Traversară amândouă în fugă holul, trecând pe lângă Sigmund, care mergea în direcţie opusă.

– Ce coincidenţă! exclamă Martha. În clipa în care copiilor li se întâmplă ceva, el nu mai e de găsit sau pleacă în grabă.

– Poate că e ocupat cu altceva, spuse sora ei.

– *Întotdeauna* e ocupat cu altceva.

Pentru Minna era evident că în ultimele zile el chiar fusese „ocupat cu altceva“. Cu ea. Dar pe moment, în mod ciudat, nu se simţi câtuşi de puţin vinovată, rămânând aşa cât timp o ajută pe Martha să strângă cioburile şi să-i panseze mâna lui Martin. Gândul că ar putea accepta o palidă imitaţie a lui Freud i se părea imposibil acum. Şi va face orice-i va sta în puteri pentru a fi aproape de el.

33

Atmosfera în Viena era sufocantă. Luna august venise cu arșiță și, pentru prima dată după mulți ani, familia Freud nu se refugiase din calea căldurii în răcoarea montană din Altaussee. Spre marea dezamăgire a copiilor, tatăl lor luase legătura cu proprietarul cabanei pe care o închiriau de obicei în Obertressen, aproape de lac, și anulase rezervarea. Toată luna, Martin, Oliver și Sophie avuseseră o boală după alta, molipsind-o și pe Martha. În plus, Freud încă mai scria la ultimele capitole ale cărții sale despre vise, iar editorul lui, Franz Deuticke, era nerăbdător s-o vadă încheiată. Deuticke avea o mică editură cu profil științific în Viena și inițial se arătase surprins aflând subiectul cărții, dar nu mai mult decât în cazul *Studiilor despre isterie*, pe care tot el o publicase.

Așa că familia rămase în oraș, adesea închisă în casă în zilele calde de vară. De cele mai multe ori era prea cald pentru plimbări și toate cumpărăturile se făceau înainte de amiază. Furtuni iscate din senin mai răcoreau uneori atmosfera, iar seara aerul era neclintit, greu de atâta umiditate.

– În America au ventilatoare electrice, îi înștiință Oliver.

– Asta ar fi *singurul* motiv pentru a merge acolo, ripostă tatăl lui.

Când se întorseseră din Elveția, Minna și Freud conveniseră că acasă, în Berggasse nr. 19, relația lor nu se putea manifesta. Dar acest lucru nu-i împiedica să se întâlnească în câte o după-amiază la pensiunea din apropierea gării sau să-și continue discuțiile târziu

în noapte în biroul lui. Ori de câte ori Sigmund suna după ea, seara după cină, când copiii erau deja in pat, Minna se schimba într-o rochie de vară din muselină, umplea o cană mare cu limonadă sau bere rece și cobora la el. Își aducea evantaiul de mătase în buzunarul fustei și uneori punea pe ceafa lui o compresă umedă și rece, în vreme ce vorbeau încet, la ore târzii, despre munca lui – despre teoriile cu privire la vise, pacienții lui, autoanaliza lui și intotdeauna despre baza sexuală a comportamentului nevrotic. În cele din urmă se infierbântau amândoi.

– Nu mai pot continua. E ca într-un cuptor aici. Și mă dor umerii, spunea el, fumând atât de mult, încât ea abia dacă mai putea respira.

– Nu vrei un vas cu gheață? Pot să fug până sus. Sau vrei să-ți masez gâtul?

– Nu, nu, răspundea el, ridicându-se și stingându-și trabucul. E sufocant aici. Am terminat pe seara asta. Închide tu fereastra, te rog.

– Sigur. Atunci, noapte bună, adăuga ea după o pauză.

– Da, noapte bună, draga mea.

În perioada aceea, cercetările îi ocupau tot timpul și îi absorbeau toată energia, el devenind tot mai obsedat pe măsură ce săptămânile treceau. Noapte după noapte stătea în biroul lui încins, cu ferestrele deschise și cu o cană mare de bere rece la îndemână, citind studii de caz și făcând note detaliate pe margini.

Unica lui evadare se concretizase intr-o scurtă călătorie la München, pentru o conferință la care participase impreună cu doctorul Fliess. După ruptura de doctorul Bauer, se apropiase tot mai mult de Fliess, despre ale cărui teorii vorbea aproape cu venerație, deși Minnei i se păreau mult prea exagerate.

În primul rând, doctorul considera că marea majoritate a simptomelor și bolilor grave care afectau organismul erau cauzate de nas. Toate afecțiunile fizice, de la migrene la maladii cardiace și de la dureri de stomac la probleme articulare, aveau ca origine, după părerea lui, membranele mucoase ale sistemului olfactiv. Dar Fliess mergea chiar mai departe, sugerând că tot nasul era răspunzător și pentru tulburările sexuale.

Minnei nu-i era foarte clar modul în care bunul doctor din Berlin făcuse trecerea de la o infecție a sinusurilor la frigiditate sau bisexualitate, însă Freud părea fascinat, ba chiar vrăjit, de asemenea absurdități. Când auzise prima dată despre preocupările nazale ale lui Fliess, ea făcuse câteva comentarii acide, comparându-l cu Cyrano de Bergerac. Freud nu se arătase amuzat, așa că Minna se abținuse de la alte glume cu Pinocchio.

De când se întorsese, Minna preluase aproape în întregime sarcina de a supraveghea copiii, ceea ce îi ocupa ziua de dimineață până seara în încercarea de a-i ține sub control, fiecare dintre ei fiind ba neastâmpărat, ba plictisit și blazat. Ea și sora ei își împărțiseră întotdeauna în mod egal activitățile din gospodărie, dar acum Martha lăsase mai multe în seama ei.

– Așa e drept. Eu am muncit din greu cât ați fost voi în Frankfurt, repetase ea de câteva ori, de parcă Minna și-ar fi luat o vacanță de patru luni.

Încă din copilărie, Martha ținuse să existe o divizare strictă a muncii și a recompenselor. Totul, după părerea ei, trebuia să fie perfect egal. Dacă împărțeau o prăjitură, insista ca una din ele s-o taie și cealaltă să aleagă. Când cumpăra ceva pentru mama lor, îi spunea apoi Minnei: „Data viitoare e rândul tău". Întotdeauna ținea o evidență clară și exactă, cu cine ce anume făcuse și când, bosumflându-se dacă nu exista egalitate. Minna sperase că sora ei depășise această formă copilărească de rivalitate fraternă, dar, după cum se vedea, Martha încă percepea lumea în termeni de chit pe chit, *quid pro quo*.

Într-o dimineață, când vântul începuse să adie și temperatura mai scăzuse puțin, Minna decise că era cazul să nu mai țină copiii în casă niciun minut în plus. Înăuntru atmosfera era sufocantă, iar instrucțiunile Marthei nu făceau decât să înrăutățească lucrurile. Ferestrele și draperiile erau de obicei închise pentru a opri lumina și căldura soarelui, fiind redeschise pe înserat. În plus, nu se mai serveau mese calde; Martha „nu mai putea tolera un foc în bucătărie".

În ciuda rugăminților ei, Martha subliniase în mod repetat că nu vrea să-i știe pe copii bătând străzile.

– E prea cald, prea mult praf și am aflat că ar fi fost jafuri și furturi în centru. *Trebuie* să fi auzit și tu. Florence Skekel mi-a spus că vizate au fost prăvăliile evreilor. „Poluanți semitici", așa ne numesc. Îți vine să crezi?

– Am auzit că Florence e o alarmistă.

– De la cine ai auzit?

– De la soțul ei, când jucam cărți.

– El n-o înțelege.

Mai târziu în după-amiaza aceea, după ce Minna alergase încolo și-ncoace toată ziua, Martha cedase în sfârșit, permițându-le copiilor să iasă la aer.

– Du-i la Prater, spuse ea, fluturând o mână în aer de parcă ar fi gonit un roi de țânțari. Și, adăugă auzind o bufnitură puternică, cât mai repede!

Dar Minna era deja istovită.

– Martha, hai s-o lăsăm pe mâine. A fost o zi agitată și nu mai am energia necesară.

– Serios, Minna, nu e *chiar atât* de greu! De ce ești așa de obosită? Sigur te-ai odihnit destul. Dumnezeu știe că m-am ocupat de casa asta singură în toate lunile acelea cât ai fost plecată. Ești bolnavă?

– Nu. Nu sunt bolnavă. Dar sunt extenuată și e prea târziu ca să ne mai ducem acum.

– Poate ești obosită fiindcă ai tot stat în biroul lui Sigmund până la ore târzii, deși e bine că Sigi are cu cine vorbi...

Urmă o pauză în timpul căreia cele două surori se priviră în ochi. Apoi Minna se întoarse cu mișcări lente și plecă spre bucătărie.

– Beau o ceașcă de cafea și pe urmă îi duc.

Intră cu pași grei în bucătărie. Se simțea perversă în preajma Marthei, chiar deplorabilă. Ajunsese să fie nevoită să-și mintă sora în cele mai elementare privințe și apoi să se întrebe fără încetare dacă spusele ei erau sau nu plauzibile. Avea un gust rău în gură, greţos, de parcă în încăpere ar fi fost ceva care se strica și duhnea, iar

ea era nevoită să-i ignore prezența. Înainte de a pleca la Hamburg, dorința îi dăduse o stare conflictuală, frustrantă; se convinsese singură că atracția pe care o simțea pentru Sigmund era ceva ce i se întâmplase pur și simplu, fără niciun amestec din partea ei. Dar acum, de când revenise, existau momente în care simțea că i se întoarce stomacul pe dos când vorbea cu Martha despre cumpărături, despre copii și despre întâmplările de zi cu zi. Iar după aceea se mira ea însăși de faptul că putea fi atât de nonșalantă, de indiferentă, de parcă această încălcare revoltătoare a bunei-cuviințe nici nu ar fi existat.

Minna își bău cafeaua în bucătărie rezemându-se de bufet, toropită de căldură. Dacă ar fi o prietenă de familie sau o vecină și s-ar fi îndrăgostit de Sigmund? Ar fi mai ușor așa? Da, mai ușor, își spuse. Ar fi o aventură, iar soțiile trec de obicei peste aventuri, dar situația asta era diferită... mult mai imorală. Măcar mai avea decența de a se simți dezgustată de propriul comportament. Zâmbi, amuzată de ridicolul acestui raționament.

Dar pe lângă toate celelalte, îi era frică. Nu numai pentru ea, ci pentru toți. De parcă ar fi așteptat clipa în care Martha avea să se întoarcă brusc spre ea și s-o acuze. Dar clipa aceea nu venise. Uneori aproape că își dorea să se întâmple asta, ca să scape de chinul purtării ei nerușinate.

34

În ultima vreme, totdeauna avea de aşteptat.

De ce întârzie atât de mult? se întrebă păşind încolo şi-ncoace. De data asta întârziase mai bine de o oră.

La lumina zilei, pensiunea părea şi mai jalnică. Pe cuvertură, la capul patului, se vedea o pată. Tapetul de pe pereţi se cojise pe alocuri, iar duşumeaua era umflată şi zgâriată. Oare nu fusese un covor aici? Auzi o pereche certându-se în camera alăturată. Apoi o uşă trântită. Se aplecă pe fereastră şi îl văzu intrând în hotel.

Freud păşi în cameră şi se aşeză pe pat, lângă ea, desfăcându-şi şireturile de la pantofi. Apoi se scuză pentru întârziere aşa cum ar face-o cineva care nu regretă deloc.

Cu câteva luni în urmă, el ar fi ajuns mai devreme. Cu câteva luni în urmă, îşi aminti apoi, ea nici măcar nu s-ar fi aflat aici.

Devenea din ce în ce mai dificil să aranjeze aceste întâlniri, din cauza programului lui încărcat. De data asta, totul se petrecu într-o clipă.

– N-am putut prinde o birjă. A trebuit să merg pe jos până când am găsit una, explică el.

Minna începu să bâjbâie în încercarea de a-şi descheia şirul de nasturi mici ai bluzei. El îi atinse obrazul şi-i ridică bluza peste umeri. Apoi o sărută în treacăt pe abdomen, îi scoase hainele şi o trase spre el. De la prima atingere a degetelor lui, simţi fiorul. Nu dură mult.

O dată o făcuseră pe podea. Și o dată în cadă. Minnei îi plăcea să aducă o sticlă în geantă și să bea câteva înghițituri înainte de sosirea lui. De obicei, el mai rămânea puțin după, dar astăzi se trase într-o parte și începu să-și caute pantalonii.

– Trebuie să plec.

– Atât de repede? Abia ai ajuns!

– Am un pacient care mă așteaptă... replică el pe același ton cu care îi vorbea Marthei când voia să iasă din încăpere.

Minna îl privi cum se îmbracă, își mai turnă un pahar și îl strigă când văzu că se pregătește să iasă pe ușă. El se întoarse și se uită la ea cu o expresie indiferentă.

– Nu contează, spuse ea.

Mai târziu, când se întoarse acasă reluându-și viața de zi cu zi, se simți cuprinsă de apatie. De vină nu era doar faptul că simțea cum afecțiunea lui Sigmund pentru ea pălește; teama de a nu fi prinși începuse să mai estompeze magia.

Uneori Martha o privea ciudat și o întreba: „Te simți bine?" Cuvintele declanșau de fiecare dată un val de disperare în sufletul ei și dorința de a urla: „Nu! Nu mă simt bine!"

O săptămână mai târziu sosi un plic cu aer oficial, cu litere aurii, adresat soților Freud. Cei doi erau invitați de Herr Zelinsky și de soția lui la spectacolul inaugural al operei și la un dineu organizat după aceea în splendidul lor apartament din districtul elitist Reichsratsstrasse.

Minna privi invitația cu un interes mai mult decât trecător în vreme ce ședea alături de sora ei în salon, sortând corespondența. Gustav Mahler fusese numit recent director al Hofoper, fiind cea mai apreciată personalitate vieneză a momentului. Clădirea operei fusese finalizată de curând, în grandiosul stil Imperial, cu coloane dorice și plafonul în cupolă, decorat cu fresce. Și – mai important încă – toată lumea era de acord că sala avea o acustică excelentă.

– Oh, e *Don Giovanni!* exclamă Minna, pe un ton fremătând de entuziasm.

– Cel puțin Sigmund nu se va plictisi. Anul trecut a fost *Norma*, iar el a adormit.

– Ce plăcut trebuie să fie să-l vezi pe Mahler!

– Pentru mine, nu. Mi s-a părut *atât* de dezamăgitor!

– Dezamăgitor?

– Toată afacerea aceea de prost gust cu convertirea. Adică acum e *catolic?!* Dacă mă întrebi pe mine, n-o să-i fie de niciun folos. Tot nu va fi invitat la palat. Evreu ești, evreu rămâi.

– A fost nevoit să se convertească, știi asta; altfel nu ar fi primit postul.

– În orice caz, replică sora ei fluturând din mână, mama lui probabil că se răsucește în mormânt.

– Martha, dacă spectacolul nu te încântă, m-aș bucura să merg eu în locul tău, spuse Minna, ca și când ideea tocmai îi trecuse prin minte.

– Adică să-l însoțești tu pe Sigmund?

– Numai dacă tu nu vrei să te duci, răspunse ea, dând înapoi.

– Dar ce te-a făcut să crezi asta? Sigur că vreau să mă duc. Este evenimentul sezonului!

– Ei, poate că o să cumpăr un bilet, continuă Minna cu o pornire perversă.

– Pentru seara inaugurală? Ar costa o avere. Și, oricum, cine ar rămâne acasă cu copiii?

Minna se uită la ea fără un cuvânt și ieși din salon, înainte să spună ceva ce ar fi regretat mai târziu. Reacția Marthei fusese deconcertantă. Minna știa bine că sora ei nu era amatoare de operă, iar sora ei știa la fel de bine că ea o adora. Să fi fost doar o simplă lipsă de sensibilitate... o crasă desconsiderare a sentimentelor ei? Sau Martha avea unele bănuieli? Pentru a suta oară de când se întorsese acasă, Minna își puse această întrebare. Oare sora ei *știa?* Oare mocnea o furtună dincolo de atitudinea ei iritată? Poate că nu. Mai ales că, puțin mai târziu, Martha își strecură capul pe ușă și se oferi să-i cedeze biletul ei la operă data viitoare.

– Putem merge cu rândul, spuse sora ei cu diplomație. Dar știi cât îmi place mie spectacolul inaugural.

Slavă Domnului, răsuflă Minna ușurată; nu Sigmund era problema, ci dineul.

În seara premierei, Martha alese să poarte o rochie de seară din mătase stacojie, cu epoleți de catifea și fusta foarte largă, ca o umbrelă pe jumătate deschisă, botine din satin negru și o brățară franțuzească, împrumutată de la mama lor. Minna intră în cameră în clipa în care sora ei se pregătea să-și ia capa din lână și evantaiul Empire. Sophie sărea de colo-colo, spunându-i mamei ei că arată ca o prințesă, iar Mathilde era critică, la fel ca întotdeauna.

– Mama, capa nu se potrivește. Ia-ți blana, mai bine, insista ea. Și n-ar trebui să porți brățară din aur cu cercei de argint. Nu combina metalele.

– Martha, Sigmund te așteaptă, interveni Minna.

– Lasă-l să aștepte. Mergem la operă, nu trebuie să prindem trenul, replică sora ei, punându-și fără grabă puțin roșu în obraji și aruncându-și o ultimă privire în oglindă.

Sigmund fuma și se plimba de colo-colo în salon. Era elegant îmbrăcat, cu jiletcă albă, joben, cravată neagră și pantofi din piele. Își scotea întruna ceasul din buzunar, bombănind despre trăsura închiriată, care aștepta afară.

– E timpul! Am întârziat deja o jumătate de oră, spuse el enervat. În plus, trebuie să-i luăm în drum și pe soții Bernheim, care locuiesc în direcție opusă. Nu pricep de ce te-ai oferit să le facem serviciul ăsta!

– *Doamne!* Ai putea spune ceva drăguț despre felul în care arăt, Sigmund! Am îmbrăcat rochia ta preferată. O femeie are nevoie de câte un compliment din când în când; nu-i așa, Minna?

– Absolut! replică ea. Sigmund, spune-i Marthei că arată minunat.

Freud își masă ceafa exasperat și își stinse trabucul, după care aruncă spre Minna o privire neajutorată, plină de resemnare.

– Arăţi minunat, draga mea, se execută el pe un ton care Minnei nu-i păru câtuşi de puţin convingător.

Dar pentru soţia lui se dovedi suficient. Întorcându-se spre sora ei, Martha zise:

– Deci, Minna, s-a făcut târziu. N-o asculta pe Sophie când îţi cere să-i spui poveşti la culcare. Trebuie să adoarmă fără toate aiurelile acelea. Şi spune-i bonei să schimbe scutecele bebeluşului înainte să-l culce. Data trecută n-a făcut-o şi am găsit o mizerie...! Oh, Doamne, binoclul meu de teatru! exclamă ea ieşind în fugă din salon.

Minna se apropie de Sigmund şi-i scutură o scamă imaginară de pe umăr.

– Ai şi tu o cerinţă anume, Sigmund, vrei să fac ceva pentru tine cât eşti plecat de acasă? şopti ea. Să-ţi lustruiesc pantofii, poate?

– Termină! Nu-i deloc amuzant.

– Nici nu încercam să fiu amuzantă.

Era ciudat, dacă se gândea că în alte circumstanţe ar fi fost fericită pentru sora ei. Acum însă, o detesta. De parcă tot incidentul ăsta dureros ar fi fost din vina Marthei. Uneori nu se mai putea suporta nici pe sine însăşi.

Minna o luă de mână pe Sophie şi urcară scările împreună. Mathilde începuse un joc de cărţi cu băieţii în salonul de la etaj, iar din camera în care bona îi dădea să mănânce micuţei Anna se auzea un plânset uşor. Dormitorul lui Sophie era plin de coşuri cu jucării şi diverse nimicuri, iar toate piesele de mobilier din casa păpuşilor erau împrăştiate pe covor, ca un talcioc în miniatură. Minna simţi primele semne ale unei dureri de cap, genul acela care pulsează în spatele urechilor şi face să-ţi dea lacrimile. Hotărî să ignore harababura din încăpere. La ce se aşteptase oare când se întorsese în casa asta? Că el nu va ieşi în oraş cu soţia lui? Şi uite-o acum, plângându-şi de milă, fiindcă nu fusese şi ea luată la bal. Dar adevărul e că ea nu era vreo Cenuşăreasă, era doar sora cea rea.

O schimbă pe Sophie în cămaşa de noapte albă şi apretată, o spălă pe mâini şi pe faţă şi o culcă în pat. Apoi stinse lumânarea de

pe comodă şi îi trase pătura până sub bărbie. Dar când se aplecă s-o sărute de noapte bună, fetiţa îşi puse braţele în jurul ei şi o trase cu putere spre ea.

– Nu pleca, îi şopti.

– Dar Sophie, drăguţa mea, sunt foarte obosită. Trebuie să mă întorc în camera mea.

– Nu pleca, insistă copila, cu o cută de teamă între sprâncene. Nu poţi tă ttai cu mine, Tante Minna? Mi-e frică.

Minna îi simţea răsuflarea caldă şi dulce pe obraz. Aprinse din nou lumânarea şi se aşeză pe marginea patului. De multe ori îi citise poveşti până când adormise. Preferatele ei erau basmele lui Catherine Sinclair despre uriaşi, zâne şi spiriduşi, mai cu seamă despre zâna Să-nu-faci-nimic. Aprinse şi lumânarea de lângă pat.

– O să-ţi spun o poveste despre o zână minunată, începu ea, cu obrajii rumeni, cu dinţii de aur şi cu părul roşu strălucitor.

A doua zi dimineaţă, Martha dormi până târziu. Minna îl auzi pe Sigmund plecând spre universitate la obişnuita lui oră matinală, dar sora ei nu deschise ochii decât după ora unsprezece. Coborî în salon îmbrăcată în capot, cu o cană de cafea în mână, în căutarea Minnei.

– Cum a fost la operă? întrebă ea cu jumătate de glas.

– Ei, replică Martha, nerăbdătoare să povestească despre seara trecută, locurile noastre au fost chiar în spatele lojelor regale, şi nici nu-ţi poţi închipui ce blănuri am văzut – samur, hermină, şinşila... cu tot cu picioare, capete şi cozi. *Tout* Viena era acolo.

– Ce drăguţ!

Apoi familia regală şi-a făcut intrarea, iar anturajul ei s-a aşezat chiar în faţa noastră. Nicio clipă n-au încetat să vorbească, ştii tu, pe toată durata spectacolului. Sigmund s-a enervat atât de tare! A trebuit să-l împiedic eu să spună ceva. Apropo, îţi aminteşti de familia Rosenthal, nu-i aşa? Şi-au adus şi fiica, şi chiar în rochia aceea cu decolteu din dantelă, biata de ea tot arăta exact ca tatăl ei. Am auzit că s-a îndrăgostit de un italian, dar nu s-a putut mărita cu el, fiindcă băiatul e creştin. De fapt, tatăl ei a făcut greva foamei

până când fata a semnat un document prin care se angaja să nu-l mai vadă niciodată.

- Iar muzica?

- Minunată. Tenorul acela nou din Frankfurt a făcut senzație – a primit ovații la scenă deschisă după fiecare arie. Și, desigur, Lilli Lehmann a fost perfectă. Se întoarce la Metropolitan Opera, așa am auzit. Oricum, eu sunt pur și simplu extenuată. Spectacolul a durat până după miezul nopții, iar la familia Zelinsky am ajuns abia la ora unu. Lui Sigi i se făcuse atât de foame, încât a mâncat pe rupte. Toată lumea și-a zis că n-a mai înghițit nimic de zile întregi.

Minna încerca să-și stăpânească mimica dezamăgită în vreme ce sora ei continua să turuie descriind rochiile, blănurile opulente și cât de bine se simțise Sigmund. O clipă îi trecu prin minte ideea că Martha vorbea așa dinadins. Și că stratagema ei dă roade. Ea una se simțea complet decepționată. Dar pe de altă parte, dacă avea de gând să continue cu situația asta duplicitară, trebuia să-și înghită resentimentele, mândria, și să accepte faptul că Martha era și avea să fie întotdeauna soția lui.

35

Dar unde era el?

Minna stătea în fața ferestrei deschise, în camera de la pensiune, trăgând în piept aerul fierbinte. Luna septembrie adusese o slabă răcorire a vremii, dar în acea zi arșița era cumplită. Își simțea transpirația evaporându-i-se pe piele, iar palmele îi erau umede și lipicioase. Lăsase ușa puțin deschisă, în speranța unui curent de aer mai rece. Dar nimic nu ajuta. Auzise că unele dintre hotelurile mai scumpe aveau ventilatoare electrice prinse în plafon și aparate care suflau aer peste un vas plin cu gheață. Bogații reușeau întotdeauna să se răcorească.

După ce se întorseseră din Elveția, Minna rămânea nopțile în camera ei, așteptând ca o curtezană chemarea lui Freud, jinduind la una dintre discuțiile lor nocturne. Dar in luna care trecuse el o chemase în biroul lui o singură dată, iar ea se simțise singură, la fel ca acum, când îl aștepta. Însă și mai rău era faptul că, în ultimele săptămâni, ori de câte ori treceau unul pe lângă altul pe hol, pe chipul lui abia dacă se zărea o vagă schimbare de expresie. De parcă intenționat refuza să se uite la ea. Poate că era doar precaut sau distras de munca lui, își spuse ea. Încă mai spera s-o cheme după orele lungi pe care le petrecea în birou, să-i dea un semn, o privire, orice, numai să-i reamintească de senzația atingerii lui. Dar el era ciudat de absent și uneori, cu toate că Martha și cei șase copii erau în casă, locul părea pustiu și gol.

Nu putea să înțeleagă de ce-i trebuia atât de mult timp ca să ajungă aici. Pensiunea se afla la numai câteva minute distanță de universitate. Rămase încă o vreme cu privirea ațintită spre ușă. Apoi se ridică încet, își strânse lucrurile și coborî scara înăbușitoare până în hol. Scotoci în geantă după câteva coroane… Oh, nu! N-avea bani suficienți pentru a plăti camera.

Cămăruța proprietarului era chiar la intrare. Minna se apropie de tânăra așezată în spatele biroului. Era înfășurată într-un șal, în ciuda căldurii de afară, cu fața ascunsă între paginile unei reviste.

– Nu mai am nevoie de cameră, începu Minna, cu glasul tremurând. Pot să vă trimit banii mâine-dimineață?

Fata îi răspunse printr-un oftat exasperat.

– Plata se face la plecare, spuse ea, fără a ridica privirea.

Era evident că rostise de multe ori înainte exact aceleași cuvinte.

– Am stat numai două ore, ripostă Minna, așezând câteva coroane pe birou și ieșind imediat din încăpere. S-o văd eu că se ridică și vine după mine, își spuse în sinea ei. O golăncuță bună de nimic!

Se opri o clipă în stradă, verificând dacă luase totul – geanta, jacheta și pălăria. Da, nu uitase nimic, slavă Domnului, fiindcă în niciun caz n-avea chef să se mai întoarcă *acolo*.

Era aproape ora de vârf, iar ea traversă pe celălalt trotuar, strecurându-se printre trecători. Nu-i erau deloc cunoscute străzile încâlcite din jurul gării, pline de muncitori cu sufertașe și oameni de afaceri în costume închise la culoare. Un furnicar de lucrători îndreptându-se spre casele lor.

Minna merse mai departe, simțind pietrele din pavaj fierbinți și lipicioase sub tălpi. Bluza îi era udă de transpirație, iar fusta și jupo-nul îi atârnau greu, și ele umede. Cum era posibil ca el să fi uitat?! Nu aranjaseră ieșirea încă de săptămâna trecută? Sau fusese acum două săptămâni? Nu-și mai amintea. Poate că ar fi trebuit să-i aducă aminte în dimineața asta. Dar când s-o fi făcut? Cu Martha în aceeași încăpere, nedezlipindu-se de el? De la o vreme îi era tot mai greu să-l prindă câteva clipe singur. Oare când avuseseră ultima dată o conversație adevărată?

Ieri-dimineață îl întâlnise întâmplător în hol și-i urase veselă o zi bună. El răspunsese, pe un ton iritat, că frizerul lui era bolnav și-l trimisese un înlocuitor nepriceput, care îl bărbierise oribil, lăsându-i mărul lui Adam „plin de țepi și m-a tăiat sub nas". Fără un cuvânt de afecțiune pentru ea.

Minna clocotea amintindu-și. Se apropie de colțul străzii și, absentă, cobori de pe trotuar. Un strigăt se auzi, urmat de scrâșnetul unor roți din lemn pe pietrele din pavaj.

– Dumnezeule, femeie! *Uită-te pe unde mergi!*

Birjarul trase de frâu îndepărtându-și caii de ea, continuând să strige și să înjure. Minna sări înapoi pe trotuar exact în clipa în care atelajul trecu pe lângă ea atât de aproape, încât simți sudoarea șiroind pe trupul animalelor. Un fior o străbătu și i se făcu pielea ca de găină pe brațe și pe ceafă.

– Nici nu l-am văzut, îi spuse ea unei femei din apropiere.

Apoi clătină din cap, furioasă pe Freud fiindcă fusese cât pe ce să moară din cauza lui. Se grăbi spre stația de omnibuz și așteptă. Îi mai rămăseseră bani doar cât să ajungă acasă.

Ajunse chiar înainte de cină. Încă de departe auzi răzbătând din birou voci masculine. Ușa era deschisă, astfel că din hol, de unde se afla ea, putea vedea bine înăuntru. Sigmund ținea un pahar de vin într-o mână și un trabuc în cealaltă. Ticălosul! Pe canapea, în fața lui, străduindu-se să privească prin norul întunecat de fum, stătea tânărul doctor din Berlin, Wilhelm Fliess.

Oaspetele era un bărbat brunet, cu ochi căprui, înguști, și o mustață meticulos pieptănată. Minna decisese de la bun început că omul și teoriile lui bizare îi displăceau, iar faptul că Freud îi trimitea acum scrisori aproape zilnic nu ajuta câtuși de puțin. La un moment dat îi spusese că, pentru el, Fliess era un pionier în ale științei, la fel ca el, o persoană dispusă să riște totul de dragul cercetărilor. Dar când ești îndrăgostit, te arăți gata să crezi orice.

Minna rămase tăcută în dreptul ușii deschise, așteptând un zâmbet, un semn din mână din partea lui Freud, ceva care să aducă

a scuză. Îi văzu pe cei doi bărbați privindu-se cu afecțiune și simți împunsătura rece a dezamăgirii. Era descurajant să-l vadă oferindu-i lui Fliess aceeași atenție concentrată pe care înainte i-o acordase ei. Cum putea face una ca asta? Poate că erau în toiul unei serioase discuții științifice, iar el nu se putea întrerupe.

Dar, stai puțin. Freud puse pe birou paharul de vin și trabucul. În mână ținea acum familiarul flacon albastru. Își tamponă nara stângă cu puțină cocaină. Apoi pe cea dreaptă. Îi întinse flaconul lui Fliess și ridică privirea, întorcându-se spre ea. Avea o expresie enervant de indiferentă.

– Minna, dragul meu prieten Wilhelm a venit în vizită, spuse el, fără a remarca furia care mocnea pe chipul ei.

– Observ, replică ea cu un zâmbet țeapăn.

– Fräulein, interveni Fliess, sărutându-i mâna. Ce plăcere să vă revăd! Tocmai îi povesteam lui Sigmund despre ultimele mele descoperiri...

– Mi-aș dori să aflu mai multe, replică Minna și se așeză fără să aștepte o invitație.

– Iar eu mi-aș dori să vă povestesc. Știu că Sigmund vă apreciază opiniile. Dacă pornim de la teoria că atât femeile, cât și bărbații au cicluri lunare și că acestea sunt intim legate de mișcările planetare... iar apoi luăm data nașterii, o înmulțim cu un factor cinci, adunăm zilele ciclului menstrual și, *voilà*, avem un diagnostic și un prognostic privind viitoarele dumneavoastră probleme de sănătate.

Minna își zise că numerologia asta idioată făcea ca astrologia să pară o știință în adevăratul sens al cuvântului. Dar înclină din cap ca și când totul ar fi fost perfect logic.

– Impresionant! exclamă ea, adăugând în sinea ei: „Da, impresionant *pentru un zevzec!*" Un nimeni ințepat, iar Sigmund nu mai prididea să-l laude.

Fliess rămase la cină și apoi la o gustare seara târziu. La miezul nopții îl urmă pe Freud înapoi în birou, unde se închiseră amândoi până dimineața.

A doua zi, Fliess sosi înainte de prânz, iar cei doi bărbați se adânciră din nou într-o discuție aprinsă, Freud escortându-l în birou de parcă ar fi fost cine știe ce șef de stat. Reveni și a treia zi, și în zilele următoare, dimineața devreme, zăbovind în salon și lăsând în aer damful trabucurilor Maria Mancini și al loțiunii de ras cu parfum de liliac, răsfoind ziarele și servindu-se cu fursecuri și cu fructe confiate din cămară. Devenise un obișnuit al casei, oferind la schimb mici complimente. Minna se pomenea stând pe la colțuri și pe după uși în încercarea de a auzi ce-și spuneau și primind câte o privire rece când se întâmpla să-i întâlnească.

Discutau despre Platon și Dante, despre ideile lui Stendhal referitoare la pasiuni (amintind chiar de faptul, deloc delicat, că scriitorul căzuse mort pe străzile Parisului, răpus de sifilis).

– *Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam.* Horațiu, cartea întâi a *Odelor*, numărul patru, recită Freud într-o zi la cină, în vreme ce copiii ședeau la masă neluați în seamă și plictisiți de moarte. „Scurtimea vieții ne interzice să trăim prea mult fără speranță", traduse el apoi. Dar nu crezi că și capitolele anterioare merită o adorație egală? *Quodsi me lyricis vatibus inseres, sublimi feriam sidera vertice.*

Minna auzise destul. Urcă la etaj și se apropie de comoda pe care cărțile ei erau așezate grămadă. Ah, da, uite-l, exemplarul din Homer pe care-l împrumutase de la Sigmund luna trecută. O joacă de copii, să arunce în stânga și-n dreapta cu citate în latină. Ar putea și ea să arunce cu citate, dacă voia. Azvârli volumul pe podea. Gata! Aruncase citatele.

Oh, Doamne! Luă cartea și o puse la loc pe comodă. Nu era vina lui Homer!

Iar lucrurile nu se schimbară nici în perioada care urmă. Într-o zi îl găsi pe Fliess în salon, mâncând tort Sacher și ridicând cana de cafea spre ea, îi dădu de înțeles că vrea să-i fie umplută.

Câteva zile mai târziu o trezi răpăitul unei averse de ploaie. Un fir de apă neîntrerupt se scurgea pe podea, lângă pat, sunetul lui

amplificându-se când ea puse dedesubt o farfurioară de plumb. Deschise obloanele din lemn gândindu-se că atmosfera era apăsătoare – cerul, copacii, fluviul și totul în jur învăluite într-o pâclă deasă și cenușie.

Își îmbrăcă rochia cu gesturi mecanice și coborî să supravegheze masa de dimineață a copiilor. Ajungând în salon, îl găsi acolo pe Fliess, care ședea ca Frumoasa adormită în scaunul lui Freud, citindu-i ziarul și bând cafea dintr-o delicată ceșcuță cu farfurioară – din serviciul „de porțelan bun" al Marthei, unul pe care nimeni nu-l folosea.

Ce ciudat să fie geloasă pe un bărbat! Chiar și simpla vedere a lui Fliess îi întorcea stomacul pe dos. Ochii lui mici ca niște mărgele, fruntea de neanderthalian și barba deasă, nepieptănată! Sprâncenele unite la rădăcina nasului... Și glasul lui... cât de deranjant și de ironic nazal! Doctore, vindecă-te pe tine însuți!

Îl privi luând o gură de cafea, împrăștiind lichidul cald în farfurioară și punând apoi absent ceașca direct pe măsuța stil. Nemaiputându-se stăpâni, înșfăcă ceașca și șterse masa cu poalele fustei.

- O să lăsați urme, zise ea pe un ton încordat.

Apoi auzi un zgomot în spatele ei și-l văzu pe Freud stând în prag, cu privirea întunecată și rece.

– Poți să ștergi mai târziu, spuse el repezit, fără a-i rosti măcar numele.

Se pregătea să-i răspundă, însă expresia lui deveni dură, așa că trânti ceașca pe farfurioara udă și ieși din salon fără un cuvânt.

Cum îndrăznea s-o trateze ca pe o menajeră arțăgoasă?! Urcă în camera ei, ca să-și revină, dar o senzație sumbră începu să-i urce din stomac, năvălindu-i în cap. Spre uimirea ei, o podidiră lacrimile.

36

Duminica următoare, la fel ca în fiecare duminică, familia lui Freud se reunise pentru cina obligatorie în apartamentul părinților lui. La ora stabilită, la amiază, Martha, Minna și copiii urcară în omnibuzul aglomerat, înghesuindu-se pe ultimele două rânduri de scaune. Era o dimineață ploioasă, vremea schimbându-se drastic peste noapte, iar caii tropoteau pe străzile pietruite, suflând fuioare de abur.

După umila părere a Minnei, conductorii de omnibuz erau fruntea în ale hoției, storcând de la pasageri cât mai mulți bani posibil. Înainte de stabilirea unor tarife fixe, izbucneau numeroase ciorovăieli la colțul străzilor când venea vorba despre prețul unei călătorii din punctul A în punctul B. Dar în cele din urmă consiliul orășenesc impusese sume bine precizate, iar călătoria cu omnibuzul devenise mult mai plăcută.

Minna își îndreptă șalul și își netezi fusta în față. Ferestrele începeau să se aburească, de la umezeala grea din interior. Copiii erau îmbrăcați în hainele bune de duminică, cu umerii ridicați până la urechi, frecându-se la ochi și privind morocănoși prin geamul murdar.

– Mă sufoc aici! exclamă Martin, după care se ridică și deschise fereastra.

– Nu, închide-o, spuse Sophie. Mi-e frig!

Oliver se aplecă să închidă fereastra chiar în clipa în care o pală de apă plină de noroi azvârlită de căruța unui berar lovi omnibuzul și i umplu de stropi maronii imaculatul costum de marinar.

– Uite ce-ai făcut! explodă Martha.

– Nu e vina mea! se răsti Martin.

– Stai locului și fii liniștit, îl certă Martha, tamponându-și fața cu batista.

– De ce sunt eu vinovat mereu?

– Fiindcă faci lucruri prostești, replică Oliver.

Chinuită de o durere de cap, Minna încercă să schimbe subiectul. Încă era furioasă pentru modul în care o tratase Sigmund în după-amiaza trecută, dar fusese nevoită să meargă cu ei astăzi. În orice caz, nu avusese suficientă energie pentru a încerca s-o convingă pe Martha să rămână acasă. I-o luaseră copiii înainte.

– Dacă vă uitați cu toții în partea dreaptă, veți zări fleșele de la Sfântul Ștefan, spuse ea, cu toate că nimeni nu asculta.

– Nu putem ajunge și noi măcar o dată la bunici fără să ne certăm? oftă Martha.

– Dar de ce trebuie să mergem? se plânse Mathilde. Nici lui tata nu-i place.

– Ba sigur că îi place.

– Ba nu.

– Ba da.

– Atunci, el de ce nu-i aici?

– Fiindcă se întâlnește cu doctorul Fliess, răspunse Martha. Acum gata cu discuțiile.

Conductorul coti brusc, părăsind vasta întindere a Ringului și trecând granița invizibilă a Districtului 6 spre Leopolstadt, zona locuită în mod tradițional de evrei. Odinioară un ghetou supraaglomerat, devenise un cartier relativ modest, în care părinții lui Sigmund aveau un apartament ușor fanat, dar de bonton. Galopul brusc al cailor îi așeză pe copii mai bine în scaunele lor și puse capăt disputei care stătea să izbucnească. Când se apropiară

de clădire, Minna îi făcu semn conductorului să oprească. Amalia stătea în prag, ca de obicei, aşteptându-l pe Sigmund.

Dintre cei şapte copii, Freud era în mod evident favoritul ei. Aşa cum îi povestise el Minnei în Elveţia, ştiuse de mic că este privilegiat şi că întreaga casă fusese organizată astfel încât să reflecte acest lucru. Amalia îl trata ca pe un prinţ şi nimeni din familie nu se revolta împotriva tratamentului preferenţial de care se bucura.

Minna coborî, prinzându-şi poalele rochiei şi ridicându-le peste carâmbii botinelor negre. Şuviţe de păr i se desprinseseră de sub pălărie, iar fusta i se umflă, ridicată de o pală de vânt. Copiii o urmară tăcuţi şi îşi salutară cuviincioşi bunica, deşi aceasta abia dacă le dădu atenţie. Martha îşi sărută soacra pe obraz.

– Bun venit, dragii mei, spuse Amalia, ridicând nerăbdătoare bărbia ascuţită şi privind în jur, în căutarea fiului ei. Unde e Sigi?

– Îmi pare rău, mamă. E la o conferinţă şi nu va putea să ni se alăture.

Martha îi aruncă Minnei o privire elocventă când Amalia se întoarse cu spatele spre ei, îşi muşcă buza de jos şi urcă treptele spre casă cu pas hotărât. E imposibilă, îşi spuse Martha.

Când intrară în salon, Jakob, tatăl lui Freud, şedea într-un fotoliu citind ziarul şi pufăind din pipă. Zâmbi, se ridică şi îşi trecu un braţ pe după umerii fiecărui copil. Era un bărbat înalt şi arătos, iar Minna ţinea la el, deşi ştia că Sigmund îl considera penibil.

Copiii însă îl adorau. Scoase o cutie de trabucuri plină de cartonaşe cumpărate de la vânzătorii ambulanţi şi îi lăsă pe cei mici să aleagă dintr-o largă varietate de imagini – jochei broscoi călare pe şobolani uriaşi, prinţese pisici la bal, spiriduşi jucând inelul rozelor. În plus, avea cărţi poştale pe care împăratul era reprezentat zburând pe deasupra norilor ca o divinitate înaripată, coama lui albă şi pielea rozalie făcându-l să semene cu o îngheţată de căpşuni cu un moţ de frişcă.

– Să ne aşezăm cu toţii, spuse Jakob, fără a-i da atenţie Amaliei, iritată de absenţa lui Sigmund.

Masa, pregătită pentru zece persoane, era aranjată ca jupoanele unei femei, cu o faţă albă, o traversă pe mijloc şi câteva straturi de dantelă. Mirosul de *Sauerbraten*, *Zwiebelkuchen* şi *Blatten mit Kraut* îi aduse pe copii la masă. Dar combinaţia de arome îi făcu greaţă Minnei.

– Am angajat o fată nouă... groaznică, spuse Amalia şezând dreaptă ca un stâlp şi mâncându-şi supa cu înghiţituri mici. Nu ştie să gătească sau să deretice. Mă gândesc s-o dau afară în seara asta. Deşi numai cerul ştie că nu avem bani să angajăm pe cineva mai bun.

Minna şi Martha îşi plecară ochii, stânjenite de faptul că Amalia îşi insulta soţul în faţa copiilor.

– Chiar şi cu toate schemele astea nebuneşti ale lui – să facem provizii dintr-una sau dintr-alta – aveam cel puţin suficient pentru nişte ajutoare cum se cuvine în casă, dar acum nu face decât să stea şi să împrumute bani, şi...

– Am o veste excelentă, o întrerupse Martha.

– O veste? se miră Amalia.

– Sigmund a fost nominalizat pentru postul de *ausserordentlicher Professor!*

Minna îşi puse furculiţa pe farfurie.

– Da? Când? Mie de ce nu mi-a spus?

– A presupus, sunt sigură, că-ţi voi spune eu, draga mea, replică Martha întorcându-se spre sora ei cu o sugestie de zâmbet.

Rămasă fără cuvinte, Minna îşi umplu din nou paharul cu vin şi continuă să guste câte puţin din farfurie. Când se servi desertul, ea dădu deoparte porţia de tort cu frişcă.

– Nu-ţi mănânci dulcele? o întrebă Martha.

– Ia-l tu, spuse ea, împingând farfuria spre sora ei.

– Păi, e păcat să-l irosim, decise Martha, îndesându-şi în gură bucăţi de prăjitură.

Când se întoarseră acasă, Minna urcă direct în camera ei, istovită şi consternată. Cum era posibil să nu-i spună şi ei? Ceva atât de semnificativ, atât de important pentru el! Se întinse pe pat, apăsându-şi

capul în pernă. Avea nevoie de odihnă. Când se trezi, era deja întuneric şi îşi dădu seama că dormise câteva ore. La un moment dat, camerista îşi strecurase capul pe uşă, iar Minna îşi amintea vag că-i spusese: „Du-te de aici! Mi-e rău!" După aceea o lăsaseră în pace.

Când izbuti în cele din urmă să se ridice din pat, umplu cada şi se cufundă în apa caldă, gândindu-se că ăsta era cel mai dificil moment al zilei, când copiii o solicitau la maximum. Erau obosiţi şi iritaţi, având nevoie de ajutor la lecţii, la baie şi la cină – ciorovăindu-se, concurând pentru atenţia ei şi apoi îngrămădindu-se la masă, flămânzi ca nişte purceluşi. Se uscă fără grabă în faţa focului şi apoi se întinse la loc în pat. Nu avea de gând să iasă din cameră.

Sigmund fusese chinuitor de distant şi de indiferent în ultimele săptămâni. Ce ciudat i se părea să primească tratamentul tăcerii din partea autoproclamatului rege al terapiei prin discuţii! De mai multe ori îşi călcase pe orgoliu şi încercase să-l abordeze, dar el se arătase rece şi se închisese zile întregi în birou, singur sau împreună cu Fliess. Pesemne se simţea presat fiindcă se apropia termenul de predare a cărţii sale despre vise. Acum lucra zi-lumină şi era complet absorbit de autoanaliza sa, de complexul lui Oedip şi de teoriile sale despre sine, eu şi supraeu.

Şi totuşi, suferinţa faţă de purtarea lui rece era constantă. Se trezea cu ea şi n-o părăsea nici chiar când era ocupată cu copiii. Îi alungase pofta de mâncare şi capacitatea de a se mai bucura de ceva. Uneori o simţea bubuindu-i în ceafă şi coborându-i pe braţ. Alteori îşi încleşta dinţii atât de tare, încât o apucau migrenele. Nici lectura nu-i mai oferea un moment de respiro. Poate că era doar imaginaţia ei, dar deseori se întreba dacă nu cumva se plictisise de ea.

Singura uşurare era să-şi amorţească mintea cu gin. Ce naiba, Martha era dependentă de laudanum, iar Sigmund, de nicotină şi cocaină.

Îşi puse cămaşa de noapte, deschise ferestrele şi trase în piept aerul proaspăt. Cerul îşi schimbase culoarea din liliachiu argintat într-un violet întunecat, pentru a deveni în cele din urmă negru. Scoase sticla de gin de sub pat şi îşi umplu un pahar mare, apoi încă

unul... şi încă unul, până când simţi născându-se în ea ceva ca o mică furtună de foc. Dar ce însemna asta, să stea aşa şi să aştepte s-o cheme el? Ce se întâmplase cu fermitatea ei, cu coloana ei vertebrală? Oare el îşi închipuia că va suporta atitudinea asta a lui la infinit? Nicio persoană cu mintea întreagă n-ar accepta un asemenea comportament. Reflectă o clipă. Ei bine, dacă el n-avea de gând să vorbească cu ea, va vorbi ea cu el.

Îşi trase rochia pe ea, se răzgândi, îmbrăcă o fustă şi o bluză şi se pieptănă. Apoi îşi clăti bine gura; respiraţia îi duhnea a băutură. Chiar şi numai gândul la confruntarea cu el îi dădea o stare de exaltare. Ieşi pe uşă şi coborî la parter.

Uşa biroului lui Freud era întredeschisă, iar ea intră fără să mai bată. Îl găsi aşezat, cu cotul sprijinit pe un teanc de hârtii. Obişnuitul nor de fum înceţoşa încăperea, iar scrumierele erau pline de trabucuri fumate.

El ridică privirea, uimit.

– Minna?

Freud avea faţa roşie, transpirată şi cearcăne adânci. Ea ezită o clipă.

– Nu te simţi bine?

– Mă tem că am o problemă cu o pacien... spuse el şi se întrerupse apoi, privind-o. Cred că Wilhelm i-a făcut mult rău.

– Ce s-a întâmplat?

Nu era deloc surprinsă că smintitul acela de Fliess comisese o greşeală gravă.

Numele pacientei era Emma Eckstein. Minna ştia că e fiica unor membri importanţi ai societăţii vieneze. Freud îi povesti că tânăra apelase iniţial la el, pentru o depresie moderată şi pentru nişte tulburări stomacale. El o diagnosticase cu simptome caracteristice unei forme uşoare de isterie şi apoi se consultase cu Fliess. Complicaţiile apăruseră când acesta din urmă decisese că toate suferinţele tinerei aveau legătură cu nasul şi o supusese unei operaţii îndelungate şi desfigurante, prin care îi îndepărtase o bucată de nas.

– Mă învinovățesc fiindcă i-am permis s-o opereze. După ce Wilhelm s-a întors la Berlin, părinții fetei m-au contactat, îngrijorați fiindcă fiica lor se simțea tot foarte rău. Când am examinat-o eu, sânge și puroi se scurgeau prin pansament și un miros fetid emana din plaga infectată. Mi-a fost teamă că țesutul se cangrenase deja.

– Dumnezeule! exclamă Minna, resimțind un fel de plăcere perversă nu la gândul suferințelor tinerei, ci la stupiditatea lui Fliess.

– Am chemat imediat un specialist. O singură privire i-a fost suficientă și imediat a redeschis incizia. Și știi ce a găsit?

– Ce? întrebă Minna, aplecându-se spre el.

– Fire lungi în cavitatea nazală, de la un tampon de tifon lăsat în rană. Chirurgul mi-a spus că a fost foarte dificil să curețe toată nenorocirea aceea și că Wilhelm nu respectase niciunul dintre principiile profesiei... ar fi putut chiar s-o ucidă.

– Îmi pare rău, spuse Minna, încântată de săpuneala pe care o primea Fliess.

Individul era un idiot, iar Sigmund nu putea să nu recunoască.

– Ce dezastru! Am coșmaruri cu biata fată. Stai jos, vreau să asculți asta, îi ceru el, uitând de atitudinea impersonală de până atunci.

Ea se supuse, așezându-se la capătul canapelei fără a-și desprinde privirea de pe chipul lui. Șovăise atât timp la periferia vieții lui și, iată, acum îi era din nou confidentă.

– În visul meu, sunt la o petrecere, într-o sală vastă. Printre invitați este și o femeie pe nume Irma – evident, Emma. Eu o iau deoparte și o cert fiindcă nu mi-a urmat recomandările medicale. Ea spune că are încă dureri, mai severe decât oricând înainte, iar eu mă tem că, poate, am trecut ceva cu vederea. Încep să-i examinez gâtul și constat că e acoperit cu cruste cenușii. Mulți dintre colegii mei sunt de asemenea la petrecere, inclusiv Breuer și pediatrul copiilor, Oskar Rie, care – după cum se dovedește – îi făcuse tinerei o injecție cu trimetilamină. În vis, singurul care mă ajută este doctorul Fliess, și mă asigură că nu e vina mea.

Inițial, Minna rămase tăcută. Era evident că Sigmund încerca să-l dezvinovățească pe dragul său Wilhelm și să se convingă singur

că nici el şi nici Fliess nu facuseră nimic rău. Dar insistenţa că Fliess nu greşise, chiar şi în vis, i se părea uluitoare.

– Eu cred că vina îi aparţine numai lui Wilhelm, începu ea. Şi, sincer, nu înţeleg cum tu nu-ţi dai seama. Omul a uitat nişte tifon în incizie şi pe urmă a închis-o.

– Ce spui tu nu e chiar corect, replică Sigmund. N-ar fi trebuit să-l îndemn să facă operaţia aici, în Viena, unde nu putea să-i urmărească evoluţia.

Minna nu avea chef de discuţii în contradictoriu. Mai devreme sau mai târziu, el va realiza că Fliess era un incompetent. Continuă să-l privească plimbându-se de colo-colo prin încăpere şi să-l asculte în vreme ce-şi analiza visul. Era limpede că experienţa îl şocase. Iar în aceste circumstanţe, nemulţumirile ei păreau prea puţin importante pentru moment. În orice caz, iată că îi făcea din nou confidenţe, şi, la urma urmei, nu asta-şi dorise ea?

37

Minna dormi bine în noaptea aceea. Gafa lui Fliess se dovedise o binecuvântare mascată. Sau așa credea ea. Acum, că reputația îi era pătată, putea presupune că își va relua locul principal ca prietenă a lui Sigmund, iubită... ba chiar muză.

În realitate, lucrurile se întâmplară exact pe dos. În următoarele săptămâni, Freud reveni la atitudinea sa rece și la programul de lucru draconic. Trecea tăcut pe lângă ea în hol și nu făcea niciun efort să vină acasă la masă sau să participe la conversații. Dar cel mai rău era faptul că, exceptând unele priviri descurajante, încetase s-o mai privească.

Cumva în toată această situație, Minna începu să realizeze treptat că, pe măsură ce ea devenea tot mai nefericită din cauza răcelii lui Sigmund, Martha era tot mai veselă. De fapt, sora ei își vedea de îndatoririle casnice și de angajamentele sociale cu o energie nouă, independentă, entuziastă și, în mod straniu, optimistă. Martha se preschimbase în soția „fericită", iar Minna constată pe neașteptate că ea era acum cea care trebuia să se descurce într-un fel.

– Minna dragă, e o zi splendidă. Cred că o să mă duc la Tandelmarkt și apoi o să mă opresc la florar. Crizantemele sunt minunate în perioada asta a anului, nu crezi? o întrebă Martha la un moment dat, făcându-și de lucru prin încăpere.

– Dar sunt cam scumpe, replică Minna, amintindu-i deloc subtil de părerea lui Sigmund cu privire la banii irosiți pe flori.

– Cerule! Nu-ți mai face griji! Situația nu e chiar atât de disperată. Te-ar deranja dacă ai trece pe la măcelar pentru mine? L-am rugat să-mi pună deoparte o bucată bună de pulpă pentru *Rindfleisch*, și, dacă tot ieși, ia în drum brânzeturile și pâinea.

Deși nu-i ardea deloc de alte drumuri, Minna își puse în grabă pe umeri un șal pe care-l găsi în dulap și plecă. Nu se mai sinchisi să-și aranjeze părul sau să se fardeze puțin. Se ducea doar la piață. Trecu pe la diverșii negustori, spunându-și că era plăcut să iasă la aer, însă îi cam lipsea energia.

Întorcându-se spre casă, starea de spirit i se schimbă radical, înseninându-se, și Minna observă că în depărtare flreșele bisericii scânteiau în lumina strălucitoare. Hotărî să se mai plimbe puțin, deși cumpărăturile erau grele, și o luă pe o alee din Prater, care ajungea în cartierul lor. Atunci îl zări pe Sigmund mergând alături de o femeie elegant îmbrăcată, cu o capă de hermină și o umbrelă de soare din mătase. Cei doi erau adânciți într-o conversație, cu frunțile plecate, iar la un moment dat ea îi scutură ușor o frunză de pe umăr, lăsându-și mâna să zăbovească o clipă pe paltonul lui.

Minna se opri locului, privind fascinată, și-l auzi râzând încet la o replică a însoțitoarei lui. Femeia chicoti și rosti ceva nedeslușit. Mergeau încet, iar ea se strădui să-și păstreze controlul. Apoi își așeză mai bine pachetele în brațe și aruncă o privire înapoi, ca să vadă dacă se putea strecura pe undeva nevăzută.

– Ei, Minna, exclamă el, observând-o, pe un ton rece și totuși cordial în glas. Văd că ai fost la cumpărături.

Urmă o pauză stânjenitoare, el așteptând un răspuns, însă ei nu-i venea nimic în minte, așa că rămase încremenită pe alee. Femeia de lângă el zâmbi larg și Mina remarcă dezamăgită că avea obrajii rozalii, fruntea înaltă, silueta voluptuoasă și dinți albi, perfecți. Părul îi era meticulos aranjat, în stil grecesc, cu bucle largi care îi încadrau fața. Nu era tânără, însă de o frumusețe aparte.

– Lucrezi în casa Freud, drăguța mea? o întrebă ea.

– Da, replică Minna netezindu-și șalul din lână și așteptând ca Sigmund să facă prezentările, dar el nu zise nimic, așa că ea

continuă să stea acolo stângace, ca o fată fără niciun nume în carnețelul de bal.

– E o zi minunată, nu-i așa? continuă femeia.

Minna încuviință, strângând pachetele în mâini cu nervozitate, căutând o ieșire care să nu semene a comedie ieftină.

– Ei, atunci ne vedem acasă, spuse Sigmund, după care luă brațul femeii și porni în direcție opusă.

Cine să fi fost femeia? se întrebă Minna în vreme ce se străduia să pășească mai departe, ținându-și capul sus. Dar când ajunse acasă, tremura deja de indignare. Încă o dată o tratase ca pe o simplă servitoare. De parcă n-ar fi fost necesar să facă prezentările. Cine naiba era femeia?!

În casă domnea liniștea. Copiii erau cu guvernanta, iar Martin nu se întorsese de la școală, așa că Minna decise să lase cumpărăturile în bucătărie și să iasă din nou repede. Urcă în camera ei să se aranjeze în fugă, pieptănându-și părul și punându-și puțină pudră pe față. De un lucru era sigură: nu voia să fie aici când Sigmund și *femeia aceea* aveau să se întoarcă.

Dar nu reuși. Coborând în hol, simți izul inconfundabil de parfum scump amestecat cu fum de trabuc. Nu se putu stăpâni și urmă efluviile până în birou, unde rămase în prag, ținându-și în mâini pălăria și mantoul. Femeia ședea pe canapea, iar menajera îi servea ceaiul în ceșcuțele din argint bine lustruit ale Marthei. Sigmund stătea în fața ei, ținând în mână cea mai recentă achiziție a sa din domeniul antichităților. Când îl mai vizitase cineva în birou la ora asta? Și *niciodată* nu-l văzuse până acum bând ceai.

– E amuleta mea magică. Vechii egipteni credeau că posesorul ei dobândește puteri supranaturale, îi explică el, ridicând figurina în lumină, pentru ca femeia să poată vedea razele soarelui reflectându-se în luciul ei de bronz.

Dar ce face el acolo, repetiție?! se întrebă Minna. Exact același lucru i-l spusese ei. Dar fără ceai și fursecuri.

Femeia ședea cu capul lăsat pe spate, privind în sus spre el și ducând ceașca la gură cu un gest delicat, evident captivată de cuvintele

lui. Fusta avea un model complicat, cu volane şi împletituri, iar mănuşile îi erau brodate cu perle. Minna nu remarcase înainte aceste detalii, care desăvârşeau aerul aristocratic al femeii.

– Splendidă, nu-i aşa? Agentul meu a răscolit pământul în sus şi-n jos ca s-o obţină.

Minna simţi că nu mai suportă. Adoptând un aer inocent, păşi în birou cu un pretext pe care încă nu-l inventase. Sigmund se întoarse spre ea cu o expresie care n-ar fi putut fi numită decât chinuită.

– Ne întâlnim din nou, spuse ea, ignorându-i reacţia. Eu sunt Minna Bernays, sora Marthei.

Frau Andreas-Salomé o privi cu ochi mari, plini de simpatie, vizibil surprinsă.

– Iertaţi-mă. Nu mi-am dat seama că faceţi parte din familie.

Urmă un moment de stânjeneală, Minna aşteptând ca Sigmund să spună ceva, dar el rămase mut, cu ochii aţintiţi asupra ei, cu un aer câtuşi de puţin amabil. Femeia sparse tăcerea.

– Eu sunt Lou Andreas-Salomé, se prezentă ea, mişcându-se abia vizibil pe canapea. Nu vreţi să staţi jos? Sigmund tocmai îmi arăta colecţia lui.

– Eu am mai văzut-o, replică ea rece. Oricum, vă mulţumesc, dar mă pregăteam să plec.

La ce se aşteptase? La cel puţin o aparenţă de cordialitate din partea lui? Fireşte că da.

Ieşi din birou, apăsată de greutatea revelaţiei: exista o altă femeie în viaţa lui, şi aceea nu era sora ei.

În vreme ce păşea pe Ringstrasse în lumina vie a soarelui, pe lângă reşedinţe impunătoare cu curţi împrejmuite, îşi şterse fruntea, simţindu-şi inima bătându-i frenetic. Poate că-i era puţin rău din cauza căldurii. Sau poate a mâniei. Ori a umilinţei. Avea o nevoie disperată să doarmă, iar ochii o usturau. Stătuse toată noaptea trecută cu Sophie, care făcuse o formă uşoară de gastroenterită, iar acum simţea şi ea o neplăcere în stomac, cu toate că-i era foame. Poate că luase microbul de la Sophie. În plus, îi venea să plângă. Ceea ce categoric nu-i stătea în caracter.

Se refugie în cea mai apropiată cafenea, unde se așeză la o masă din marmură și începu să-și facă vânt cu pălăria. Își scoase jacheta din lână și o puse pe spătarul scaunului, apoi își lărgi fusta în talie, desfăcând câțiva dintre nasturii de sus. Comandă cafeaua ei preferată – turcească aromată, cu zahăr și frișcă – alături de puțină pâine cu brânză, în încercarea de a-și potoli turbulența din stomac.

Cafeneaua era plină de clienți ieșiți la cumpărături, ofițeri în uniforme viu colorate și studenți adânciți în lectura ziarelor. Într-un colț, trei bărbați tineri și o fată drăguță vorbeau între ei, lăsându-și pe spate scaunele din lemn de fag. Își petreceau astfel ziua, bând, fumând și aparent neafectați de complicațiile vieții. Fata, care îi ascultase pe ceilalți, izbucni în râs, îmbujorată și cu ochii strălucindu-i. Minna se așeză mai bine la masă, își tamponă ceafa umedă cu șervetul și încercă să se gândească, numai că se simțea neajutorată, izolată.

Pe neașteptate, agresivul miros de cafea vieneză tare și dulce amestecat cu fum de țigară o umplu de dezgust. Laringele și traheea i se strânseră ca un laț și un val de greață o podidi. Se prinse cu mâinile de marginea mesei și închise ochii, străduindu-se să nu vomite. Rămase așa o clipă, după care se ridică încet. Trebuia să discute cu Sigmund.

38

Când se întoarse acasă, Freud nu mai era în biroul lui, iar Martha aranja crizantemele într-o vază, pe hol.

– Unde e Sigmund?

– A ieşit cu Frau Andreas-Salome. Ai cunoscut-o?

– Da.

– Frumoasă femeie. Poetă, din câte am înţeles. E foarte interesată de activitatea lui Sigmund. A asistat la câteva dintre prelegerile lui. Ar putea fi un lucru foarte bun pentru noi. E bogată şi are relaţii. Se zice că patru bărbaţi au fost îndrăgostiţi de ea în acelaşi timp. Şi nu *orice* bărbaţi – Klimt, Rilke, Nietzsche şi încă cineva, care s-a şi sinucis când ea l-a părăsit.

– Ce noroc pe ea!

– Într-adevăr, răspunse Martha, fără a sesiza sarcasmul. Să fii atât de iubită...

Minna se simţea extenuată, sfârşită, ca un copil gata să izbucnească în plâns.

– De cât timp se întâlneşte cu ea? întrebă cu o voce moale.

– Să se întâlnească? Ce mod ciudat de a te exprima! De unde să ştiu eu? Serios, Minna! Pe mine nu mă preocupă lucrurile astea. Crezi că ar fi trebuit să le iau pe cele roz? Azi aveau crizanteme roz.

– Va veni acasă la cină?

– Sunt sigură că va veni, fiindcă mâine pleacă la o conferinţă în Gottingen... Frau Andreas-Salome a aranjat aşa.

– Oh!

– Du-te și odihnește-te puțin, draga mea. Arăți ca moartea...

Minna dădu să urce la etaj, dar se opri.

– Tu cum reușești? întrebă ea stând cu spatele spre Martha, cu mâna încleștată pe balustrada scării.

Era atât de liniște, încât își auzea propria respirație. Un fir de sudoare i se prelinse după urechi.

– Cum reușesc ce, draga mea?

Încet, se forță să se întoarcă spre sora ei.

– Cum reziști când el trece de la o persoană la alta, acordându-le toată atenția lui și ignorându-i pe toți ceilalți? E înnebunitor, nu ți se pare? Te face să te întrebi la cine ține cu adevărat și...

– Nu, nu-i adevărat. Eu nu-mi fac griji din cauza asta. Nu-mi mai fac. Îl las să aibă mici flirturi.

– Flirturi?

– Ei, nu chiar așa. Important e că niciodată nu-i ceva serios. Îi place o persoană care îl stimulează intelectual. Dar niciodată nu durează. Nu-mi fac chiar nicio grijă cu privire la femeia asta, și nici tu n-ar trebui să-ți faci.

– Dar, Martha...

– Minna, gândește-te la Herr Doktor Breuer. Apoi la Herr Doktor Fliess și la alți câțiva între ei. I-a idolatrizat pe toți oamenii aceștia, iar acum nici măcar nu le mai pomenește numele. E ca un copil capricios în privința asta. Tu nu vezi? Îl detestă pe unul sau pe altul. Îl adoră pe ăsta și apoi pe celălalt. Bărbați. Femei. Războinici din antichitate. Cerule mare! exclamă Martha, cu un râs dulce. Eu nici nu le mai țin socoteala, sincer. Am suficient de lucru cu copiii.

Minna nu fu în stare să răspundă nimic. Poate că Martha nu-și dăduse seama că ea și Sigmund fuseseră amanți, dar în niciun caz nu ignora faptul că Minna era încă o persoană care „îl stimulase intelectual". Și că acest atașament va dispărea în cele din urmă, la fel ca toate celelalte. Ce ironie! își spuse ea. Singura persoană care îi putea confirma cele mai rele temeri privitoare la Sigmund era Martha.

39

Minna urcă scările, clocotind în sinea ei, abia izbutind să-şi ascundă umilinţa. Se îndreptă spre camera ei, dar se opri în faţa uşii deschise de la dormitorul Marthei. Ezită, apoi se duse direct la raftul pe care sora ei îşi ţinea cărţile pe care le considera indispensabile. Găsi ceea ce căuta lângă o traducere în germană a *Manualului doamnei Beeton de administrare a gospodăriei.*

SFATURI ADRESATE MAMELOR PENTRU PĂSTRAREA SĂNĂTĂŢII ÎN TIMPUL SARCINII ŞI LA NAŞTERE (1877)

de Thomas Bull şi Robert W. Parker

Există anumite semne pe care o femeie trebuie să ştie să le observe ca dovezi critice ale sarcinii; şi despre care majoritatea femeilor, dacă nu toate, crede că prezenţa lor este absolut necesară pentru a confirma graviditatea.

1. Încetarea indispoziţiei - primul simptom al sarcinii este lipsa ciclului lunar care, în jargon feminin, este numită „încetarea indispoziţiei".

2. Greaţa de dimineaţă – la scurt timp după concepţie, stomacul este adesea afectat de aşa-numitele „greţuri de dimineaţă". Imediat la trezire, femeia se simte ca de obicei; dar când se ridică din pat, apare greaţa; şi, poate în vreme ce se îmbracă, începe să vomite.

3. Dureri ascuţite, măriri şi alte modificări ale sânilor - la două luni de sarcină este resimţită o neplăcută senzaţie de pulsare

și de umflare, însoțită de furnicături în zona centrală a sânului, în sfârc. Acesta devine mai proeminent...

Minna citise destul. Nu mai avea nevoie să consulte un medic. Toate semnele erau acolo. Puse cartea la loc pe noptieră, se rezemă de perne și își șterse palmele umede și înfierbântate pe așternuturile reci. *Sfaturi adresate mamelor...* era o veritabilă biblie a tuturor „tinerelor măritate", însă pe ea n-o putea ajuta mai mult de atât.

Închise ochii și se cufundă într-un somn agitat. Ora cinei veni și trecu, iar când Minna se trezi, era deja mai mult de ora zece. Rămase câteva clipe cu privirea ațintită în gol, apoi se ridică în capul oaselor și se înfășură în șal. Cum putuse lăsa să se întâmple așa ceva? Își alungă un val de tristețe atât de copleșitor, încât acceptarea lui ar fi distrus-o. Un lucru era sigur. Sigmund trebuia să afle imediat. Nu avea niciun rost să aștepte. Niciunul.

Deschise ușa dulapului, întinse mâna până în colțul cel mai îndepărtat și scoase sticla de gin. Își turnă un pahar mare și înghiți alcoolul arzător ca pe un medicament.

Caracterul urgent al situației nu putea fi negat. Îi va spune în seara asta.

Era trecut de miezul nopții când Minna auzi ușa din față deschizându-se și apoi pașii grei ai lui Sigmund. Ațipise, dar zgomotul o trezise brusc. Sări din pat, își puse capotul și înșfăcă lumânarea aprinsă de pe comodă. În casă era liniște, cu excepția pașilor lui în salon și apoi din nou pe palier. Rămase locului, așteptând și ascultând încordată. E posibil să fi fost cu femeia aceea atât timp? Îl auzi punând piciorul pe scară. Dacă avea de gând să-i vorbească, trebuia s-o facă acum.

– Sigmund, spuse aplecându-se peste balustradă și privind în jos, spre el.

Freud urcă o treaptă și o văzu, cu chipul scăldat în lumina lumânării.

– Minna... încă nu te-ai culcat?

– Trebuie să-ți vorbesc.

– Acum? E târziu și ești în capot. Nu poate aștepta până mă întorc din călătorie?

– Nu, nu poate, replică ea, cu obrajii roșii de furie.

– Atunci, să mergem în cabinetul meu de consultații.

Se frecă la ochi cu gesturi iritate, căscă și, fără grabă, își luă haina și pălăria. Părea resemnat – sau poate era doar încolțit.

În ultimele ore, Minna repetase ce avea să-i spună, cum urma să-și reverse asupra lui durerea și mânia. Dar când se așezară în sfârșit față în față, privirea aceea pătrunzătoare care îi intimidase întotdeauna pe studenții lui îi alungă toate cuvintele din minte.

– Ascult. S-a întâmplat ceva?

Duse mâna la buzunar după un trabuc, dar nu găsi.

– Înțeleg că pleci la Göttingen.

– Da.

– Pentru cât timp?

– Nu sunt sigur, ca de obicei, zece zile sau cam așa. Despre *asta* voiai să discutăm?

– Și când aveai de gând să-mi spui? îl presă ea, străduindu-se să-și stăpânească nervii întinși.

El o privi nedumerit.

– Nu știam că trebuie să-ți comunic programul meu.

– Ai dreptate. De ce ar trebui să-mi comunici mie *ceva?* Abia dacă am schimbat două vorbe în toată luna asta care a trecut!

– Ba sigur că am vorbit. Asta-i culmea!

– Deci îmi imaginez eu lucruri?

– Îmi pare rău că te simți neglijată, dar tu mai mult decât oricine altcineva ar trebui să înțelegi cum lucrez. Uneori e necesar să mă izolez de toată lumea.

– Ei, nu chiar de *toată* lumea, ripostă ea, spunându-și că-i ajunsese; jalnicele lui încercări de a-și justifica purtarea o aduseseră în stare să înceapă să țipe. De cât timp o cunoști pe Frau Andreas-Salomé? Te însoțește în călătorie? Am remarcat că n-ai catadicsit să mă prezinți.

– Minna, te porți prostește.

– Ei bine, sunt o fată proastă. Tu ești cel mai bun exemplu în sensul ăsta. De ce n-ai venit la pensiune?

– Nu voi încerca să explic...

– Mă îndoiesc că ai putea.

– Asta-i ridicol! Am nevoie să dorm puțin.

– Ei, îmi pare rău pentru tine, fiindcă *eu* am nevoie de o mică doză din tratamentul tău vorbit.

El oftă exasperat.

– Nu-i acum momentul potrivit să...

– Dar este locul potrivit... Să mă întind pe canapea?

– Ce s-a întâmplat cu tine?

– Multe s-au întâmplat.

Urmă un moment de tăcere în vreme ce ea se întinse pe canapea, strângându-și capotul în jurul picioarelor.

– Oh, cât e de confortabil! exclamă apoi sarcastic, afundându-se între pernele mari din catifea. Cu ce să încep? Poate cu o întrebare. Sau asta-i partea ta? Nu contează. De ce m-ai convins să mă întorc la Viena cu tine?

– Am presupus că este o decizie comună, replică el.

– Atât de comună cât poate să fie „nu pot să trăiesc fără tine". Dar să lăsăm jocurile de cuvinte.

– Nu înțeleg. Ce vrei de la mine?

– Ce vreau? Dar nu asta-i specialitatea ta? ripostă ea, izbucnind într-un râs sec. N-ai nici cea mai vagă idee ce vreau, așa-i?

– Te rog să vorbești mai încet, Minna.

– Așa e mai bine? șopti ea. Hai să fim sinceri. Mi-am schimbat întreaga viață pentru tine. Și la ce bun?

– Ești necăjită, spuse el, scrutându-i fața palidă și obosită.

– Excelent diagnostic! Tratamentul tău, vorbitul, chiar funcționează!

– Nu pot să-nțeleg de ce faci asta...

– Nu poți? Doar tu le analizezi pe femeile necăjite! Vrei să știi de ce sunt necăjite? O să te scutesc eu de ani de cercetări. Sunt

necăjite fiindcă bărbați ca tine le spun minciuni femeilor ca mine care sunt suficient de proaste pentru a-i crede.

– Nu vrei să te calmezi, te rog? o întrerupse el, ridicându-se. Nu vreau să mai vorbesc despre asta.

– Sunt sigură că nu vrei, ricană ea, ridicându-se la rândul ei și îndreptându-și capotul; se uită la el plină de furie și simți cum i se încordează umerii. Ei bine, să schimbăm subiectul. Să vorbim despre munca ta. Ceva științific... și calm. N-ai scris tu... Unde era asta? Ah, da, în *Psihologia iubirii*... N-ai scris tu că pentru a crește libidoul e necesară prezența unui obstacol? Că pasiunea și căsnicia nu pot coexista?

– Dumnezeule, Minna...

– N-ai scris tu asta? insistă ea, furibundă.

– Ba da, dar...

– Deci asta am fost eu? „Obstacolul" necesar pentru a-ți crește libidoul?

– Ești isterică.

– Nu sunt isterică. Pentru tine, *orice* femeie care are o problemă e isterică.

– Ei bine, cred că tu ești.

– Greșești, doctore Freud, replică Minna sfidătoare, privindu-l în ochi. Nu sunt isterică. Sunt însărcinată.

El făcu un pas în spate și închise ochii, șocat.

– Ești sigură? întrebă apoi.

– Da, sunt sigură. Cunoști biologia elementară, nu-i așa? Sigur c-o cunoști. Tu ești cel care e de părere că prezervativele sunt dăunătoare din punct de vedere psihologic... că provoacă anxietate și depresie. Numai că tu vorbeai despre efectele lor asupra *bărbaților*, când în realitate *femeia* e cea care se alege cu anxietatea – cu o *anxietate severă* – când constată că a rămas însărcinată.

Își stăpâni impulsul pervers de a-i azvârli de pe masă toate figurinele, făcându-le zob pe podea. Și de a-i smulge cărțile de pe rafturi. Ce se întâmplase cu ea?! Fără a lăsa să se întrevadă nimic din

zbuciumul ei interior, continuă să-l privească fix, fără a clipi măcar. De data asta el nu făcu niciun efort să-i răspundă.

– Draga mea, îmi pare atât de rău, spuse el blând, așezându-se și cuprinzând-o în brațe.

Expresia iritată îi dispăru de pe chip când o trase spre el. Ea îi simți atingerea pentru prima dată după multe săptămâni și totul îi reveni în minte, acea căldură care o cuprindea încet de fiecare dată când el era aproape. Și înțelese ce anume voia. Voia să trăiască din nou pasiunea. Iar gândul o înfurie și mai rău. Nu voia mila lui. Era degradantă chiar și ideea că acum se va simți obligat față de ea. Implicațiile teribile ale purtării lor păreau să-i scape cu desăvârșire. Iar asta era uluitor. Situația era atât de oribilă, încât ea n-ar fi putut s-o împărtășească nimănui, nici măcar unui singur suflet.

– Nu știu ce mai dorești de la mine, spuse Minna, desprinzându-se de el.

– Vreau ce am vrut intotdeauna. Sentimentele mele pentru tine nu s-au schimbat.

Ascultă în vreme ce el vorbi despre viitor cu o răceală pragmatică, dându-i impresia că vedea apa transformându-se în gheață. Îi spuse că are un coleg care „se ocupă discret de genul ăsta de lucruri în Meran". Procedura putea fi aranjată în termen de câteva zile, fără mari dificultăți. După aceea va putea să stea la un spa privat în apropiere, un loc unde se ducea lumea când se impunea o „schimbare de aer" – cu totul altceva decât sanatoriile mai izolate, cu atmosferă de spital, în care pacienții tuberculoși veneau și, în multe cazuri, nu mai plecau.

Își aminti că auzise odată, la un ceai de după-amiază, șoptindu-se despre sarcina nedorită a unei femei și despre numeroasele mijloace deloc scumpe de a induce avortul – multe prezentate în ziare ca metode de „reglare a menstruației" pentru „salvarea femeilor". Se pomenea în ele de purgative, uterotonice, sulfit de fier, clorură de fier, substanțe emenagoge, rădăcina de ferigă cunoscută ca „rădăcina prostituatelor" și un vechi remediu popular german, un ceai preparat din măghiran, cimbru, pătrunjel și levănțică. Desigur, se spunea că femeile „bine" din Viena care erau „în necaz" apelau

de obicei la operații făcute la spitale private, ale căror costuri depășeau chiar cinci mii de guldeni.

„Cum și-ar putea permite el?" se întrebă Minna. Dar apoi își dădu seama că asta era problema lui.

– Mă tem că va trebui să rămâi acolo o vreme, după aceea.

Ea încuviință, dar privindu-l, simți că între ei ceva se distrusese. Nu mai putea spune nimic. Sfârșise de vorbit.

Sigmund se oferise inițial s-o însoțească până la Meran, dar ea decise că va fi mai ușor pentru toți dacă va pleca singură, cu un tren de noapte. Avea nevoie de un timp singură, îi spusese. Ceea ce nu-i spusese însă era faptul că nu se hotărâse încă dacă va merge până la capăt cu procedura sau dacă va rămâne la sanatoriu mai mult de două săptămâni.

Sigmund ar fi trebuit să știe că nu-i stătea ei în fire să se furișeze tăcută și să rezolve lucrurile după placul lui. Avea să decidă când va fi vremea s-o facă. Deocamdată era nehotărâtă. Ezita de fapt, chinuită de indecizie. Eforturile lui de a aranja lucrurile nu-i domoliseră ei temerile, nici pe departe. Un lucru era sigur însă: nu-i va permite lui să-i hotărască soarta. Era conștientă că majoritatea femeilor în „starea" ei nu ar gândi așa, dar ea nu-și putea schimba firea. Nici măcar atunci când nu convenea așteptărilor celorlalți.

Sigmund plătise pentru un compartiment de clasa întâi cu pat, și pentru o vreme Minna privi pe geam, la peisajul care se derula rapid și la cerul cenușiu. În cele din urmă, lumea Vienei dispăru. De câteva ori trenul opri în sate pentru a-și reface provizia de apă și combustibil, însă chiar și în clipele în care călătoria era lină, roțile alunecând ritmic pe șine, ea continua să stea țeapănă, cu privirea pierdută în noaptea întunecată. Ca un mare inchizitor, se supuse singură unui interogatoriu. De ce nu l-ai părăsit când ai avut ocazia? Unde ți-a fost loialitatea? Se gândi la sora ei și simți din nou durerea, povara trădării. „Vinovăția apasă conștiința, scrisese la un moment dat episcopul Robert South, așa cum rugina mănâncă fierul... distrugând însăși inima și substanța metalului."

40

Minna ajunse în gara din Meran într-o dimineaţă înnorată de marţi. Un bărbat în livrea, care se prezentă ca fiind de la sanatoriul Neue Meran, îi ceru tichetul de bagaje, îi luă valiza şi o conduse la trăsură. Satul rămase rapid în urmă în vreme ce ei urcau pe un drum îngust de munte, mărginit într-o parte de stânci negre şi înalte.

– Cât timp rămâneţi? o întrebă el, vorbind cu un accent gutural.

– Câteva săptămâni.

În realitate, habar nu avea.

În ciuda puterilor lui terapeutice atât de lăudate, aerul zonei era umed şi rece, iar clădirea, când opriră în faţa intrării, îi displăcu de la prima vedere. Mai văzuse construcţii de acest tip; aparţineau şcolii vieneze conduse de arhitecţii rebeli cunoscuţi ca *Die Jungen*. Clădirea modernă, simplă şi fără decoraţiuni – o combinaţie de cărămidă şi beton – se voia sofisticată, avangardistă. Dar ei nu-i sugera altceva decât o izolare îngheţată. Modernişti degeneraţi!

Îşi aminti discuţia cu Martha, cu puţin înainte de a pleca. Sigmund îi spusese soţiei lui că Minna făcuse o boală pulmonară şi trebuia să stea la sanatoriu câteva săptămâni, sau poate chiar câteva luni. Martha venise imediat în camera surorii ei, cu o expresie îngrijorată.

– De unde ai luat tu aşa ceva? N-ai mai avut niciodată probleme pulmonare.

– Nu sunt sigură.

– În orice caz, prietena mea s-a dus la Meran pentru boala ei de plămâni și s-a întors de acolo perfect sănătoasă. Nu e o pedeapsă, nici pe departe. Mai degrabă e ca o vacanță.

O vacanță, își spuse Minna. Ar fi vrut ea să fie adevărat.

După ce se cază, tânăra asistentă îi privi fața palidă și o susținu de braț, conducând-o spre camera care îi fusese atribuită, la etajul trei, cu balconul orientat spre curtea interioară. Încăperea avea pereți de un alb strălucitor și mobilier practic – un pat metalic simplu, o masă din fier, un dulap din lemn și, pe balcon, un șezlong cu o pătură strânsă, pusă pe spătar. Un loc perfect pentru a dispărea.

– Procedura a fost programată abia pentru vineri, dar doctorul Schumann vă va vedea mâine. Dacă aveți nevoie de ceva, sunați clopoțelul de lângă pat, îi spuse tânăra, care cunoștea suficient de bine obiceiurile locului pentru a nu-i pune întrebări cu caracter personal, despre familie, soț și copii.

Minna aruncă o privire spre micul ei sac de călătorie plin de cărți, articole de toaletă, cămăși de noapte și câteva fuste și bluze simple. Se gândi să despacheteze, dar își aprinse o țigară și ieși pe balcon.

Suflă un fuior de fum și își lăsă privirea să rătăcească pe terenul vast al sanatoriului. O femeie cânta în camera de alături. Iar puțin mai departe tușea cineva. Se gândi la procedura care avea să-i pună capăt sarcinii peste numai câteva zile, apoi se trânti pe pat și adormi îmbrăcată.

Ieși din cameră abia peste câteva ore. Trecu prin foaier în eleganta sală de mese și i se oferi un loc între două femei aproape de capătul unei mese lungi, acoperite cu o față de masă din damasc alb apretat. În apropiere se afla o asistentă, iar Minna comandă o supă limpede și pui fript, urmat de un platou cu brânzeturi.

– Draga mea, îmi pare bine să te cunosc. E prima ta vizită aici? o întrebă tânăra elegant îmbrăcată de alături, care râse și luă o înghițitură de vin de parcă s-ar fi întreținut cu ceilalți oaspeți la un dineu. Ei, atunci trebuie să ne împrietenim fără întârziere. Ești singura persoană de vârstă cât de cât apropiată de a mea. Câți ani ai, douăzeci și șapte, douăzeci și opt?

Părul ei blond și ondulat era pieptănat într-un coc complicat, iar rochia de organdi avea gulerul din „capră de Tibet" - un detaliu pe care tânăra i-l mărturisi Minnei de parcă ar fi fost deja prietene bune. Se prezentă ca Lady Justine Brenner, dar Minna avea anumite îndoieli referitor la acel „lady".

Atitudinea ei exuberantă contrasta puternic cu a celorlalți – oameni fragili, care veneau încet de pe verandă și vorbeau între ei cu glasuri scăzute despre simptomele lor, despre felul în care vremea le afecta simptomele și despre diversele tratamente care le fuseseră prescrise pentru respectivele simptome.

– Trebuie să-mi scot pantofii. M-au ros groaznic. Și unde crezi că au fost făcuți? întrebă Justine pe un ton șuierat, ridicând un picior încălțat într-o botină cu toc înalt, care se zărea de sub juponul din mătase liliachie; dar nu mai așteptă răspunsul Minnei. La Paris? Greșit! Sunt de la New York. Cele mai bune botine vin de la New York. Astea sunt căptușite cu puf de lebădă. Felix al meu mi le cumpără în toate culorile posibile. Ăsta-i în parte șarmul lui, preciză ea, luând încă o înghițitură de vin. Deși acum sunt teribil de supărată pe el. A plecat împreună cu soția lui în America și pe mine m-a lăsat aici, singură. Un drac de bărbat. Dar mi-a trimis un parfum din Berlin.

Și zâmbi, lăsând să se întrezărească o umbră de gropiță în obrazul stâng.

Minna dădu din cap compătimitoare, cu toate că nu prea știa ce să răspundă. Sincer, ar fi vrut ca femeia să tacă. Simplul fapt că erau cam de aceeași vârstă nu însemna că aveau ceva în comun.

O doamnă mai în vârstă, Frau Bergen, așezată în cealaltă parte a Minnei, schiță un semn din cap spre Justine.

– Se poartă de parcă abia s-a întors de la Mayerling după încheierea sezonului monden, nu de la ședințele de electroterapie la care merge de o lună, spuse ea din vârful buzelor, de parcă ar fi aruncat semințe la păsărele.

Minna își lăsă lingura pe farfurie și o privi nedumerită.

– Toată lumea știe, șopti femeia. Iubitul ei însurat a adus-o aici după ce, „accidental", fata a băut o sticlă întreagă de laudanum.

În jurul ei parcă se făcu deodată întuneric, și orice urmă de culoare îi dispăru din obraji. Simți sudoarea inundându-i subsuorile și pieptul. Cine erau oamenii ăștia? Încăperea începu să se învârtă, cufundată într-o pâclă roșie-verzuie. Închise ochii, dar era și mai rău. Probabil că așa e când îți pierzi mințile, își spuse ea.

– Biata mea dragă, ți-e rău? Ești foarte palidă. Pot să te însoțesc în camera ta? Uite, ține-te de brațul meu, se oferi Justine.

Minna se ridică, stânjenită de faptul că toți ceilalți se uitau la ea. Luă bucuroasă brațul întins al celeilalte și se lăsă condusă afară din sala de mese, pe ușile de sticlă din spate.

Străbătură cu pași lenți foaierul, trecură pe lângă sala de jocuri și cabinetele de consultații scăldate în lumina violacee a asfințitului. Mai multe asistente care ședeau rezemate de perete șoptiră între ele când Minna trecu prin fața lor. Auzi cuvântul „însărcinată" plutind în aer în vreme ce împreună cu Justine urcă treptele albe din piatră.

41

– E imposibil să păstrezi nuanța asta rozalie a pielii, spuse Justine ieșind din bazin, în timp ce o asistentă îi înfășura trupul voluptuos într-un prosop turcesc. Crede-mă, eu am încercat. Dar pe moment, nu-i așa că e înviorător?

Minna și Justine își „luau baia" la Meran. Tânăra îi explicase tentativa ei de sinucidere ca pe o „ușoară greșeală de dozaj", iar Minna se străduia să uite de procedura care o aștepta.

Se cufundă în apa caldă, închise ochii pe jumătate și își lăsă trupul să plutească deasupra băncii de marmură de pe fundul bazinului. Ca printr-o minune, tensiunea care îi cuprinsese tâmplele cedă – o îndurare a zeilor apei. Își lăsă capul pe spate, iar apa îi acoperi urechile, înăbușind vocea lui Justine. Nu mai auzea decât vălurelele lovind marginea bazinului și vuietul sângelui ei prin vine. Era atât ușor, ca și cum ar fi fost purtată pe aripile unui vis plăcut.

Minna privi în jur, la celelalte femei care ședeau întinse alene pe bănci, învăluite în lumina cu tonalități lichide. Îi aminteau de odaliscele îndrăgite de pictorii contemporani, ca Gauguin, Cezanne și Matisse. Îi veni în minte o lucrare a unui tânăr german, pe nume Kirchner, care scandalizase opinia publică pictând nuduri pe o plajă de la Marea Baltică. Se spunea că artistul se refugia împreună cu amantele lui în aceste locuri izolate, unde le imortaliza pe pânză în vreme ce ele făceau plajă sau se distrau la picnicuri.

– Paradiziac, nu-i așa? murmură Justine pe un ton încântat.

I-ar fi plăcut să convingă lumea întreagă că era cât se poate de fericită fiind doar o metresă, locuind într-un elegant apartament închiriat nu departe de Ringstrasse şi având la dispoziţie toate rochiile şi botinele fine la care visa. Îşi „savura" traiul independent. Şi nu, spuse ea, nu era obsedată de măritiş, ca toate celelalte femei de vârsta ei.

Minna ieşi din bazin şi se aşeză pe o bancă din marmură, lângă Justine. Câteva femei mai vârstnice, care aşteptau să se usuce în celălalt capăt al sălii, căscară ochii mari când Justine îşi azvârli prosopul de pe ea şi se întinse pe un şezlong. Una dintre ele icni, de parcă ar fi fost martoră la o decapitare.

– Lasă-le să se holbeze... şopti tânăra. Vaci bătrâne!

– Probabil sunt invidioase.

– Probabil că nu. Una dintre ele a încercat chiar să-mi ţină o predică despre a şasea poruncă...

– Poate a şaptea. Cred că porunca a şasea e ceva cu „să nu ucizi".

– Nu contează. Dumnezeu ştie că niciuna dintre ele n-a făcut în viaţa ei nimic cât de cât aventuros. Nu-mi fac iluzii cu privire la părerea lor despre mine, spuse ea zâmbind larg. Trebuie să încerci băile cu ace de pin din oraş, adăugă apoi, răsucindu-se cu faţa în jos şi proptindu-şi bărbia în mâini. Au o culoare verzuie înfiorătoare, dar un miros delicios. Toţi oamenii din zonă merg acolo. Ar trebui să ne ducem şi noi. Va fi mica noastră escapadă...

– Ni se permite să părăsim sanatoriul?

– Draga mea, nu suntem captive aici! Doar în dizgraţie.

– Deci, ai aflat despre mine, replică Minna roşind.

– Fireşte. Locul ăsta e un munte de bârfe. Şi la urma urmei, ce altceva ai de făcut aici? Nu-i de mirare că se dă stingerea la o oră atât de absurdă ca nouă seara!

Pentru o clipă, Minna îşi dori să fie şi ea ca Justine sau cel puţin ca acea latură a ei pe care o vedea acum – un spirit liber căruia nu-i păsa de ceea ce credea societatea despre el. Ea însăşi abia trecuse de treizeci de ani, vârsta la care unii ar spune că e prea bătrână, iar alţii ar zice că e cea mai frumoasă. Mai ales acum, însărcinată fiind şi cu

pielea aburind de umezeală. Și totuși, o tristețe continuă creștea în ea odată cu copilul. Și poate pentru prima dată se întrebă cum ar fi să-și țină bebelușul în brațe.

Era o zi nehotărâtă – o dimineață splendidă, urmată de o după-amiază cenușie, cu o vreme câinoasă. Plictisindu-se pe veranda pustie, Justine și Minna hotărâră să iasă la o plimbare. Îmbrăcate aproape identic, cu fuste negre, pelerine și bonete cenușii, porniră pe o potecă nepietruită, mărginită de pini, mânate din spate de vânt. În lumina tulbure, păreau două vrăjitoare zburând prin aer.

– Vesel loc, comentă Justine cu vocea distorsionată de vânt. Vai mie, iat-o și pe femeia aceea oribilă, Frau Bergen. Oare ce să-i spun?

– Că îl căutăm pe Heathcliff.

Justine izbucni în râs.

– Înseamnă că ai citit cartea, deduse Minna.

– Nu fi așa surprinsă. Și metresele citesc. Trebuie să ne umplem cu ceva toate zilele acelea goale. Vino cu mine... repede!

Poate că la mijloc era râsul ei neașteptat. Sau poate faptul că erau strânse una lângă cealaltă, ele două împotriva lumii. Ori demnitatea și stăpânirea de sine perfectă a Justinei, după tot ce i se întâmplase – dar ceva o determină pe Minna să i se confeseze, povestindu-i mai întâi despre relația ei clandestină, dezvăluind chiar că „împricinatul“ era cumnatul ei, și apoi despre răceala lui după ce se întorseseră din Elveția.

– La început am încercat să mă conving singură că o poveste de dragoste, la fel ca o căsnicie, nu poate rămâne la același nivel al pasiunii. Dar pe urmă mi-am dat seama...

– Ți-ai dat seama că-i erai de prisos. El și-a văzut mai departe de viață ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Iar tu ai rămas cu o fantomă.

Minna se simți ușurată văzând cu cât calm primește Justine mărturisirea ei electrizantă, izbutind să-și mai domolească astfel sentimentele de rușine și autocompătimire.

– Iar când a aflat că ești însărcinată, a reacționat la fel ca orice bărbat însurat, continuă noua ei prietenă, apropiindu-se mai mult de ea și trecându-și brațul pe după al ei. Cum de te-ai putut aștepta la altceva?

– Credeam că el e altfel. E om de știință, înțelegi. Credeam că știe ce vor femeile, ce nevoi au ele. Dar teoriile lui despre femei și despre emoțiile lor sunt complet eronate.

– Eu am constatat că obsesia pentru sex a marii majorități a bărbaților se datorează faptului că nu primesc suficient acasă. Dar un copil... Asta schimbă totul. Este neconvenabil, stânjenitor... scump...

– Dar nu imposibil, o întrerupse Minna.

– Ei, draga mea, asta depinde de modul în care definești tu imposibilul.

– Vreau să spun că există și femei necăsătorite care au copii.

– Da, e riscul meseriei, însă eu nu ți-aș recomanda.

– Vreau să păstrez copilul ăsta, mărturisi Minna și, auzindu-și propriile cuvinte, înțelese mai bine că exact asta simțea.

Justine o privi înțelegătoare.

– Și ce vei face? Unde te vei duce?

– Nu știu.

– Deci, nu te-ai întoarce la familia ta.

– Nu. N-aș putea. Mi-aș găsi ceva în altă parte. Undeva unde oamenii să nu ne judece. Unde aș putea trăi în pace, crescându-mi copilul în liniște.

– Nu există un asemenea loc. Dar dacă se întâmplă să-l găsești, vin și eu cu tine, declară Justine. Apoi, o clipă mai târziu, se întoarse spre Minna cu o privire serioasă: Știi, mi-a promis că se căsătorește cu mine. N-am crezut că o va face, dar mi-a plăcut să-l aud spunând asta.

În seara aceea după cină, Minna își cântări opțiunile. Hotărî să mai rămână câteva zile la sanatoriu și pe urmă să facă aranjamentele ca să plece în America. Ar putea să locuiască împreună cu

fratele ei și cu soția lui până la nașterea copilului și mai târziu avea să găsească ea altceva. Sigmund se va opune, desigur. Dar ea nu-l va asculta. Nu. Asta era cea mai bună soluție. Astfel, nimeni nu va avea de suferit.

În drum spre camera ei, se opri la recepție ca să lase un mesaj pentru medic, anume că renunță la procedura de vineri. Dădu să se îndepărteze, dar recepționera o strigă și-i înmână o scrisoare care venise cu poșta ceva mai devreme.

Viena, noiembrie 1896

Draga mea Minna,

Mă pregăteam să vin spre tine, să te vizitez, când tatăl meu s-a îmbolnăvit foarte grav și desigur că n-am mai putut pleca. Te rog să mă înțelegi, dacă aș putea să mă desprind de aici, aș face-o. Aș veni la tine și te-aș aduce acasă, dar acum mi-e imposibil. Boala tatălui meu a survenit pe neașteptate – hemoragie meningeală, somnolență cu febră inexplicabilă, hiperestezie și spasme. Suferă cumplit, iar eu nu pot face altceva decât să stau lângă el și să mă uit cum moare.

Așa cum știi, în ultimele luni am fost foarte prins cu cercetările mele, muncind până la epuizare și trecând prin momente incredibil de deprimante. Niciodată n-am fost atât de preocupat ca acum, întrebându-mă constant dacă toate astea vor duce la ceva. Cartea mea nu este însă într-un stadiu suficient de avansat pentru a fi publicată, dar eu continui să lucrez.

Draga mea Minna, cât de greu trebuie să-ți fie! Îmi pare rău că nu am fost atât de grijuliu cât ar fi trebuit. Toate gândurile mele sunt acum încărcate de culpabilitate. Îmi pierd tatăl și nu vreau să te pierd și pe tine.

În orice caz, draga mea Minna, sper că ești de acord că nu te poți duce nicăieri în altă parte – viitorul tău este aici, cu noi. Întotdeauna voi avea grijă de tine. Ce altceva mai pot spune?

Am vorbit cu Martha ca să-ți aranjeze întoarcerea și probabil că vei primi în scurt timp vești de la ea, când va fi stabilit

toate detaliile. Este la fel de îngrijorată ca mine și e dornică să vii acasă. Te sărut, scumpa mea dragă, și aștept cu nerăbdare să te văd. Rămâi cu bine.

Al tău,

Sigm.

Scrisoarea îi stârni o stare de confuzie. În ea erau cuvinte pe care jinduise să le audă încă de când se întorseseră din Elveția. Acum o voia înapoi. Sigmund era, după toate probabilitățile, într-o stare de slăbiciune, mâhnit din cauza tatălui său și dornic de compătimire. Și se chinuia cu munca lui, la fel ca întotdeauna. Se întrebă dacă el ar mai fi scris toate astea știind că ea anulase procedura. Dar răspunsul îl cunoștea deja.

42

Minna şedea dezbrăcată pe masa de consultaţie, acoperită doar cu un cearşaf alb. În dimineaţa aceea primise un mesaj de la medic, prin care acesta îi sugera un examen prenatal înainte de a părăsi sanatoriul, dat fiind că serviciile medicale fuseseră achitate în întregime. Se simţea mai obosită ca niciodată, fără vlagă şi cu capul strâns parcă într-o menghină. Dormise doar jumătate din noapte, visând şi iar trezindu-se, ascultând şuierul vântului dincolo de ferestre. Îi era dor de Sigmund şi de sunetul vocii lui, dar poate era mai bine că el nu se afla aici, acum, pentru a-i contesta decizia.

Privi cum asistenta umple o sticluţă cu cloroform şi o aşază pe măsuţa metalică, lângă o cutie din lemn.

– Ştim în ce lună suntem, draga mea?

– Mult înainte de a începe să mişte, cam în două luni.

– Eşti norocoasă, într-adevăr, că se ocupă de tine doctorul Gerringer. E un om foarte selectiv, acceptă numai femei cu stare. Şi e extrem de discret.

– Oh...

– Unele doamne încearcă mai întâi cu ulei de ienupăr... foarte periculos, preciză ea, trăgând perdeaua în jurul mesei de examinare. Am văzut reacţii violente şi chiar decese. Şi dă-mi voie să spun, după aceea, la autopsie, corpul emană miros de ienupăr, ca după o otravă.

– Trebuie să fie o neînţelegere, spuse Minna, încercând să nu pară îngrozită. Eu am anulat procedura. Nu v-a anunţat medicul?

– Ei, ei, draga mea, e normal să fii neliniştită, replică asistenta, începând să scoată o serie de instrumente dintr-o casetă de lemn căptuşită cu catifea, care îi amintea Minnei de un sicriu în miniatură. Instrumentele din oţel cu mânere de ebonită erau uşor de recunoscut: un scalpel, un cârlig, un forceps şi ace de diverse mărimi. Plus o bobină de mătase chirurgicală pentru suturarea leziunilor şi un alt instrument care semăna cu o croşetă lungă din oţel.

– Stai liniştită. Când te vei trezi, micuţa ta problemă va fi ca şi uitată.

Minna se ridică brusc în capul oaselor.

– Scuzaţi-mă! E nu am o „problemă micuţă". Mă aflu aici doar pentru un examen prenatal.

– Calmaţi-vă, Fräulein.

– Vreau să vină doctorul!

– Cum doriţi, replică asistenta şi ieşi, trântind uşa în urma ei.

Câteva minute mai târziu intră medicul, într-un halat alb care-i venea ca un smoching. Avea o expresie liniştitoare, cu ochi adânciţi în orbite, şi un aer rezervat. Cu un gest blând, îi luă mâna în palma lui.

– Îmi pare foarte rău, Fräulein Bernays. Am neglijat s-o informez pe asistentă despre hotărârea dumneavoastră. Începem consultaţia?

Minna întoarse capul spre perete şi işi fixă privirea spre textura rugoasă a zugrăvelii, simţind degetele medicului palpându-i abdomenul şi apoi marginile reci ale dilatatorului metalic între picioare. Se stăpâni să nu ţipe când un junghi ascuţit păru să-i străpungă pântecele.

– Totul e bine, draga mea. Se pare că eşti în opt săptămâni, ceea ce înseamnă că procedura poate fi încă realizată, dacă te răzgândeşti. Dar să nu aştepţi prea mult, fiindcă nu voi mai putea face nimic.

– Nu mă răzgândesc. M-am hotărât, răspunse ea, încercând să-şi adune în glas toată delicateţea de care era în stare.

Minna petrecu următoarele zile planificându-şi călătoria spre America. Îi scrise fratelui ei, rugându-l să-i trimită un bilet de vapor, fără a-i explica de ce. În ultimii ani o tot îndemnase să vină să-l viziteze

și știa că nu va pune prea multe întrebări. Își alcătui o listă cu ce mai avea de făcut înainte de a pleca. I-ar fi plăcut să dispară pur și simplu, dar erau prea multe detalii de care era nevoie să se ocupe mai întâi. Trebuia să obțină actele necesare. Cu ajutorul lui Dumnezeu, asta nu-i va lua mult timp. Fratele ei menționase ceva despre o procedură de urgență. Se gândi la valiza ei, aflată încă într-un dulap la familia Freud. Și la camera ei în care-și avea toate lucrurile. La un moment dat va trebui să se ducă să și le ia; poate își va programa drumul când Sigmund va fi la universitate. În orice caz, nu s-ar putea ierta niciodată dacă nu și-ar lua rămas-bun de la copii.

În seara aceea adormi cu presimțirea că ceva nu era în regulă. Poate că de vină erau doar planurile încropite pe fugă ale unei femei în necaz. Oare luase în calcul toate complicațiile care ar putea apărea? În niciun caz n-avea cum să le anticipeze pe toate.

Se trezi înfrigurată, cu inima bătându-i repede – efectele reziduale ale unui vis urât, își spuse ea. Abia dacă mai putea respira și simțea o durere surdă în șale și în abdomen, coborându-i pe coapse și cuprinzându-i picioarele.

Trase de cordonul de lângă pat, sunând să vină asistenta, care îi sugeră un ceai și comprese calde.

– Probabil sunt doar false dureri, spuse ea. Se întâmplă tot timpul. Durează câteva ore. Îngrijorătoare, dar nepericuloase.

Îi puse apoi o pernuță din păr de cal sub genunchi, trase perdelele și deschise ferestrele. Apoi continuă să vorbească, punând disconfortul Minnei pe seama oboselii, a emoției sau poate a unor tulburări intestinale, pentru care îi recomandă o lingură cu ulei de ricin și o cană cu zeamă de orz încălzită.

– Puțin aer curat, puțin somn și, treptat, vă veți simți mai bine.

Câteva ore mai târziu, Minna se trezi pradă unor frisoane atât de violente, încât se zgâlțâia patul cu ea. Avea crampe puternice și o senzație intensă de greață. Își apăsă palma pe spate, în încercarea de a potoli durerile ascuțite, și se apropie de comodă. Ultimul lucru care îi trecu prin minte în timp ce se prăbușea la podea inconștientă era speranța că bebelușul nu va păți nimic.

43

– De cât timp ești aici? întrebă Minna.

– Nu știu. De câteva ore, spuse Justine, ridicându-se de pe scaun. Își puse deoparte lucrul de mână, își îndesă picioarele în papucii din satin și se apropie de noptieră, ignorând penumbra care se așternuse deja în încăpere. Părul ei blond și des era strâns în ace, iar atitudinea de obicei ușuratică lăsase loc uneia mai disciplinate, în încercarea de a se concentra asupra a ceea ce avea de făcut. Găsi lumânarea și o aprinse, apoi trase pătura până sub bărbia Minnei, acoperindu-i brațele goale. Minna aflase că cinci zile se scurseseră, timp în care ea dormise, pradă unei dezgustătoare combinații de medicamente și suferință.

– Arăți mai bine. Ți-a revenit culoarea în obraji.

Minna se uită la ea și apoi, prin ceața narcoticelor, realiză că era culcată în pat. Se ridică sprijinindu-se în coate și încercă să se orienteze. Durerea pierderii copilului o izbi de parcă s-ar fi petrecut cu câteva minute în urmă.

Justine începu să-și facă de lucru cu încălzitorul de pat, punându-l sub pătură și așezând așternuturile în jurul lui. Apoi dădu șuvițele de păr la o parte de pe fața Minnei. Se pregătea să-i spună că venise vremea să coboare din pat, însă văzând cât de fragilă pare așa, întinsă în pat și cu cearcănele negre de la ochi, decise să mai aștepte.

– Tocmai am terminat de citit *Jane Eyre*, spuse ea, încercând să mai destindă atmosfera. Nu credeam că e la fel de bună ca...

– Nu vreau să vorbim despre cărți, o întrerupse Minna, cu glas tremurat.

Câteva minute niciuna din ele nu mai rosti un cuvânt.

– Minna, trebuie să ieși din starea asta...

– Nu *trebuie* să fac nimic.

– Dar nu poți să stai aici la nesfârșit.

– De parcă aș vrea așa ceva... Plec în America, știi asta. Am pus deja totul la punct.

– Știu. Mi-ai spus.

– Da?

– De două ori.

– Probabil că medicamentele sunt de vină. Dă-mi o țigară, te rog.

– Nu e permis, replică Justine cu un zâmbet abia schițat, scoțând din buzunar o cutie cu țigarete egiptene subțiri.

Îi dădu Minnei una, i-o aprinse și o privi cum trage adânc în piept.

– N-ar fi mers, spuse apoi.

– Ce anume?

– America. Nu e așa cum îți închipui tu. New Yorkul și Bostonul sunt sălbatice. Nu le plac străinii, divorțații, boemii. O femeie în situația ta ajunge să aibă o viață mizerabilă... suferind permanent pentru copil.

– Nu te cred.

– Ba este adevărat. Știu eu. Am auzit povești. Mizerie, locuințe ieftine, oameni cu accent bizar și diete cumplite, comitete ale vigilenței publice și cadavre azvârlite în râul Hudson ca niște pești morți.

– Atunci o să mă duc spre vest.

– Și ce crezi că o să găsești acolo, în afară de sălbatici și fermieri? O să trăiești de azi pe mâine, pe o palmă de pământ scorojit, în mijlocul preriei...

– Ai terminat?

– Nu chiar... răspunse ea pe un ton vesel, încântată de imaginea pe care o zugrăvea. Mă întrebam dacă tu și copilul ați fi trecut de prima iarnă fără să fiți răpuși de tifos, de tuberculoză ori de varicelă... oasele voastre ajungând mâncare pentru vulturi.

– Ei, acum m-ai liniştit, spuse Minna amuzată, în ciuda stării în care se afla.

Descrierile lui Justine erau atât de detaliate, încât aveau ceva comic în ele.

– Am încercat şi eu, replică ea, aranjându-şi mai bine acele în păr.

– Puțin cam teatral.

– Ştii, am vorbit cu doctorul tău în dimineața asta. I-am sugerat că, avortul fiind declanşat de brutala lui examinare prenatală, *în niciun caz* n-ar trebui să fii taxată pentru şederea aici.

– N-ai făcut una ca asta!

– Ba da, am făcut. El a negat, fireşte. Dar am întrebat pe urmă la recepție şi mi au spus că doctorul Freud îşi va primi toți banii înapoi.

– Sigmund va fi mulțumit.

– Sunt sigură. Experiența m-a convins că majoritatea medicilor sunt... Ezită o clipă şi ridică din sprâncene. Cum să spun asta mai politicos...? Nişte javre ieftine.

Replica ei fu întreruptă de o tuse grea, hârâită, când un pacient trecu prin fața uşii întredeschise de la camera Minnei.

– Isuse! Ce oameni! Nu au măcar bunul-simț să pună mâna la gură! exclamă Justine, închizând uşa cu un bufnet.

– Ştiu eu ce vrei să faci, declară Minna după o îndelungă tăcere.

– Dacă ar fi după mine, m-aş duce acasă.

Acasă, îşi spuse Minna. Oare unde era asta? În casa mamei ei? Ferească Dumnezeu! La sora ei? Cum s-ar mai putea întoarce acolo după tot ce se întâmplase?

– Deşi, adăugă Justine aprinzându-şi o țigară, nu sunt eu persoana cea mai potrivită pentru a da sfaturi.

Minna se ridică în capul oaselor, îşi coborî încet picioarele peste marginea patului şi îşi puse capotul. Ignoră uşoara ameţeală care o cuprinse când ieşi pe balcon şi se aşeză cu grijă într-un scaun, privind lumina purpurie a asfințitului cuprinzând orizontul. Justine îi puse un şal pe umeri şi îşi găsi un loc lângă ea.

– Eu plec dimineață, spuse ea. Trebuia să fiu la Viena de acum câteva zile, dar am vrut să mă asigur că ești bine.

Vocea prietenei ei era joasă și mângâietoare. Minna își lăsă capul pe spate și închise ochii. Simți un val de emoție, dar nu voia să fie pusă în situația stânjenitoare de a plânge.

– Nu mă amăgesc cu ideea că ne vom revedea... continuă Justine pe același ton blând.

Minna îi luă mâna și pentru o clipă o apăsă pe obrazul ei, fără a-i da drumul apoi. Și stătură așa amândouă, în tăcere, învăluite în lumina palidă a înserării.

– Vrei să chem asistenta? întrebă Justine.

– Nu.

– Vrei să comand să ne aducă cina?

– Nu.

– Dar să ne îmbătăm turtă diseară?

– Asta mi-ar plăcea.

Justine se rezemă de spătarul scaunului și suflă inele de fum în aer.

– Bine. Și eu vreau.

44

Viena, noiembrie 1896

Dragă Minna,

Nu-mi place să-ți dau vești triste, dar ieri l-am înmormântat pe Jakob, după un alt edem pulmonar sever. Deși știa că sfârșitul este inevitabil, Sigmund e distrus. Draga mea Minna, nu mai este el însuși. Stă singur in biroul lui, uitându-se la pereți, și rătăcește de colo-colo prin apartament, debusolat. Ieri l-am găsit în salon privind în gol. Și pare că nu mai este interesat de consultații și nici de cercetările lui.

Ieri a aflat că un coleg de la universitate a refuzat când i s-a propus să-i fie consultant, motivând că Sigmund nu poate fi luat în serios. O altă lovitură dură pentru el. Ei, tu știi ce crize face de obicei când se întâmplă așa ceva. Dar acum s-a uitat doar la mine și a ridicat din umeri. Mi se pare că nu mai face altceva decât să citească despre Bismark care, zice el, s-a născut în aceeași zi cu Jakob.

Draga mea Minna, trebuie să-ți mai spun că trebuie să mă despart de copii și să plec la Hamburg. Mama e bolnavă și mi-a scris o sumedenie de scrisori în care mă imploră să am grijă de ea. Deci, dacă nu cumva preferi s-o îngrijești tu (și cred că știu deja răspunsul la întrebarea asta), i-am spus că voi veni, și atunci, cum Sigmund zice că starea ta s-a îmbunătățit mult, mi se pare cinstit să te întorci aici și să te ocupi de copii.

Am verificat programul curselor pe linia Brenner a companiei de căi ferate Murano şi am rezervat un tichet pentru tine joi, la cursa de ora patru. Dacă pot, te aştept la gară.

Aş vrea să fi avut veşti mai bune să-ţi dau, dar asta e situaţia. Mă voi simţi fericită când viaţa va reveni la normal şi vom fi din nou cu toţii împreună.

Sora ta iubitoare,
Martha

Minna nu putea să nu remarce previzibila diviziune a muncii imaginată de sora ei. Tonul Marthei era afectuos, dar cuvintele lăsau să se înţeleagă clar că, dacă ar refuza, Minna s-ar sustrage de la o datorie imperativă faţă de familie.

Aşa că iată soluţia. Prezentată frumos, pe o tavă din argint. Dacă lucrurile ar fi fost însă atât de simple... Da, s-ar achita de o obligaţie, dar s-ar întoarce totodată la Freud. Sora ei îi oferise odată un cămin, iar ea îl distrusese. De data asta nu va mai face aceleaşi greşeli.

45

Era trecut de amiază când Minna coborî din tren la Wien Westbanhof și o văzu pe Martha așteptând-o pe peronul aglomerat. Sora ei era înfășurată într-o pelerină de un roșu-închis, cu părul strâns ca de obicei într-un coc mic și sever, și se lumină la față când o zări prin norul alburiu de abur al locomotivei.

– Martha, ce neașteptat! exclamă ea și vocea abia dacă i se auzi în agitația călătorilor care se grăbeau și a hamalilor încărcați cu valize și cufere.

Îi dădu câțiva bănuți hamalului care mergea alături de ea și-i luă din mână valiza mică și veche.

– Nu trebuia să vii, adăugă ea, să te deranjezi atât de mult. Puteam să iau omnibuzul.

O pală de vânt le izbi, aducând cu ea mirosul iute de fum, iar Minna începu să tremure în jacheta ei subțire din serj și fusta de călătorie.

– Am vrut să te văd înainte să plec la mama, răspunse Martha, sărutând-o pe ambii obraji și luându-i valiza din mână. Doamne, ce grea e! N-ar trebui să duci greutăți, nu-i așa? Eu am bilet la trenul de cinci spre Hamburg, așa că nu avem prea mult timp. Cum te simți, draga mea? Ți s-au curățat plămânii?

– Nu-ți face griji, Martha. Sunt bine.

– Îmi dau seama. Ne ajunge timpul să bem o cafea.

Martha luă brațul surorii ei și o conduse spre o cafenea aproape de intrarea în gară. Razele soarelui de după-amiază târzie scăldau culoarul boltit, iar Minna își umbri ochii. Probabil că își lăsase pălăria în tren.

Drumul de la Meran fusese lung și greu, iar ea nu reușise să doarmă deloc. Simțise toate zguduiturile vagoanelor care se cuplau și se decuplau în diverse gări și abia dacă aruncase o privire spre peisajul care se derula afară.

Urcase în primul tren la o oră teribilă, șase dimineața, și era nerăbdătoare să-i vadă pe copii, să schimbe câteva amabilități, apoi să se declare extenuată și să se culce imediat. Dar Martha era atât de grijulie, încât nu putea să se arate reticentă față de ea. Și totuși, avea sentimentul că e încolțită în vreme ce sora ei turuia despre starea lui Emmeline (înfiorătoare), lansându-se apoi într-o descriere detaliată a programului de acasă pentru următoarele săptămâni.

Nu la asta se așteptase ea, în niciun caz. Crezuse că Martha va mai rămâne în Viena câteva zile înainte ca ea să fie nevoită să dea ochii cu el singură. Dumnezeule mare! Va trebui să vorbească cu el în seara asta! Ce-ar putea să-i spună? Că decisese să păstreze copilul. Și că plănuise să-l părăsească. Dar că avortul schimbase lucrurile în totalitate.

– Martha, chiar trebuie să pleci azi? De ce nu aștepți măcar până când mă acomodez și eu? Mama a așteptat atât de mult deja, ce mai contează câteva zile în plus?

– Ești dură, draga mea. Mai cu seamă ținând cont de starea ei. În orice caz, totul e aranjat. Mi-am luat bilet și plec.

N-avea rost să încerce s-o convingă să se răzgândească. Martha nu-și schimba *niciodată* planurile, decât cel mult dacă moartea-i batea cuiva la ușă. Se așezaseră la o masă alături de un grup de femei elegante, cu pălării mari, și comandară *Kaffee mit Schlag*. Apoi Martha chemă din nou chelnerul și ceru două porții de ștrudel.

– Pentru mine, nu, spuse Minna. Am mâncat în tren.

Gândul la ștrudelul încălzit și plin de grăsime îi întoarse stomacul pe dos.

– Nu te prosti. Adu-ne două ştrudele, îi repetă Martha chelnerului. Ai slăbit. Poţi să te ocupi de toate astea, nu? o întrebă apoi, studiindu-i chipul. Poţi să te ocupi de toate lucrurile până când mă întorc?

– Sigur că pot.

– Am notat tot ce e de făcut şi am lăsat lista în camera ta. Sophie merge acum la logoped marţi, în loc de joi. Preparatoarea lui Mathilde vine în fiecare după-amiază la patru. Martin te va implora să-l laşi să meargă la patinaj, dar să nu-i dai voie.

– O să mă descurc. Nu e chiar atât de complicat.

– Sunt sigură... dar dacă te simţi slăbită, pot s-o rog pe Edna s-o aducă pe sora ei. Ce părere ai despre ideea asta? Nu vreau să fie un efort pentru tine.

– Nu. N-o vreau pe sora Ednei. Nu-ţi mai face atâtea griji.

– Păi, arăţi obosită, spuse Martha.

Păstrară tăcerea câteva clipe, în timp ce chelnerul aşeza pe masă cafelele şi ştrudelele. Minna îl studie pe al ei, împingându-l de colo-colo cu furculiţa în farfurie.

– Nu m-ai întrebat nimic despre Sigmund... spuse Martha în cele din urmă, abordând pe un ton precaut subiectul pe care îl tot ocoliseră de o jumătate de oră.

– Ce face? întrebă Minna încet, fără să ridice privirea din farfurie.

– E încă debusolat, dacă poţi să crezi. Şi nimic nu-l poate înveseli. Frau Andreas-Salomé şi-a luat tălpăşiţa săptămâna trecută, iar despărţirea nu a fost *deloc* amicală.

– Oh, păcat!

– Da, nu-i aşa? Exact părerea mea, replică Martha cu un zâmbet subţire. Femeia a venit la un moment dat într-o stare de isterie, şi nu spun asta în sensul clinic al termenului. Chiar plângea. Şi, desigur, Sigi nu a fost de găsit, aşa că a trebuit să mă descurc eu cu ea.

– Şi i-ai arătat uşa.

– Într-un mod foarte politicos.

– Sunt sigură.

Privirile li se întâlniră pentru un moment.

– Minna, spuse apoi sora ei pe un ton serios, mă îngrijorează faptul că este atât de deprimat acum. Te va ademeni iar în biroul lui, iar tu pur şi simplu nu eşti pregătită pentru asta. Şase copii. E o misiune dificilă chiar şi atunci când eşti sănătos şi odihnit. Sper că-ţi vei limita timpul petrecut cu el, pentru binele *tău*.

– Dar, Martha, nu mă întorc cu intenţia de a...

– Sigur că nu, o întrerupse sora ei, evident fără a dori să audă şi restul frazei, dar când îşi va reveni, şi fireşte că o va face, probabil că se va comporta la fel ca întotdeauna... Mă înţelegi?

Cine ar fi putut să n-o înţeleagă? Gravitatea din glasul ei era palpabilă, aşa că Minna încuviinţă.

– Ţi-am văzut dezamăgirea când el te ignoră. Trebuie să încerci să adopţi măcar în parte filozofia mea când vine vorba despre Sigmund. Bucură-te de el când se poartă civilizat; nu-i da atenţie când e bădăran. Ce altă alegere avem?

Minna rămăsese fără glas. Şi habar nu avea ce şi cât anume ştia Martha. În cel mai bun caz, îi înţelegea sentimentele... dar oare ca iubită a lui Sigmund? Sau doar ca o altă victimă dintr-un lung şir de confidenţi şi confidente care fuseseră daţi la o parte în cele din urmă? Minna îşi cercetă sora, sperând să înţeleagă ceva mai mult, dar chipul Marthei era impenetrabil, iar culoarea din obraji nu i se schimbă. Întotdeauna avusese talentul ăsta, de a afişa o perfectă stăpânire de sine – o trăsătură de invidiat, dar dificil de emulat. Îşi putea menţine echilibrul emoţional cu mare uşurinţă, în ciuda evenimentelor dureroase şi, fără a o spune în cuvinte, o invita pe sora ei să facă la fel.

– Martha, mă voi ocupa de tot cât vei fi tu plecată, dar mai stau aici doar câteva săptămâni.

– Nu vom discuta acum despre asta. Nu eşti tu însăţi zilele astea. Dar trebuie să spun că, în general, nu e bine să ne lăsăm dominaţi de emoţii. Şi, mai precis, nu există niciun motiv ca să renunţi la tot pentru ceva atât de trecător.

– La ce te referi?

– La simplul fapt că toată lumea din casă știe că Sigmund ți-a rănit sentimentele. Așa face el... Trebuie să treci peste asta.

Minna scrută din nou chipul impasibil al surorii ei. Lacrimi începură să-i curgă pe obraji, alunecând în jos, pe gât.

– Ssst! Nu plânge. Nu-ți stă bine. Eu am terminat de vorbit. Și tu la fel. Am avut fiecare partea noastră.

Martha întinse mâna peste masă, spre mâna surorii ei, într-un gest de alinare reciprocă. Înainte de a pleca spre peron se îmbrățișară, iar apoi Minna mai rămase puțin în cafenea, privind pe fereastră, la cerul acoperit de nori. Simți apăsarea singurătății, un sentiment pe care nu-l avusese înainte, și se gândi la sora ei. Încă îi putea auzi glasul plin de curaj, de acceptare și de făgăduiala că totul va fi bine dacă toți vor continua să meargă mai departe, încercând să dea tot ce pot și având grijă unii de ceilalți.

Pomii care mărgineau strada începuseră să-și piardă frunzele; în curând aveau să le rămână crengile goale, și printre ele nu se vor mai vedea decât clădirile cenușii de vizavi. După toate aparențele, toamna venise la Viena în lipsa ei. Atât de multe se întâmplaseră de când plecase! Avea impresia că lipsise ani întregi.

Plăti pentru cafea, își puse mantoul și ieși să caute o birjă. Trase adânc aer în piept și ascultă frunzele copacilor foșnind în vânt. Casa o aștepta. Poate, își spuse ea, va rămâne aici.

Dar numai pentru o vreme.

Epilog

Londra, februarie 1941

Minna venise în apartamentul din Berggasse numărul 19 în tinerețe și rămăsese acolo mai bine de patruzeci de ani. Acum era pe moarte.

Era o dimineață mohorâtă când Martha urcă la etaj să vadă ce face sora ei. Grădina era acoperită cu un strat subțire de zăpadă proaspătă și o pâclă cenușie coborâse asupra orașului. În clipa în care intră în camera Minnei, știu. Nu avea să mai dureze mult. Mâinile surorii ei erau încrucișate pe piept, într-un gest de rugăciune, iar respirația îi era grea și hârâită. Medicul spusese că boala ei de inimă se agravase în ultimele zile și că nu mai era nimic de făcut, pe lângă încercarea de a-i ușura suferința.

Minna ieșise rareori din camera ei după moartea lui Sigmund, de la care trecuse puțin mai mult de un an. Freud dusese o lungă și dificilă luptă cu cancerul laringian, iar Virginia Woolf, care îl vizitase cu puțin timp înainte de moartea lui, îl comparase cu „un vulcan pe jumătate stins". Dar el spusese întotdeauna că, la fel ca Macbeth, preferă să „moară în hainele de lucru". Și exact asta făcuse. Își petrecuse ultimele zile din viață în birou, lucrând și citind în scaunul său favorit, din fața ferestrei. Și în orele de pe urmă, Martha și Minna fuseseră la căpătâiul lui. Unde altundeva ar fi putut să fie?

Martha puse încă o pătură peste trupul surorii ei și dădu radiatorul pe o treaptă mai ridicată, ignorându-i șuieratul de protest.

Crezuse la început că Minna nici măcar nu-i simțise prezența, dar ea întoarse capul ușor și surâse. În unele zile era mai bine decât în altele, iar astăzi poate că va fi într-o dispoziție potrivită pentru a vorbi. Cu o zi în urmă chiar se ridicase în capul oaselor și citise puțin.

Martha auzi o explozie în depărtare și geamurile zăngăniră. Raidurile aeriene erau continue acum și în fiecare seară luminile se stingeau. Era imposibil să dormi și, de fiecare dată când auzea o bubuitură, dădea fuga sus să vadă ce face Minna. Trebuia să ai nervi de oțel ca să rămâi în oraș.

Înainte ca familia Freud să se fi mutat în noua casă din Londra, situația în Viena se înrăutățise considerabil. Cancelarul demisionase și trupele lui Hitler intraseră în Austria. Martha privise pe fereastra salonului cum mărșăluiau naziștii pe stradă, aclamați de mulțimea jubilând. Încuiase ușa, temându-se de gloatele care dădeau buzna în locuințele și magazinele evreilor.

După Anschluss, Sigmund fusese declarat inamic al statului. Gestapoul intrase în apartamentul lor și le confiscase pașapoartele. Anna fusese arestată pentru scurt timp, iar prietenii lor începuseră să dispară pe rând. Sigmund acceptase în cele din urmă ideea că venise momentul să-și părăsească locuința. Amânase deja momentul prea mult. Doar cu ajutorul unor prieteni și oficiali sus-puși – printre ei, ambasadorii americani din Paris și Berlin, președintele Roosevelt și Departamentul de Stat al SUA – li se permisese să plece. Ei dăduseră de înțeles răspicat autorităților germane că orice rău tratament aplicat acestui savant deja de renume mondial ar duce la apariția unui incident internațional. În acest moment al vieții lui, nimeni nu-i mai putea contesta reputația cu greu câștigată.

Veștile de pe continent erau tot mai îngrozitoare. Cele patru surori mai mici ale lui Sigmund fuseseră trimise în lagăre de concentrare, iar Martha se temea de ce era mai rău. Însă niciodată nu și-ar fi putut închipui că se va ajunge la așa ceva.

– Minna, vrei puțin ceai cald? întrebă ea. Servitoarea se pregătește să urce aici cu o tavă.

Sora ei încuviință, așa că Martha o ridică cu grijă în șezut și-i propti câteva perne la spate.

– Vrei să vorbim puțin, draga mea? Eu n-am dormit foarte bine noaptea trecută. Iarăși ne-au vizitat bombele, spuse ea, punând un șal pe umerii surorii ei.

– Nu se opresc nicio clipă, așa-i? replică Minna, vădit neinteresată.

Era o întrebare venită din partea unei persoane care părăsea lumea aceasta, trecând în alta.

– Ba chiar se îndesesc, cred. Una dintre ferestrele casei de alături s-a făcut țăndări. Slavă Domnului, la noi n-au fost probleme. Câteodată, dimineața, mă mir cum de casa asta mai stă încă în picioare.

Martha aruncă o privire spre claviculele ieșite în relief și spre silueta scheletică a surorii ei. Părea atât de fragilă, palidă ca hârtia, de parcă s-ar fi făcut una cu patul de sub ea. Întotdeauna fusese prea subțire, iar acum slăbise și mai mult. Cine era femeia asta bătrână? Martha își pierdea sora, singura persoană cu care împărtășise totul. Trăiseră împreună atât timp și trecuseră prin multe. Și mereu fuseseră toți trei alături. Încerca în tăcere să facă față noianului de emoții contradictorii – recunoștință, tristețe, invidie și dragoste – mai multe decât putea suporta. Dar dacă cerurile ar fi să se întoarcă invers, iar ea ar avea șansa să mai trăiască o dată, știa că ar lua aceleași decizii.

Servitoarea ciocăni discret la ușă și intră aducând o tavă cu ceai și biscuiți. Martha i-o luă din mână și o puse pe noptieră. Apoi îi întinse Minnei o ceașcă plină, își trase un scaun și se așeză lângă ea.

– Mănâncă-ți biscuiții, o îndemnă ea pe un ton preocupat.

– Mănâncă-i tu. Mie nu mi-e foame.

– Minna, draga mea, trebuie să ai ceva în stomac. Îi las aici, poate îi vrei mai târziu, insistă ea, după care se întrerupse pentru o clipă și reluă: Știi, am tot făcut ordine în biroul lui Sigmund, catalogându-i toate cărțile și antichitățile, clasând documentele importante... Încerc să păstrez tot ce are o valoare istorică. E foarte multă muncă.

– Îmi pare rău că nu pot să te ajut. Trebuie să-ți fie greu să intri acolo.

– Nu e ușor, dar nici un chin. Știi cum erau toate împrăștiate. În orice caz, am ceva pentru tine.

Martha duse mâna la buzunar și scoase un teanc gros de plicuri îngălbenite, legate strâns cu sfoară. Era evident că niciunul nu mai fusese atins de ani buni.

– E corespondența ta cu Sigmund. A păstrat-o în tot timpul ăsta.

Minna luă scrisorile cu un gest delicat, apoi le dădu drumul pe masă, de parcă ar fi fost un fier înroșit în foc. Scrută fața Marthei încercând să deslușească un semn de mânie, dar nu văzu nimic.

– Ce ciudat, spuse ea apoi cu un tremur în glas. Credeam că au fost distruse în Viena. Mi-a spus că a ars tot ce avea caracter personal.

– Nu chiar tot, după cum se vede. Când te vei simți în stare, poate că vei vrea să te uiți prin ele.

Apoi Martha trase aer adânc în piept și răsuflă încet, ca un oftat. Vorbea despre scrisori ca și când ar fi fost un nimic, ceva mărunt de rezolvat dimineața. După toți anii aceștia, dacă mai existau în sufletul ei sentimente de reproș, păliseră mult acum. Încercă să schițeze un zâmbet în timp ce așeză mai bine pernele surorii ei și-i trase pătura până sub bărbie.

Minna își privi sora fără să clipească.

– Ți-l amintești pe americanul acela tânăr care a venit la Viena și i-a oferit lui Sigmund un contract pentru a-și scrie autobiografia?

Minna încuviință din cap.

– Cred că era vară, chiar înainte să plecăm în vacanță. Arșiță înăbușitoare. Mi-a părut rău pentru bietul băiat, îmbrăcat în costumul lui din lână. Sigmund s-a arătat incredibil de nepoliticos. De fapt, nici măcar nu știu de ce a acceptat să-l primească. Nu avea nicio intenție să scrie cartea aceea.

– Nu erau de acord să-l plătească suficient. Asta a fost.

– Nu, n-a fost asta. Sigmund mi-a spus că ar fi fost o nepermisă trădare a tuturor – familie, prieteni, dușmani – a tuturor. De aceea a avut mereu grijă să distrugă scrisorile. Spunea că autobiografiile

sunt toate niște minciuni fără valoare și că ar implica din partea lui atâta indiscreție, încât consecințele ar fi inimaginabile.

– Doar pentru pacienții lui, replică Minna, abia auzit.

– Da, doar pentru pacienții lui. Ei, și acum ce-ar fi să te odihnești puțin?

Minna întoarse ochii spre fereastră, cu privirea pierdută. Apoi adună cu solemnitate scrisorile de pe noptieră și o chemă pe sora ei.

– Martha, draga mea, spuse pe un ton lipsit de inflexiuni, vrei să le arunci tu în locul meu?

– Nu vrei să le citești? întrebă ea cu o notă prevenitoare în glas.

– Nu, răspunse Minna și se lăsă la loc pe pernă. Și nu au valoare istorică.

Martha puse plicurile în buzunar și părăsi dormitorul surorii ei. Avea convingerea fermă că există în viață unele lucruri care trebuie să rămână ascunse. Ar fi făcut orice pentru a păstra neatinsă reputația soțului ei. Și știa că sora ei ar fi procedat la fel. Nenumărate compromisuri fuseseră făcute. Dar cu toate că niciodată nu fuseseră menționate sau acceptate și chiar dacă timpul le diminuase impactul, asta nu însemna că nu se petrecuseră niciodată. Și nici că ea nu știuse despre ele.